

**UCHWAŁA NR XLII/299/2017
RADY MIEJSKIEJ W ŁOCHOWIE**

z dnia 18 kwietnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów
na lata 2016 -2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, ze zm.) oraz na podstawie „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r. (MIiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) Rada Miejska w Łochowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Uchyła się uchwałę Nr XL/282/2017 Rady Miejskiej w Łochowie z dnia 7 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016 -2022.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łochowa.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Łochowie

Andrzej Suchenek

Załącznik do uchwały nr XLII/299/2017
Rady Miejskiej w Łochowie
z dnia 18.04.2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022

Kwiecień 2017 r.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	5
3.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	7
3.1.	Metodologia opracowania diagnozy	7
3.2.	Sfera społeczna.....	7
	Struktura demograficzna i społeczna gminy	7
	Struktura wieku	10
	Migracje 14	
	Stan i struktura bezrobocia	16
	Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń	20
	Bezpieczeństwo mieszkańców	24
	Edukacja i poziom oświaty	28
	Działalność organizacji pozarządowych	30
	Frekwencja wyborcza.....	33
	Sfera społeczna – wnioski	36
3.3.	Sfera gospodarcza	38
	Liczba i struktura podmiotów gospodarczych.....	38
	Liczba i struktura pracujących	42
	Sfera gospodarcza-wnioski.....	43
3.4.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	43
	Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy	43
	Struktura użytkowania gruntów	45
	Infrastruktura techniczna (w tym sieci, drogi, mieszkalnictwo)	45
	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	50
	Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	54
	Przestrzenie publiczne	55
	Dostępność komunikacyjna	57
	Sfera funkcjonalno-przestrzenna – wnioski	58
3.5.	Sfera środowiskowa	59
	Obszary prawnie chronione i tereny zieleni.....	59
	Gospodarka wodno-ściekowa	61
	Gospodarowanie odpadami.....	61
	Zanieczyszczenie azbestem	62
	Emisja gazów	63
	Sfera środowiskowa – wnioski	66
4.	Analiza występowania negatywnych zjawisk	67
4.1.	Analiza wskaźnikowa	69
4.2.	Prezentacja wyników analizy wskaźnikowej	73
	Analiza sfery społecznej	73
	Analiza sfery gospodarczej	95
	Analiza sfery środowiskowej	102
	Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej	104
4.3.	Analiza trendów	108
4.4.	Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	112
4.5.	Podsumowanie potencjału i barier Gminy Łochów.....	114

5. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji — pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji.....	117
5.1. Podobszar rewitalizacji miejski.....	117
Sołectwo Łopianka	117
Osiedle „Łochów Fabryczny”	118
Osiedle „Wymysły”	119
Osiedle „Centrum”	121
Osiedle „Stary Łochów”	123
Osiedle „Laskowska”	125
5.2. Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna	126
5.3. Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska	128
6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji).....	130
6.1. Wizja podobszaru miejskiego rewitalizacji.....	130
6.2. Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Karczewizna.....	130
6.3. Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Kaliska	130
7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	132
8. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	136
8.1. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	136
Podobszar miejski rewitalizacji	137
Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna	153
Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska	155
8.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań	157
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	162
10. Indykatywne ramy finansowe	167
11. Partycypacja społeczna	168
12. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	172
13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	174
14. Spis tabel	179
15. Spis rysunków	181
16. Spis map	182
17. Spis wykresów	183

1. Wprowadzenie

Podstawę prawną opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 stanowi art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446). Program Rewitalizacji jest jednym z dokumentów operacyjnych Gminy, który wyznacza konkretne i komplementarne wobec siebie działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej zmierzające do wyprowadzenia wybranego obszaru gminy ze stanu kryzysowego.

Program Rewitalizacji został opracowany uwzględniając zasady i wytyczne znajdujące się w:

- Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.,
- Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego,
- Ustawie z dnia 9 października 2015 r o rewitalizacji, Dz. U. rok 2015, poz. 1777.

Punkt wyjścia do opracowania Programu Rewitalizacji stanowiła diagnoza, która pozwoliła na określenie obszarów położonych na terenie gminy, na których zidentyfikowano nawarstwienie problemów w sferze społecznej oraz problemów w przynajmniej jednej z pozostałych sfer. Wybór tych jednostek pozwoli na skoncentrowanie działań na rozwiązaniu faktycznych problemów na ograniczonym terytorium, co w rezultacie może przełożyć na pozytywne oddziaływanie na cały obszar gminy.

Kolejnym krokiem w procesie tworzenia dokumentu było określenie wizji obszarów w perspektywie czasu, czyli planowanych efektów rewitalizacji. Aby możliwe było osiągnięcie zakładanej wizji konieczne było wskazanie celów i kierunków działań odpowiadających zidentyfikowanym problemom i potrzebom rewitalizacyjnym. Dla każdego z obszarów zostały także opracowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które wzajemnie się uzupełniają, dzięki czemu efekty rewitalizacyjne będą widoczne we wszystkich aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ważnym elementem procesu rewitalizacji jest także odpowiednie zaplanowanie jego wdrożenia i włączenie w ten proces także społeczności lokalnej. Program zakłada także możliwość aktualizacji zapisów, aby było to możliwe zostały w nim opracowane wskaźniki monitoringu oraz zasady służące ocenie osiągniętych rezultatów.

Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna, dlatego w prace nad dokumentem zostali włączeni mieszkańcy i inni interesariusze tego procesu.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 został opracowany zgodnie z czterema zasadami, którymi powinien odznaczać się każdy tego typu dokument, czyli:

- kompleksowość programu rewitalizacji, co oznacza, że działania przewidziane w programie rewitalizacji muszą kompleksową rozwiązywać zidentyfikowane problemy i łączyć kwestie społeczne z gospodarczymi i przestrzennymi, co pozwoli na uniknięcie realizowania wybiórczych projektów związanych np. z remontami czy modernizacjami,
- koncentracja programu rewitalizacji, czyli skupienie działań na określonym terenie, na którym zidentyfikowaną najtrudniejszą sytuację w rozwoju społeczno-gospodarczym,

- komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, może ona przybierać wymiar przestrzenny (działania powinny równo oddziaływać na cały obszar i jednocześnie nie powodować wykluczenia innych terenów gminy), problemowy (wzajemne dopełnianie się tematyczne w realizowanych projektach/przedsięwzięciach), proceduralno-instytucjonalny (zapewnienie odpowiedniego systemu procedur i zarządzania i wdrażania programu uwzględniającego różne podmioty zaangażowane w realizację projektów), międzyokresowy (uwzględnienie wniosków z perspektywy 2013-2017 i dopełnienie projektów z poprzedniej perspektywy, tymi realizowanymi w obecnej),
- partnerstwo i partycypacja, oznaczająca włączenie w prace nad opracowaniem dokumentów strony społecznej i partnerów społeczno-gospodarczych w realizacji projektów.

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 jest jednym z najważniejszych dokumentów mających wpływ na rozwój Gminy. Tworzy on płaszczyznę zgodności pomiędzy poszczególnymi dokumentami z różnych dziedzin funkcjonowania społeczności lokalnej i samorządu. Program w swoich założeniach odnosi się do zdiagnozowanych problemów i zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców żyjących na zdegradowanych obszarach gminy, uwzględniając przy tym kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym. Jednorodność i komplementarność dokumentów stanowi istoty element całościowej wizji rozwoju Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Łochów na lata 2016-2022 z perspektywą do 2027

Strategia Rozwoju Gminy Łochów na lata 2016-2022 z perspektywą do 2027 stanowi zasadniczy dokument określający politykę rozwojową Gminy Łochów. Spójność Strategii Rozwoju i Programu Rewitalizacji jest kluczowa dla zapewnienia jednorodnej polityki rozwoju Gminy. Zarówno Strategia, jak i Program powinny być narzędziami rozwoju Gminy, przy czym Program Rewitalizacji jest dokumentem pełniącym funkcję operacyjną do Strategii Rozwoju Gminy Łochów.

W Strategii wskazuje się na najważniejsze problemy występujące w Gminie. Wśród nich można wskazać między innymi występowanie zjawisk patologicznych i wybryków chuligańskich wśród młodzieży, niską aktywność społeczną mieszkańców i marazm społeczny, niedobory infrastruktury technicznej i drogowej, ograniczoną ofertę spędzania wolnego czasu, brak narzędzi polityki senioralnej. Jest to powiązane z negatywnymi zjawiskami zdiagnozowanymi w trakcie tworzenia Programu Rewitalizacji. Wynika z tego konieczność prowadzenia działań naprawczych, w których następuje koncentracja wskazanych zjawisk problemowych. Skoordynowane działania rewitalizacyjne zakładają efekt, który może być czynnikiem wspierającym realizację celów strategicznych Strategii Rozwoju. Wśród celów i zadań zawartych w Strategii Rozwoju w kontekście procesu rewitalizacji najważniejsze znaczenie mają:

W obszarze społecznym:

Cel główny 1. Silna, zintegrowana wspólnota mieszkańców,

cel strategiczny 1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych,

cel operacyjny 1.1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług „wolnego czasu” (szczególnie poprzez następujące zadania: 1.1.1.1. Wypracowanie wspólnej polityki działania klubów sportowych gwarantujących wykorzystanie istniejącej infrastruktury, 1.1.1.2. Aktywizacja aktywności sportowej młodzieży),

cel strategiczny 1.2. Aktywni mieszkańcy, współuczestniczący w zarządzaniu gminą,

cel operacyjny 1.2.2. Rozwinięta aktywność obywatelska (szczególnie poprzez następujące zadania: Rozwój współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, Wzmacnianie poczucie lokalnej wspólnoty „My, Łochowianie”).

W obszarze zasobów:

Cel główny 2. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca bezpieczeństwo i wysoka jakość życia mieszkańców,

cel strategiczny 2.2. Harmonijnie ukształtowana przestrzeń gminy,

cel operacyjny 2.2.2. Rewitalizacja wybranych obszarów gminy (szczególnie poprzez następujące zadania: 2.2.2.1. Aktualizacja Programu Rewitalizacji dla Gminy Łochów, 2.2.2.2. Rewitalizacja Parku Dębinka, 2.2.2.3. Rewitalizacja obszaru Łochowa Fabrycznego, 2.2.2.4. Rewitalizacja obszaru pofabrycznego w Ostrówku).

Cel główny 3. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości z zachowaniem potencjału środowiska,

cel strategiczny 3.1. Rozwinięta, nieuciążliwa dla mieszkańców i środowiska, przedsiębiorczość,

cel operacyjny 3.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw (szczególnie poprzez następujące zadania 3.1.1.2. Przygotowanie oferty dla przedsiębiorców zainteresowanych lokalizacją biznesu w gminie – zestawienie informacji o terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą z informacją o dostępie do mediów, 3.1.1.3. Wsparcie inwestycji i inwestorów pozyskujących energię z odnawialnych źródeł energii).

Studium kierunków i zagospodarowania przestrzennego

Z punktu widzenia kształtowania lokalnej przestrzeni jednym z kluczowych dokumentów jest Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego. Zawarte w nim cele określają długoterminowe zamierzenia rozwoju przestrzennego Gminy. Proces rewitalizacji, którego zasadniczym elementem jest prowadzenie działań naprawczych służących wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysu jest wsparty poprzez następujące cele strategiczne rozwoju przestrzennego:

- stworzenie warunków do zaspokajania potrzeb obecnych jak i przyszłych mieszkańców gminy w ramach historycznie ukształtowanej sieci jednostek osadniczych z miastem Łochowem jako głównym ośrodkiem równoważenia rozwoju i aktywizacji społecznej, umożliwiającym przenoszenie impulsów rozwojowych na tereny wiejskie gminy,
- wykorzystanie istniejących zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i gospodarczego, w taki sposób, aby zapewnić mieszkańcom gminy relatywnie równe szanse we wszystkim co dotyczy ich życia – przy ich udziale i za ich akceptacją, bez szkody dla interesu publicznego społeczności gminy,
- optymalizacja użytkowania terenu, umożliwiająca wzrost gospodarczy gminy z jednoczesnym zachowaniem, a gdzie to możliwe przywracaniem lub podnoszeniem wartości środowiska przyrodniczego,
- osiągnięcie optymalnej pozycji gminy i miasta Łochowa wśród gmin województwa mazowieckiego, uwzględniając szanse jakie niesie sąsiedztwo aglomeracji warszawskiej.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

3.1. Metodologia opracowania diagnozy

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w gminie Łochów prowadzona była w kilku etapach. Opracowana została zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumentach: Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777) oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku.

W pierwszym etapie gromadzone były dane i informacje na temat sytuacji społeczno-ekonomicznej, rozwoju przestrzennego oraz stanu środowiska przyrodniczego. Ze względu na braki w danych statystycznych część analiz prowadzona była dla obszaru całej gminy, część wskaźników udało się obliczyć dla poszczególnych sołectw. Na tym etapie prowadzono głównie analizy wskaźnikowe dla czterech sfer funkcjonowania miasta:

- społecznej,
- gospodarczej,
- środowiskowej,
- funkcjonalno-przestrzennej.

W kolejnym etapie analizowano potencjał rozwojowy miasta i potrzeby mieszkańców w ramach warsztatów diagnostycznych, spacerów badawczych, badania ankietowego i zbierania propozycji projektów rewitalizacyjnych.

Podstawowym zadaniem prowadzonych prac analitycznych było wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

3.2. Sfera społeczna

Struktura demograficzna i społeczna gminy

Liczba ludności gminy Łochów w 2015 roku wyniosła 17 875 osób. Liczba ta od 2010 roku nieznacznie zmalała (o 0,2%). Kobiety stanowiły w 2015 roku 50,2% ogółu ludności, a struktura płci w ostatnich pięciu latach nie uległa zmianie. Liczba kobiet w tym okresie nieznacznie zmalała (o 0,9%). Może mieć to związek z migracjami kobiet do innych jednostek osadniczych. Gęstość zaludnienia w latach 2010-2015 nie uległa znacznym zmianom, w 2010 wynosiła 92 osoby na 1 km², w 2015 roku 91 osób. Gęstość zaludnienia w mieście Łochów wynosi 511 osób na 1 km² i od 2010 roku wzrosła o 1,2%, natomiast gęstość zaludnienia obszaru wiejskiego utrzymuje się na poziomie 61 osób na 1 km².

W 2015 roku 38,2% mieszkańców gminy zamieszkiwało miasto Łochów, udział ten w latach 2010-2015 zmienił się nieznacznie (wzrost o 0,6%). Najbardziej zaludnione części gminy to: osiedle "Leśna", osiedle "Centrum" oraz Ostrówek. Najmniej osób zamieszkiwało natomiast w Szuminie, Nadkolu oraz Jerzyskach.

Tabela 1 Liczba osób w poszczególnych jednostkach analitycznych w 2015 r.

lp.	Sołectwo/dzielnica	Liczba mieszkańców	Procentowy udział w liczbie mieszkańców gminy
1	Łopianka	381	2,14%
2	"Stary Łochów"	832	4,67%
3	"Łochów Fabryczny"	823	4,62%
4	Karczewizna	146	0,82%
5	"Wymysły"	317	1,78%
6	Osiedle "Laskowska"	452	2,54%
7	Kaliska	328	1,84%
8	Osiedle "Zatorze"	822	4,61%

9	Osiedle "Węgrowska"	693	3,89%
10	Osiedle "Centrum"	1546	8,67%
11	Osiedle "Leśna"	1303	7,31%
12	Kamionna	504	2,83%
13	Ogrodniki	519	2,91%
14	Burakowskie	157	0,88%
15	Zambrzyniec	171	0,96%
16	Ostrówek	1625	9,12%
17	Majdan	158	0,89%
18	Łojew	311	1,75%
19	Łosiewice	277	1,55%
20	Łazy	205	1,15%
21	Łojki	177	0,99%
22	Dąbrowa	123	0,69%
23	Gwizdały	607	3,41%
24	Budziska	805	4,52%
25	Kalinowiec	155	0,87%
26	Pogorzelec	285	1,60%
27	Twarogi	273	1,53%
28	Baczki	587	3,29%
29	Zagrodniki	287	1,61%
30	Barchów	435	2,44%
31	Laski	432	2,42%
32	Jasiorówka	909	5,10%
33	Brzuza	432	2,42%
34	Samotrzask	112	0,63%
35	Wólka Paplińska	299	1,68%
36	Szumin	47	0,26%
37	Matały	167	0,94%
38	Nadkole	57	0,32%
39	Jerzyska	63	0,35%

Źródło: BDL GUS

Tabela 2. Stan ludności gminy Łochów w latach 2010 - 2015

Rok	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Gęstość zaludnienia (osoby na 1 km ²)
2010	17 969	9 077	8 892	92
2011	17 967	9 073	8 894	92
2012	17 960	9 053	8 907	92
2013	17 962	9 072	8 890	92
2014	17 956	9 015	8 941	92
2015	17 926	8 996	8 930	91

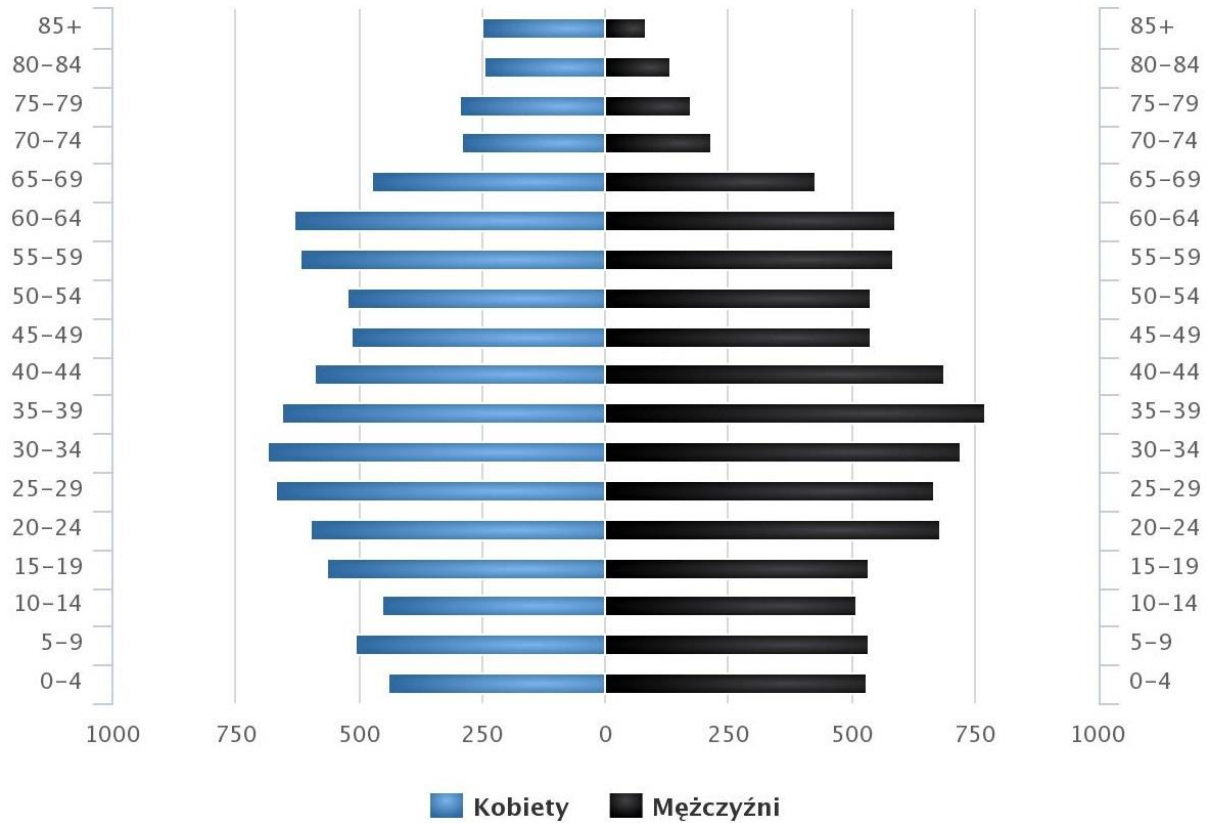
Źródło: BDL GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 38,5 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (40,6 lat).

Wykres 1 Piramida wieku mieszkańców gminy Łochów w 2015 roku

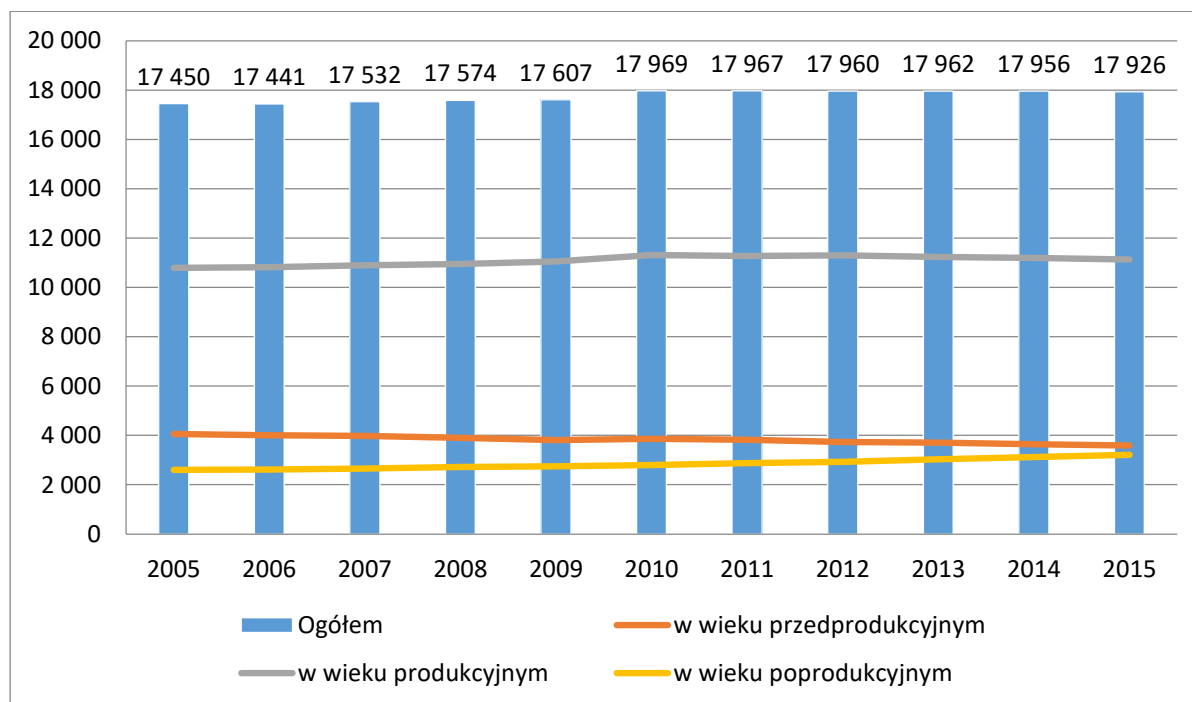

Źródło: Polska w liczbach

Struktura wieku

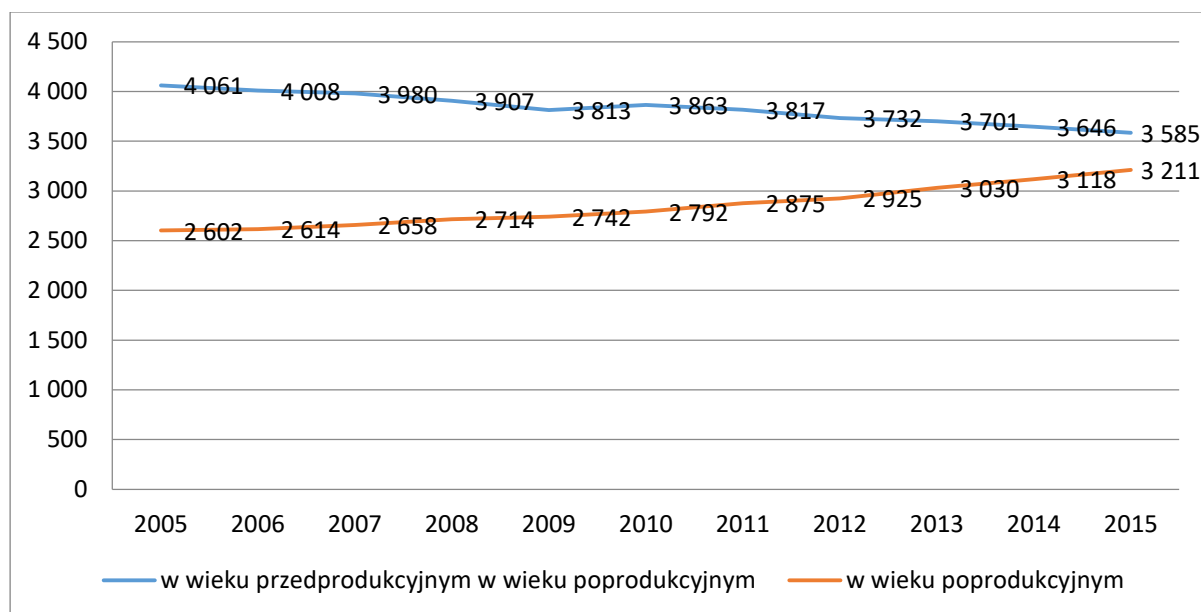
Wykres 2 Udział trzech kategorii wiekowych ludności w populacji gminy ogółem w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2005 r. w gminie Łochów mieszkały 4 061 osoby do 17 roku życia, a w 2015 r. 3 585. Oznacza to **12 % spadek w tej grupie wiekowej na przestrzeni 10 lat**. W tym samym okresie odniesienia poziom mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 2 602 osób w 2010 do 3 211 w 2015 r. **Oznacza to 23 % wzrost w tej grupie wiekowej na przestrzeni okresu analizy**.

Wykres 3 Dynamika kategorii wiekowych ludności w populacji gminy w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zaprezentowane powyżej zmiany struktury wiekowej ludności pociągnęły za sobą zmiany wartości współczynników obciążenia demograficznego. W 2010 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 72,3 i wzrosła w 2015 roku do 89,6. Oznacza to, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie przewyższyła liczbę najstarszych mieszkańców, co jest zjawiskiem efektywnym ekonomicznie, ale wzrost tego wskaźnika powinien niepokoić. Podobnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła z 24,7 do 28,8. Zmiany te są typowe dla społeczeństwa starzejącego się, jednak ludność gminy Łochów wykazuje jeszcze nieznaczne tendencje do wzrostu liczby najstarszych mieszkańców przy powolnym spadku liczby osób w najmłodszej grupie wiekowej.

Proces starzenia się ludności jest bardziej dostrzegalny na obszarze wiejskim gminy aniżeli w mieście Łochów, udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest na zbliżonym poziomie, na obszarze wiejskim wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym i jest wyższy od wskaźników dla miasta; jednocześnie udział mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie. Wskaźniki obciążenia demograficznego są również bardziej niekorzystne na obszarze wiejskim: znacznie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (z 79,5 do 92,3) oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym (z 28,3 do 30,4).

Tabela 3 Obciążenie ekonomiczne ludności gminy Łochów w latach 2010-2015

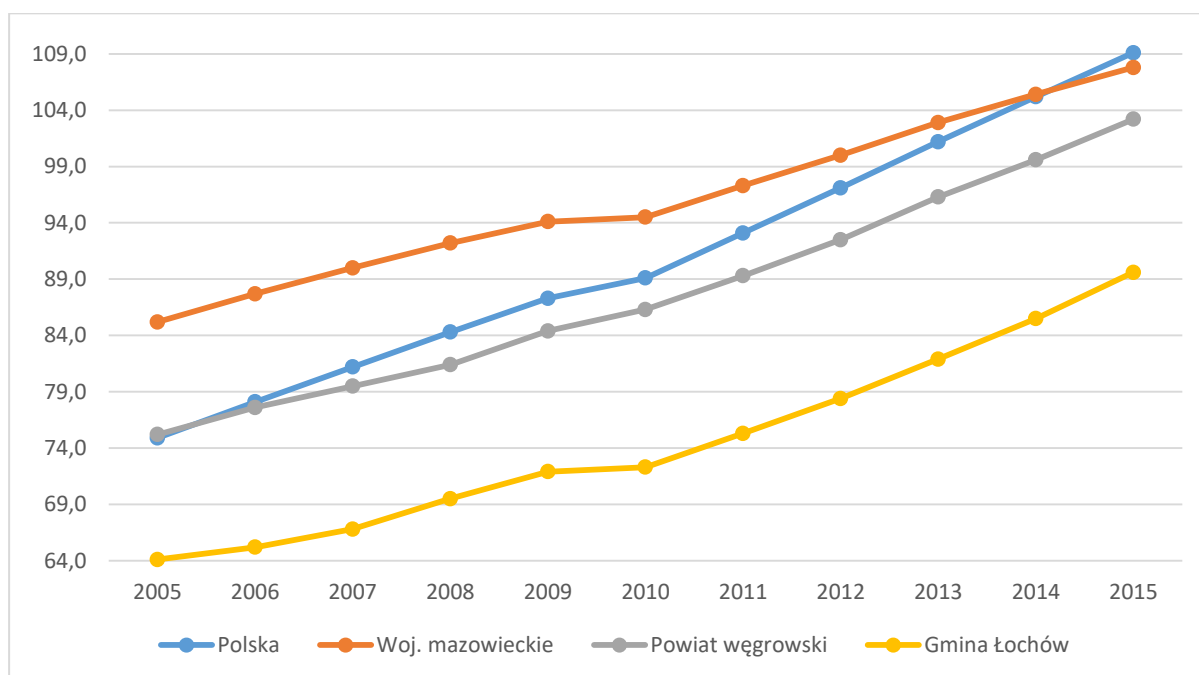
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym						ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	72,3	75,3	78,4	81,9	85,5	89,6	24,7	25,5	25,9	27,0	27,9	28,8
Miasto	60,3	64,3	70,8	73,5	77,7	85,1	19,8	21,1	22,2	23,4	24,7	26,5
Obszar wiejski	79,5	82,0	82,8	87,0	90,3	92,3	27,8	28,3	28,2	29,2	29,9	30,4

Źródło: BDL GUS

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym niekorzystnie wpływają na sytuację demograficzną Gminy Łochów. Niekorzystne prognozy demograficzne potęguje ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji.

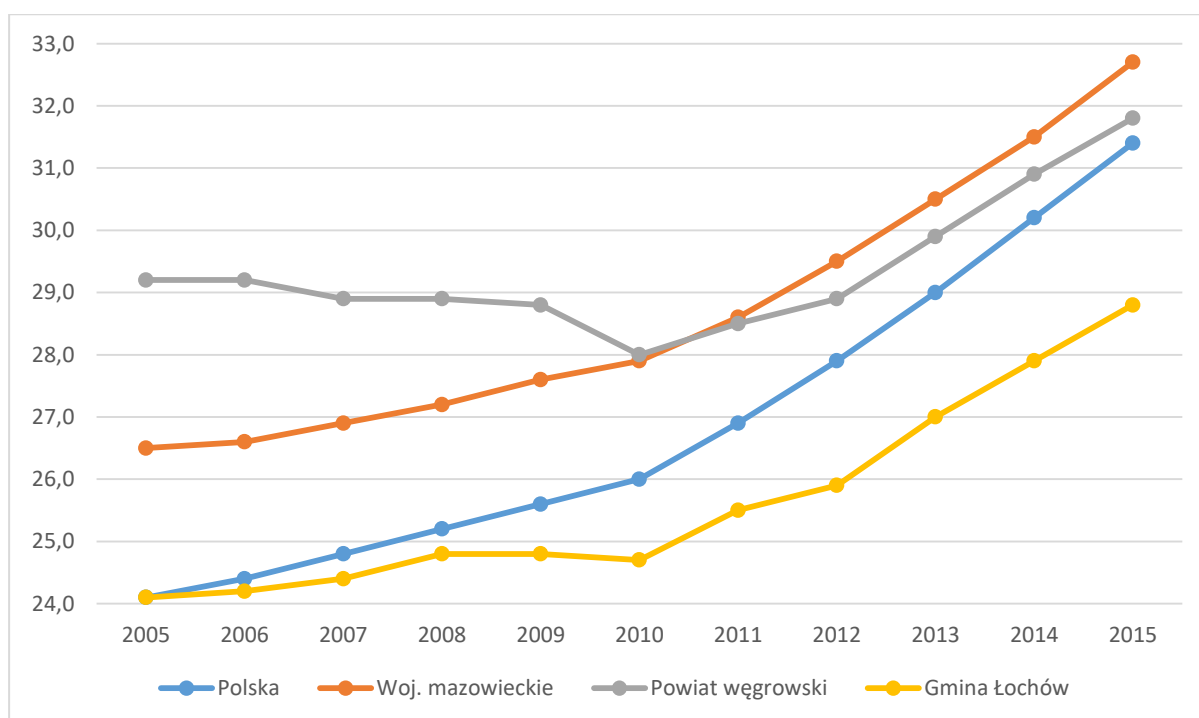
Zjawisko powolnego starzenia społeczeństwa to proces charakterystyczny nie tylko dla terenu gminy Łochów a dla obszaru całej Polski. Skalę zjawiska w Gminie Łochów na terenie powiatu węgrowskiego, woj. mazowieckiego oraz Polski pokazują poniższe wykresy.

Wykres 4 Dynamika kategorii wiekowych ludności w populacji gminy w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wykres 5 Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [os] w latach 2005-2015

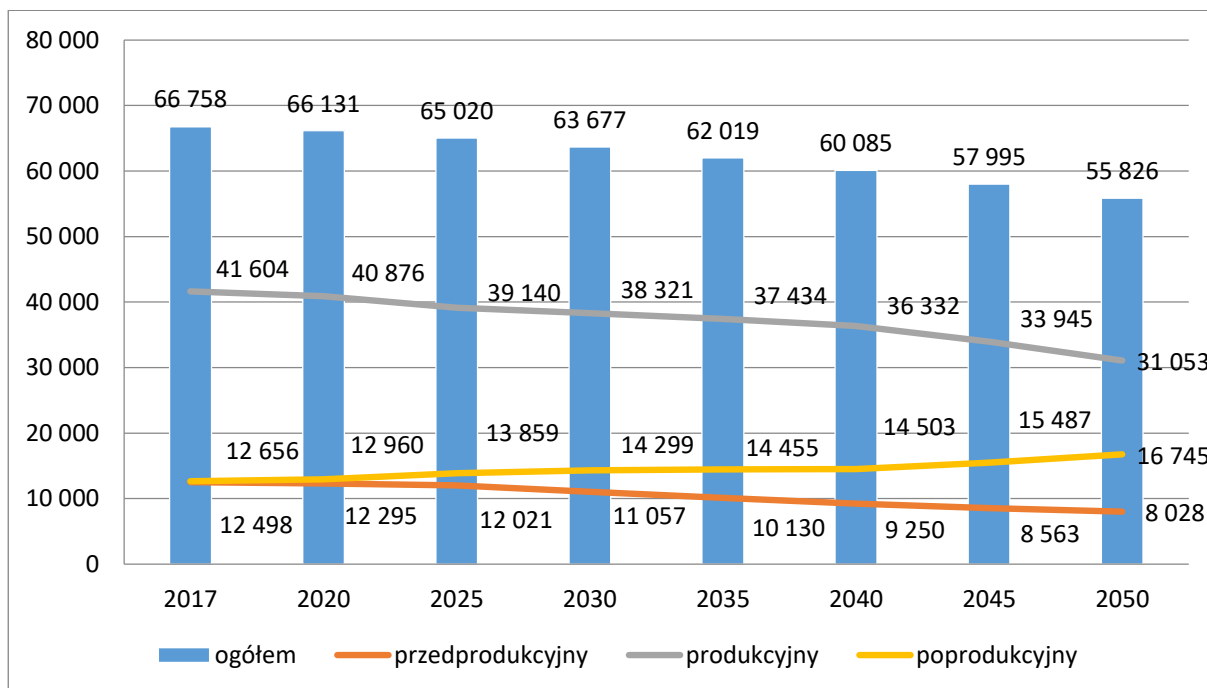

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na potrzeby analizy problemu starzejącego się społeczeństwa przeprowadzono również prognozę ludności do roku 2050. Z uwagi na brak danych dla gminy, prognoza została opracowana dla całego powiatu węgrowskiego, który charakteryzuje się bardzo zbliżoną sytuacją struktury wieku na całym terenie.

Wykres 6 Prognozy ludności funkcjonalnych grup wieku dla powiatu węgrowskiego na lata 2017- 2050 r.

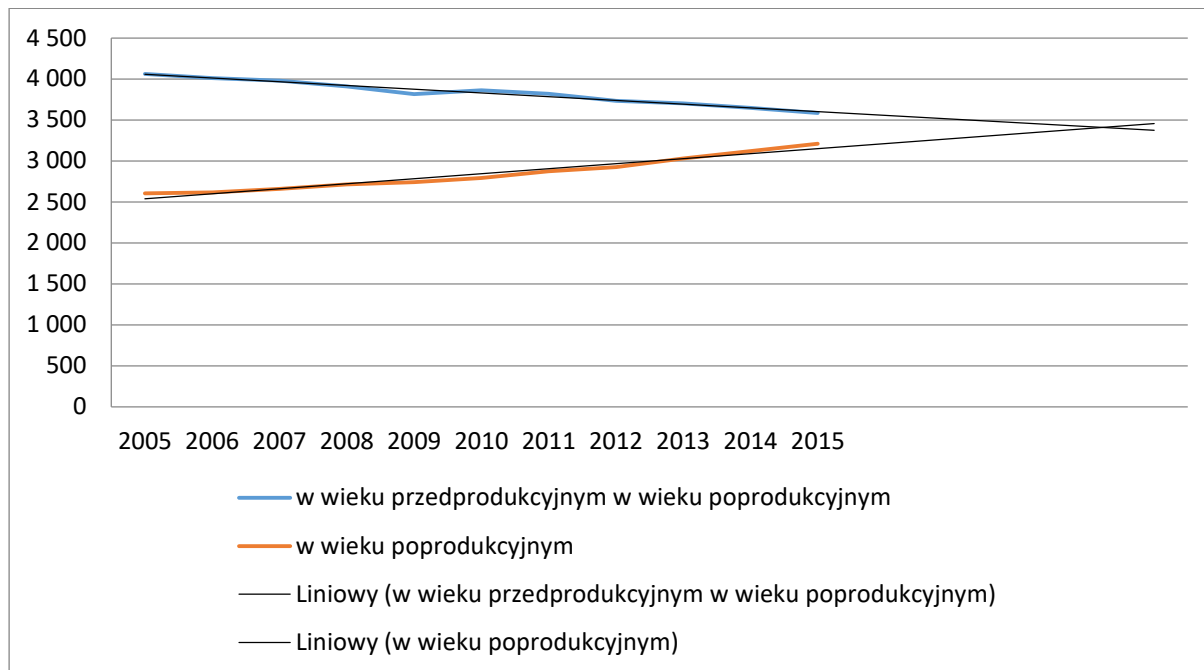

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Statyczna analiza ekonomicznych grup wiekowych na podstawie danych z roku 2014 prowadzi do wniosku, że dynamika zmian zachodzących w strukturze wieku mieszkańców Gminy jest bardzo niepokojąca. W ciągu jedynie dekady gmina z bardzo korzystnej struktury wieku, przedstawionej powyżej, zmierza w kierunku starzenia się społeczeństwa i szybkiego pogorszenie struktury wiekowej. Z przedstawionych prognoz wynika, że w obecnym stanie rzeczy w powiecie węgrowskim do 2050 nastąpi znaczny spadek osób w wieku produkcyjnym (nawet o 25 %), a liczba osób w wieku poprodukcyjnym znacznie przewyższy liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Taka sytuacja spowoduje liczne, negatywne konsekwencje społeczne i finansowe dla gminy Łochów oraz całego powiatu węgrowskiego.

Z uwagi na powyższe niepojęce tendencje dotkną tym samym gminę Łochów. Na poniższym wykresie zaznaczono linię trendu, zgodnie z którą ok roku 2020 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zrówna się licznie osób w wieku poprodukcyjnym. Główną przyczyną sytuacji będzie odpływ ludzi młodych do większych i bardziej atrakcyjnych ośrodków miejskich.

Wykres 7 Osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Łochów od 2005r. oraz prognoza do 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

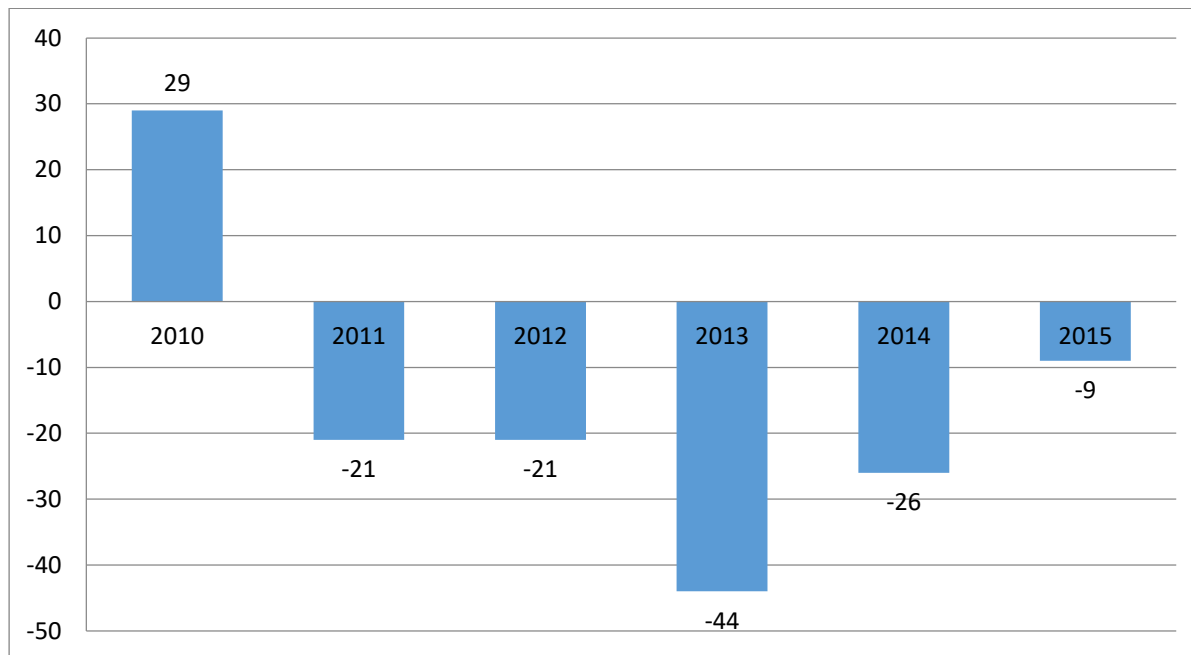
Negatywne zmiany struktury wieku, przede wszystkim spadek liczby młodych ludzi postępuje w Łochowie bardzo szybko i w najbliższych latach będzie skutkował zejściem poniżej średniej krajowej. W takiej sytuacji wyzwaniem władz lokalnych jest przeciwdziałanie procesowi starzenia się społeczeństwa i spadkowi liczby młodzieży. Poprawa sytuacji wymaga konsekwentnych i zintegrowanych działań, dostosowanych do zidentyfikowanych problemów. Z uwagi na przewidywany spadek liczby osób czynnych zawodowo w ramach działań naprawczych należy przygotować działania zaspokajające również potrzeby osób starszych.

Migracje

Współczynnik salda migracji, czyli wartość salda migracji w przeliczeniu na 1000 osób, zmienił swoją wartość z -1,6 w 2010 roku do -1,4 w 2014 roku. Oznacza to, że atrakcyjność osadnicza gminy Łochów nieznacznie rośnie, zwłaszcza po uzyskaniu wartości -2,5 w roku 2013.

W 2015 roku zanotowano 161 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 170 wymeldowań w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji wyniosło -9. Zmiany migracji ludności na terenie gminy Łochów w ruchu zewnętrznym na przestrzeni lat 2010 – 2015 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 8 Migracja wewnętrzna w latach 2010-2015

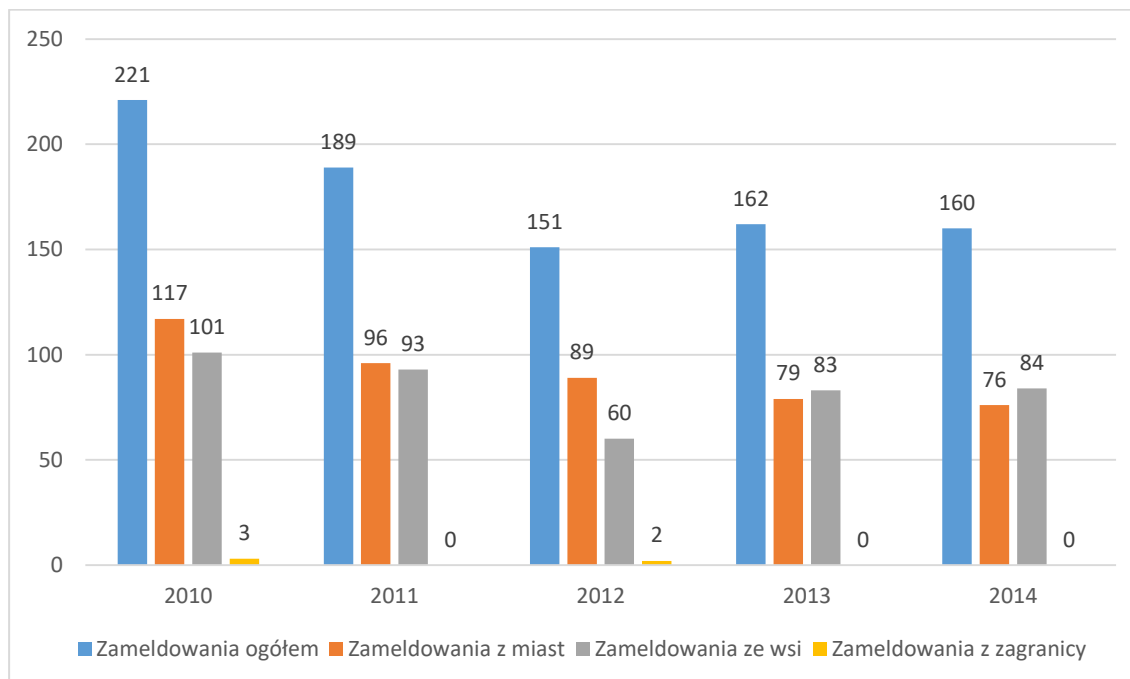

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Z zamieszczonych poniżej wykresów wynika, że w Gminie Łochów rocznie osiedla się najczęściej ponad 150 osób, z czego stosunek migracji ze wsi i z miast w ostatnich latach kształtuje się podobnie.

W latach 2011-2014 liczba przyjazdów zmalała i utrzymuje się na stosunkowo zbliżonym poziomie. Wymeldowania wahają się od 170 nawet do ponad 200 osób rocznie.

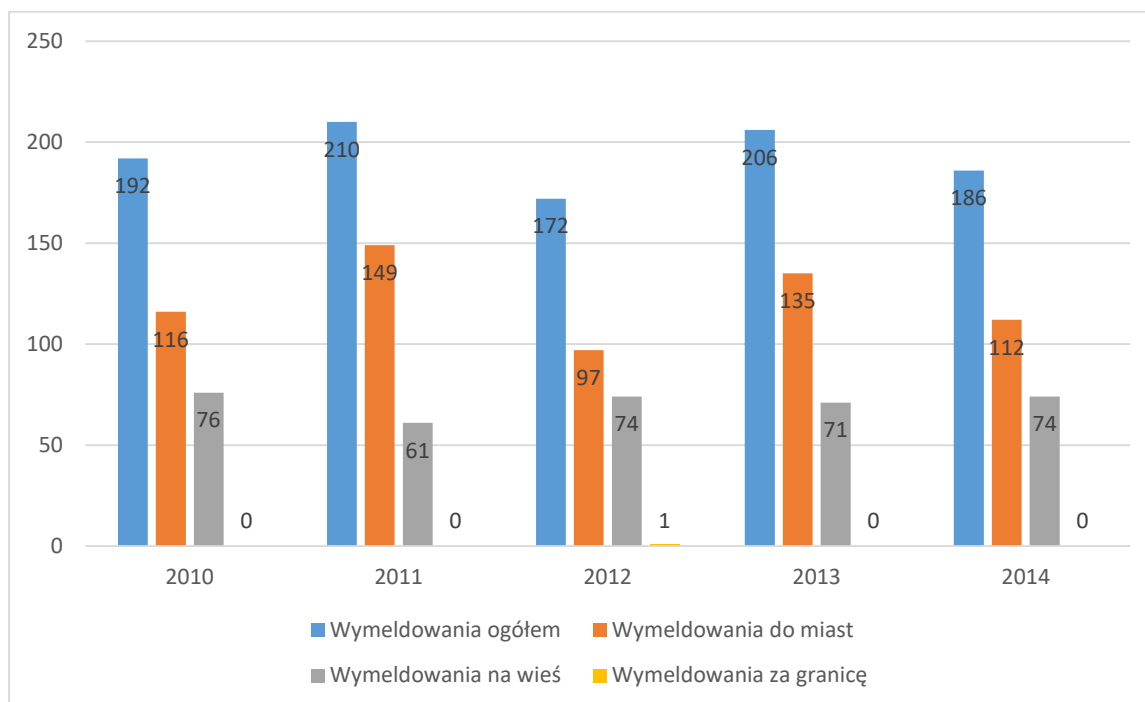
Wykres 9 Zameldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wykres 10 Wymeldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jak wynika z powyższych danych Gmina Łochów **należy do terenów charakteryzujących się silną tendencją wyjazdową, najczęściej w poszukiwaniu pracy**. Taka sytuacja stanowi poważny problem, który jest charakterystyczny i obserwowany nie tylko na terenie gminy Łochów, ale w całej części województwa.

Z analizy zgromadzonych danych oraz rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami instytucji miejskich i interesariuszy wynika, że odpływ, szczególnie osób młodych, jest zjawiskiem zauważalnym i niepokojącym mieszkańców. Przyczyny należą upatrywać m.in. w tym, że Gmina Łochów to mała aglomeracja miejsko wiejska, w której edukacja kończy się najczęściej na szkole ponadgimnazjalnej. Młodzi ludzie wyjeżdżają na studia do Warszawy lub Siedlec, gdzie możliwości nauki, pracy, rozrywki są nieporównanie większe, a poziom zarobków i możliwości rozwoju o wiele atrakcyjniejszy.

Tylko nieliczne osoby po szkole ponadgimnazjalnej decydują się rozpoczynać dorosłe życie na terenie Gminy lub znajdują motywację, aby wrócić po zakończeniu nauki. W dłuższym okresie taki rozwój sytuacji będzie w znaczącym stopniu wpływać i kształtować niekorzystną strukturę społeczną i potencjał rozwojowy miasta.

Stan i struktura bezrobocia

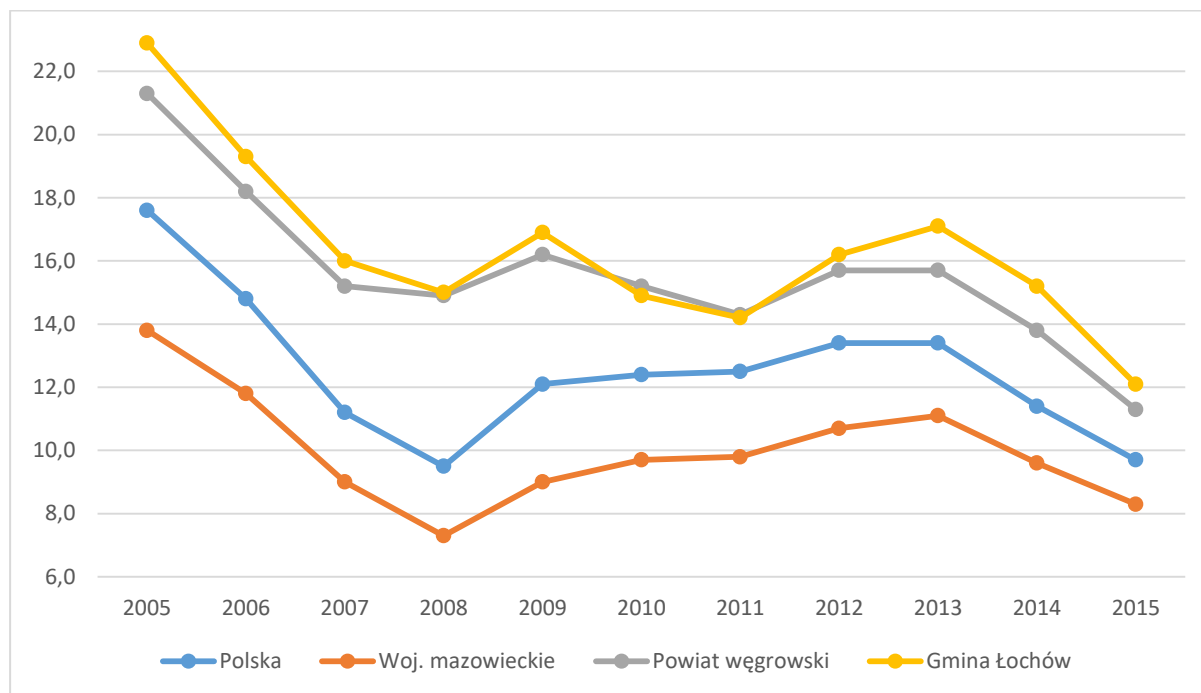
W gminie Łochów sytuacja na rynku pracy na koniec 2015 roku nieznacznie poprawiła się w stosunku do lat poprzednich. Liczba bezrobotnych w 2010 roku wyniosła 1013 osób i w 2015 r. zmalała o 17,5% (836 osób bezrobotnych). W strukturze bezrobotnych przeważali mężczyźni, ale udział kobiet systematycznie wzrasta (42,9% w 2010 roku, 48,1% w 2015 roku).

Bezrobocie rejestrowane w gminie Łochów wynosiło w 2015 roku 12,1% (12,7% wśród kobiet i 11,6% wśród mężczyzn). Jest to wskaźnik dużo wyższy niż w powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i w Polsce. W ostatnich latach najgorsza sytuacja na rynku pracy panowała w 2013 roku,

można zatem zakładać, że spadek stopy bezrobocia jest trendem korzystnym. Mimo optymistycznych wskaźników występują w gminie rejon, gdzie bezrobocie stanowi poważny problem. Są to tereny położone w centrum miasta Łochowa. Ponadto należy zauważyć, że dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy nie do końca odzwierciedlają faktyczną sytuację w sferze bezrobocia na terenie Gminy. **Oprócz faktycznie stwierdzonej liczby osób bezrobotnych, na terenie gminy wiele jest osób, które nie są zarejestrowane.**

Wykres 11 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2005 - 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Tabela 4 Bezrobocie w gminie Łochów w latach 2010-2015

Rok	Liczba bezrobotnych	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych (%)
2010	1 013	578	435	42,94
2011	963	522	441	45,79
2012	1 114	627	487	43,72
2013	1 190	670	520	43,70
2014	1 055	588	467	44,27
2015	836	434	402	48,09

Źródło: BDL GUS

Wśród osób bezrobotnych, osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowią blisko połowę tj. 48,5%, natomiast osoby bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym – 20,6%.

Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje miasto Łochów (36,9% ogółu bezrobotnych w gminie), najmniej natomiast zamieszkuje wieś Jerzyska, Nadkole, Zambrzyńiec.

Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych w gminie Łochów według sołectw w 2015 r.

Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych		Liczba osób bez pracy powyżej 12 miesięcy		Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym	
	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców
Baczki	23	39,18	11	18,74	4	6,81
Barchów	21	48,28	10	22,99	2	4,60
Brzuza	16	37,04	9	20,83	6	13,89
Budziska	41	50,93	16	19,88	13	16,15
Burakowskie	8	50,96	5	31,85	2	12,74
Dąbrowa	6	48,78	3	24,39	2	16,26
Gwizdały	22	36,24	12	19,77	8	13,18
Jasiorówka	44	48,40	20	22,00	10	11,00
Jerzyska	1	15,87	0	0,00	0	0,00
Kalinowiec	6	38,71	3	19,35	2	12,90
Kaliska	20	60,98	9	27,44	9	27,44
Kamionna	18	35,71	7	13,89	2	3,97
Karczewizna	7	47,95	4	27,40	2	13,70
Laski	22	50,93	10	23,15	3	6,94
Łazy	12	58,54	6	29,27	3	14,63
Łojew	19	61,09	9	28,94	5	16,08
Łojki	6	33,90	2	11,30	3	16,95
Łopianka	35	91,86	20	52,49	11	28,87
Łosiewice	12	43,32	4	14,44	3	10,83
Majdan	9	56,96	5	31,65	2	12,66
Matały	4	23,95	0	0,00	0	0,00
Nadkole	1	17,54	0	0,00	0	0,00
Ogrodniki	28	53,95	11	21,19	7	13,49
Ostrówek	93	57,23	40	24,62	17	10,46
Pogorzelec	20	70,18	12	42,11	3	10,53
Samotrzask	4	35,71	1	8,93	1	8,93
Szumin	3	63,83	1	21,28	0	0,00
Twarogi	10	36,63	4	14,65	2	7,33
Wólka Paplińska	6	20,07	2	6,69	0	0,00
Zagrodniki	14	48,78	10	34,84	2	6,97
Zambrzyniec	3	17,54	1	5,85	0	0,00
Suma	836		405		172	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie

Osoby bezrobotne w mieście Łochów zamieszkują przede wszystkim osiedla Centrum, Leśna oraz Węgrowa, najmniej natomiast na osiedlu Laskowska, na Starym Łochowie oraz Wymysłach. Największy udział bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 1 roku odnotowano na Starym Łochowie (73,1%) oraz na osiedlu Centrum (56,2%), najmniej natomiast na osiedlu Laskowska (37,0%).

Tabela 6 Liczba osób bezrobotnych w mieście Łochów według osiedli w 2015 r.

Osiedle	Liczba osób bezrobotnych		Liczba osób bez pracy powyżej 12 miesięcy		Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym	
	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców
Osiedle „Łochów Fabryczny”	31	37,39	15	18,09	6	7,24
Osiedle „Stary Łochów”	26	31,18	19	22,78	8	9,59
Osiedle „Wymysty”	10	31,55	5	15,77	4	12,62
Osiedle „Leśna”	62	47,33	26	19,85	6	4,58
Osiedle „Centrum”	75	48,14	45	28,88	12	7,70
Osiedle „Laskowska”	27	57,69	13	27,78	3	6,41
Osiedle „Węgrowaska”	42	60,26	21	30,13	5	7,17
Osiedle „Zatorze”	29	35,02	14	16,91	4	4,83
Ogółem	302		158		48	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie

Bezrobocie w gminie Łochów ma wiele przyczyn i jest problemem złożonym. Powyższe statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska, głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego czyli „pracy na czarno”.

Z danych statystycznych wynika, że najliczniejszą grupę bezrobotnych na terenie Gminy Łochów stanowią osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj.:

- osoby do 25 roku życia,
- długotrwale bezrobotni,
- osoby po 50 roku życia ,
- bez kwalifikacji zawodowych,
- bez doświadczenia zawodowego,
- bez wykształcenia średniego,
- samotnie wychowujący co najmniej 1 dziecko w wieku do 18 roku życia,
- osoby , które po opuszczeniu zakładu karnego nie podjęły zatrudnienia,
- niepełnosprawni.

Grupa tych osób stanowi ponad 90 % ogółu figurujących w rejestrach PUP w Węgrowie.

Wiele osób z grona bezrobotnych korzysta z różnych form pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie.

Istotny problem w Gminie Łochów stanowi bezrobocie wśród ludzi młodych. Powszechny jest fakt, że młodzież kończy szkołę ponadgimnazjalną i nie kontynuują nauki na studiach. Często decydują o tym względy finansowe. Osoby, które nie znajdują pracy na rynku lokalnym, zmuszone są do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy. W związku z tym, konieczne jest podejmowanie działań mających na celu uświadomienie jak ważny jest rozwój osobisty w tak młodym wieku oraz aktywne poszukiwanie pracy, próba wychodzenia naprzeciw oczekiwaniom potencjalnych pracodawców.

Podstawową przyczyną bezrobocia jest przede wszystkim ograniczona liczba miejsc pracy u miejscowych pracodawców. Ponadto niskie kwalifikacje, brak wykształcenia, wyuczona bezradność często „dziedziczona” po rodzicach sprzyjają wysokiemu odsetkowi tego zjawiska. Kolejnym istotnym, jednak „ukrytym” problemem są wyjazdy w poszukiwaniu pracy za granicę, co przekłada się na spadek liczby mieszkańców Gminy.

Z obserwacji mieszkańców oraz władz gminy wynika, że bezrobocie panujące na terenie gminy nie tylko obniża standard życia osób bezrobotnych i ich rodzin, ale wpływa na proces pogłębiania się patologii społecznych. Problem bezrobocia w dużej mierze wpływa na poziom życia rodzin i jest powodem:

- dezintegracji rodziny, utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na kierowanie własnym życiem,
- zwiększania ryzyka wystąpienia patologii społecznych,
- osłabienia więzi emocjonalnych pomiędzy członkami rodziny;
- degradacji ekonomicznej i społecznej.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że problem bezrobocia dotyka nie tylko dla osoby pozostające bez pracy, ale również ich rodziny. Rodziny dotknięte problemem długotrwałego bezrobocia często narażone są na różnego rodzaju sytuacje, które mogą prowadzić do zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich oraz osłabienia związków uczuciowych. Utrata i niemożność znalezienia pracy wpływa również na eskalację napięć i konfliktów w rodzinie.

Z drugiej strony, brak możliwości zabezpieczenia finansowego rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia jej podstawowych potrzeb. Dodatkowo bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich proces rozwoju. Często prowadzi do rozpadu rodziny i stanowi zagrożenie przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie przekłada się na negatywną samoocenę osób bezrobotnych. W skrajnych przypadkach prowadzić może stanów depresyjnych i lękowych.

Problem bezrobocia wraz z opisanymi powyżej konsekwencjami stanowi jeden z problemów obszaru zdegradowanego i bardzo często staje się bazą do nakładania się innych problemów społecznych (alkoholizm, przemoc, ubóstwo), dlatego wymaga stosowania odpowiednich i kompleksowych form oddziaływania. W walce z bezrobociem w kontekście zdefiniowanych problemów znaczącą rolę będzie odgrywał Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie. Planowane działania powinny być ukierunkowane na rozbudzanie motywacji do aktywnego działania w poszukiwaniu zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego.

Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń

Na terenie gminy Łochów funkcjonuje niewiele placówek pomocy społecznej. Za pomoc społeczną w gminie odpowiada Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie.

W 2015 r. pomocą społeczną objęto łącznie 1 574 rodzin, w tym 78,2% (1 231) zamieszkiwało obszar wiejski gminy Łochów. Pomocą objęto łącznie 5 099 osób w rodzinach. Najwięcej z tych osób mieszkało w mieście Łochów (42,0 %), wsiach Łopianka (8,8 %) oraz Ostrówek (7,6 %). Najmniej natomiast we wsiach Jerzyska (0,2%), Nadkole (0,1 %), Łazy (0,5 %) oraz Dąbrowa (0,8 %). Żaden mieszkaniec wsi Szumin nie był objęty pomocą społeczną.

Największa koncentracja rodzin objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej zachodzi na terenie miejscowości: Łopianka, Majdan, Kamionna i Karczewizna, najmniejsza natomiast na obszarze miejscowości: Jerzyska, Nadkole oraz Łazy.

Tabela 7 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w gminie Łochów według sołectw w 2015 roku

Sołectwo	Liczba osób w rodzinach	
	liczba	na 1000 mieszkańców
Baczki	90	153,32
Barchów	78	179,31
Brzuza	79	182,87
Budziska	92	114,29
Burakowskie	46	292,99
Dąbrowa	42	341,46
Gwizdały	111	182,87
Jasiorówka	132	145,21
Jerzyska	8	126,98
Kalinowiec	47	303,23
Kaliska	95	289,63
Kamionna	236	468,25
Karczewizna	82	561,64
Laski	96	222,22
Łazy	24	117,07
Łojew	62	199,36
Łojki	46	259,89
Łopianka	447	1173,23
Łosiewice	76	274,37
Majdan	87	550,63
Matały	56	335,33
Nadkole	5	87,72
Ogrodniki	130	250,48
Ostrówek	387	238,15
Pogorzelec	72	252,63
Samotrzask	34	303,57
Szumin	0	0,00
Twarogi	72	263,74
Wólka Paplińska	85	284,28
Zagrodniki	65	226,48
Zambrzyniec	76	444,44
Ogółem	5099	

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Na terenie miasta Łochów najwięcej osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej mieszkało na osiedlach Stary Łochów (17,1 %), Centrum (16,3 %) oraz Łochów Fabryczny (16,1%), najmniej natomiast na osiedlach Laskowska (8,3 %) oraz Wymysły (5,4 %). Największa koncentracja rodzin problemowych występuje na osiedlach: Węgrowska, Stary Łochów, Łochów Fabryczny.

Tabela 8 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w mieście Łochów według osiedli w 2015 roku

Osiedle	Liczba osób w rodzinach	
	liczba	na 1000 mieszkańców
Osiedle „Łochów Fabryczny”	344	417,98
Osiedle „Stary Łochów”	367	441,11
Osiedle „Wymysły”	115	362,78
Osiedle „Leśna”	251	192,63
Osiedle „Centrum”	349	225,74

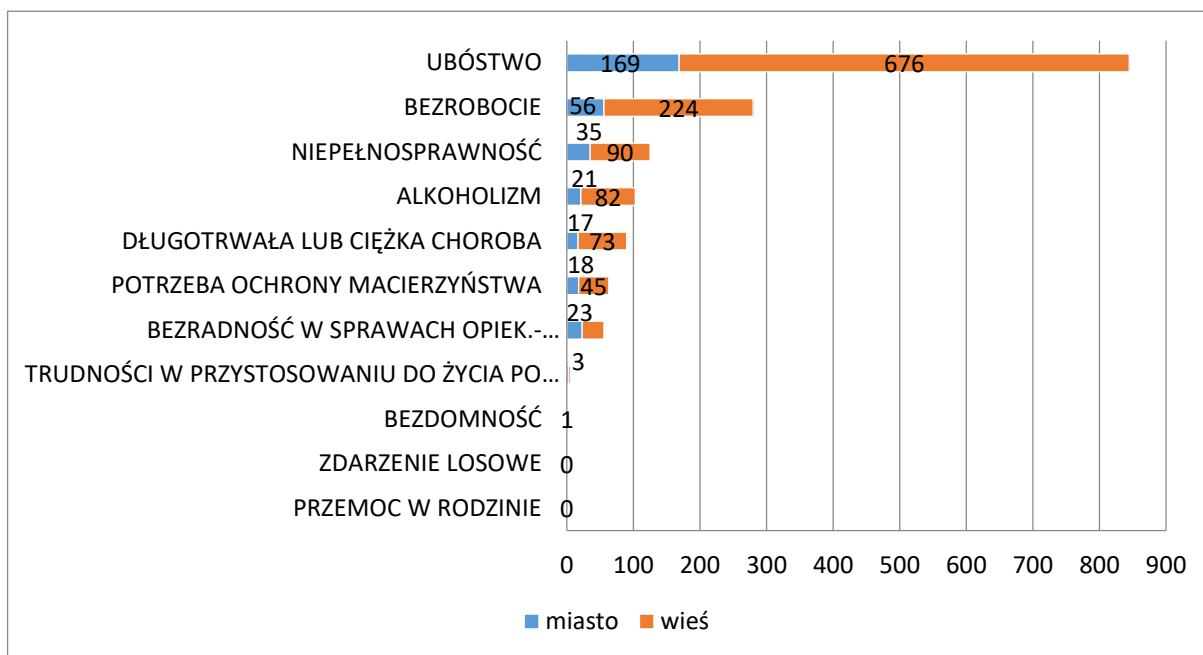

Osiedle „Laskowska”	178	393,81
Osiedle „Węgrowka”	324	467,53
Osiedle „Zatorze”	213	259,12
Ogółem	2141	

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

W 2015 roku w gminie Łochów głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Pomoc z tego powodu otrzymało łącznie 845 rodzin, co stanowiło 53,7% wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Drugim co do częstości powodem było bezrobocie (17,8%), kolejnym niepełnosprawność (7,9%) oraz alkoholizm (6,5 %).

Wykres 12 Powody przyznania pomocy społecznej w 2015 roku w gminie Łochów

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Z powyższych danych wynika, iż najpoważniejsze problemy występujące na terenie gminy Łochów to:

- ubóstwo
- bezrobocie,
- alkoholizm,
- niepełnosprawność.

Należy zaznaczyć, iż problemy te na ogół są ze sobą połączone np. bezrobocie z alkoholizmem. Problemy te niosą za sobą poważne skutki społeczne dla ludności, z których najczęstszym jest ubóstwo.

Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Łochów według sołectw / osiedli w 2015 roku

Sołectwo / Osiedle	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców			
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Alkoholizm
Baczkki	88,59	27,26	1,70	13,63
Barchów	103,45	25,29	2,30	16,09
Brzuza	81,02	50,93	6,94	9,26
Budziska	42,24	26,09	7,45	11,18
Burakowskie	165,61	38,22	0,00	31,85
Dąbrowa	130,08	65,04	8,13	32,52

Gwizdały	59,31	42,83	9,88	11,53
Jasiorówka	51,71	45,10	7,70	9,90
Jerzyska	31,75	31,75	0,00	15,87
Kalinowiec	148,39	90,32	6,45	19,35
Kaliska	131,10	76,22	12,20	12,20
Kamionna	335,32	43,65	7,94	35,71
Karczewizna	171,23	68,49	13,70	41,10
Laski	90,28	30,09	13,89	23,15
Łazy	58,54	19,51	4,88	19,51
Łojew	115,76	12,86	9,65	25,72
Łojki	124,29	11,30	0,00	45,20
Łopianka	905,51	115,49	57,74	55,12
Łosiewice	93,86	83,03	7,22	25,27
Majdan	272,15	88,61	0,00	25,32
Matały	215,57	77,84	0,00	17,96
Nadkole	0,00	52,63	0,00	0,00
Ogrodniki	129,09	42,39	11,56	19,27
Ostrówek	163,08	50,46	7,38	8,62
Pogorzelec	143,86	73,68	7,02	21,05
Samotrzask	196,43	44,64	8,93	17,86
Szumin	0,00	0,00	0,00	0,00
Twarogi	117,22	47,62	7,33	21,98
Wólka Paplińska	137,12	53,51	3,34	13,38
Zagrodniki	111,50	41,81	10,45	13,94
Zambrzyńiec	251,46	40,94	0,00	52,63
Łochów				
Osiedle „Łochów Fabryczny”	231,60	98,91	26,54	27,74
Osiedle „Stary Łochów”	267,39	91,13	16,79	16,79
Osiedle „Wymyśły”	75,71	88,33	25,24	37,85
Osiedle „Leśna”	118,32	41,22	24,43	4,58
Osiedle „Centrum”	125,16	48,78	21,18	13,48
Osiedle „Laskowska”	220,09	68,38	25,64	10,68
Osiedle „Węgrowaska”	239,60	96,13	22,96	11,48
Osiedle „Zatorze”	94,20	51,93	6,04	4,83

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

W 2015 roku na pomoc społeczną realizowaną poprzez zadania własne gminy przeznaczono 1 071 600 zł. W ramach zadań własnych gminy realizowano pomoc w postaci zasiłków stałych, okresowych, schronienia, posiłku, usług opiekuńczych oraz innych zasiłków celowych i w naturze.

Tabela 10 Udzielone świadczenia w gminie Łochów w 2015 roku. Zadania własne gminy

	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe	605 761	138	217
Zasiłki okresowe	42 498	24	84
Schronienie	22 400	3	4
Posiłki	246 840	355	1559
Usługi opiekuńcze	48 728	9	11
Inne zasiłki celowe i w naturze	103 373	448	1693

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Najwięcej środków przeznaczono na zasiłki stałe (605 761 zł) natomiast najwięcej rodzin skorzystało z innych zasiłków celowych i w naturze (448).

W gminie działa Dom Pomocy Społecznej w Ostrówku Węgrowskim. Działalność Domu rozpoczęła się w 1990 roku, na wniosek Burmistrza Łochowa został powołany do istnienia Samorządowy Dom

Pomocy Społecznej "Pogodnej Starości"¹. Placówka była przeznaczona dla osób w podeszłym wieku. Pierwszych mieszkańców przyjęto 31 stycznia 1991 roku, w 1993 roku Samorządowy Dom Pomocy Społecznej "Pogodnej Starości" został przeniesiony z Łochowa do Ostrówka. W latach 2004-2009 odbywała się rozbudowa i modernizacja SDPS. Obecnie Dom dysponuje dwunastoma pokojami z łazienkami i przedpokojami. W placówce zatrudniona jest Pielęgniarka oraz lekarz pierwszego kontaktu, który przyjeżdża do Domu raz w tygodniu oraz na wezwanie. Terapia zajęciowa prowadzona jest przez instruktora terapii. Mieszkańcy uczestniczą w różnych zajęciach: plastyczne, techniczne, muzyczne, biblioterapii, praca w ogrodzie i w wielu innych, które pozwalają pożytecznie spędzić czas dając możliwość utrzymywania jak najdłużej samodzielności².

Dom pomocy społecznej dysponuje łącznie 34 miejscami, z których w 2015 roku skorzystało 50 osób. Gmina finansowała 11 pobytych w domu pomocy społecznej w Ostrówku Węgrowskim. Udzielono 132 świadczenia na kwotę łączną 276 648 zł.

Analizując sytuację pomocy społecznej w Gminie Łochów, da się zauważyć, że wielu jej mieszkańców boryka się z różnymi problemami społecznymi. Zjawiska takie jak bezrobocie, ubóstwo czy alkoholizm z jednej strony generują kolejne problemy (bezrobocie -> ubóstwo, bezrobocie-> alkoholizm, alkoholizm->bezrobocie), z drugiej zaś są pochodną określonych procesów społecznych, ekonomicznych i gospodarczych.

Rozwiązanie zdefiniowanych zjawisk kryzysowych wymaga kompleksowego podejścia do obecnego stanu rzeczy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz edukacyjnych, których nadrzędnym celem będzie skuteczne i trwałe przywracanie odpowiedzialności i samodzielności w działaniu osób dotkniętych problemami.

W wielu przypadkach osoby korzystające z pomocy społecznej zagrożone są wykluczeniem społecznym. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

Bezpieczeństwo mieszkańców

Przestępczość

W 2015 roku na terenie gminy Łochów stwierdzono łącznie 345 przestępstw. Największy udział w takich zdarzeniach mają inne przestępstwa, w tym z art. 207, 209, 178, 244, 177, 286 kk i innych szczególnych ustaw (50,1%). Kradzieże mienia stanowiły 21,4 % ogółu stwierdzonych przestępstw, natomiast kradzieże z włamaniem – 12,7%. Istotną grupę stanowią także przestępstwa gospodarcze (5,5 %) oraz przestępstwa z ustawy o narkomanii (2,9 %).

Pozytywnym zjawiskiem jest niezachodzenie na terenie gminy Łochów następujących kategorii przestępstw: zabójstw, zdarzeń związanych z uszkodzeniem ciała oraz stosowania przemocy psychicznej.

Tabela 11 Struktura przestępstw na terenie gminy Łochów w 2015 roku

Przestępstwa	Liczba
--------------	--------

¹ Uchwała Nr VII/48/90.

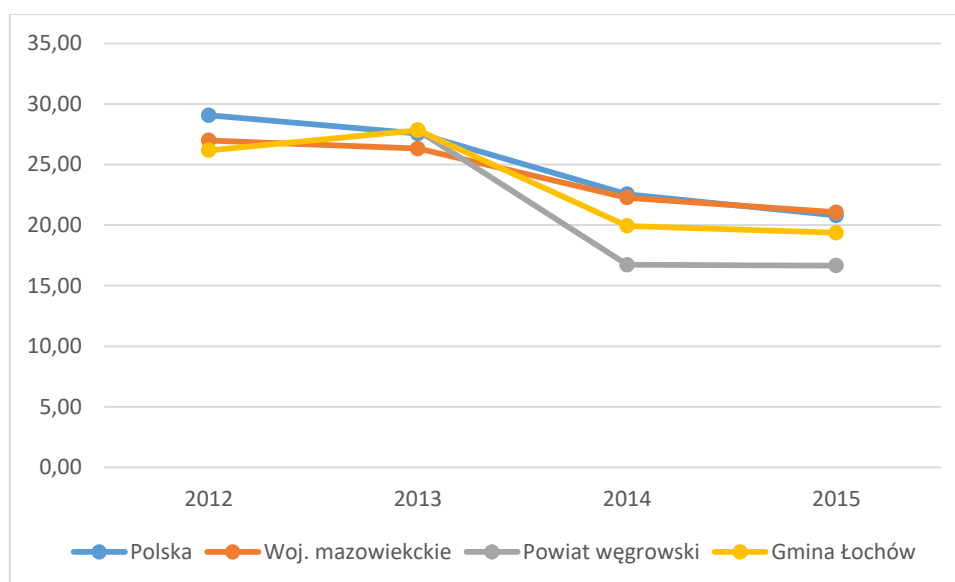
² <http://domyopieki.pl/prezentacja/dom-pomocy-spoecznej,2037067.html>.

Inne przestępstwa	173
Kradzież mienia	74
Kradzież z włamaniem	42
Przestępstwa gospodarcze	19
Uszkodzenie mienia	13
Z ustawy o narkomanii	10
Kradzież pojazdu	7
Uszczerbek na zdrowiu	6
Rozbój, kradzież rozbójnicza	1
Łącznie	345

Źródło: Komisarjat Policji Łochów,

W latach 2010-2015 liczba przestępstwa znacznie malała, co wskazuje na poprawę bezpieczeństwa na terenie gminy Łochów. Największy udział stanowiły przestępstwa kryminalne najmniejszy natomiast przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu.

Wykres 13 Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców w latach 2012-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W ostatnich latach wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców na terenie gminy Łochów (19,4 w 2015 r.) jest niższy aniżeli średnia dla województwa mazowieckiego oraz kraju (odpowiednio: 21,6 % oraz 20,8 %), ale wyższy niż średnia dla powiatu węgrowskiego (16,6 %).

Najbardziej niebezpiecznym w opinii mieszkańców terenem gminy Łochów jest teren zielone w rejonie planowanego do utworzenia parku Dębinka.

Bezpieczeństwo na drogach

W latach 2011-2015 na terenie gminy Łochów miało miejsce 88 wypadków. Do największej liczby zdarzeń doszło na terenie Łochowa (12 na osiedlu „Wymysły”) oraz miejscowości Ostrówek (10) i Budziska (9). Niebezpieczna jest również trasa K-62 na odcinku Łochów–Kamionna. Najwyższy wskaźnik liczby wypadków na 1000 mieszkańców w 2015 roku odnotowano na terenie sołectwa Nadkole (17,5), osiedla „Wymysły” (12,6), Majdanu (6,3), Budzisk, osiedla „Stary Łochów” (3,6). Obszary, gdzie najczęściej dochodzi do wypadków wymagają inwestycji poprawiających stan dróg, chodników i ścieżek rowerowych.

Tabela 12. Liczba wypadków w miejscowościach gminy Łochów w latach 2011–2015

Sołectwo/miasto	2011	2012	2013	2014	2015	liczba wypadków na 1000 mieszkańców w 2015 roku
Baczeki	1	0	0	0	0	0,0
Barchów	0	0	0	0	0	0,0
Brzuza	0	0	0	2	0	0,0
Budziska	2	2	1	2	2	2,5
Burakowskie	0	0	0	0	0	0,0
Dąbrowa	0	0	0	0	0	0,0
Gwizdały	1	1	0	0	1	1,6
Jasiorówka	0	1	0	2	1	1,1
Jerzyska	0	0	0	0	0	0,0
Kalinowiec	0	0	1	1	0	0,0
Kaliska	0	0	1	0	0	0,0
Kamionna	1	1	2	1	1	2,0
Karczewizna	0	0	0	0	0	0,0
Laski	0	1	0	0	0	0,0
Łazy	0	1	0	0	0	0,0
Osiedle „Łochów Fabryczny”	1	0	1	0	0	0,0
Osiedle „Stary Łochów”	1	0	2	2	3	3,6
Osiedle „Wymysty”	0	3	2	3	4	12,6
Osiedle „Leśna”	0	0	0	0	0	0,0
Osiedle „Centrum”	0	2	0	1	1	0,6
Osiedle „Laskowska”	1	1	0	0	0	0,0
Osiedle „Węgrowaska”	1	0	1	0	1	1,4
Osiedle „Zatorze”	0	0	1	1	2	2,4
Łojew	0	0	0	1	0	0,0
Łojki	0	1	0	0	0	0,0
Łopianka	0	0	0	0	0	0,0
Łosiewice	2	0	0	0	0	0,0
Majdan	0	0	0	0	1	6,3
Matały	0	0	0	0	0	0,0
Nadkole	0	0	0	0	1	17,5
Ogrodniki	0	0	0	2	1	1,9
Ostrówek	2	2	0	3	3	1,8
Pogorzelec	1	0	1	0	0	0,0
Samotrzask	0	0	0	0	0	0,0
Szumin	0	0	0	0	0	0,0
Twarogi	1	0	0	0	0	0,0
Wólka Paplińska	1	0	0	0	0	0,0
Zagrodniki	0	0	0	0	0	0,0
Zambrzyńiec	0	0	0	0	0	0,0
suma/średnia	16	16	13	21	22	1,2

Źródło: Komisariat Policji w Łochowie

Przemoc w rodzinie

Wśród mieszkańców gminy Łochów najczęstszą przyczyną przemocy i agresji w rodzinie jest alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody. Przemoc w rodzinie powoduje łamanie norm moralno – prawnych, zastraszenie dzieci, agresje, depresje i choroby psychiczne. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. W stosunku do dzieci przemoc stosują zazwyczaj obydwój rodzice. Z opinii pracowników socjalnych wynika, że w większym stopniu to mężczyźni zostawiają rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

W 2015 roku funkcjonariusze policji wypełnili 75 formularzy „Niebieskiej Karty”. „Niebieska Karta” służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą. Większość formularzy (64%) wypełniono na obszarach wiejskich³.

Wśród miejscowości najwięcej „Niebieskiej Karty” wydano w mieście Łochów (36,0%) oraz we wsi Łopianka (9,0%). Najmniej natomiast we wsiach Baczki, Zagrodniki, Zambrzyniec, Kalinowiec, Gwizdały, Samotrzask, Karczewizna (po 1 karcie). W 12 wsiach nie wydano żadnej „Niebieskiej Karty”. Liczba wydanych kart na 1000 mieszkańców jest wskaźnikiem intensywności tego zjawiska problemowego; wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości dla sołectw Burakowskie, Łopianka oraz Łosiewice.

Tabela 13 Liczba wydanych „Niebieskich Kart” w gminie Łochów według sołectw w 2015 r.

Sołectwa	Liczba wydanych kart	
	Liczba	na 1000 mieszkańców
Baczki	1	1,70
Barchów	4	9,20
Brzuza	2	4,63
Burakowskie	3	19,11
Gwizdały	1	1,65
Jasiorówka	2	2,20
Kalinowiec	1	6,45
Kaliska	4	12,20
Kamionna	4	7,94
Karczewizna	1	6,85
Łochów	27	3,98
Łojew	2	6,43
Łopianka	7	18,37
Łosiewice	4	14,44
Ogrodniki	4	7,71
Ostrówek	3	1,85
Pogorzelec	2	7,02
Samotrzask	1	8,93
Zagrodniki	1	3,48
Zambrzyniec	1	5,85
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	2	2,41
Osiedle „Stary Łochów”	9	10,79
Osiedle „Wymysły”	2	6,31
Osiedle „Leśna”	4	3,05
Osiedle „Centrum”	3	1,93
Osiedle „Laskowska”	2	4,27
Osiedle „Węgrowa”	2	2,87
Osiedle „Zatorze”	3	3,62

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Również dlatego dane statystyczne daleko odbiegają od rzeczywistej liczby i skali zjawiska.

³ Dane dotyczące liczby „Niebieskich Kart” mają wyłącznie charakter ilościowy. Pozyskane dane dotyczyły ogólnej lokalizacji kart, nie otrzymano danych osobowych.

Edukacja i poziom oświaty

W 2015 roku na terenie gminy Łochów działało 6 szkół publicznych. Połowa z nich zlokalizowana była w mieście Łochów, pozostałe w Gwizdałach, Kamionnie i Ostrówku. Były to:

- Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie;
- Publiczne Gimnazjum w Łochowie;
- Zespół Szkół w Gwizdałach;
- Zespół Szkół w Kamionnie;
- Zespół Szkół w Ostrówku;
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Łochowie.

Ponadto na terenie gminy są 3 szkoły prowadzone przez stowarzyszenia:

- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Ogrodnikach;
- Katolicka Szkoła Podstawowa Julin w Kaliskach;
- Publiczna „Mała Szkoła” w Brzuzie.

Najlepiej wyposażone w komputery z dostępem do Internetu były trzy szkoły, posiadające co najmniej 35 urządzeń. Są to: Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie, Zespół Szkół w Ostrówku oraz Publiczne Gimnazjum w Łochowie. Najlepszy dostęp do komputerów z dostępem do Internetu mieli uczniowie Publicznej Szkoły „Mała Szkoła”, Publicznego Gimnazjum w Łochowie oraz Zespołu Szkół w Ostrówku.

Liczba uczniów w łochowskich szkołach wyniosła w 2015 roku 2377 osób. Najwięcej osób uczyło się Szkole Podstawowej nr 3 w Łochowie. Najwięcej uczniów nieotrzymujących promocji uczyło się w Publicznym Gimnazjum w Łochowie, natomiast największy udział uczniów nieotrzymujących promocji odnotowano w Zespole Szkół w Gwizdałach. W szkołach prowadzonych przez stowarzyszenia wszyscy uczniowie otrzymali promocję.

Tabela 14 Liczba uczniów w łochowskich szkołach w 2015 roku

Szkoła	Liczba uczniów w szkołach	Liczba komputerów z dostępem do Internetu	Liczba komputerów z dostępem do Internetu na 1 ucznia	Liczba uczniów nieotrzymujących promocji	Odsetek uczniów nieotrzymujących promocji
Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie	614	56	0,09	0	0,00
Publiczne Gimnazjum w Łochowie	357	50	0,14	7	1,68
Zespół Szkół w Gwizdałach	195	9	0,05	8	4,10
Zespół Szkół w Kamionnie	380	31	0,08	3	0,79
Zespół Szkół w Ostrówku	379	51	0,13	0	0,00
Szkoła Podstawowa nr 1 w Łochowie	259	10	0,04	0	0,00
Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Ogrodnikach	59	6	0,10	0	0,00
Katolicka Szkoła Podstawowa Julin w Kaliskach	114	14	0,12	0	0,00
Publiczna „Mała Szkoła”	20	5	0,25	0	0,00

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Najwięcej uczniów, którzy nie otrzymali promocji mieszkało w mieście Łochów (26,7%) oraz we wsi Budziska (35,3%). Wszyscy uczniowie mieszkający w 26 miejscowościach i uczący się w szkołach na terenie gminy otrzymali promocję.

Tabela 15. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw

Sołectwa	Liczba uczniów nieotrzymujących promocji	
	Liczba	Na 1000 mieszkańców
Baczki	1	0,1
Budziska	4	5,0
Gwizdały	2	3,3
Kalinowiec	1	3,0
Kaliska	2	3,4
Łochów	7	38,7
Twarogi	1	3,7
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	2	0,24
Osiedle „Stary Łochów”	1	0,12
Osiedle „Centrum”	2	0,13
Osiedle „Zatorze”	2	0,24

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym w gminie Łochów 769 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 4,33 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształci się 24,1% ludności. Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 18 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto wynosi 97,19.

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,5% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym. Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 22 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto wynosi 98,35.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształci się 19,0% mieszkańców. Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 25 uczniów. 28 uczniów przypada na oddział w zasadniczych szkołach zawodowych.

W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 26,8% mieszkańców gminy Łochów w wieku potencjalnej nauki.

Poziom edukacji jest wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także określa możliwości budowania kapitału ludzkiego. Jednym ze sposobów pomiaru poziomu edukacji są wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego. Wyniki sprawdzianu pokazują, że uczniowie gminy Łochów osiągają dobre rezultaty z części językowej oraz plasują się na dobrym poziomie w części I – sprawdzającej stan wiedzy z języka polskiego oraz matematyki. Natomiast wyniki osiągnięte przez uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych w gminie Łochów w 2015 roku były nieco niższe niż wyniki odnotowane w powiecie węgrowskim (poniżej średniej powiatu). Najniższe wyniki uczniowie osiągnęli z matematyki (42,8) oraz języka angielskiego na poziomie rozszerzonym (39,1) najwyższe natomiast z historii i wiedzy o społeczeństwie (60,3) oraz z języka angielskiego na poziomie podstawowym (59,0).

Tabela 16 Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki sprawdzianu szóstoklasisty, 2015 rok

Gmina	Część pierwsza (%)			Część druga (%)	
	J. polski	Matematyka	Ogółem	Język angielski	Ogółem
Węgrów	75,3	61,0	68,3	78,7	78,7
Grębków	68,6	51,8	60,4	65,7	65,7
Korytnica	71,3	56,2	63,8	69,7	69,7

Liw	74,2	69,9	72,0	76,1	76,1
Łochów	70,6	58,6	64,8	75,5	75,5
Miedzna	68,2	54,5	61,5	64,2	64,2
Sadowne	70,9	58,6	64,8	67,2	67,2
Stoczek	68,8	61,2	65,2	76,5	76,5
Wierzbno	66,8	54,8	60,9	70,3	70,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Warszawie

Tabela 17. Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki egzaminu gimnazjalnego, 2015 rok

Gmina	Historia i WOS	J. polski	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	Język obcy na poziomie podstawowym - angielski	Język obcy na poziomie rozszerzonym - angielski
Węgrów	67,4	65	51,2	53,3	72,6	56,2
Grębków	61,4	60,8	45,3	45	77,5	59,9
Korytnica	60,3	53,1	43,6	45,5	57,4	29,9
Liw	60	61,3	44	45,6	64,2	43,6
Łochów	60,3	58,6	42,8	47,8	59,0	39,1
Miedzna	60,8	54,6	45,5	47,6	56,4	39,6
Sadowne	61	58,7	47,5	48,5	51,6	34,1
Stoczek	60,3	64	40,2	45,8	66,2	45
Wierzbno	57,4	55,2	45,6	52	69,9	40,8

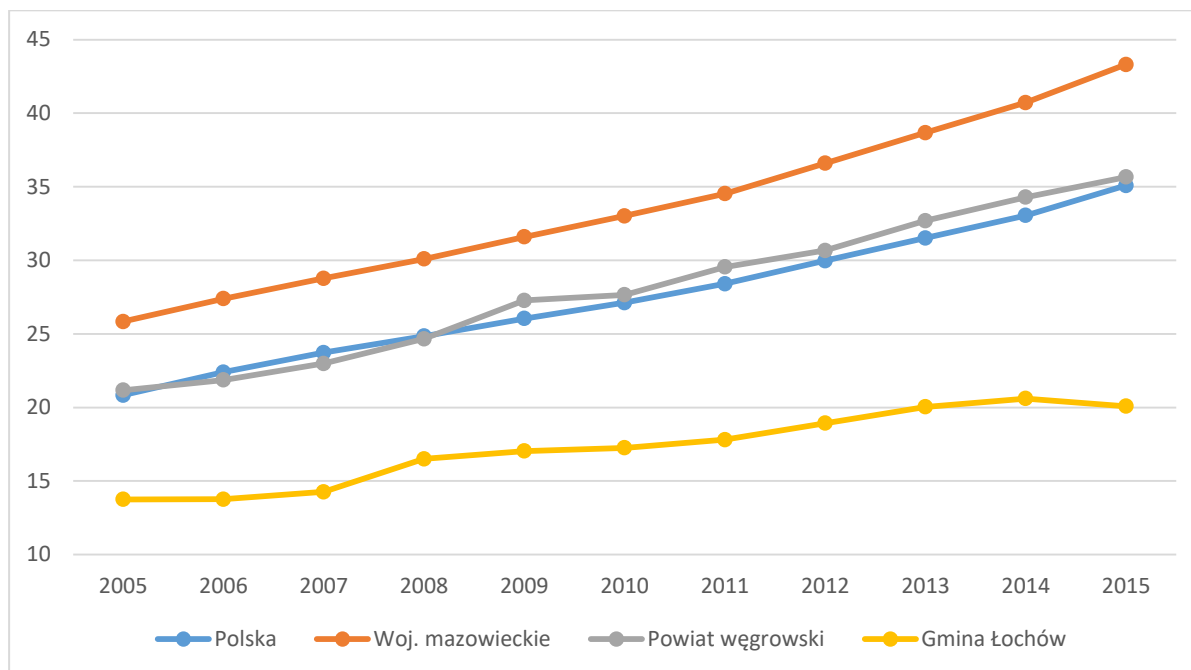
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Warszawie

W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Łochów mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Spośród kobiet mieszkających w gminie Łochów największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (28,1%) oraz zasadnicze zawodowe (18,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,1%) oraz podstawowe ukończone (25,6%).

Działalność organizacji pozarządowych

Aktywność organizacji pozarządowych (Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców) stanowi o poczuciu odpowiedzialności za aktywne kształtowanie przestrzeni lokalnej. Tak zdefiniowany potencjał społeczny jest w Gminie Łochów znacznie słabszy niż powiecie węgrowskim, województwie mazowieckim i słabszy niż średnio dla Polski, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 14 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2015 r. na terenie gminy Łochów funkcjonowało 26 organizacji pozarządowych, zlokalizowanych w mieście Łochów oraz 11 miejscowościach. Najwięcej takich organizacji działa na terenie miasta, blisko połowa wszystkich organizacji pożytku publicznego (42,4%). W 3 miejscowościach, tj. Laski, Brzuza oraz Ostrówek działa kilka organizacji, w pozostałych 8 miejscowościach funkcjonuje po jednej organizacji. Jedno stowarzyszenie jest w likwidacji. Największa koncentracja organizacji pozarządowych występuje w sołectwach: Matały oraz Zambrzyniec (ponad 5 organizacji na 1000 mieszkańców).

Tabela 18. Liczba organizacji pozarządowych w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw

Sołectwa	Liczba organizacji pozarządowych	
	Liczba	Na 1000 mieszkańców
Łochów	11	1,62
Laski	3	6,94
Brzuza	2	4,63
Ostrówek	2	1,23
Baczki	1	1,70
Budziska	1	1,24
Gwizdały	1	1,65
Łopianka	1	2,62
Łosiewice	1	3,61
Matały	1	5,99
Pogorzelec	1	3,51
Zambrzyniec	1	5,85
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	1	1,22
Osiedle „Stary Łochów”	3	3,61
Osiedle „Wymyśle”	0	0,00
Osiedle „Leśna”	0	0,00
Osiedle „Centrum”	3	1,94
Osiedle „Laskowska”	0	0,00
Osiedle „Węgrowska”	1	1,44
Osiedle „Zatorze”	3	3,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Łochowie

Organizacje pozarządowe w gminie Łochów można podzielić na następujące kategorie: sportowe, edukacyjne, związane z bezpieczeństwem oraz rozwojem lokalnym.

Wśród organizacji dominują jednostki pożarnicze. Ochotnicze straże pożarne działają w mieście Łochów oraz 9 miejscowościach. Są to organizacje społeczne składające się z grupy ochotników, przeznaczone w szczególności do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Brzuzie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jasiorówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łochowie Fabrycznym;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pogorzelcu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łochowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Budziskach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gwizdałach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Baczkach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Laskach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrówku Węgrowskim.

Aktywną grupę stanowią również stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju lokalnego, przede wszystkim rozwoju wsi. Są to:

- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Łosiewice;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Matały;
- Stowarzyszenie rozwoju wsi Brzuza;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Julin”;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Ogrodniki;
- Stowarzyszenie „Wspólnota Nadbużańska”;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Zambrzyńiec.

Kolejną grupę stanowią organizacje wspierające i promujące edukację oraz kulturę a także historię. Są to kluby sportowe oraz stowarzyszenia promujące sport. Do grupy tej należą:

- Klub Strzelectwa „C22” w Łochowie;
- Ludowy Klub Sportowy "Ostrówek";
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Laskar”;
- Klub Sportowy „Liwia”;
- Łochowski Klub Sportowy w Łochowie.

Organizacje związane z edukacją to:

- Fundacja Oświata Łochowska;
- Stowarzyszenie Rodziców i Nauczycieli na Rzecz Pomocy Szkołom "Olimpia";
- Łochowskie Towarzystwo Nauk i Sztuk „CD”;
- Stowarzyszenie "Przyjaciele Jedyńki".

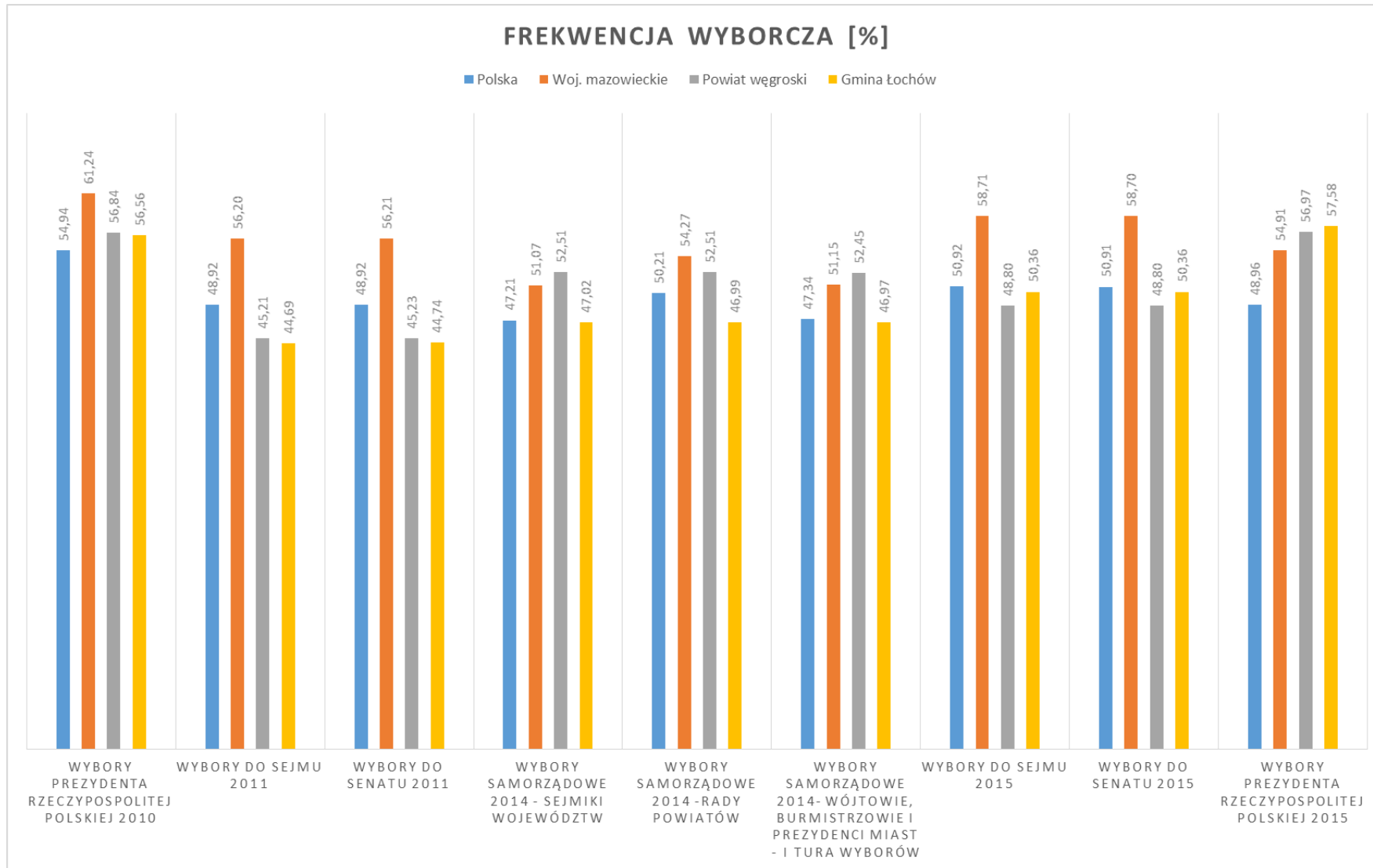
Jedna organizacja pozarządowa dba o popularyzację pamięci historycznej, jest to Fundacja „Nie zapomnieliśmy”.

Liczba fundacje i stowarzyszeń poza OSP na 10 tys. mieszkańców nieznacznie wzrasta w gminie Łochów, co jest pozytywnym zjawiskiem. W 2014 roku było to 12,8 organizacji OSP na 10 tys. mieszkańców, w 2011 roku – 11,1.

Frekwencja wyborcza

Miernikiem często stosowanym do oceny kapitału społecznego jest frekwencja w wyborach.

Wykres 15 Frekwencja wyborcza w latach 2010-2015

Źródło: <http://pkw.gov.pl/>

W wyborach samorządowych w 2014, wyborach do Parlamentu Europejskiego, Sejmu i Senatu RP oraz wyborach Prezydenckich w 2015 roku, frekwencja wyborcza w gminie Łochów, była niższa od średniej dla województwa mazowieckiego. Świadczy to o nieznacznej aktywności społeczności lokalnej oraz zaangażowaniu w sprawy gminy i kraju.

Mieszkańcy gminy Łochów mniej angażowali się w sprawy lokalne aniżeli w sprawy krajowe również w latach 2015-2016. Frekwencja w wyborach burmistrza Łochowa w 2016 roku wynosiła 43,38% (I tura) oraz 43,17% (II tura w wyborach samorządowych wzięło udział 45,81% mieszkańców uprawnionych do głosowania).

Tabela 19. Frekwencja wyborcza w obwodach głosowania w gminie Łochów w latach 2014-2016

Obwód	Przedterminowe Burmistrza Łochowa I tura (styczeń 2016)	Przedterminowe Burmistrza Łochowa II tura (luty 2016)	Wybory samorządowe 2014	Prezydent RP 2015 I tura	Prezydent RP 2015 II tura	Sejm RP / Senat RP 2015
	Frekwencja (%)					
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 1, ZESPÓŁ SZKÓŁ W GWIZDAŁACH	31,54	30,51	40,90	45,78	57,08	44,84
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 2, Świetlica Wiejska w Łosiewiczach	45,91	43,30	46,48	47,61	60,77	47,95
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 3, ZESPÓŁ SZKÓŁ W OSTRÓWKU	37,85	40,26	44,20	50,19	61,56	53,79
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 4, ZESPÓŁ SZKÓŁ W KAMIONNIE	37,04	39,33	43,83	48,63	57,32	50,13
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 5, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 W ŁOCHOWIE	49,71	44,52	44,88	43,68	54,12	44,43
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 6, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3 W ŁOCHOWIE	47,84	45,31	49,23	49,16	60,73	54,47
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 7, BYŁY SKLEP W ŁOCHOWIE FABRYCZNYM	44,32	44,60	48,37	48,27	58,44	49,45
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 8, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3 W ŁOCHOWIE	52,30	54,62	51,56	52,70	60,27	54,25
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 9, GIMNAZJUM PUBLICZNE W ŁOCHOWIE	37,63	34,41	41,81	39,07	33,20	42,71
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 10, ŚWIETLICA WIEJSKA W OGRODNIKACH	35,81	39,43	45,28	39,95	42,31	44,75
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 11, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3 W ŁOCHOWIE	59,24	58,81	51,75	56,90	63,99	61,43
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 12,	49,05	46,68	45,53	50,26	59,82	54,81

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W ŁOCHOWIE						
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 13, ZESPÓŁ SZKÓŁ W OSTRÓWKU	38,19	36,18	38,22	41,02	47,69	40,92
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 14, SDPS (obwód odrębny)	100,00	100,00	81,82	57,58	67,74	46,67

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Analizując frekwencję wyborczą w poszczególnych obwodach można wskazać obszary, których mieszkańcy wyróżniają się dużym zaangażowaniem społecznym oraz małą aktywnością społeczną. Niską frekwencje w wyborach w latach 2015-2016 odnotowano przede wszystkim w:

- Obwodowej komisji wyborczej nr 9, gdzie głosowali mieszkańcy miejscowości: Barchów, Budziska;
- Obwodowej komisji wyborczej nr 10 - Majdan, Ogrodniki, Zagrodniki;
- Obwodowej komisji wyborczej nr 13 - Łojew, Łopianka, Samotrzask;
- Obwodowej komisji wyborczej nr 1 - Gwizdały, Kaliska, Łazy, Nadkole, Pogorzelec.

Najaktywniej w wyborach brali udział mieszkańcy Łochowa zamieszkujący przy ulicach: 1 Maja od 1 do 45 numery nieparzyste i od 2 do 30B numery parzyste, Aleja Pokoju, Armii Krajowej, Chopina, Dębowa, Długa, Generała Sikorskiego, Henryka Sienkiewicza, Kolejowa, Kościuszki, Marii Sadowicz, Mickiewicza, Rynkowa, Sęczyka, Sosnowa, Medarda Downarowicza (osiedle centrum).

Sfera społeczna – wnioski

- W strukturze wiekowej ludności gminy Łochów dominują osoby w wieku produkcyjnym, stanowiąc w 2015 roku 62,1% ogółu ludności. Negatywnym zjawiskiem jest malejący udział w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym (w 2010 roku stanowili oni 65,5%).
- Negatywnym zjawiskiem jest rosnąca wartość wskaźnika obciążenia demograficznego.
- Proces starzenia się ludności jest bardziej dostrzegalny obszarze wiejskim gminy aniżeli w mieście Łochów, udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest na zbliżonym poziomie, na obszarze wiejskim wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym i jest wyższy od wskaźników dla miasta; jednocześnie udział mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie. Wskaźniki obciążenia demograficznego są również bardziej niekorzystne na obszarze wiejskim:
- Poważnym problemem jest duży udział wśród bezrobotnych osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (48,4%).
- Poziom bezrobocia jest wyższy niż średnia dla powiatu węgrowskiego, województwa mazowieckiego i kraju.
- Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje miasto Łochów (36,9% ogółu bezrobotnych w gminie).
- Niepokoi także duża liczba rodzin objętych pomocą społeczną (1 574 rodzin).
- Koncentracja rodzin objętych pomocą społeczną występuje na wsiach, 77,4% wszystkich rodzin objętych taką pomocą zamieszkiwało obszar wiejski gminy Łochów.

- W 2015 roku w gminie Łochów głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Pomoc z tego powodu otrzymywało 53,7% wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Kolejnymi najczęstszymi powodami przyznawania pomocy przez MGOPS w Łochowie są: bezrobocie, niepełnosprawność, alkoholizm.
- Poziom edukacji jest wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także określa możliwości budowania kapitału ludzkiego. Jednym ze sposobów pomiaru poziomu edukacji są wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego. Wyniki sprawdzianu pokazują, że uczniowie gminy Łochów osiągają dobre rezultaty z części językowej oraz plasują się na dobrym poziomie w części I – sprawdzającej stan wiedzy z języka polskiego oraz matematyki. Natomiast wyniki osiągnięte przez uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych w gminie Łochów w 2015 roku były nieco niższe niż wyniki odnotowane w powiecie węgrowskim (poniżej średniej powiatu).
- W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Łochów mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Spośród kobiet mieszkających w gminie Łochów największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (28,1%) oraz zasadnicze zawodowe (18,8%).
- W gminie Łochów jest niewielkie nasycenie organizacjami pozarządowymi. Zlokalizowane były one w mieście Łochów oraz 11 miejscowościach. Najwięcej takich organizacji działa na terenie miasta, blisko połowa wszystkich organizacji pożytku publicznego (42,4%).
- Miernikiem często stosowanym do oceny kapitału społecznego jest frekwencja w wyborach. W wyborach samorządowych w 2014, wyborach do Parlamentu Europejskiego, Sejmu i Senatu RP oraz wyborach Prezydenckich w 2015 roku, frekwencja wyborcza w gminie Łochów, była niższa od średniej dla województwa mazowieckiego. Świadczy to o nieznacznej aktywności społeczności lokalnej oraz zaangażowaniu w sprawy gminy i kraju. Najmniej angażują się w sprawy lokalnej i krajowe mieszkańcy miejscowości: Barchów, Budziska, Majdan, Ogrodniki, Zagrodniki, Łojew, Łopianka, Samotrząsk, Gwizdały, Kaliska, Łazy, Nadkole, Pogorzelec.
- Brak terenów/przestrzeni integracji społecznej mieszkańców.
- Niewystarczająca oferta działań oświatowo-wychowawczych oraz integracji społecznej.
- Przeciwdziałanie bezrobociu (w tym długotrwałemu) wymaga konsolidacji działań ze strony firm, które tworzą stanowiska pracy oraz instytucji, których zadaniem jest niesienie pomocy osobom szukającym zatrudnienia.
- Jakość życia mieszkańców związana jest nierozdzielnie z poczuciem ich osobistego bezpieczeństwa. Dlatego ważne i nieodzowne są działania zmierzające do ciągłego doskonalenia i poprawy istniejącego stanu bezpieczeństwa publicznego. Działania w tym zakresie powinny się koncentrować przede wszystkim na: eliminowaniu zagrożeń w miejscach szczególnie niebezpiecznych, stałej współpracy wszystkich jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców, przeciwdziałaniu zjawiskom niepożądanym i społecznie niekorzystnym.
- Najbardziej niebezpiecznym w opinii mieszkańców terenem gminy Łochów jest teren zielone w rejonie planowanego do utworzenia parku Dębinka.

3.3. Sfera gospodarcza

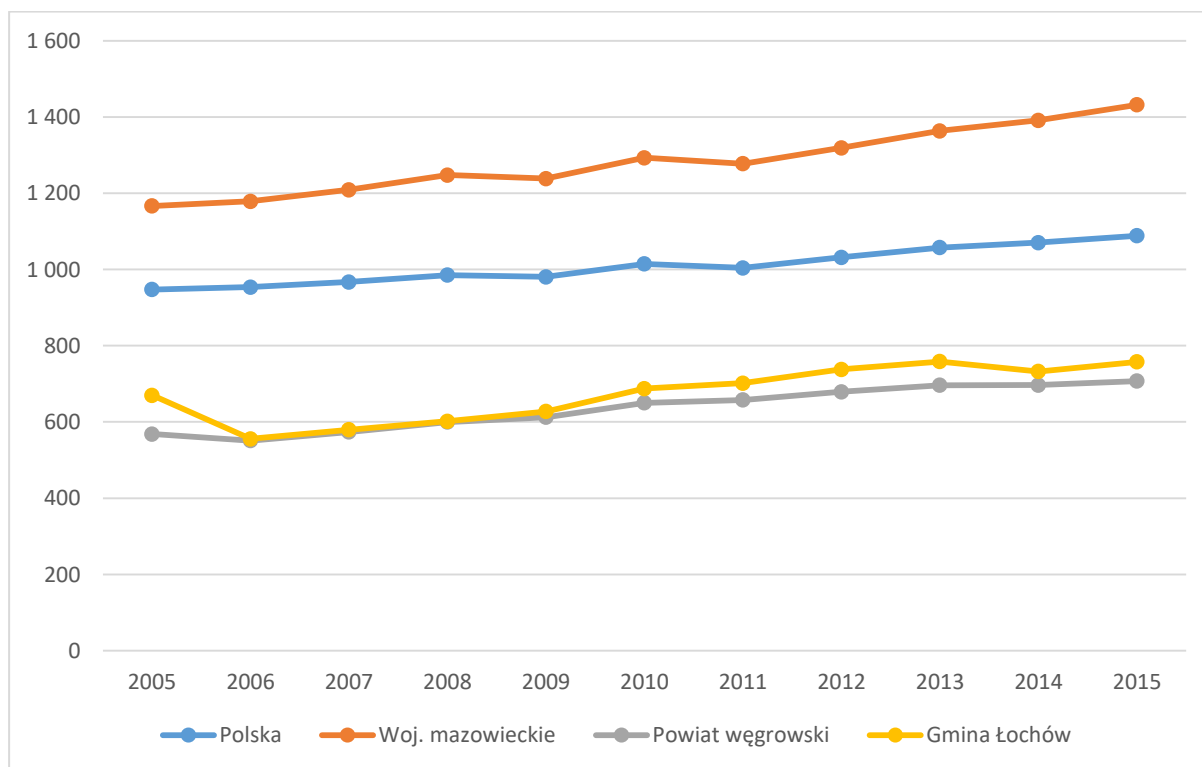
Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Niski poziom przedsiębiorczości, w powiązaniu z wysokim poziomem bezrobocia może stanowić o stanie kryzysowym w danej jednostce oraz wpływać niekorzystnie na sytuację materialną mieszkańców danego obszaru i poziom rozwoju jednostki terytorialnej. Na potrzeby analizy sytuacji gospodarczej wykorzystano wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w dwóch wymiarach:

- biernym – liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON przypadających na 10 000 mieszkańców,
- aktywnym – liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców zarówno w powiecie węgrowskim jak i w Gminie Łochów znacząco, negatywnie odbiega od poziomu woj. mazowieckiego oraz średniej krajowej.

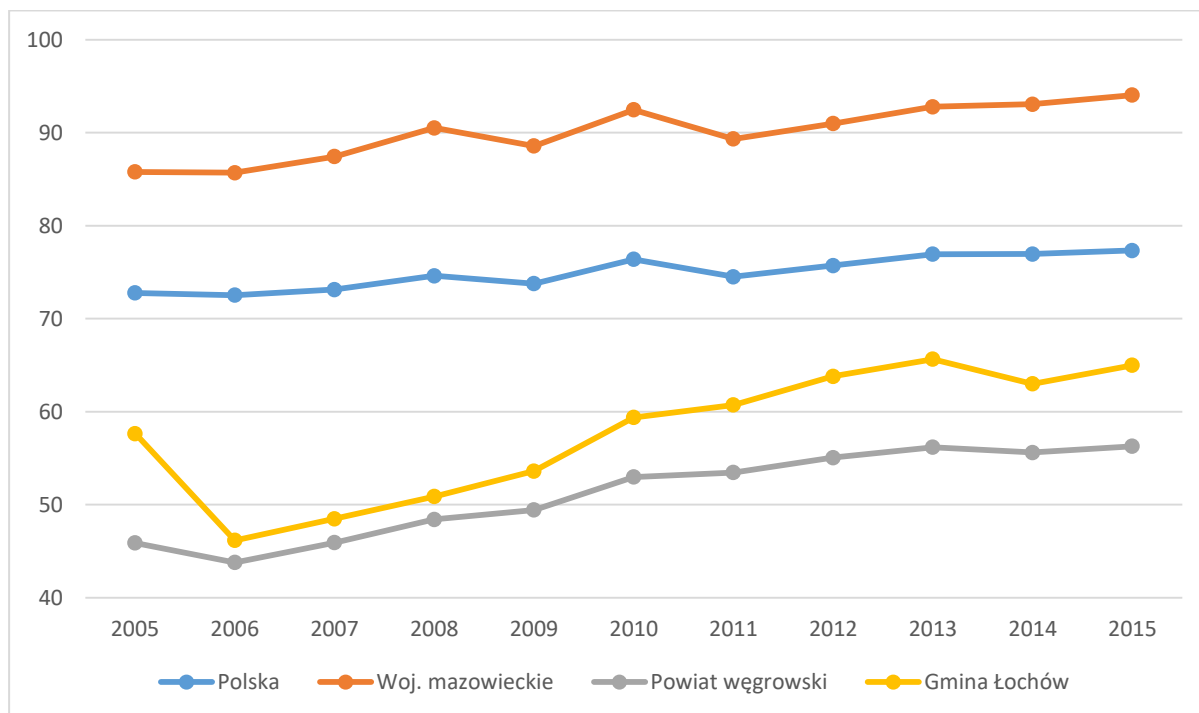
Wykres 16 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

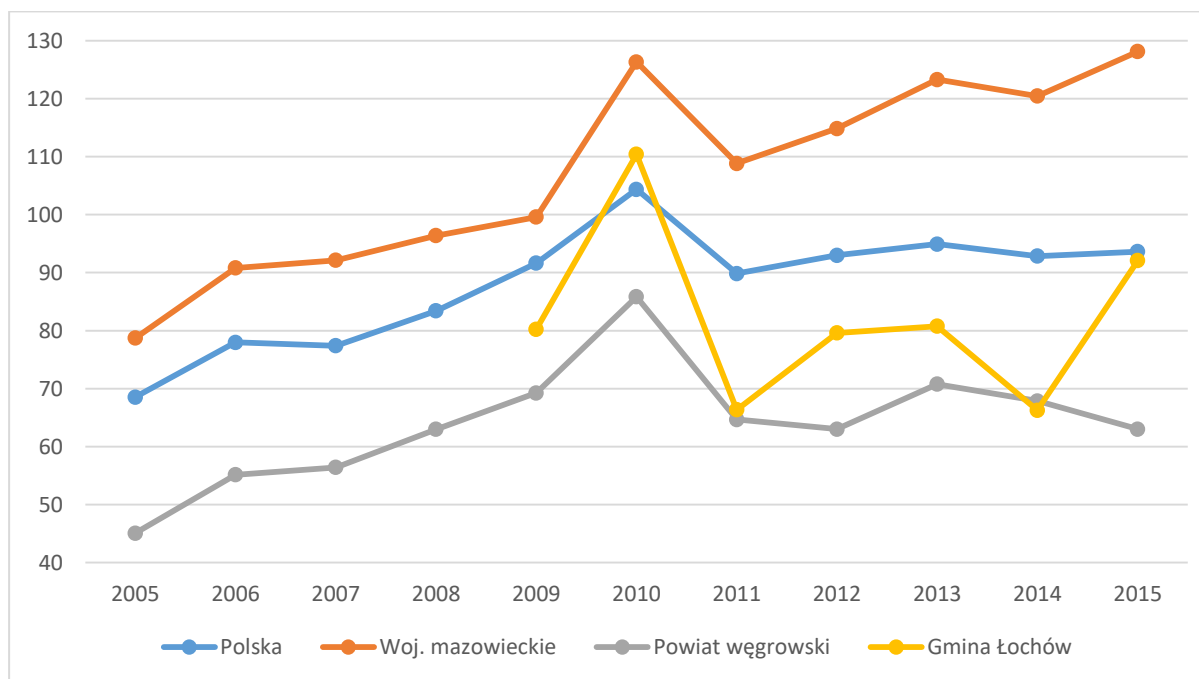
Analizą objęto także działalności gospodarcze osób fizycznych. Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne ogółem w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2015 roku wynosiła 65. Podobnie jak w przypadku podmiotów gospodarki narodowej ogółem Gmina Łochów wypada w tym wskaźniku mniej korzystnie od województwa mazowieckiego i kraju, jednak pozytywnie na tle powiatu węgrowskiego.

Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wykres 18 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Łochów wynosiła w 2015 roku 1358, co oznacza przyrost o 10% w stosunku do roku 2010 roku (1235). W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki narodowej ulegała nieznacznym wahaniom. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców wzrosła o 10,2% (z 69) w 2010 roku do 76 w 2015 roku.

W latach 2010-2015 liczba podmiotów należących do sektora prywatnego wzrosła z 1208 do 1331, liczba podmiotów sektora publicznego nie uległa zmianie i utrzymywała się na poziomie 27. Większość stanowiły przedsiębiorstwa należące do osób fizycznych, a w analizowanym okresie ich liczba wzrosła o 9,2%. Wzrosła również liczba spółek handlowych (16,2%), spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (50%) oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (17,9%).

Tabela 20 Podmioty w sektorze prywatnym w gminie Łochów w latach 2010-2015

Podmioty	2010	2015
Osoby fizyczne	1 067	1 165
Spółki handlowe	31	36
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	4
Spółdzielnie	5	5
Fundacje	3	3
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	28	33

Źródło: BDL GUS

W latach 2010-2015 struktura wielkości podmiotów gospodarczych w gminie Łochów nie zmieniła się. Największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych). W 2010 roku stanowiły one 96,2% wszystkich podmiotów gospodarczych. W 2015 roku ich udział był nieznacznie wyższy – 97,2%. Udział małych podmiotów gospodarczych (10-49 zatrudnionych) utrzymywał się na poziomie poniżej 4%, w 2010 roku było to 3,4%, w 2015 roku nieznacznie mniej – 2,5%. Najmniejszy udział miały przedsiębiorstwa o liczbie 50-249 zatrudnionych. W 2010 roku stanowiły one zaledwie 0,4%, w 2015 roku – 0,3%. W gminie Łochów nie działało żadne przedsiębiorstwo, zatrudniające 250 lub więcej osób.

Biorąc pod uwagę zmiany demograficzne w gminie Łochów, liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 11,7% (z 109,2 w 2010 roku do 122,0 w 2015 roku). Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2010 roku wynosiła 59 a do 2015 roku wzrosła do 65.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Łochów wzrosła w okresie 2010-2015 o 4%. Można zauważyć, że zmiana nie była jednakowa dla każdej sekcji. W dwóch sekcjach zanotowano spadek liczby podmiotów: sekcja A (spadek o 21%) oraz sekcja J (spadek o 1%). Pozostałe sekcje zwiększyły swoją liczebność. Na szczególną uwagę zasługują sekcje, w których liczba podmiotów wzrosła o co najmniej 20%: sekcja G – wzrost o 25%, sekcja M – o 22%, S i T- o 21%, J- o 33%, P – o 20%.

Tabela 21 Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Łochów w latach 2010-2015 wg sekcji PKD

Sekcja	Opis sekcji	2010	2015	Zmiana (liczba)
Sekcja A	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	68	47	-21
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	0	0	0
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	146	146	0
Sekcja E	dostawa wody	4	5	1
Sekcja F	budownictwo	248	261	13
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	353	378	25
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	74	85	11
Sekcja I	działalność z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	14	21	7
Sekcja J	informacja i komunikacja	20	19	-1
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	28	31	3
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	18	19	1
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	56	78	22
Sekcja N	działalność z zakresu usług administracyjnych	32	47	15
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa	12	12	0
Sekcja P	edukacja	29	49	20

Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	36	39	3
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	18	3
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	82	103	21

Źródło: BDL GUS

W gminie przeważają przedsiębiorstwa handlowe, zajmujące się budownictwem, przetwórstwem przemysłowym oraz świadczące pozostałą działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników.

Tabela 22 Podmioty gospodarcze w gminie Łochów w 2015 roku według miejscowości

Sołectwa/Dzielnice	Liczba podmiotów gospodarczych	
	liczba	na 1000 mieszkańców
Baczkki	11	18,74
Barchów	22	50,57
Brzuza	12	27,78
Budziska	37	45,96
Burakowskie	6	38,22
Dąbrowa	5	40,65
Gwizdały	25	41,19
Jasiorówka	32	35,20
Jerzyska	5	79,37
Kalinowiec	7	45,16
Kaliska	13	39,63
Kamionna	22	43,65
Karczewizna	1	6,85
Laski	12	27,78
Łazy	12	58,54
Łojew	8	25,72
Łojki	9	50,85
Łopianka	19	49,87
Łosiewice	10	36,10
Majdan	8	50,63
Matały	8	47,90
Nadkole	5	87,72
Ogrodniki	16	30,83
Ostrówek	72	44,31
Pogorzelec	15	52,63
Samotrzask	4	35,71
Szumin	2	42,55
Twarogi	8	29,30
Wólka Paplińska	6	20,07
Zagrodniki	5	17,42
Zambrzyniec	3	17,54
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	24	28,95
Osiedle „Stary Łochów”	38	45,56
Osiedle „Wymyśły”	16	50,47
Osiedle „Leśna”	56	42,75
Osiedle „Centrum”	280	179,72
Osiedle „Laskowska”	28	59,83

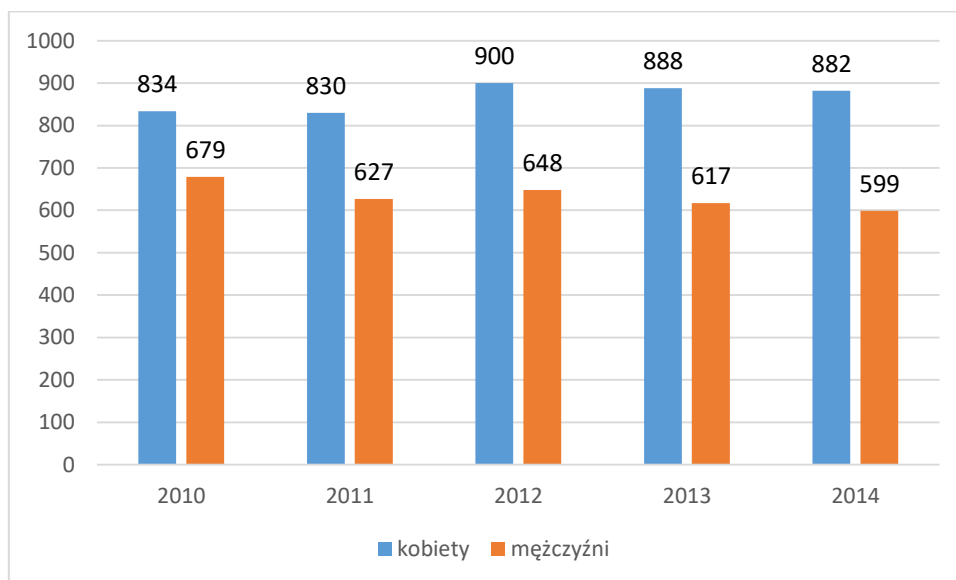
Osiedle „Węgrowka”	33	47,35
Osiedle „Zatorze”	50	60,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie CEIDG

Liczba i struktura pracujących

W 2014 roku liczba pracujących na terenie gminy Łochów wyniosła 1481 osób i była o 2% niższa aniżeli w 2010 roku. W latach 2010-2014 wzrastała liczba pracujących kobiet.

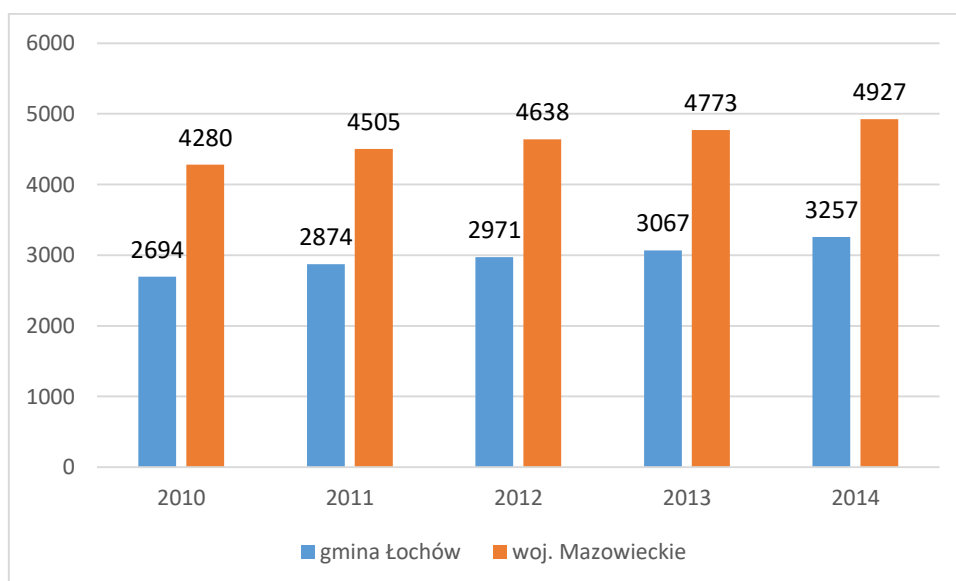
Wykres 19 Liczba pracujących w gminie Łochów w latach 2010-2014 według płci

Źródło: BDL GUS

Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów wyniosło w 2014 roku 3 257 zł i było niższe od średniego wynagrodzenia w województwie mazowieckim (4 927 zł). W latach 2010-2015 przeciętne wynagrodzenie w gminie systematycznie rosło, ale wolniej aniżeli średnio w województwie.

Wykres 20 Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów oraz w województwie mazowieckim w latach 2010-2014

Źródło: BDL GUS

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 10,4% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,4% wykształcenie policealne, 14,3% średnie ogólnokształcące, a 12,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 25,4% mieszkańców gminy Łochów, gimnazjalnym 5,7%, natomiast 26,9% podstawowym ukończonym. 2,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Sfera gospodarcza-wnioski

- Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Łochowa wzrosła w latach 2010-2015 (o 10%) jednak gmina stale charakteryzuje się niskim poziomem przedsiębiorczości.
- Wzrosła liczba przedsiębiorstw należących do osób fizycznych, spółek handlowych, spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych.
- W latach 2010-2015 struktura wielkości podmiotów gospodarczych w gminie Łochów nie zmieniła się. Największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych).
- Według danych na rok 2016 podmioty gospodarcze są zlokalizowane we wszystkich miejscowościach. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w mieście Łochów (566 podmiotów, tj. 54,6% ogółu). Duży udział w ogóle podmiotów gospodarczych w gminie działa na terenie miejscowości Ostrówek (7,0%), Budziska (4,1%), Jasionówka (3,5%). Najmniej podmiotów działa w miejscowościach Karczewizna (0,2%), Szumin (0,2%), Jerzyska (0,3%), Zambrzyniec (0,3%), Dąbrowa (0,4%) oraz Samotrząsk (0,4%).
- Najwyższy wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi mierzonych ich liczbą przypadającą na 1000 mieszkańców odnotowano w sołectwie Nadkole oraz Jerzyska. Wysokie wartości wskaźnik ten osiągnął dla osiedli w Łochowie: Centrum, Zatorze i Laskowska. Najmniejsza koncentracja podmiotów gospodarczych występuje na obszarze sołectw: Karczewizna Zambrzyniec i Baczki.
- Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów było niższe od średniego wynagrodzenia w województwie mazowieckim.
- Kondycja miejscowych podmiotów gospodarczych nie jest najlepsza, podmioty działające na rynku lokalnym nie mają zdolności do tworzenia nowych miejsc pracy, o czym świadczy wysoki poziom bezrobocia długotrwałego oraz niska średnia wysokości przeciętnego wynagrodzenia w gminie.

3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Gmina Łochów położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie węgrowskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie siedleckim. Gmina graniczy z gminami: Sadowne, Stoczek i Korytnica z powiatu węgrowskiego, z gminą Jadów z powiatu wołomińskiego oraz z gminami Wyszków i Brańszczyk z powiatu wyszkowskiego.

Powierzchnia gminy Łochów wynosi 19 622 ha. Obszar miasta zajmuje 1 339 ha, a obszar wiejski gminny — 18 283 ha. Powierzchnia gminy w latach 2012-2014 nie uległa zmianie.

Gminę Łochów tworzą 32 miejscowości, w tym 31 sołectw:

- Baczki;
- Barchów;

- Brzuza;
- Budziska;
- Burakowskie;
- Dąbrowa;
- Gwizdały;
- Jasionówka;
- Jerzyska;
- Kalinowiec;
- Kaliska;
- Kamionna;
- Karczewizna;
- Laski;
- Łazy;
- Łojew;
- Łojki;
- Łopianka;
- Łosiewice;
- Majdan;
- Matały;
- Nadkole;
- Ogrodniki;
- Ostrówek;
- Pogorzelec;
- Samotrzask;
- Szumin;
- Twarogi;
- Wólka Paplińska;
- Zagrodniki;
- Zambrzyńiec.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Łochów, ze względu na jej typ, jest złożona. W miejskiej części gminy wyróżniono strefy:

- śródmiejską,
- miejską,
- techniczno-produkcyjną,
- przyrodniczo-produkcyjną.

Natomiast wiejską część gminy tworzą dwie strefy :

- osadnictwa - tworzona przez tereny zabudowy – zagrodowej, rekreacyjnej, jednorodzinnej – z usługami towarzyszącymi,
- przyrodniczo-produkcyjna – obejmująca rolniczą i leśną przestrzeń produkcyjną.

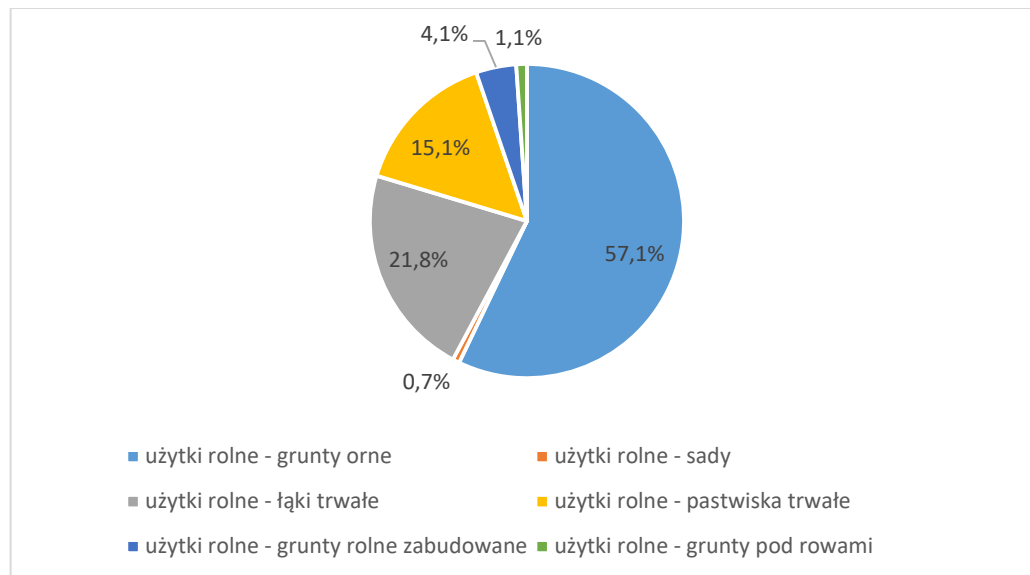
Strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy uzupełnia układ drogowy.

Struktura użytkowania gruntów

Użytki rolne zajmują łącznie 10 518 ha powierzchni gminy, jedynie 5% użytków rolnych występuje na terenie miasta Łochów. Największy udział mają grunty orne. Najlepsze gleby występują na niewielkich powierzchniach w rejonie wsi Łazy, Pogorzelec, Kamionna, Baczki i Zambrzyniec.

Wykres 21 Struktura użytków rolnych w gminie Łochów w 2014 roku

Źródło: BDL GUS

Znaczną część powierzchni gminy Łochów zajmują natomiast grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione oraz grunty zabudowane i zurbanizowane.

Tabela 23 Użytkowanie terenów gminy Łochów w 2014 roku – ogólne kategorie

Typ	ogółem	miasto	obszar wiejski
Użytki rolne razem	10 518	527	9 991
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	7 275	416	6 859
Grunty pod wodami razem	303	15	288
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	1 180	356	824
Użytki ekologiczne	38	6	32
Nieużytki	296	19	0
Tereny różne	12	0	12

Źródło: GUS BDL

Infrastruktura techniczna (w tym sieci, drogi, mieszkalnictwo)

Jednym z ważniejszych elementów składających się na standard życia mieszkańców jest infrastruktura techniczna, do której zalicza się m.in.: drogi, sieć wodociągową, sieć kanalizacyjną, system ciepłowniczy, gospodarkę odpadami.

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Układ komunikacyjny gminy Łochów tworzą: dwie drogi krajowe (droga nr 50 oraz droga nr 62), sieć dróg powiatowych oraz sieć dróg gminnych. Długość dróg gminnych na terenie Gminy Łochów wynosi 128 km. Drogi gminne w obrębie miasta mają łączną długość 28,8 km, w tym drogi o nawierzchni bitumicznej mają długość 13,4 km.

Stan infrastruktury drogowej jest istotnym czynnikiem podwyższającym jakość życia mieszkańców i bezpieczeństwo na drogach. Remonty dróg gminnych są prowadzone poprzez bieżące utrzymanie dróg, nie ma planów gruntownych remontów. Najwięcej inwestycji drogowych ma być prowadzonych w Łochowie oraz w sołectwach Laski, Matały, Szumin, w sołectwie Budziska, Burakowskie, Jasiorówka, Łojew, Łopianka oraz Samotrzask nie ma w planach remontów dróg gminnych.

Tabela 24 Drogi przewidziane do remontu na obszarze gminy Łochów według sołectw, stan na 2015 r.

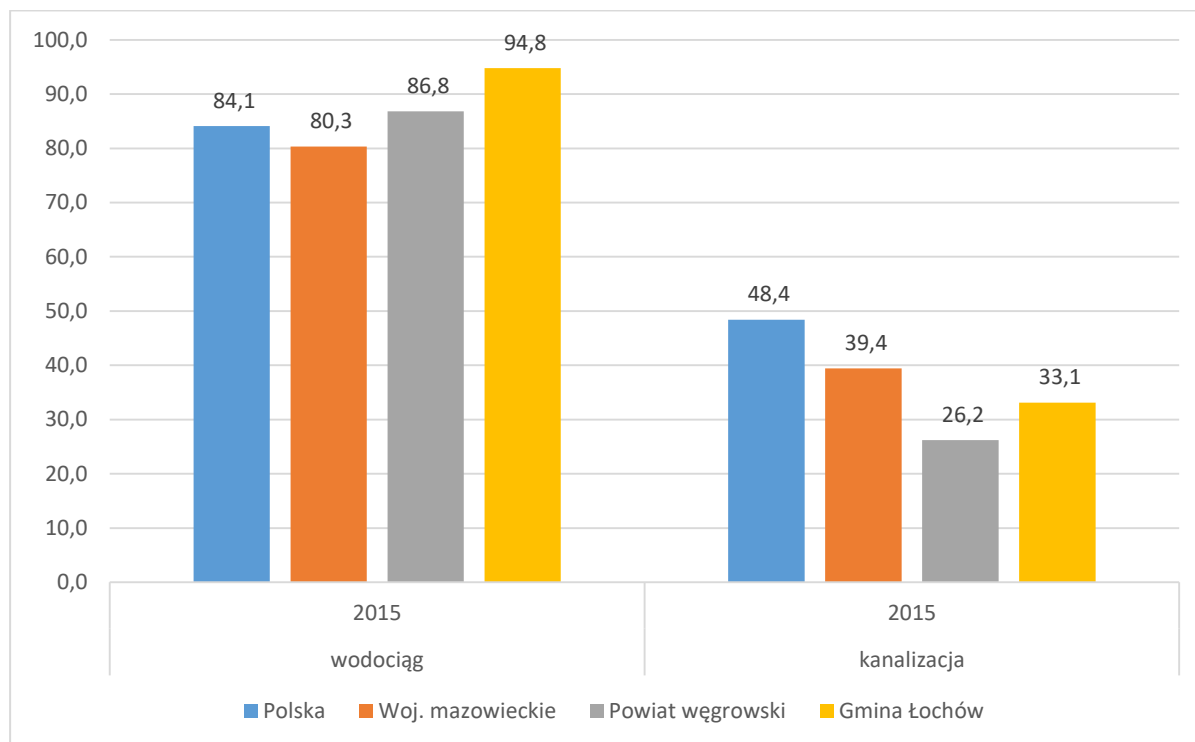
Sołectwa	Długość dróg gminnych do remontu	
	km	% w stosunku do dł. dróg gminnych
Baczki	3,20	2,50
Barchów	1,60	1,25
Brzuza	2,10	1,64
Budziska	0,00	0,00
Burakowskie	0,00	0,00
Dąbrowa	2,00	1,56
Gwizdały	2,20	1,72
Jasiorówka	0,00	0,00
Jerzyska	2,80	2,19
Kalinowiec	1,90	1,48
Kaliska	0,60	0,47
Kamionna	1,20	0,94
Karczewizna	1,00	0,78
Laski	4,50	3,52
Łazy	1,50	1,17
Łojew	0,00	0,00
Łojki	1,40	1,09
Łopianka	0,00	0,00
Łosiewice	0,60	0,47
Majdan	1,60	1,25
Matały	4,10	3,20
Nadkole	2,40	1,88
Ogrodniki	3,20	2,50
Ostrówek	6,80	5,31
Pogorzelec	1,30	1,02
Samotrzask	0,00	0,00
Szumin	3,90	3,05
Twarogi	2,40	1,88
Wólka Paplińska	0,80	0,63
Zagrodniki	0,90	0,70
Zambrzyniec	1,10	0,86
Razem	55,10	
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	0,50	0,39
Osiedle „Stary Łochów”	3,30	2,58
Osiedle „Wymyśle”	0,40	0,31
Osiedle „Leśna”	1,00	0,78
Osiedle „Centrum”	4,50	3,52
Osiedle „Laskowska”	7,30	5,70
Osiedle „Węgrowa”	2,20	1,72
Osiedle „Zatorze”	2,80	2,19
Ogółem Łochów	22,00	

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Infrastruktura komunalna

Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej jest w Gminie Łochów na bardzo wysokim poziomie – najwyższym w skali powiatu, województwa oraz kraju, co prezentuje poniższy wykres. Mniej korzystnie sytuacja kształtuje się w przypadku sieci kanalizacyjnej. Odsetek osób korzystających w 2015 r. z kanalizacji wyniósł dla gminy 33,1 %, co jest znacznie niższe niż średnia ogólnopolską i wojewódzka.

Wykres 22 Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych w 2015 r.

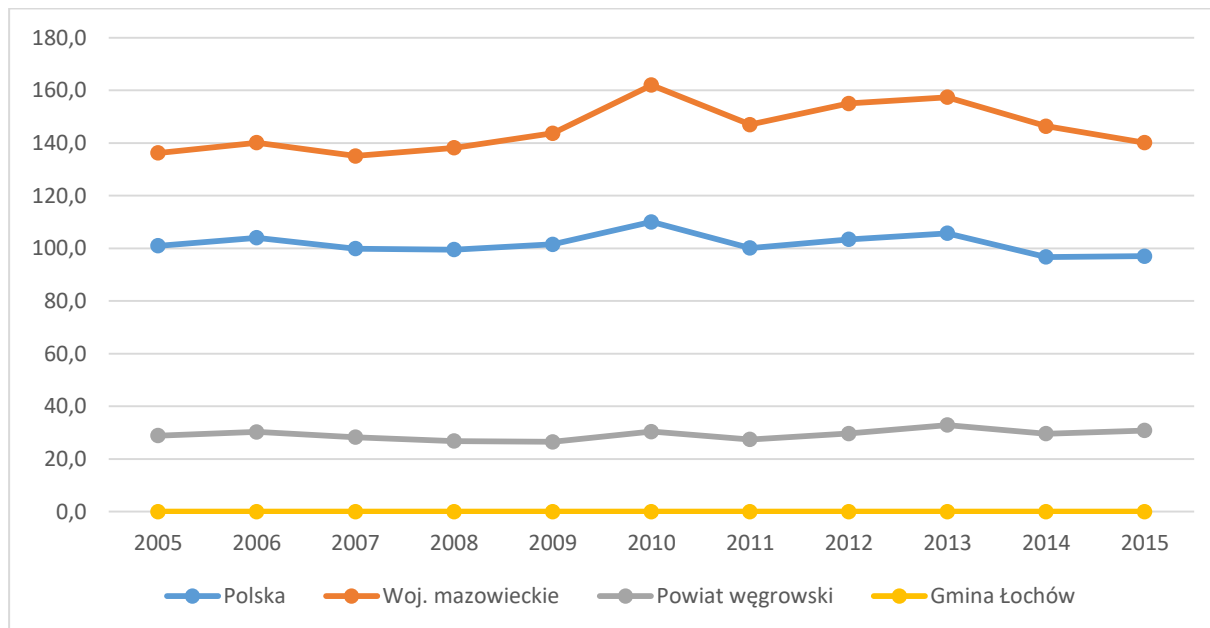
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Poziom rozwoju infrastruktury komunalnej w gminie Łochów może być oceniony jako średni. Licząca 206,9 km sieć wodociągowa doprowadza wodę do 5106 gospodarstw domowych, korzysta z niej 6707 osób. W latach 2010-2014 odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w gminie Łochów wzrósł o 2,1%. Liczba przyłączy wzrosła o 107 (z 4999 w 2010 roku do 5106 w 2014 roku). W 2014 roku mieszkańcom gminy dostarczone 364,8 dam³ wody, a więc o 66,3 dam³ mniej aniżeli w 2010 roku.

W latach 2010-2014 sieć kanalizacyjna w gminie Łochów znacznie się wydłużyła (z 26,0 km do 72,7 km). W 2014 roku z sieci kanalizacyjnej w gminie korzystało 38,2% mieszkańców, podczas gdy w 2010 roku było to 26,6%. Liczba przyłączy wzrosła o 76,8% (z 1004 w 2010 roku do 1775 w 2014 roku).

Problemem gminy Łochów jest brak zgazyfikowania. W maju 2015 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy gminą Łochów a firmą SIME Polska Sp. z o.o., w którym firma zadeklarowała zamiar wybudowania gazociągu Dobrze-Łochów, a także wskazano, iż rozbudowa sieci na terenie gminy będzie następowała sukcesywnie w kolejnych latach. Według zawartych porozumień budowa gazociągu w Gminie Łochów rozpocznie się w połowie 2017 roku.

Wykres 23 Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w latach 2005-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Infrastruktura mieszkaniowa

Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie gminy Łochów obejmują przede wszystkim zabudowę jednorodzinną, w mniejszym stopniu wielorodzinną. Według danych GUS w 2015 roku w gminie Łochów był jeden pustostan.

W 2015 roku zasób mieszkaniowy gminy Łochów tworzyło 6 513 mieszkań, w których znajdowało się 25 274 izb o łącznej powierzchni użytkowej 500 468 m². W latach 2005-2015 zasób mieszkaniowy gminy zwiększył się o 698 mieszkań, a tym samym powierzchnia użytkowa wzrosła o 90 105 m². Około 1/3 mieszkań zlokalizowana była w mieście Łochów.

Tabela 25 Zasoby mieszkaniowe w gminie Łochów w latach 2005-2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mieszkania	5 815	5 832	5 862	5 895	5 930	6 329	6 368	6 397	6 439	6 478	6 513
Izby	21	21	21	21	21	24	24	24	24	25	25
	157	268	454	641	833	195	412	589	848	080	274
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]	410	412	417	421	424	474	479	483	489	495	500
	363	911	009	026	906	346	386	256	662	819	468

Źródło: BDL GUS

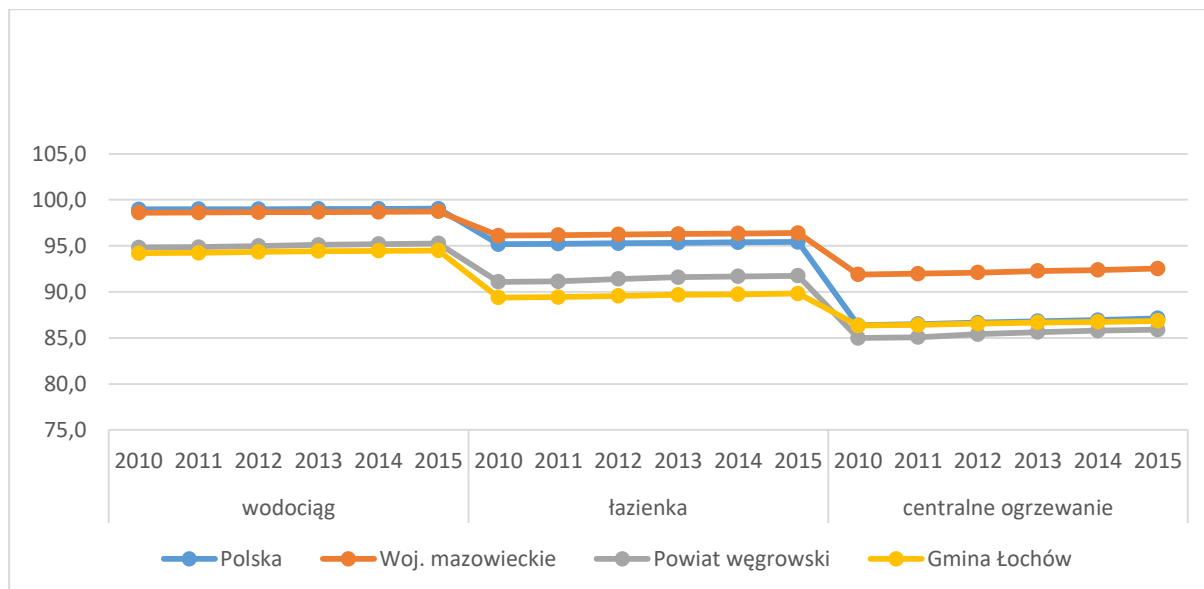
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła w gminie Łochów 76,8 m², w latach 2005-2015 wzrosła o 6,2 m². Przeciętna powierzchnia użytkowania mieszkania na mieszkańca w gminie Łochów wyniosła w 2015 roku 27,9 m² a więc o 4,4 m² więcej aniżeli w 2005 roku.

Gospodarka mieszkaniowa obejmuje lokale, których właścicielem bądź współwłaścicielem jest gmina. Łącznie w posiadaniu gminnym znajduje się 69 mieszkań socjalnych, ich liczba w latach 2005-2015 nie uległa zmianie, 82,6% z nich zlokalizowanych jest na obszarze wiejskim.

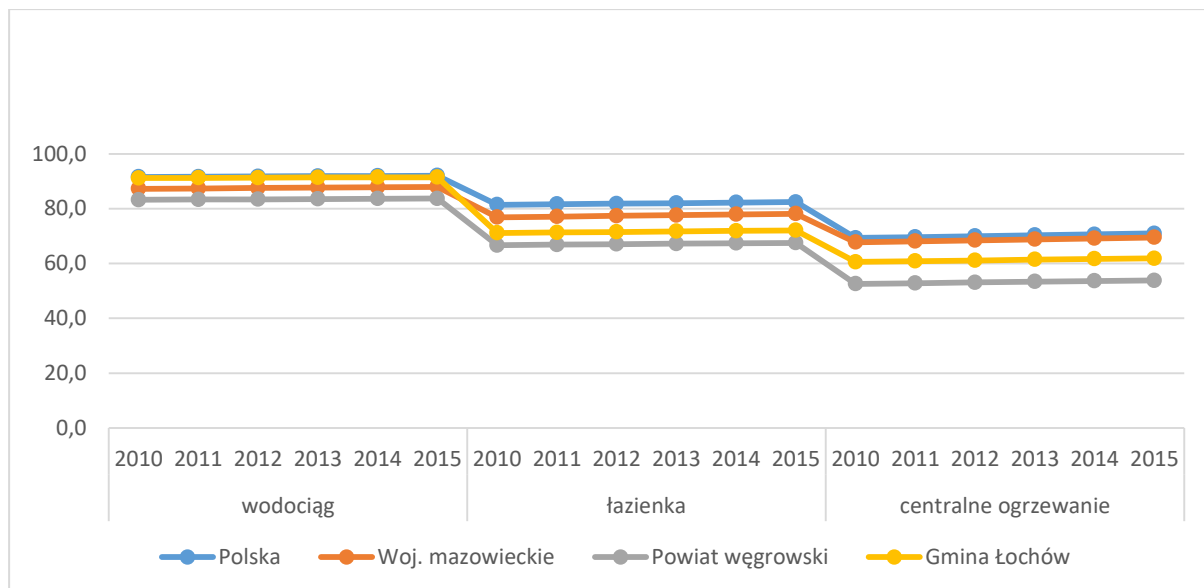
Odsetek wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w 2015 roku znajdował się poniżej średnich wielkości dla województwa mazowieckiego i średniej dla Polski, powyżej jednak średnich dla powiatu węgrowskiego. Można jednak zauważyć, że w latach 2010-2015 sytuacja w tym zakresie nieznacznie się poprawiła.

Wykres 24 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań – miasto w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wykres 25 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań – wieś w latach 2010-2015

Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zdecydowana większość mieszkań wyposażona jest w łazienki (80,7%), w centralne ogrzewanie (74,1%) oraz posiada podłącza wodociągowe (92,9%). Lepiej wyposażone w instalacje są mieszkania zlokalizowane w mieście Łochów aniżeli na obszarze wiejskim, różnice to są widoczne w wyposażeniu w centralne ogrzewanie oraz łazienkę.

Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze gminy Łochów znajdują się liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w związku z tym wytyczone zostały strefy konserwatorskie grupujące obszary i zespoły o podobnej wartości kulturowej, przyrodniczej i krajobrazowej⁴:

1) Strefa A – dotyczy pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej, która obejmuje następujące obiekty:

- zespół dworsko-parkowy w Baczkach;
- kościół parafialny pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Kamionnej;
- zespół dworski w Kamionnej;
- dom Stanisława Pióro w Nadkolu;
- pozostałości dworskiego parku krajobrazowego w Pogorzelcu;
- zespół pałacowy w Łochowie.

2) Strefa B – są to obiekty zainteresowania konserwatorskiego, do których należą m.in.:

- domy drewniane w Baczkach, Brzuzie, Burakowskim, Gwizdałach, Ostrówku, Twarogach;
- zespół dworsko-parkowy w Barchowie;
- kapliczka drewniana w Brzuzie;
- młyn w Jasiorówce⁵;
- willa Ignacego Paderewskiego;
- zespół dworca kolejowego i poczta w Łochowie.

3) Strefa K – dotyczy ona ochrony krajobrazu i jest uzupełnieniem stref ochrony konserwatorskiej i obejmuje tereny sąsiadujące z obiektami zabytkowymi, dla ich ekspozycji, a w szczególności:

- teren przy zespole dworsko-parkowym w Baczkach;
- teren przy cmentarzu parafialnym w Kamionnej;

4) Strefa W – ochrona relikwów archeologicznych obejmująca:

- grodzisko wczesnośredniowieczne w Barchowie;
- grodzisko wczesnośredniowieczne w Laskach Starych.

5) Strefa OW – obejmująca tereny obserwacji archeologicznych m.in.:

- relikty osadnictwa wczesnośredniowiecznego w Baczkach;
- osadę starożytną w Barchowie;
- osadę kultury łużyckiej w Barchowie;
- cmentarzysko z okresu późnolatyńskiego w Brzuzie;
- relikty osadnictwa z okresu ceramiki sznurowej, kultury trzcinieckiej i łużyckiej w Brzuzie;
- osadę nowożytną w Kaliskach;
- osadę wczesnośredniowieczną w Wywłóce.

⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łochów.

⁵ Obecnie nieistniejący.

6) Strefa OWD – domniemanych stanowisk archeologicznych, których lokalizacja jest znana jedynie z archiwów. Dotyczy ona m.in.:

- reliktyw osadnictwa brązu w Brzuzie;
- zespołu stanowisk starożytnych i nowożytnych w Karczewiźnie i Kalinowcu;
- stanowiska z okresu neolitu w Koszelance;
- zespołu stanowisk w Szuminie;
- osady starożytnej i średniowiecznej w Wólce Paplińskiej.

W gminie Łochów występują archeologiczne relikty osadnicze. Na szczególną uwagę zasługuje średniowieczne cmentarzysko kurhanowe w Barchowie oraz cmentarzysko kultury grobów kloszowych w Szuminie. Znane są też odkrycia osad średniowiecznych, m.in. okres wczesnośredniowieczny reprezentują osady w: Brzuzie, Nadkolu, Szuminie, Wywłóce, a okres późnośredniowieczny osada w Zagrodnikach.

Na terenie gminy Łochów zlokalizowanych jest kilka założeń ziemiańskich, reprezentowanych przez: zespół pałacowy w Łochowie, zespoły dworskie w Baczkach, Barchowie i Kamionnej, dwory w Gwizdałach (Jaworówek), Jasiorówce (Relin). Do najstarszych założeń rezydencjonalnych na terenie gminy Łochów, należy zespół dworski w Baczkach.

Na terenie gminy Łochów zlokalizowane są również zabytki techniki. W Łochowie (dawniej Baczkach) odnaleźć można zabytkowy zespół budynków fabrycznych. Obecnie część budynków z zespołu fabrycznego jest opuszczona, użytkowane są jeszcze budynki mieszkalne. Drugi zespół fabryczny położony jest w Ostrówku, obecnie budynki wykorzystywane są przez firmy o innym profilu działalności. Ciekawym obiektem jest również dworzec PKP w Łochowie, który obecnie jest w trakcie remontu.

Na terenie gminy Łochów licznie występują kapliczki, figury i krzyże przydrożne, datowane na wiek XVIII, XIX i XX. Bardzo często były wznoszone przy alejach i drogach dojazdowych do rezydencji pałacowych i dworskich; na skrzyżowaniach dróg; w przydomowych ogródkach.

W rejestrze zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego znajdują się 22 obiekty zabytkowe z terenu miasta i gminy Łochów. Blisko połowa z nich występuje na terenie miasta Łochów (10 obiektów), pozostałe zlokalizowane są w 6 miejscowościach: Baczki, Barchów, Kaliska, Kamionna, Nadkole i Pogorzelec.

Tabela 26 Wykaz obiektów nieruchomych z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Łochów	Dworzec., mur., 1866 r., arch. Bolesław Podczaszyński,	A-886	07.12.2009 r.
2.	Łochów	Pałac, mur., 1820 – 1830, przebud. 1875 – 1876, arch. Bolesław Podczaszyński	A-139/624	04.04.1962 r.
3.	Łochów	Kaplica w zespole pałacu, przeniesiona z Wólki Dobrynieckiej, gm. Zalesie, drewn., 1925 r.	A-1216	20.08.1977 r.
4.	Łochów	Oficyna I w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
5.	Łochów	Kuchnia-pralnia w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
6.	Łochów	Stajnia w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
7.	Łochów	Wozownia I w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
8.	Łochów	Wozownia II w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
9.	Łochów	Park w zespole pałacu, pocz. XIX w	A-139/624	04.04.1962 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
10.	Łochów	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w zespole pałacowo-folwarcznym przy ul. Węgrowskiej, mur., kam., 1 ćw. XIX w	B-43/143	04.09.1970 r.
11.	Baczki	Dwór, drewn., l. 80-XVIII w	A-88/427	22.03.1962 r.
12.	Baczki	Lamus zwany kaplicą ariańską w zespole dworu, mur., l. 90-XVIII w	A-88/427	22.03.1962 r.
13.	Barchów	Park w zespole dworu, pocz. XIX w	A-278	29.08.1980 r.
14.	Kaliska (Julin)	Willa Ignacego Paderewskiego, ob. PDD, mur., 1910 r.	A-268	17.05.1980 r.
15.	Kaliska (Julin)	Park z aleją świerkowa, pocz. XX w	A-268	17.05.1980 r. 15.03.2007 r.
16.	Kamionna	Kościół par. pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, mur., zniszczony 1915, odbud. 1927	A-328	29.12.1983 r.
17.	Kamionna	Dwór, mur., 2 ćw. XIX w	A-138/622	04.04.1962 r.
18.	Kamionna	Oficyna, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008 r.
19.	Kamionna	Ruiny oficyny, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008 r.
20.	Kamionna	Park, poł. XIX w	A-138/622	04.04.1962 r.
21.	Nadkole	Dom nr 13 (d.19), drewn., k. XIX w	A-22	28.10.1999 r.
22.	Pogorzelec	Pozostałości parku dworskiego, k. XVIII w.	A-90/431	07.02.1996 r.

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

Najwięcej obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest na terenie osiedla „Stary Łochów” oraz w sołectwie Kamionna. Pozostałe obiekty odnaleźć można w sołectwach Baczki, Kaliska, Barchów, Nadkole, Pogorzelec oraz na osiedlu „Centrum” w Łochowie.

Tabela 27 Liczba obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego według sołectw i osiedli

Sołectwa / dzielnice	Liczba zabytków
Osiedle „Stary Łochów”	9
Kamionna	5
Baczki	2
Kaliska	2
Barchów	1
Nadkole	1
Pogorzelec	1
Osiedle „Centrum”	1

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

W rejestrze zabytków ruchomych województwa mazowieckiego znajduje się 13 obiektów zabytkowych z terenu miasta i gminy Łochów. Prawie wszystkie występują na terenie miejscowości Kamionna, jeden obiekt w mieście Łochów

Tabela 28. Wykaz obiektów ruchomych z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.

Lp.	Miejscowość	Obiekt i czas powstania	Miejsce przechowywania	Nr rej. zab.	Data wpisu
1.	Kamionna	Taca, 2 ćw. XVIII w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 1	03.09.1970
2.	Kamionna	Monstrancja, przed 1747 r.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 2	03.09.1970
3.	Kamionna	Puszka, XVII – XVIII w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 3	03.09.1970
4.	Kamionna	Kropielnica, 1 poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 4	03.09.1970
5.	Kamionna	Obraz – <i>Pokłon Pasterzy</i> , XX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 5	03.09.1970

Lp.	Miejscowość	Obiekt i czas powstania	Miejsce przechowywania	Nr rej. zab.	Data wpisu
6.	Kamionna	Kielich, 1843 r.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 6	03.09.1970
7.	Kamionna	Ornat Czerwony, XVIII w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 7	03.09.1970
8.	Kamionna	Obraz – Św. Rodziny, XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 8	03.09.1970
9.	Kamionna	Obraz - Ukrzyżowanie z ołtarza bocznego, 1 poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 9	03.09.1970
10.	Kamionna	Obraz - Niepokalanego Poczęcia N.P. Marii, 1885 r.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 10	03.09.1970
11.	Kamionna	Obraz - Zwiastowania N.P. Marii, 1 poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 11	03.09.1970
12.	Kamionna	Obraz - Kazanie Chrystusa, poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 12	03.09.1970
13.	Łochów	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena, 1 poł. XIX w.	ul. Węgrowska, przy zespole folwarcznym	B-43/143	04.09.1970

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

W rejestrze zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego znajduje się 1 obiekt zabytkowy z terenu miasta i gminy Łochów, jest to grodzisko w miejscowości Barchów.

W gminie Burmistrz Łochowa prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. Gminna ewidencja zabytków obejmuje 262 obiekty, w tym 147 stanowisk archeologicznych. Najwięcej zabytków zlokalizowanych jest na terenie sołectwa Brzuza oraz Łochowa. Na obszarze trzech sołectw nie występują obiekty zabytkowe, ani stanowiska archeologiczne.

Tabela 29. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków miasta i gminy Łochów według sołectw

Sołectwa	Stanowiska archeologiczne	Obiekty
Baczki	8	9
Barchów	9	6
Brzuza	23	14
Budziska	0	0
Burakowskie	0	2
Dąbrowa	0	2
Gwizdały	0	5
Jasiorówka	7	3
Jerzyska	1	1
Kalinowiec	0	2
Kaliska	10	3
Kamionna	0	12
Karczewizna	3	0
Laski	11	0
Łazy	3	3
Łochów	6	30
Łojew	6	0
Łojki	0	1
Łopianka	2	1
Łosiewice	0	4
Majdan	1	0
Matały	3	0
Nadkole	4	1
Ogrodniki	0	0
Ostrówek	5	2
Pogorzelec	7	1

Samotrzask	0	0
Szumin	16	1
Twarogi	5	1
Wólka Paplińska	10	3
Zagrodniki	7	0
Zambrzyńiec	0	1

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

Nie wszystkie obiekty zabytkowe na terenie gminy Łochów są w zadowalającym stanie technicznym. 9 obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymaga remontu, znajdują się one przede wszystkim w Kamionnej (4), Baczkach (2), Łochowie, Barchowie, Kaliskach.

Tabela 30. Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymagających remontu

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Łochów	Dworzec., mur., 1866 r., arch. Bolesław Podczaszyński,	A-886	07.12.2009
2.	Baczki	Dwór, drewn., l. 80-XVIII w	A-88/427	22.03.1962
3.	Baczki	Lamus zwany kaplicą ariąską w zespole dworu, mur., l. 90-XVIII w	A-88/427	22.03.1962
4.	Barchów	Park w zespole dworu, pocz. XIX w	A-278	29.08.1980
5.	Kaliska (Julin)	Willi Ignacego Paderewskiego, ob. PDD, mur., 1910 r.	A-268	17.05.1980
6.	Kamionna	Dwór, mur., 2 ćw. XIX w	A-138/622	04.04.1962
7.	Kamionna	Oficyna, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008
8.	Kamionna	Ruiny oficyny, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008
9.	Kamionna	Park, poł. XIX w	A-138/622	04.04.1962

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Na terenie gminy Łochów zlokalizowane są 54 pomniki przyrody.

Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna

O atrakcyjności gminy Łochów decydują na walory przyrodnicze i krajobrazowe Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Unikatowym walorem parku jest szeroka dolina Bugu z tarasami, rozległymi starorzeczami, wydłami, piaszczystymi plażami i urwistymi skarpami. Poza doliną rozciągają się łągi, olsy i bory sosnowe oraz rzeka Liwiec, ciekі polodowcowe jak Ugoszcz, Dzieciołka oraz wyniesienia wydłmowe, pagórki kemowe i wzgórze morenowe.

Tereny przeznaczone do rekreacji i wypoczynku zajmują w gminie Łochów 13 ha, z czego 10 ha położonych jest na terenie miasta. Lasy zajmują 7223 ha, z tego 6810 ha na obszarach wiejskich.

Na terenie gminy Łochów osoby odwiedzające mogą skorzystać z oferty 7 obiektów oferujących usługi noclegowe. Są one zlokalizowane na terenie 5 sołectw oraz miasta Łochów.

Tabela 31. Obiekty noclegowe na terenie gminy Łochów w 2015 roku

Sołectwo	Obiekty noclegowe
Łazy	2
Budziska	1
Kaliska	1
Łochów	1
Matały	1
Ostrówek	1

Źródło: Strategia Rozwoju Turystyki Doliny Liwca na lata 2015 – 2020 z perspektywą do 2025 roku

Liczne możliwości rekreacji stwarza infrastruktura Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Mieszkańcy gminy oraz osoby odwiedzające mają do dyspozycji szlaki turystyczne, przebiegające przez gminę Łochów lub w jej sąsiedztwie:

- Zielony “Zygzakiem z Naturą”;
- Czarny “Wzdłuż rzeki Liwiec”;
- Niebieski “Szlak Wschód-Zachód przez Jadów”;
- Żółty “Pętla kolejowa”;
- Żółty “Strachówka na przełaj”;
- Czerwony “Na Dobrze”;
- Szlak żółty - "Doliną Liwca";
- Międzygminny Szlak “Doliną Liwca”.

Atrakcje stanowią również:

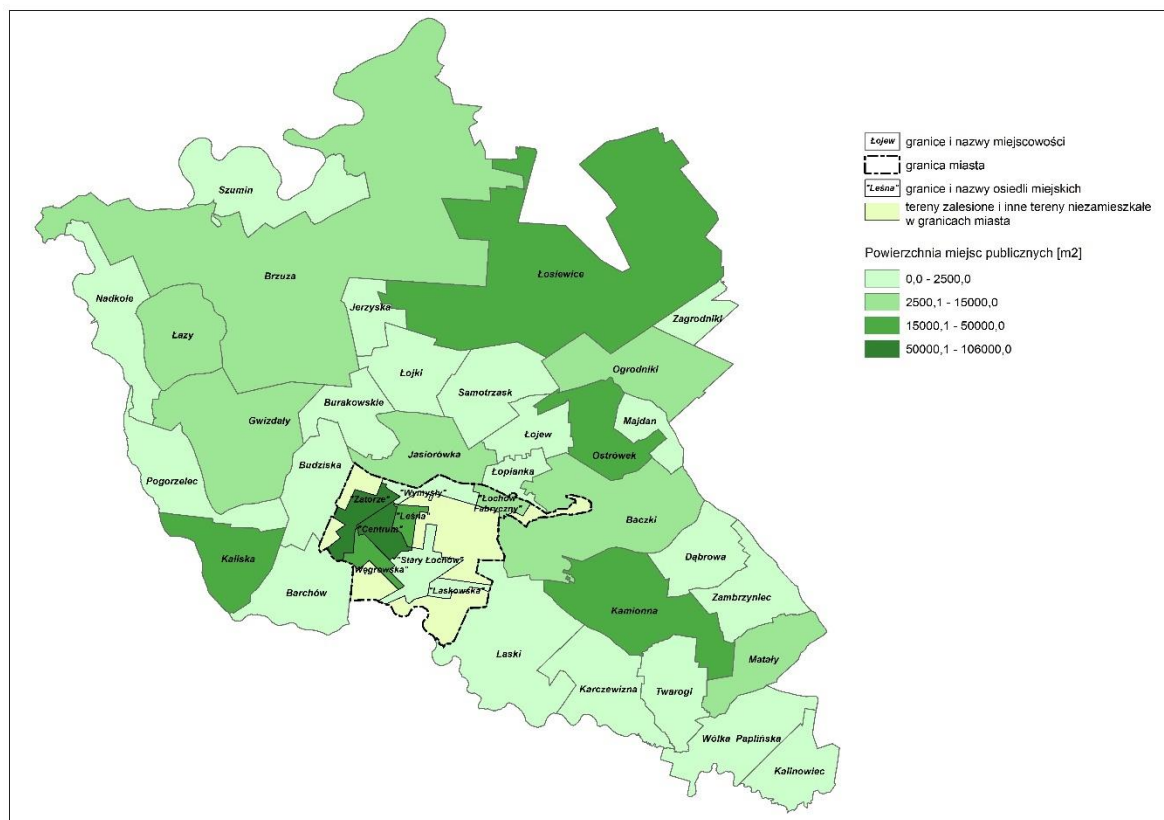
- Łochowski szlak rowerowy;
- Szlak przyrodniczy: “Bagna, wydmy, uroczyska z bliska”;
- Szlak im. Juliana Ejsmonda;
- Szlak wielkiej przygody.

Przestrzenie publiczne

Przestrzeń publiczną stanowi „(...) obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”⁶.

⁶Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; Dz.U. 2003 Nr 80 poz. 717.

Rysunek 1 Powierzchnia przestrzeni publicznych w m²

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Mieszkańcy gminy Łochów mają do dyspozycji 398 092 m² przestrzeni publicznych. Największa powierzchnia występuje na terenie miasta oraz sołectw Ostrówek i Kaliska.

Tabela 32. Przestrzenie publiczne na terenie gminy Łochów

Sołectwa	powierzchnia miejsc publicznych	
	Powierzchnia w m ²	na 1000 mieszkańców
Baczk	11 130	18 960,81
Barchów	2500	5747,13
Brzuza	13 704	31 722,22
Budziska	2500	3105,59
Burakowskie	0	0
Dąbrowa	0	0
Gwizdały	11 740	19 341,02
Jasiorówka	8300	9130,91
Jerzyska	0	0
Kalinowiec	2500	16 129,03
Kaliska	24 250	73 932,92
Kamionna	15 440	30 634,92
Karczewizna	0	0
Laski	2400	5555,56
Łazy	2600	12 682,93
Łojew	0	0
Łojki	0	0
Łopianka	0	0
Łosiewice	19 780	71 407,94
Majdan	0	0

Matały	5000	29 940,12
Nadkole	0	0
Ogrodniki	11 021	21 235,07
Ostrówek	28 074	17 276,31
Pogorzelec	0	0
Samotrzask	0	0
Szumin	0	0
Twarogi	0	0
Wólka Paplińska	0	0
Zagrodniki	0	0
Zambrzyniec	0	0
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	13 453	16 346,29
Osiedle „Stary Łochów”	0	0,00
Osiedle „Wymysły”	0	0,00
Osiedle „Leśna”	17 630	13 530,31
Osiedle „Centrum”	106 000	68 564,04
Osiedle „Laskowska”	0	0,00
Osiedle „Węgrowa”	37 570	54 213,56
Osiedle „Zatorze”	62 500	76 034,06

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Pomimo posiadania przestrzeni publicznych, mieszkańcy gminy podkreślają brak terenów rekreacyjno-sportowo – wypoczynkowych oraz miejsc wspólnej integracji społecznej. Na terenie miasta funkcjonują jedynie nieuporządkowane tereny zielone, które z jednej strony stanowią potencjał do stworzenia oferty spędzania wolnego czasu na terenie Gminy, z drugiej jednak obecny stan rzeczowego terenu sprzyja rozwojowi aktów agresji i zjawisk patologicznych oraz dewastacji istniejącej infrastruktury. Mieszkańcy potrzebują nie tylko zwykłych terenów rekreacji, ale miejsc o wysokim standardzie wyposażenia, które zaspokoją potrzeby wszystkich grup wiekowych: dzieci, młodzieży, osób w wieku produkcyjnym czynnych i biernych zawodowo, osób starszych.

Stworzenie warunków do spotkań towarzyskich, imprez o charakterze kulturalnym oraz uprawiania aktywnych form wypoczynku sprzyjających integracji mieszkańców i umacnianiu więzi społecznych mieszkańcy uznają za największy problem, który należałoby rozwiązać w pierwszej kolejności w obszarze rewitalizacji.

Dostępność komunikacyjna

Ośrodek powiatowy - Węgrów znajduje się w odległości około 30 km od Łochowa i ok. 15 km od granicy gminy. Najbliższe miasto - Wyszaków, znajduje się w odległości 17 km, Mińsk Mazowiecki – 40 km, Siedlce – 64 km od Łochowa. Odległość do centrum Warszawy wynosi niespełna 80 km (do granic aglomeracji ok. 50 km). Dojazd do Warszawy jest możliwy od północy przez Wyszaków (za pośrednictwem dróg krajowych nr 62 i 8, odległość ok. 72 km) jak i od wschodu przez Mińsk Mazowiecki za pośrednictwem dróg krajowych nr 50 i 62 – odległość ok. 75 km . Połączenie drogowe z ośrodkiem powiatowym zapewnia droga krajowa nr 62 Łochów - Węgrów.

Przez miasto przebiega linia kolejowa relacji Białystok - Łochów - Warszawa, należąca do krajowego systemu kolejowego.

Dostępność zewnętrzna, w ujęciu regionalnym jest uwarunkowana przede wszystkim możliwościami komunikowania się mieszkańców miasta z Warszawą i Białymstokiem, będącymi głównym zewnętrznym ośrodkiem usługowym i obszarem koncentracji miejsc pracy.

Mieszkańcy Gminy Łochów mają do dyspozycji następujące zbiorowe środki transportu:

- Transport kolejowy - Dworzec PKP zlokalizowany w centrum miasta Łochów pomiędzy linią kolejową a drogą krajową nr 50.
- Transport autobusowy - Przystanek autobusowy zlokalizowany w bezpośrednim sąsiedztwie dworca kolejowego,
- Transport przewoźników prywatnych – BUS – korzystający z zatoki autobusowej PKS.

W okolicy dworca PKP, który jest głównym centrum przesiadkowym gminy znajdują się dzikie parkingi, na których użytkownicy samochodów osobowych mogą pozostawić indywidualne środki transportu i przesiąść się do komunikacji zbiorowej. Mieszkańcy gminy zwracają uwagę na brak odpowiednich miejsc parkingowych i brak podstawowej infrastruktury dworca.

Szacunkowe dane dotyczące dojazdów do pracy w gminie Łochów prezentuje poniższa tabela:

Tabela 33 Dojazdy do pracy w 2015 r.

Liczba osób wyjeżdżających do pracy (Poza gminę zamieszkania)	1891
Liczba osób przyjeżdżających do pracy (Z innej gminy)	223
Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy	-1668
Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy	0,12

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Na podstawie zestawienia można wnioskować, że dziennie z terenu wokół dworca korzysta ponad 2000. Przewiduje się, że w sezonie letnim liczba ta może wzrosnąć nawet dwukrotnie z uwagi na prężnie rozwijający się sektor branży turystycznej.

Obecna organizacja komunikacji zbiorowej jest dostosowana do potrzeb i oczekiwań mieszkańców gminy. Główny problem mieszkańców stanowi jednak brak odpowiedniej infrastruktury technicznej w postaci funkcjonującego budynku dworca oraz brak bazy parkingowej w postaci parkingu Parkuj i Jedź. Stan techniczny obecnej infrastruktury stanowi problem również w kontekście rozwoju turystyki regionu. Zaniedbany budynek dworca jest „niechlubną wizytówką” miasta, którą w pierwszej kolejności „podziwiają” turyści przyjeżdżający do miasta koleją.

Na uwagę zasługuje fakt, że mieszkańcy w trosce o poprawę sytuacji komunikacyjnej mówią nie tylko o potrzebie remontu dróg i modernizacji oraz budowy infrastruktury komunikacyjnej, ale stanowczo sygnalizują potrzebę budowy tras rowerowych (zarówno o funkcjach rekreacyjno-turystycznych, jak i zwykłych komunikacyjnych, pozwalających dotrzeć rowerem do szkoły/pracy).

Sfera funkcjonalno-przestrzenna – wnioski

- Gmina charakteryzuje się wysokim odsetkiem zaniedbanej infrastruktury drogowej;
- Brak podstawowej infrastruktury komunikacyjnej - funkcjonalnego dworca PKP, parkingu P+R. Mieszkańcy zwracają również potrzebę budowy tras rowerowych.
- Poziom rozwoju infrastruktury komunalnej w gminie Łochów może być oceniony jako średni. Z sieci wodociągowej korzysta 91,9% mieszkańców, z sieci kanalizacyjnej w gminie korzysta 38,2% mieszkańców.

- Problemem gminy Łochów jest brak zgazyfikowania. W najbliższych latach planowana jest budowa gazociągu w gminie. Jednak aby w pełni wykorzystać zaplanowane rezultaty związane z budową gazociągu, w Gminie niezbędne są również inwestycje związane z wymianą urządzeń grzewczych, na bardziej efektywne i przyjazne środowisku.
- Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie gminy Łochów obejmują przede wszystkim zabudowę jednorodzinną, w mniejszym stopniu wielorodzinną.
- Zasób mieszkaniowy gminy zwiększa się.
- Łącznie w posiadaniu gminnym znajduje się 69 mieszkań socjalnych, ich liczba nie ulega zmianie; 82,6% z nich zlokalizowanych jest na obszarze wiejskim.
- Odsetek wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne znajduje się poniżej średnich wielkości dla gmin województwa mazowieckiego.
- Na obszarze gminy Łochów znajdują się liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w związku z tym wytyczone zostały strefy konserwatorskie grupujące obszary i zespoły o podobnej wartości kulturowej, przyrodniczej i krajobrazowej. Obiekty zabytkowe budują potencjał gminy, część z nich wymaga odnowy.
- Na terenie gminy Łochów zlokalizowane są również zabytki techniki.
- Najwięcej obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest na terenie osiedla „Stary Łochów” oraz w sołectwie Kamionna. Pozostałe obiekty odnaleźć można w sołectwach Baczki, Kaliska, Barchów, Nadkole, Pogorzelec oraz na osiedlu „Centrum” w Łochowie.
- W rejestrze zabytków ruchomych województwa mazowieckiego znajduje się 13 obiektów zabytkowych z terenu miasta i gminy Łochów, prawie wszystkie występują na terenie miejscowości Kamionna, jeden obiekt w mieście Łochów
- Na terenie gminy Łochów osoby odwiedzające mogą skorzystać z oferty 7 obiektów oferujących usługi noclegowe. Są one zlokalizowane na terenie 5 sołectw oraz miasta Łochów. Nasylenie bazą turystyczną jest niewielkie.
- Dostępne przestrzenie publiczne charakteryzują się wysokim stopniem zanieczyszczenia. Niska świadomość ekologiczna i estetyczna mieszkańców gminy powoduje, że nie przywiązują oni uwagi do czystości otoczenia w jakim się znajdują. Na terenie gminy panuje przyzwolenie na wyrzucanie drobnych odpadków, śmieci itp. co prowadzi do zaśmiecania i obniżenia estetyki wspólnych przestrzeni.
- Brak terenów rekreacyjno-sportowo – wypoczynkowych oraz miejsc wspólnej integracji społecznej. Stworzenie warunków do spotkań towarzyskich, imprez o charakterze kulturalnym oraz uprawiania aktywnych form wypoczynku sprzyjających integracji mieszkańców i umacnianiu więzi społecznych mieszkańcy uznają za największy problem, który należałoby rozwiązać w pierwszej kolejności w obszarze rewitalizacji.
- Brak centrum kulturalnego gminy.

3.5. Sfera środowiskowa

Obszary prawnie chronione i tereny zieleni

Obszar gminy Łochów jest położony w makroregionie Niziny Środkowo-mazowieckiej, w północno-wschodniej części mezoregionu Równiny Wołomińskiej i środkowej części Doliny Dolnego Bugu.

Cechą charakterystyczną morfologii obszaru gminy Łochów jest fakt, że leży on w granicach dwóch jednostek: równin erozyjnych i tarasów dolin Bugu i Liwca. Istniejąca rzeźba terenów gminy powstała

w następstwie ruchu lądolodu oraz procesów erozyjno-sedymentacyjnych wód fluwioglacjalnych i denudacji peryglacjalnej.

Na terenie gminy występują Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

Obszar Dolina Dolnego Bugu (PLB140001) obejmuje ok. 260 km odcinek doliny Bugu od ujścia Krzny do Jeziora Zegrzyńskiego. Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu, oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów. Dolina jest bardzo ważną ostoją ptaków wodno-błotnych.

Dolina Liwca (PLB140002) obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach. Niektóre odcinki rzeki mają charakter naturalny, na innych odcinkach jest ona uregulowana, lokalnie w dolinie występują wtórne zabagnienia. Na terenie obszaru znajdują się dwa kompleksy stawów rybnych (48 ha i 70 ha) oraz trzeci kompleks stawów rybnych w Mordach.

Ostoją Nadbużańska (PLH140011) obejmuje ok. 260 km odcinek doliny Bugu od ujścia Krzny do Jeziora Zegrzyńskiego. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów. Lasy zajmują niecałe 20% obszaru. Dominują siedliska nieleśne: łąki i pastwiska oraz uprawy rolnicze. Naturalna dolina dużej rzeki. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach. Bogata fauna bezkręgowców, m.in. interesujące gatunki pająków. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Obszar Ostoi Nadliwieckiej (PLH140032) stanowią w ponad połowie łąki i zarośla, jedną piątą obszary rolnicze, pozostałą część lasy (głównie liściaste, w mniejszym stopniu iglaste i mieszane) oraz obszar wodny rzeki Liwiec. Ostoją Nadliwiecka jest ważnym elementem szlaku migracyjnego, zwłaszcza dla dużych gatunków ssaków.

Dolina Liwca to cenny krajobrazowo i przyrodniczo kompleks przestrzenny różnych środowisk reprezentujących pełną skalę wilgotnościową siedlisk występujących w dolinie rzecznej i warunkujący ściśle określone zespoły roślin i zwierząt. Charakterystycznym elementem są lasy łąkowe. Najpospolitszymi i zajmującymi największe powierzchnie są łągi olszowo-jesionowe.

Na obszarze gminy Łochów znajdują się trzy leśne rezerваты przyrody – wszystkie w obrębie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Rezerwat leśny Jergiel jest położony w pobliżu wsi Szumin, na zabagnionym tarasie doliny Bugu, obejmujący zbiorowiska o charakterze naturalnym - ols oraz rzadką w tej części kraju świerczynę na torfie. Celem ochrony jest zachowanie rzadko spotykanego zbiorowiska leśnego- świerczyny na torfie. Został utworzony w roku 1981. Stary, 120-letni drzewostan olszowy występuje w północnej części rezerwatu z i ma charakter puszczański. W południowej części rezerwatu występuje dojrzały bór świerkowy, z udziałem pomnikowym, ponad 200 - letnich okazów świerku.

Rezerwat leśny Czaplówizna cechuje się zróżnicowaną szatą roślinną i bogatą awifauną łąkową. Został utworzony w roku 1980. Powodem jego powstania jest zachowanie krajobrazu w stanie zbliżonym do naturalnego głównie w siedliskach wilgotnych i ochrona ostoi zwierzyny.

Rezerwat krajobrazowy Wilcze Błota był utworzony w roku 1996. Zachodnią i północną część rezerwatu zajmują zbiorowiska leśne - bory sosnowe oraz olszy, w części wschodniej i południowej występują łąki, pastwiska i torfowiska, miejscami porośnięte krzewiastymi wierzbami. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych zróżnicowanego pod względem florystycznym, fitosocjologicznym oraz krajobrazowym torfowiska z przylegającymi do niego olsami i borami.

Na terenie gminy funkcjonuje park krajobrazowy. W Nadbużańskim Parku Krajobrazowym dominują bory sosnowe, porastające ubogie, piaszczyste siedliska. Wspaniałe ponad 100-letnie bory ze strzelistymi, wysokimi na kilkadziesiąt metrów sosnami, prezentują się znakomicie. W podszyciu dominuje często jałowiec pospolity, natomiast runo borów tworzą między innymi mchy i chronione widłaki.

Tabela 34. Użytki ekologiczne prawnie chronione

Nazwa użytku	ha
Natura 2000 rzeki Liwiec	2696,17
Natura 2000 rzeki Bug	1602,56
<i>rezerwy:</i>	
Czaplowizna	213,23
Jegiel	18,54
Wilcze Błota	89,26
Ostoja Nadbużańska	1602,56
Ostoja Nadliwiecka	1426,8
Nadbużański Park Krajobrazowy	8475
Razem:	16 124,12

Źródło: opracowanie własne

Gospodarka wodno-ściekowa

W latach 2005-2015 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w gminie Łochów zwiększyło o się o ok. 6% (z 784,9 dam³ do 699,3 dam³). Woda nie była wykorzystywana na potrzeby przemysłu.

W 2015 roku zużycie wody na 1 mieszkańca gminy wyniosło 39,0 m³.

W 2015 roku w gminie Łochów działała 1 komunalna oczyszczalnia ścieków, nie jest to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów. Stan ten nie uległ zmianie od 2005 roku. Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków ogółem w gminie wzrósł z 5620 osób w 2005 roku do 8680 osób w 2015 roku.

Masa zmieszanych odpadów odebranych w ciągu roku w gminie Łochów nieznacznie wzrosła – z 2 928,06 ton w 2005 roku do 3410,72 ton w 2015 roku. W 2014 roku. W 2015 r. zdecydowana większość odpadów komunalnych pochodziła z gospodarstw domowych (93,9%). Wzrosła masa zmieszanych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca – w 2005 roku było to 121,9 kg, w 2014 roku – 178,8 kg.

Gospodarowanie odpadami

Z danych uzyskanych z Wydziału Gospodarki Odpadami Urzędu Miejskiego w Łochowie wynika, że na 5600 gospodarstw domowych, które złożyły deklarację o odpadach 5500 zadeklarowało segregację śmieci. Jednak z informacji firmy odbierającej śmieci wynika, że spory odsetek gospodarstw, które zadeklarowały selektywną zbiórkę odpadów nie robi tego lub robi to w sposób niewłaściwy. Przyczyną

takiego stanu rzeczy może być fakt, że zadeklarowanie segregacji odpadów wiąże się z niższymi opłatami za odpady. Mieszkańcy mogą więc deklarować segregację śmieci tylko w celu, aby płacić za nie mniej.

Należy edukować mieszkańców o zaletach segregowania odpadów oraz uczyć ich dbałości o własne środowisko, np. poprzez akcje wspólnego sprzątnięcia otoczenia i edukację ekologiczną w szkołach.

Zanieczyszczenie azbestem

Od 2014 roku gmina Łochów realizuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Łochów na lata 2014-2032”. Celem programu jest stopniowa eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Łochów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie zgodnie z przepisami prawa. Spowoduje to sukcesywną likwidację oddziaływania azbestu na środowisko, doprowadzi do spełnienia wymogów ochrony środowiska oraz wyeliminuje negatywne skutki zdrowotne mieszkańców miasta i gminy spowodowane oddziaływaniem azbestu.

Suma pokryć zawierających azbest na terenie miasta i gminy Łochów – 564 488 m², co daje ok. 6203,94 Mg odpadów zawierających azbest; 96% zastosowanych materiałów stanowią płyty faliste azbestowo- cementowe stosowane w budownictwie. Pozostałe 4 % stanowią płyty płaskie azbestowo- cementowe stosowane w budownictwie. Wyroby zawierające azbest zlokalizowano na 2012 posesjach indywidualnych oraz 12 posesjach osób prawnych. Zlokalizowano również wyroby zawierające azbest na terenie posesji będących własnością PKP. Brak jest natomiast wyrobów zawierających azbest na posesjach będących własnością MON.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łochów najwięcej wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na powierzchnię jednostki zidentyfikowano na terenie Łochowa.

Tabela 35 Ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Łochów w 2015 r.

Sołectwa	Ilość wyrobów zawierających azbest [kg]	
	łącznie ilość	na powierzchnię gminy/miasta [kg/ha]
Baczkki	337 964	18,49
Barchów	201 311	11,01
Brzuza	367 378	20,09
Budziska	190 368	10,41
Burakowskie	83 693	4,58
Dąbrowa	132 363	7,24
Gwizdały	370 586	20,27
Jasiorówka	322 251	17,63
Jerzyska	64 117	3,51
Kalinowiec	87 867	4,81
Kaliska	71 046	3,89
Kamionna	220 000	12,03
Karczewizna	129 349	7,07
Laski	398 055	21,77
Łazy	190 639	10,43
Łojew	123 968	6,78
Łojki	87 857	4,81
Łopianka	108 020	5,91
Łosiewice	48 195	2,64
Majdan	76 802	4,20
Matały	148 137	8,10
Nadkole	80 769	4,42
Ogrodniki	406 439	22,23
Ostrówek	269 759	14,75
Pogorzelec	167 981	9,19

Samotrzask	16 720	0,91
Szumin	23 738	1,30
Twarogi	154 353	8,44
Wólka Paplińska	232 265	12,70
Zagrodniki	105 549	5,77
Zambrzyńiec	216 261	11,83
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	98 020	73,20
Osiedle „Stary Łochów”	77 610	57,96
Osiedle „Wymysty”	23 150	17,29
Osiedle „Leśna”	85 100	63,55
Osiedle „Centrum”	172 012	128,46
Osiedle „Laskowska”	112 040	83,67
Osiedle „Węgrowska”	154 210	115,17
Osiedle „Zatorze”	52 927	39,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie

Metodami zagospodarowania odpadów zawierających azbest jest unieszkodliwianie przez składowanie lub utylizacja. Na terenie województwa mazowieckiego istnieją 4 składowiska przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest, z czego 3 są zamknięte. Jedynym czynnym składowiskiem jest składowisko w Rachocinie przy Regionalnym Zakładzie Gospodarki Odpadami. Składowisko przyjmuje jedynie odpady z terenu województwa mazowieckiego. Pozostałe składowiska przyjmujące odpady znajdują się w województwach podlaskim i lubelskim.

Emisja gazów

Od 2014 roku gmina Łochów realizuje „Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łochów”. Celem opracowania Planu jest wsparcie działań na rzecz realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020, tj.

- redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

W wyniku inwentaryzacji bazowej stwierdzono, że łącznie w sektorze publicznym i prywatnym w roku 2009 finalne zużycie energii wyniosło 259.339 MWh, z czego ok. 94% przypadało na podsektor budynki, wyposażenie i urządzenia, a ok. 6% na transport. Łączna oszacowana wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy Łochów w roku 2009 wyniosła 90 740 Mg CO₂. Jak wynika z analizy przeprowadzonej w Planie Gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łochów największym emitentem CO₂ jest sektor mieszkalny. Aby zredukować poziom emisji w Gminie konieczne są działania zmierzające do wymiany przestarzałych urządzeń grzewczych na bardziej efektywne.

W 2013 r. łączne zużycie energii finalnej w Gminie Łochów w sektorze publicznym i prywatnym wyniosło 268 554 MWh, z czego 13 239 MWh przypada na sektor publiczny, a pozostałe 255 315 MWh to zużycie energii w sektorze prywatnym. Łączna oszacowana wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy Łochów w roku 2013 wyniosła 87 948 Mg CO₂.

W wyniku inwentaryzacji bazowej określono cel redukcyjny do osiągnięcia w 2020 r. w Gminie Łochów w następujących wielkościach: 207 471 MWh - dla zużycia energii finalnej, 72 592 Mg CO₂/rok - dla wielkości emisji dwutlenku węgla oraz 15% - dla poziomu zużycia energii wyprodukowanej z OZE w stosunku do łącznego zużycia energii. Cel ten wynika z zapisów pakietu klimatyczno-energetycznego.

Na podstawie zaplanowanych do realizacji działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki Gminy Łochów oszacowano planowane efekty ekologiczne wyliczone względem roku bazowego. Cel redukcyjny wynikający z zaplanowanych działań określony został w następujących wielkościach: 245.292 MWh/rok (-5,42% względem roku bazowego, redukcja o 14 047 MWh/rok) — dla zużycia energii finalnej, 85 534 Mg CO₂/rok (-5,74% względem roku bazowego, redukcja o 5 206 Mg CO₂/rok — dla wielkości emisji dwutlenku węgla oraz wzrost zużycia energii pochodzącej z odnawialnych źródeł o 7 461 MWh/rok (wzrost udziału zużycia energii pochodzącej z OZE do 20,5% względem poziomu zużycia energii finalnej). Dodatkowo pomiędzy rokiem bazowym i kontrolnym nastąpił wzrost zużycia energii elektrycznej pochodzącej z OZE o 11 216 MWh/rok. Sumaryczna wzrost zużycia energii pochodzącej z odnawialnych źródeł względem roku bazowego wyniesie 18 677 MWh/rok.

Rzeczywiste wartości wskaźników, które zostaną osiągnięte w 2020 r. uzależnione są od wielu czynników, na które władze lokalne nie mają znacznego wpływu. Jednakże w *Planie ...* zobowiązano się podejmować w gminie Łochów działania zmierzające do zmniejszenia zużycia energii finalnej, a co za tym idzie zmniejszenia emisji CO₂. Działania te mają również na celu zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w zużyciu energii finalnej.

Przeprowadzone badania wykazały potrzebę dalszej realizacji projektów termomodernizacyjnych, które przełożą się nie tylko na poprawę stanu infrastruktury mieszkaniowej i jakości życia mieszkańców, ale również poprawę stanu środowiska gminy poprzez redukcję zużycia energii finalnej. Realizowany jest projekt „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Łochów”. Całkowity koszt projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007 – 2013 wynosi 3 368 113,18 zł, w tym dofinansowanie - 2 357 679,23 zł. Projekt obejmuje termomodernizację następujących budynków:

- Dom Pomocy Społecznej w Ostrówku – modernizacja instalacji ciepłej wody użytkowej, instalacja kolektorów słonecznych,
- budynek oświatowy w Kamionnie – ocieplenie ścian zewnętrznych oraz stropu pod poddaszem, gruntowną modernizacja kotłowni, wymiana instalacji centralnego ogrzewania,
- budynek oświatowy w Gwizdałach – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian zewnętrznych, montaż pompy ciepła,
- Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Kaliskach – ocieplenie ścian zewnętrznych i stropodachu, wymiana drzwi i okien. montaż nowej instalacji ciepłej wody użytkowej wraz z przyłączem do kotła dwufunkcyjnego, modernizacja kotłowni, wymiana grzejników i montaż zaworów termostatycznych,

- Dom Kultury w Łochowie – wymiana drzwi i okien, ocieplenie ścian zewnętrznych, stropodachu i dachu krokwiowego, montaż nowych instalacji centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej wraz z przyłączeniem do kotła dwufunkcyjnego,
- budynek oświatowy w Łosiewiczach – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz ocieplenie ścian zewnętrznych, stropodachu części głównej i sanitarnej, montaż nowej instalacji ciepłej wody użytkowej z przyłączeniem do kotła dwufunkcyjnego,
- Szkoła Podstawowa w Ogrodnikach – ocieplenie ścian zewnętrznych i stropodachu, wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, instalacja centralnego ogrzewania, wymiana kotła wraz z montażem automatyki pogodowej;
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie – modernizacja systemu wentylacji w pawilonie C.

Przeprowadzone audyty energetyczne budynków przewidzianych do termomodernizacji potwierdziły potrzebę realizacji działań inwestycyjnych.

Planowane są kolejne projekty inwestycyjne, tj.:

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, stanowiących własność Gminy Łochów,
- Modernizacja obiektów kultury (świetlic wiejskich),
- Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury,
- Budowa ścieżek rowerowych i szlaków rowerowych,
- Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego,
- Wymiana źródeł światła w Urzędzie Miejskim i jednostkach podległych,
- Zakup lub wymiana urządzeń np. biurowych w Urzędzie Miejskim i jednostkach podległych,
- Wymiana/rozbudowa/modernizacja taboru gminnego.

Przeprowadzone badania wskazały na potrzebę realizacji projektów termomodernizacyjnych kolejnych budynków, zwłaszcza tych znajdujących się w gorszym stanie technicznym. Stąd też do *Planu ...* wpisano działania, których celem jest poprawa efektywności energetycznej obiektów mieszkalnych.

Rekomenduje się prowadzenie dalszych inwestycji mających na celu obniżenie zużycia energii. Prace te powinny objąć zarówno obiekty użyteczności publicznej jak i zasób mieszkaniowy Gminy Łochów.

Na terenie Gminy Łochów znajduje się 5 budynków komunalnych mieszkalnych i użytkowych. Dla wszystkich obiektów pozyskano dane dotyczące powierzchni i źródła ciepła, co pozwoliło na wyliczenie końcowego zużycia energii w tych obiektach. Badania potwierdziły potrzebę termomodernizacji następujących budynków komunalnych:

- Łochów, ul. Fabryczna 2;
- Łochów, ul. Fabryczna 3;
- Łochów, ul. Fabryczna 10;
- Łochów, ul. Dolna 2.

Budynki przy ulicy Fabrycznej wymagają również przeprowadzenia remontu.

Sfera środowiskowa – wnioski

- O atrakcyjności gminy Łochów decydują na walory przyrodnicze i krajobrazowe Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Unikatowym walorem parku jest szeroka dolina Bugu z tarasami, rozległymi starorzeczami, wydmami, piaszczystymi plażami i urwistymi skarpami. Poza doliną rozciągają się łągi, olsy i bory sosnowe oraz rzeka Liwiec, cieki polodowcowe jak Ugoszcz, Dzieciotka oraz wyniesienia wydmowe, pagórki kemowe i wzgórze morenowe.
- Na terenie gminy występują Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.
- Na obszarze gminy Łochów znajdują się trzy leśne rezerваты przyrody – wszystkie w obrębie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.
- Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w gminie Łochów nieznacznie się zwiększyło. Woda nie była wykorzystywana na potrzeby przemysłu.
- W gminie Łochów działa komunalna oczyszczalnia ścieków, nie jest to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów. Stan ten nie uległ zmianie od 2005 roku. Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków rośnie.
- Wzrasta masa zmieszanych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca.
- Na terenie gminy notowane są wysokie poziomy zanieczyszczeń CO₂, emitowanych głównie przez sektor mieszkalny. Na całym obszarze gminy występują dobowe przekroczenia dopuszczalnych norm powietrza w zakresie PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Zgodnie z opracowanym Programem Ochrony Powietrza dla gminy Łochów stwierdzono, że przekroczenia norm spowodowane są głównie przez przestarzałe i nieefektywne energetycznie urządzenia grzewcze.
- Na terenie gminy występują nadal pokrycia zawierające azbest. Najwięcej wyrobów zawierających azbest zidentyfikowano na miasto Łochów.
- Łącznie w sektorze publicznym i prywatnym w zużycie energii rośnie, co przekłada się na rosnącą emisję CO₂.
- Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków, konieczna jest realizacja prac termomodernizacyjnych budynków.
- Należy edukować mieszkańców o zaletach segregowania odpadów oraz uczyć ich dbałości o własne środowisko, np. poprzez akcje wspólnego sprzątnięcia otoczenia i edukację ekologiczną w szkołach.

4. Analiza występowania negatywnych zjawisk

Rewitalizacja to kompleksowy proces, którego celem jest korzystne przekształcenie obszaru zdegradowanego, w stanie kryzysu społecznego i/lub gospodarczego, przestrzennego, środowiskowego oraz przywrócenie mu jego pierwotnych funkcji. Głównym kierunkiem działań rewitalizacyjnych jest rozwiązywanie problemów społecznych: patologii, bezrobocia, ubóstwa oraz wykluczenia społecznego i gospodarczego poprzez działania społeczne oraz infrastrukturalne.

Przedmiotowa analiza ma na celu wskazanie obszarów, które charakteryzują się dużym natężeniem w szczególności problemów społecznych opisanych w rozdziale 3.2.

W celu identyfikacji obszarów wymagających wsparcia zanalizowano dane z zakresu: demografii, rynku pracy, polityki społecznej, aktywności społecznej, bezpieczeństwa, działalności gospodarczej i innych, niezbędnych do wyznaczenia wartości wskaźników w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej.

Etapem przygotowawczym do przeprowadzenia analizy wskaźnikowej było przyjęcie odpowiedniego odniesienia dla danych statystycznych. W tym celu obszar gminy został podzielony na 39 jednostek analitycznych, dla których zagregowano dane statystyczne.

Rysunek 2 Podział gminy Łochów na jednostki analityczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochov.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W celu delimitacji obszarów zdegradowanych ustalono następujące dane:

- Liczba ludności (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba osób bezrobotnych (ogółem) (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych (12 powyżej miesięcy) (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba uczniów nieotrzymujących promocji (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu: ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba niebieskich kart (stan na 31.12.2015 r.);
- Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem (w 2015 r.);
- Liczba podmiotów gospodarczych (stan na 31.12.2015 r.);
- Ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Łochów (kg) (stan na 31.12.2015 r.);
- Długość dróg gminnych wymagających remontu (stan na 31.12.2015 r.);
- Powierzchnia budynków w złym stanie technicznym (stan na 31.12.2015 r.);

Dane do analizy wskaźnikowej zostały pozyskane z Urzędu Miejskiego w Łochowie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie, Komisariatu Policji Łochów, Straży Miejsko-Gminnej w Łochowie. Zagregowane dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36 Dane statystyczne o jednostkach analitycznych wg stanu na dzień 31 grudnia 2015

L.p. jednostki	Populacja	L. osób bezrobotnych (ogółem)	L. osób bezrobotnych (pow. 12 mcy)	L. uczniów nieotrzym. promocji	L. osób korzystających z PS ubóstwo	L. osób korzystających z PS bezrobocie	L. osób korzystających z PS niepełnosprawność	L. osób korzystających z PS alkoholizm	L. niebieskich kart	L. przestępstw	L. podmiotów gospodarczych	L. osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym	Ilość wyrobów zawierających azbest [kg]	Dł. dróg gminny do remontu [km]	Pow. budynków w złym stanie technicznym	
1	Baczki	587	23	11	1	52	16	1	8	1	5	11	4	337964	3,2	0
2	Barchów	435	21	10	0	45	11	1	7	4	19	22	2	201311	1,6	0
3	Brzuza	432	16	9	0	35	22	3	4	2	2	12	6	367378	2,1	0
4	Budziska	805	41	16	4	34	21	6	9	0	2	37	13	190368	0	0
5	Burakowskie	157	8	5	0	26	6	0	5	3	0	6	2	83693	0	0
6	Dąbrowa	123	6	3	0	16	8	1	4	0	0	5	2	132363	2	0
7	Gwizdały	607	22	12	2	36	26	6	7	1	6	25	8	370586	2,2	0
8	Jasiorówka	909	44	20	0	47	41	7	9	2	8	32	10	322251	0	0
9	Jerzyska	63	1	0	0	2	2	0	1	0	12	5	0	64117	2,8	0
10	Kalinowiec	155	6	3	1	23	14	1	3	1	0	7	2	87867	1,9	0
11	Kaliska	328	20	9	2	43	25	4	4	4	27	13	9	71046	0,6	0
12	Kamionna	504	18	7	0	169	22	4	18	4	3	22	2	220000	1,2	0
13	Karczewizna	146	7	4	0	25	10	2	6	1	0	1	2	129349	1	0
14	Laski	432	22	10	0	39	13	6	10	0	1	12	3	398055	4,5	0
15	Łazy	205	12	6	0	12	4	1	4	0	12	12	3	190639	1,5	0

16	Łojew	311	19	9	0	36	4	3	8	2	1	8	5	123968	0	0
17	Łojki	177	6	2	0	22	2	0	8	0	2	9	3	87857	1,4	0
18	Łopianka	381	35	20	0	345	44	22	21	7	23	19	11	108020	0	0
19	Łosiewice	277	12	4	0	26	23	2	7	4	9	10	3	48195	0,6	0
20	Majdan	158	9	5	0	43	14	0	4	0	0	8	2	76802	1,6	0
21	Matały	167	4	0	0	36	13	0	3	0	0	8	0	148137	4,1	0
22	Nadkole	57	1	0	0	0	3	0	0	0	13	5	0	80769	2,4	0
23	Ogrodniki	519	28	11	0	67	22	6	10	4	13	16	7	406439	3,2	0,00
24	Ostrówek	1625	93	40	0	265	82	12	14	3	25	72	17	269759	6,8	368,13
25	Pogorzelec	285	20	12	0	41	21	2	6	2	16	15	3	167981	1,3	0,00
26	Samotrząsk	112	4	1	0	22	5	1	2	1	0	4	1	16720	0	0,00
27	Szumin	47	3	1	0	0	0	0	0	0	14	2	0	23738	3,9	0,00
28	Twarogi	273	10	4	1	32	13	2	6	0	2	8	2	154353	2,4	0,00
29	Wólka Paplińska	299	6	2	0	41	16	1	4	0	0	6	0	232265	0,8	0,00
30	Zagrodniki	287	14	10	0	32	12	3	4	1	2	5	2	105549	0,9	0,00
31	Zambrzyńiec	171	3	1	0	43	7	0	9	1	2	3	0	216261	1,1	0,00
32	Osiedle „Łochów Fabryczny”	829	31	15	2	192	82	22	23	2	45	24	6	98020	0,5	1055,69
33	Osiedle „Stary Łochów”	834	26	19	1	223	76	14	14	9	15	38	8	77610	3,3	0,00
34	Osiedle „Wymyśle”	317	10	5	0	24	28	8	12	2	10	16	4	23150	0,4	0,00
35	Osiedle „Leśna”	1310	62	26	0	155	54	32	6	4	18	56	6	85100	1	0,00
36	Osiedle „Centrum”	1558	75	45	2	195	76	33	21	3	16	280	12	172012	4,5	398,00
37	Osiedle „Laskowska”	468	27	13	0	103	32	12	5	2	3	28	3	112040	7,3	0,00
38	Osiedle „Węgrowa”	697	42	21	0	167	67	16	8	2	9	33	5	154210	2,2	0,00
39	Osiedle „Zatorze”	828	29	14	2	78	43	5	4	3	10	50	4	52927	2,8	0,00

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie; Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie; Urzędu Miejskiego w Łochowie; Komisariatu Policji Łochów; Straży Miejsko-Gminnej w Łochowie

4.1. Analiza wskaźnikowa

Zebrane i uporządkowane dane przedstawione powyżej posłużyły do wyznaczenia wartości wskaźników, które następnie zostały wykorzystane do analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Zastosowano następujący katalog wskaźników:

- W1 - Liczba osób bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców;
- W2 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców;
- W3 – Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do kolejnej klasy na 1 tys. mieszkańców;
- W4 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo na 1 tys. mieszkańców;

- W5 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na bezrobocie na 1 tys. mieszkańców;
- W6 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na niepełnosprawność na 1 tys. mieszkańców;
- W7 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na alkoholizm na 1 tys. mieszkańców;
- W8 – Liczba wydanych niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców;
- W9 - Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców;
- W10 - Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców - wskaźnik sfery gospodarczej;
- W11 - odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych - wskaźnik sfery gospodarczej;
- W12 – udział obiektów zawierających azbest [kg] w całkowitej powierzchni gminy/ miasta Łochów w kg/ha - wskaźnik sfery środowiskowej;
- W13 – udział dróg w złym stanie technicznym w stosunku do całkowitej długości dróg gminnych - wskaźnik sfery przestrzenno-funkcjonalnej;
- W14 – udział budynków w złym stanie technicznym w stosunku do ogółu budynków z złym stanie technicznym w gminie - wskaźnik sfery przestrzenno-funkcjonalnej.

W celu wykazania występowania stanu kryzysowego w jednostkach zostały opracowane wskaźniki – liczby względne odnoszące natężenie negatywnych zjawisk odniesione do liczby mieszkańców jednostki lub bezwzględnych w przypadku zjawisk odnoszących się do jednostki analitycznej jako całości, i niezwiązanych z liczbą jej mieszkańców.

Tabela 37 Wartości wskaźników dla poszczególnych jednostek analitycznych

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	W11	W12	W13	W14
1	39,18	18,74	1,70	88,59	27,26	1,70	13,63	1,70	8,52	18,74	17,39	18,49	2,50	0,00
2	48,28	22,99	0,00	103,45	25,29	2,30	16,09	9,20	43,68	50,57	9,52	11,01	1,25	0,00
3	37,04	20,83	0,00	81,02	50,93	6,94	9,26	4,63	4,63	27,78	37,50	20,09	1,64	0,00
4	50,93	19,88	4,97	42,24	26,09	7,45	11,18	0,00	2,48	45,96	31,71	10,41	0,00	0,00
5	50,96	31,85	0,00	165,61	38,22	0,00	31,85	19,11	0,00	38,22	25,00	4,58	0,00	0,00
6	48,78	24,39	0,00	130,08	65,04	8,13	32,52	0,00	0,00	40,65	33,33	7,24	1,56	0,00
7	36,24	19,77	3,29	59,31	42,83	9,88	11,53	1,65	9,88	41,19	36,36	20,27	1,72	0,00
8	48,40	22,00	0,00	51,71	45,10	7,70	9,90	2,20	8,80	35,20	22,73	17,63	0,00	0,00
9	15,87	0,00	0,00	31,75	31,75	0,00	15,87	0,00	190,48	79,37	0,00	3,51	2,19	0,00
10	38,71	19,35	6,45	148,39	90,32	6,45	19,35	6,45	0,00	45,16	33,33	4,81	1,48	0,00
11	60,98	27,44	6,10	131,10	76,22	12,20	12,20	12,20	82,32	39,63	45,00	3,89	0,47	0,00
12	35,71	13,89	0,00	335,32	43,65	7,94	35,71	7,94	5,95	43,65	11,11	12,03	0,94	0,00
13	47,95	27,40	0,00	171,23	68,49	13,70	41,10	6,85	0,00	6,85	28,57	7,07	0,78	0,00
14	50,93	23,15	0,00	90,28	30,09	13,89	23,15	0,00	2,31	27,78	13,64	21,77	3,52	0,00
15	58,54	29,27	0,00	58,54	19,51	4,88	19,51	0,00	58,54	58,54	25,00	10,43	1,17	0,00
16	61,09	28,94	0,00	115,76	12,86	9,65	25,72	6,43	3,22	25,72	26,32	6,78	0,00	0,00
17	33,90	11,30	0,00	124,29	11,30	0,00	45,20	0,00	11,30	50,85	50,00	4,81	1,09	0,00

18	91,86	52,49	0,00	905,51	115,49	57,74	55,12	18,37	60,37	49,87	31,43	5,91	0,00	0,00
19	43,32	14,44	0,00	93,86	83,03	7,22	25,27	14,44	32,49	36,10	25,00	2,64	0,47	0,00
20	56,96	31,65	0,00	272,15	88,61	0,00	25,32	0,00	0,00	50,63	22,22	4,20	1,25	0,00
21	23,95	0,00	0,00	215,57	77,84	0,00	17,96	0,00	0,00	47,90	0,00	8,10	3,20	0,00
22	17,54	0,00	0,00	0,00	52,63	0,00	0,00	0,00	228,07	87,72	0,00	4,42	1,88	0,00
23	53,95	21,19	0,00	129,09	42,39	11,56	19,27	7,71	25,05	30,83	25,00	22,23	2,50	0,00
24	57,23	24,62	0,00	163,08	50,46	7,38	8,62	1,85	15,38	44,31	18,28	14,75	5,31	20,21
25	70,18	42,11	0,00	143,86	73,68	7,02	21,05	7,02	56,14	52,63	15,00	9,19	1,02	0,00
26	35,71	8,93	0,00	196,43	44,64	8,93	17,86	8,93	0,00	35,71	25,00	0,91	0,00	0,00
27	63,83	21,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	297,87	42,55	0,00	1,30	3,05	0,00
28	36,63	14,65	3,66	117,22	47,62	7,33	21,98	0,00	7,33	29,30	20,00	8,44	1,88	0,00
29	20,07	6,69	0,00	137,12	53,51	3,34	13,38	0,00	0,00	20,07	0,00	12,70	0,63	0,00
30	48,78	34,84	0,00	111,50	41,81	10,45	13,94	3,48	6,97	17,42	14,29	5,77	0,70	0,00
31	17,54	5,85	0,00	251,46	40,94	0,00	52,63	5,85	11,70	17,54	0,00	11,83	0,86	0,00
32	37,39	18,09	2,41	231,60	98,91	26,54	27,74	2,41	54,28	28,95	19,35	73,20	0,39	57,95
33	31,18	22,78	1,20	267,39	91,13	16,79	16,79	10,79	17,99	45,56	30,77	57,96	2,58	0,00
34	31,55	15,77	0,00	75,71	88,33	25,24	37,85	6,31	31,55	50,47	40,00	17,29	0,31	0,00
35	47,33	19,85	0,00	118,32	41,22	24,43	4,58	3,05	13,74	42,75	9,68	63,55	0,78	0,00
36	48,14	28,88	1,28	125,16	48,78	21,18	13,48	1,93	10,27	179,72	16,00	128,46	3,52	21,85
37	57,69	27,78	0,00	220,09	68,38	25,64	10,68	4,27	6,41	59,83	11,11	83,67	5,70	0,00
38	60,26	30,13	0,00	239,60	96,13	22,96	11,48	2,87	12,91	47,35	11,90	115,17	1,72	0,00
39	35,02	16,91	2,42	94,20	51,93	6,04	4,83	3,62	12,08	60,39	13,79	39,53	2,19	0,00
w n	44,86	21,03	0,86	154,81	53,91	10,32	20,35	4,65	34,17	44,96	20,39	22,46	1,54	2,56
σ	15,70	10,88	1,75	145,14	27,07	11,12	13,18	5,08	64,46	27,32	13,06	30,66	1,38	10,24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie; Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie; Urzędu Miejskiego w Łochowie; Komisariatu Policji Łochów; Straży Miejsko-Gminnej w Łochowie

Następnie dokonano standaryzacji zmiennych relatywnych w celu oszacowania wartości sumarycznego wskaźnika degradacji. Sumaryczny wskaźnik degradacji (SWD) jest sumą standaryzowanych wartości wskaźników opisujących daną jednostkę analityczną.

Z uwagi na fakt, że analizę wskaźnikową oraz SWD wyznaczono w celu identyfikacji obszarów charakteryzujących się największym natężeniem zjawisk w sferze społecznej, przy szacowaniu jego wartości nie brano pod uwagę wskaźników pozostałych sfer (W10 – W14).

W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych zastosowano metodę oceny i selekcji obszarów gminy o najwyższym stopniu degradacji, jaką jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników i stworzenie wskaźnika zbiorczego.

Standaryzacja wskaźników polegała na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek urbanistycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wyniki dodatnie charakteryzują obszary, dla których wskaźnik degradacji przewyższa średnią wartość dla gminy. Wyniki ujemne odchylenia wskazują na obszary, w których negatywne zjawiska w odniesieniu do średniej dla gminy odznaczają się mniejszą intensyfikacją.

Na podstawie podjętych działań zsumowano wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzono indeks zbiorczy określony jako wskaźnik syntetyczny. Obszar zdegradowany zostanie wskazany, gdy wskaźnik syntetyczny dla danego sołectwa lub osiedla osiągnie najwyższe wartości, co będzie oznaczało, że w tym miejscu dochodzi do największego zaawansowania zjawisk degradujących obszar.

W tabeli 38 zaprezentowano standaryzowane wartości wskaźników oraz sumaryczny wskaźnik degradacji dla każdej jednostki analitycznej. Dla uwydatnienia stopnia degradacji poszczególnych jednostek analitycznych zastosowano gradację kolorów:

	SWD \geq 10
	4 \leq SWD<10
	2 \leq SWD<4
	SWD <2

Tabela 38 Standaryzowane wartości wskaźników i sumaryczny wskaźnik degradacji

	Z1	Z2	Z3	Z4	Z5	Z6	Z7	Z8	Z9	Σ SWD
1	-0,362	-0,210	0,482	-0,456	-0,985	-0,775	-0,510	-0,580	-0,398	-3,794
2	0,218	0,180	-0,490	-0,354	-1,057	-0,722	-0,323	0,896	0,147	-1,505
3	-0,499	-0,018	-0,490	-0,508	-0,110	-0,304	-0,841	-0,004	-0,458	-3,232
4	0,387	-0,106	2,346	-0,776	-1,028	-0,258	-0,696	-0,915	-0,492	-1,537
5	0,388	0,994	-0,490	0,074	-0,580	-0,929	0,872	2,848	-0,530	2,649
6	0,250	0,309	-0,490	-0,170	0,411	-0,197	0,924	-0,915	-0,530	-0,410
7	-0,549	-0,116	1,390	-0,658	-0,409	-0,039	-0,669	-0,591	-0,377	-2,017
8	0,226	0,090	-0,490	-0,710	-0,325	-0,236	-0,793	-0,482	-0,394	-3,115
9	-1,847	-1,933	-0,490	-0,848	-0,819	-0,929	-0,340	-0,915	2,425	-5,695
10	-0,392	-0,154	3,192	-0,044	1,345	-0,348	-0,075	0,355	-0,530	3,349
11	1,027	0,589	2,990	-0,163	0,824	0,168	-0,619	1,486	0,747	7,050
12	-0,583	-0,656	-0,490	1,244	-0,379	-0,215	1,166	0,648	-0,438	0,297
13	0,196	0,585	-0,490	0,113	0,539	0,304	1,574	0,434	-0,530	2,725
14	0,386	0,195	-0,490	-0,445	-0,880	0,321	0,212	-0,915	-0,494	-2,110
15	0,871	0,757	-0,490	-0,663	-1,271	-0,490	-0,063	-0,915	0,378	-1,886
16	1,034	0,727	-0,490	-0,269	-1,516	-0,061	0,408	0,351	-0,480	-0,296
17	-0,699	-0,894	-0,490	-0,210	-1,574	-0,929	1,885	-0,915	-0,355	-4,180
18	2,995	2,892	-0,490	5,172	2,275	4,265	2,638	2,703	0,406	22,857
19	-0,098	-0,606	-0,490	-0,420	1,076	-0,279	0,373	1,929	-0,026	1,459
20	0,771	0,976	-0,490	0,808	1,282	-0,929	0,377	-0,915	-0,530	1,350
21	-1,332	-1,933	-0,490	0,419	0,884	-0,929	-0,181	-0,915	-0,530	-5,007
22	-1,741	-1,933	-0,490	-1,067	-0,047	-0,929	-1,544	-0,915	3,008	-5,657
23	0,579	0,015	-0,490	-0,177	-0,426	0,111	-0,082	0,603	-0,142	-0,008
24	0,788	0,330	-0,490	0,057	-0,127	-0,264	-0,890	-0,552	-0,291	-1,440
25	1,613	1,937	-0,490	-0,075	0,731	-0,297	0,053	0,467	0,341	4,279
26	-0,583	-1,112	-0,490	0,287	-0,342	-0,125	-0,189	0,843	-0,530	-2,242
27	1,209	0,023	-0,490	-1,067	-1,991	-0,929	-1,544	-0,915	4,091	-1,614
28	-0,524	-0,586	1,601	-0,259	-0,232	-0,270	0,124	-0,915	-0,416	-1,479
29	-1,580	-1,318	-0,490	-0,122	-0,015	-0,628	-0,529	-0,915	-0,530	-6,126
30	0,250	1,270	-0,490	-0,298	-0,447	0,012	-0,486	-0,229	-0,422	-0,842
31	-1,741	-1,395	-0,490	0,666	-0,479	-0,929	2,449	0,236	-0,349	-2,031

32	-0,476	-0,270	0,887	0,529	1,663	1,459	0,561	-0,440	0,312	4,225
33	-0,872	0,161	0,194	0,776	1,375	0,581	-0,270	1,210	-0,251	2,904
34	-0,848	-0,483	-0,490	-0,545	1,272	1,341	1,328	0,327	-0,041	1,861
35	0,157	-0,109	-0,490	-0,251	-0,469	1,269	-1,196	-0,314	-0,317	-1,720
36	0,209	0,722	0,243	-0,204	-0,189	0,977	-0,521	-0,536	-0,371	0,328
37	0,817	0,620	-0,490	0,450	0,534	1,378	-0,733	-0,074	-0,431	2,072
38	0,981	0,836	-0,490	0,584	1,560	1,136	-0,673	-0,350	-0,330	3,254
39	-0,627	-0,379	0,889	-0,418	-0,073	-0,385	-1,177	-0,202	-0,343	-2,715

Źródło: Opracowanie własne

Nawarstwianie się zjawisk kryzysowych obrazuje zestawienie sum wystandaryzowanych wartości wskaźników w sferze społecznej. Dodatnia wartość sumarycznego wskaźnika w sferze społecznej jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym do stwierdzenia, że dana jednostka analityczna powinna przynależeć do obszaru zdegradowanego — wymagane jest także występowanie na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk z pozostały sfer.

4.2. Prezentacja wyników analizy wskaźnikowej

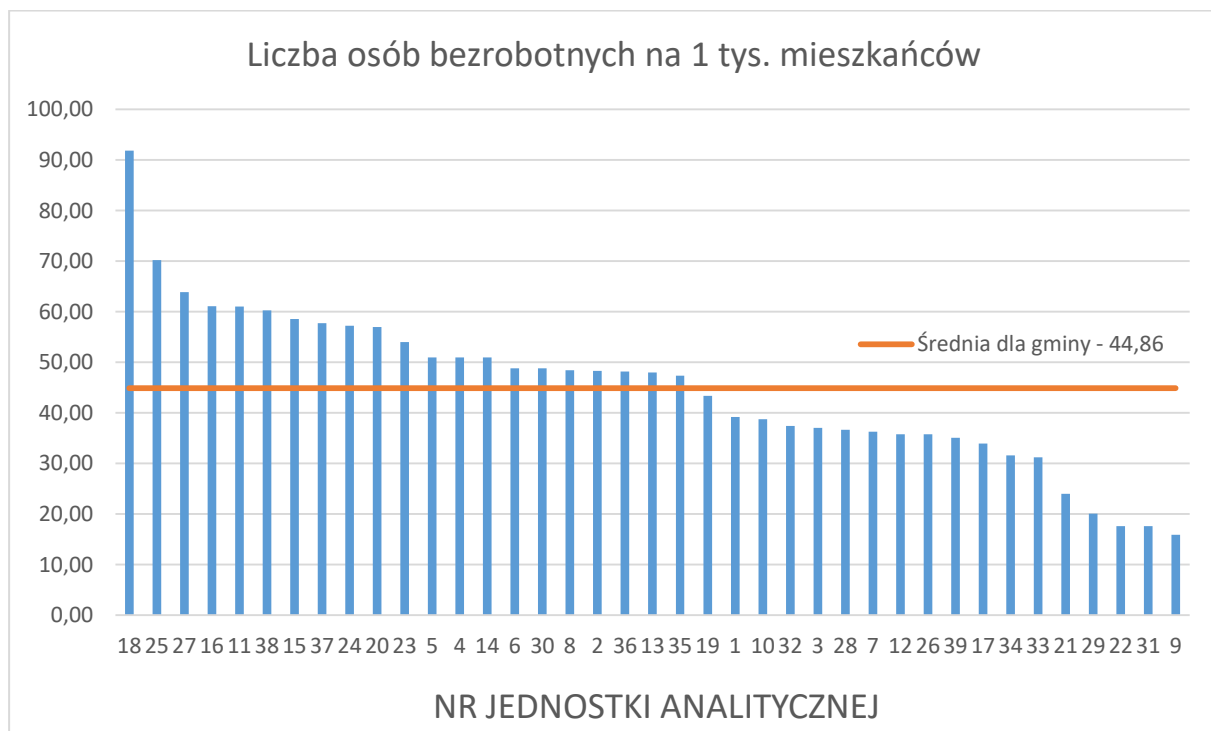
Na bazie danych zawartych w tabeli 37, sporządzono wykresy oraz mapy, prezentujące natężenie badanych zjawisk w kontekście wybranych do analizy wskaźników.

Analiza sfery społecznej

W1 - Liczba osób bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców.

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na wykluczenie społeczne jest bezrobocie. To negatywne zjawisko społeczne często jest ściśle powiązane z problemem ubóstwa (wskaźnik W4). Wartość wskaźnika W1 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 26 Wartości wskaźnika W1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie

Jednostki analityczne, które cechują się najwyższą wartością wskaźnika dotyczącego liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców to: 18, 25, 27. Znacząco powyżej średniej, która dla poziomu bezrobocia wyniosła 44,86 znalazły się również następujące jednostki analityczne: 16, 11, 38, 15, 37, 24, 20, 23. Rozkład przestrzenny wskaźnika W1 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 3 Rozkład przestrzenny wskaźnika W1

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W2 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców

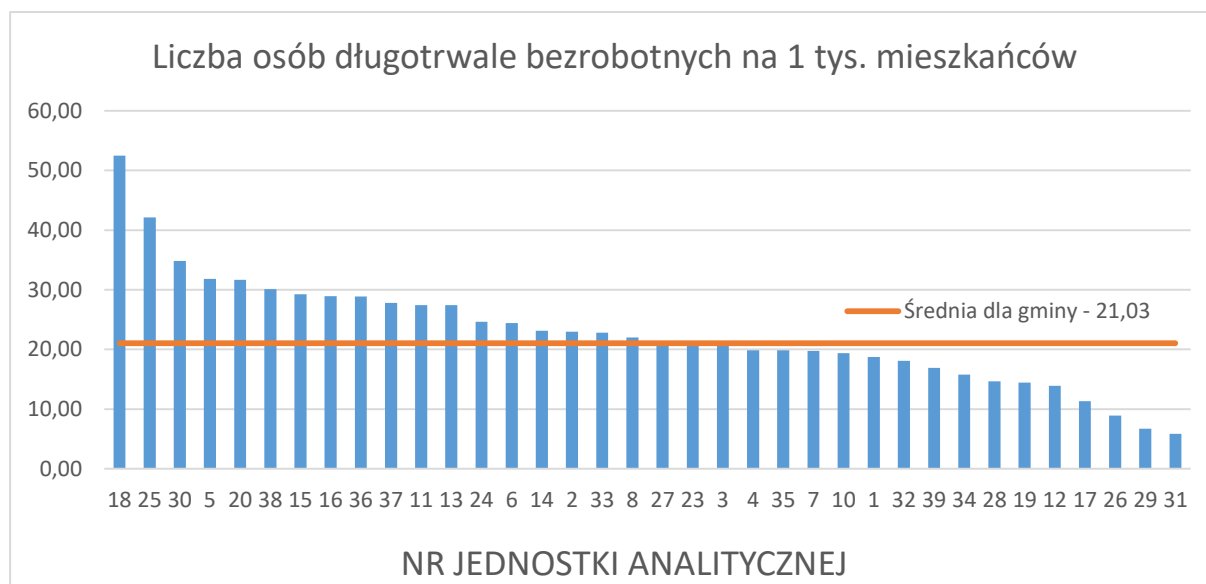
Bezrobocie długotrwałe jest uznawane za jeden z najpoważniejszych problemów na współczesnym rynku pracy. Stan długotrwałego bezrobocia ma swoje konsekwencje nie tylko dla aktywności obywatelskiej i politycznej osób bezskutecznie poszukujących pracy – może również przełożyć się na zmiany ich struktury wartości oraz istotnie wpłynąć na ich relacje z bliskimi. Należy zwrócić uwagę na fakt, że z powodu długotrwałego bezrobocia i jego konsekwencji cierpi nie tylko osoba bezpośrednio dotknięta tym problemem, lecz także jej najbliższe osoby – przede wszystkim dzieci, wśród których pojawia się ryzyko przyjęcia błędnych wzorców. Bardzo często bezrobocie długotrwałe nie wynika z braku miejsc pracy, wykształcenie lub umiejętności. Powodem sytuacji jest uzależnienie od pomocy socjalnej i brak chęci do podjęcia pracy oraz nieumiejętność funkcjonowania w społeczeństwie. Problem bezrobocia długotrwałego jest powodem marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Następstwem bezrobocia jest także izolacja społeczna, przejawiająca się wycofaniem z życia towarzyskiego i ograniczeniem lub całkowitym zaniechaniem uczestnictwa w życiu politycznym, kulturalnym i w życiu społeczności lokalnej. Wartość wskaźnika W2 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 27 Wartości wskaźnika W2

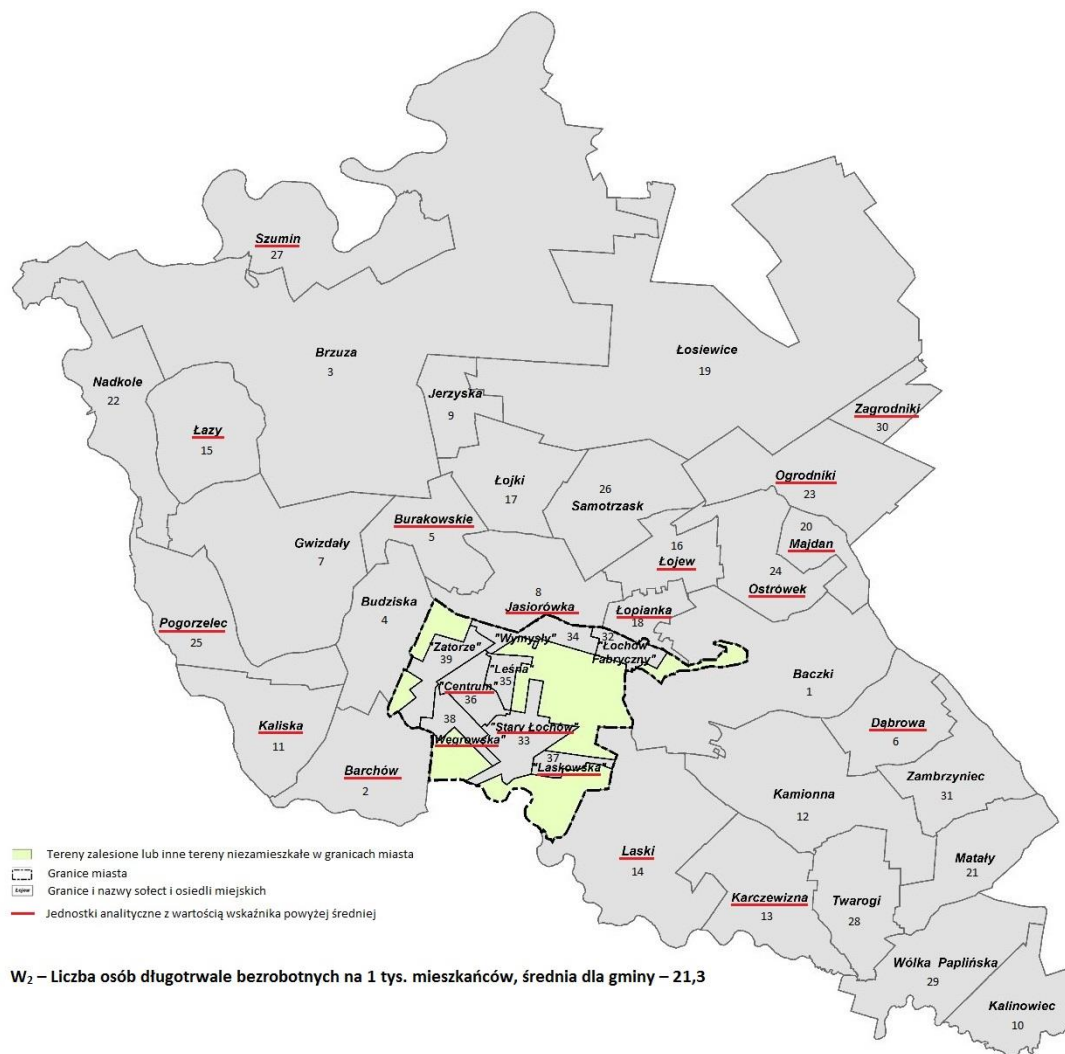
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie

Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika W2, informującego o udziale osób długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób bezrobotnych w danej jednostce analitycznej charakteryzuje się występowaniem największych wartości wskaźnika w sołectwie Łopianka (50 % osób bezrobotnych w sołectwie jest dotknięte bezrobociem długotrwałym), Pogorzelec i Zagrodniki. (18, 25, 30). Na terenie miasta wskaźnik osiąga najwyższe wartości na osiedlach Węgrowa, Centrum i Laskowska (38, 36, 37). Wartości większe niż wynosząca 21,03 średnia, wskaźnik przybiera również dla jednostek analitycznych: 5, 20, 15, 16, 11, 13, 24, 6, 14, 2, 33, 8. Rozkład przestrzenny wskaźnika W2 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 4 Rozkład przestrzenny wskaźnika W2

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

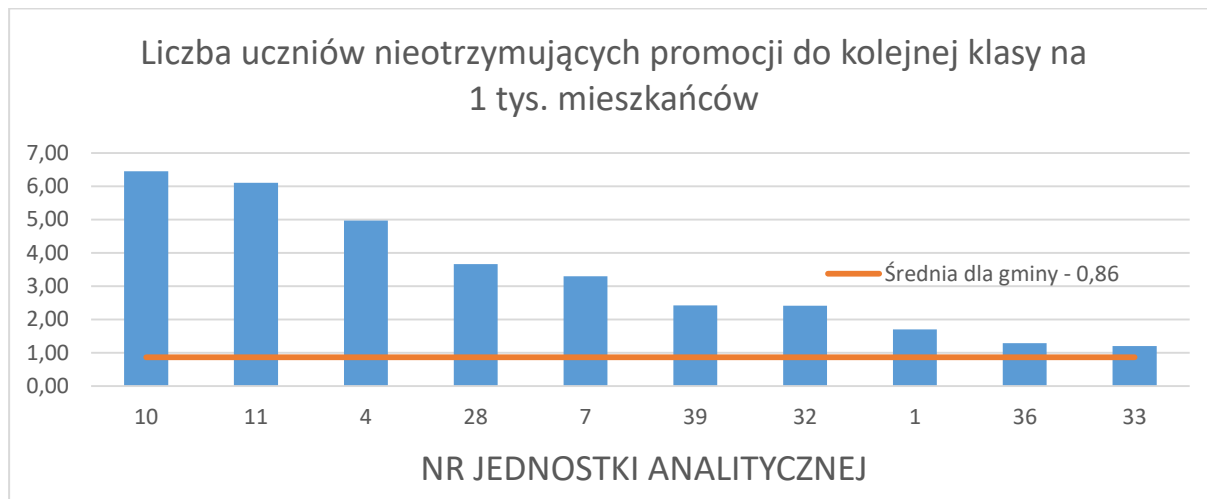
W3 – Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do kolejnej klasy na 1 tys. mieszkańców.

Stan poziomu edukacji w kontekście problemów społecznych odzwierciedla wskaźnik informujący o liczba uczniów nieotrzymujących promocji do kolejnej klasy na 1 tys. mieszkańców danej jednostki analitycznej. Wartość wskaźnika W3 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 28 Wartości wskaźnika W3

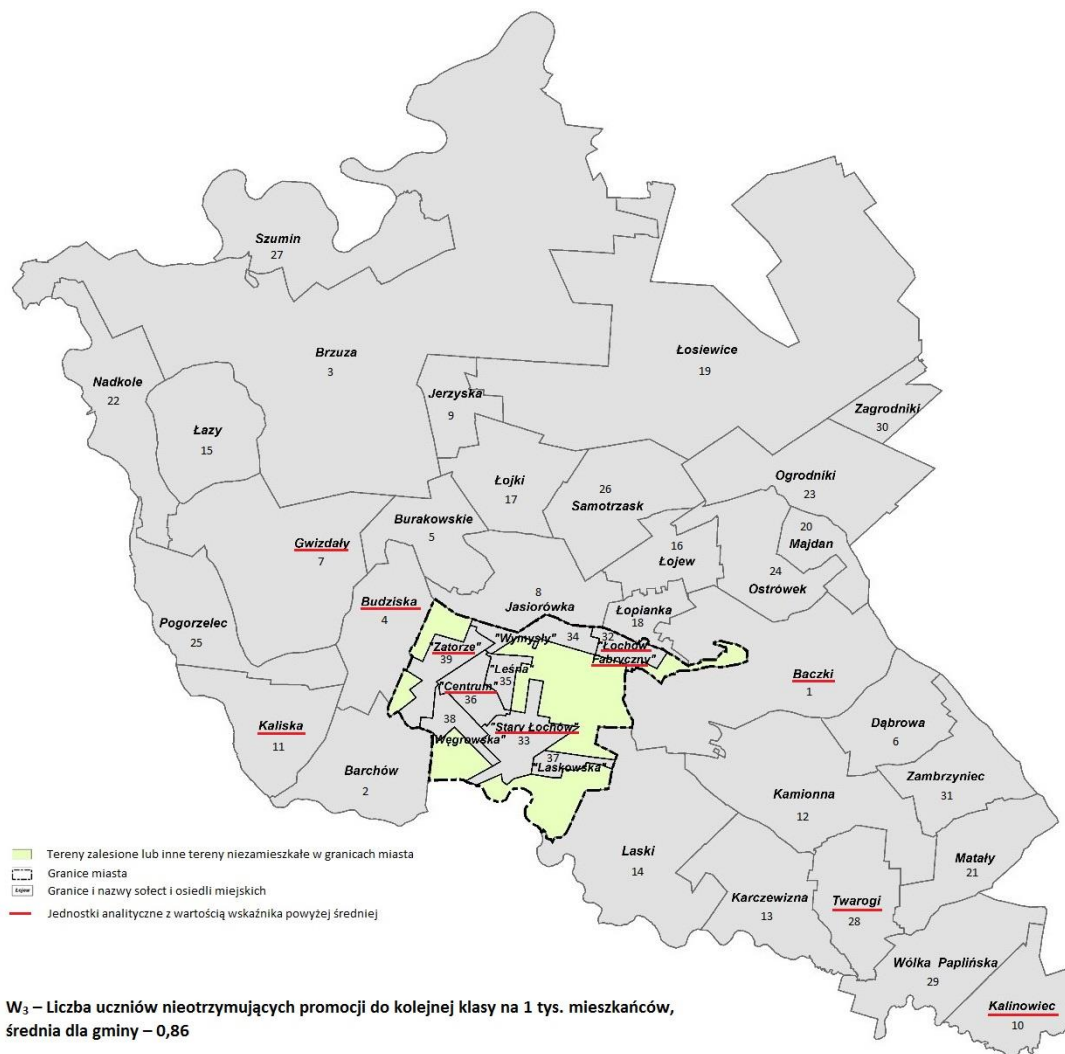
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie

Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika W3, informującego o liczbie uczniów nieotrzymujących promocji do kolejnej klasy na 1 tys. mieszkańców charakteryzuje się występowaniem największych wartości wskaźnika w jednostkach 10, 11, 4, 28, 7. Na wykresie pominięto jednostki analityczne, dla których wartość wskaźnika wyniosła 0.

Najwięcej uczniów, którzy nie otrzymali promocji mieszkało w mieście Łochów (26,7%) oraz we wsi Budziska (35,3%). Wszyscy uczniowie mieszkający w 26 miejscowościach i uczący się w szkołach na terenie gminy otrzymali promocję. Rozkład przestrzenny wskaźnika W3 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 5 Rozkład przestrzenny wskaźnika W3

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W4, W5, W6, W7 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Podstawowym wskaźnikiem odzwierciedlającym poziom problemów społecznych mieszkańców jest udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Na podstawie analizy danych dot. pomocy społecznej na terenie Gminy Łochów wynika, iż najpoważniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy Łochów to:

- ubóstwo
- bezrobocie,
- alkoholizm,
- niepełnosprawność.

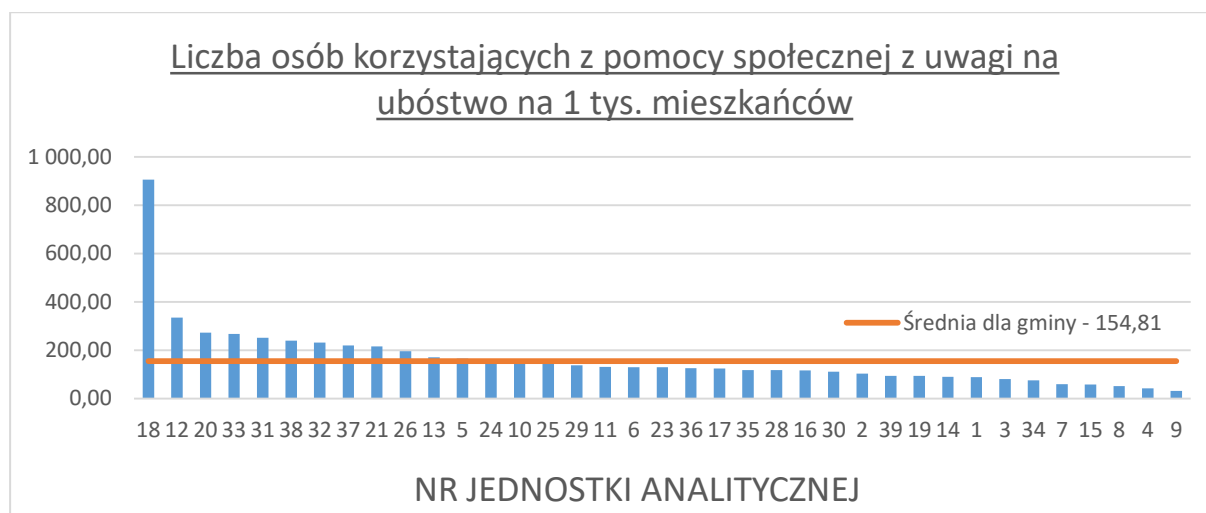
Należy zaznaczyć, iż problemy te na ogół są ze sobą połączone np. bezrobocie z alkoholizmem. Problemy te niosą za sobą poważne skutki społeczne dla ludności, z których najczęstszym jest ubóstwo. Z uwagi na rosnącą skalę problemu, na potrzeby rzeczowej analizy zdecydowano się na rozpatrzenie danych w kontekście każdego z problemów osobno.

W4 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo na 1 tys. mieszkańców.

W 2015 roku w gminie Łochów głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Pomoc z tego powodu otrzymało łącznie 845 rodzin, co stanowiło 53,7 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Wartość wskaźnika W4 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 29 Wartości wskaźnika W4

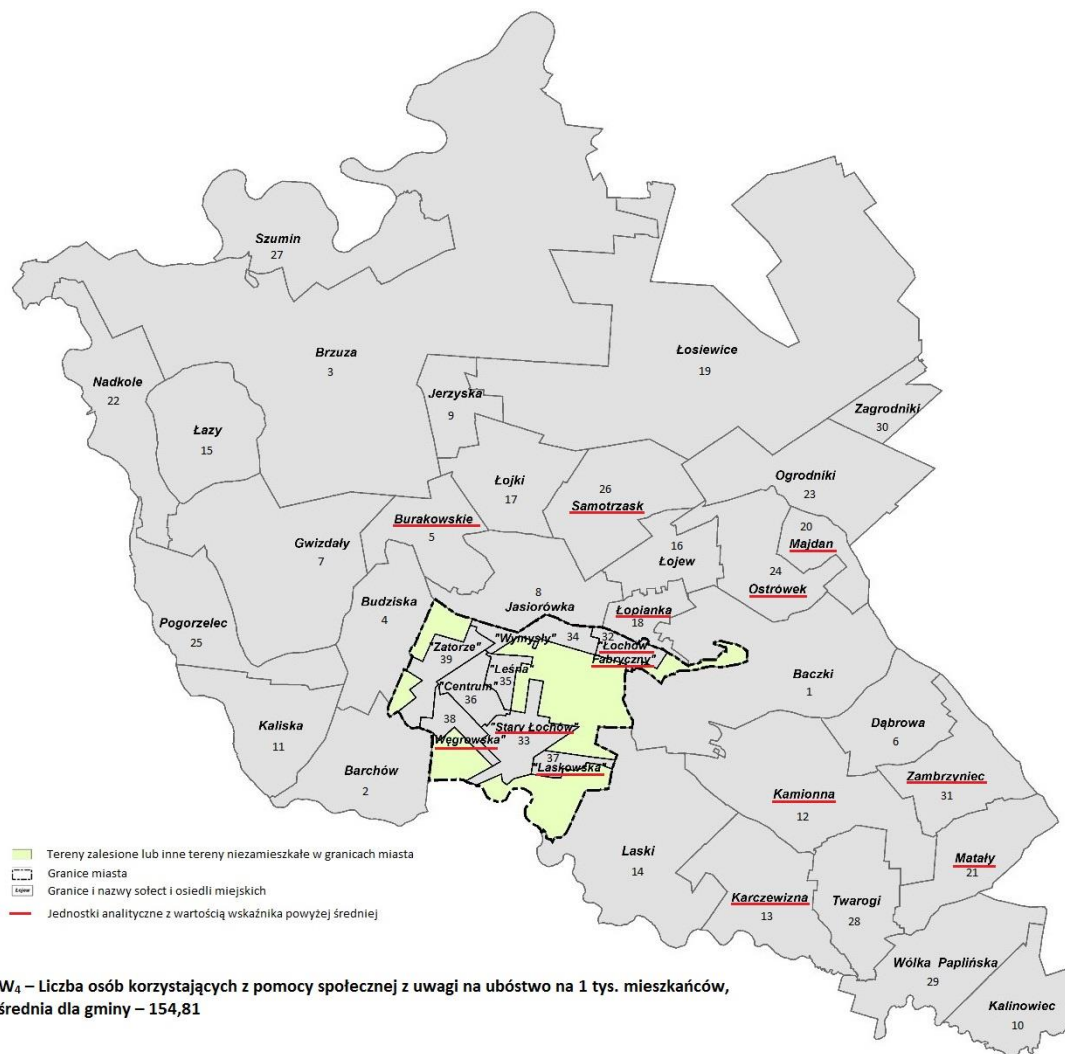

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie

Rozkład przestrzenny cechy W4 charakteryzuje się największym natężeniem zjawiska w sołectwie Łopianka. Wartości wskaźnika dla tej jednostki drastycznie wyróżniają się na tle pozostałych jednostek analitycznych gminy. Wartości większe niż wynosząca 154,81 średnia, wskaźnik przybiera również dla jednostek analitycznych: 12, 20, 33, 31, 38, 32, 37, 21, 26, 13, 5. Rozkład przestrzenny wskaźnika W4 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 6 Rozkład przestrzenny wskaźnika W4

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

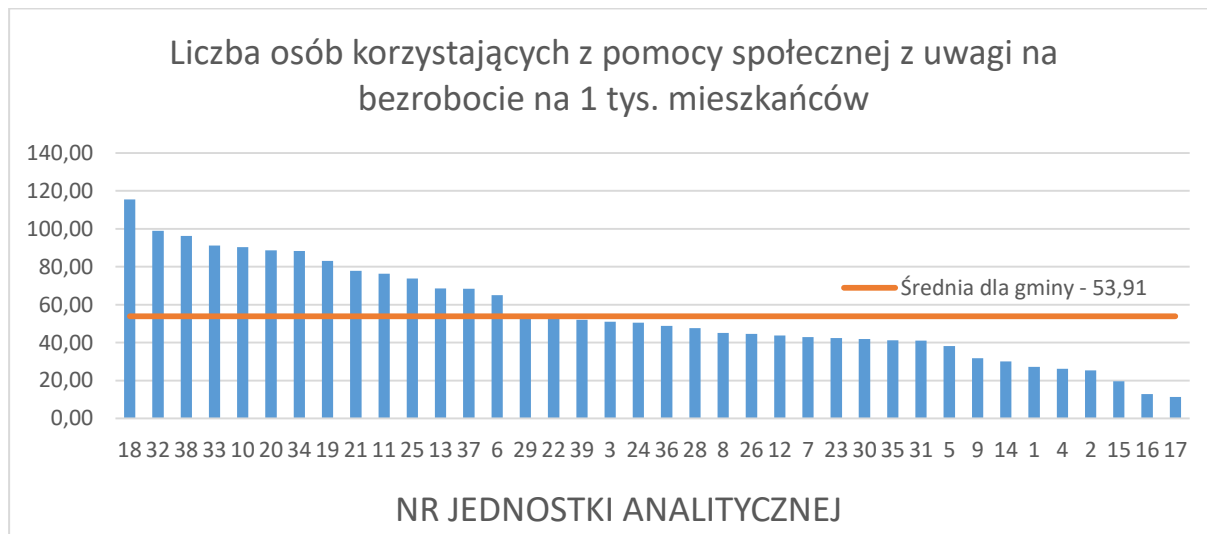
W₅ – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na bezrobocie na 1 tys. mieszkańców.

Pomoc z powodu bezrobocia w 2015 r. otrzymało łącznie 280 rodzin, co stanowiło 17,8 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Wartość wskaźnika W₅ prezentuje poniższy wykres.

Wykres 30 Wartości wskaźnika W5

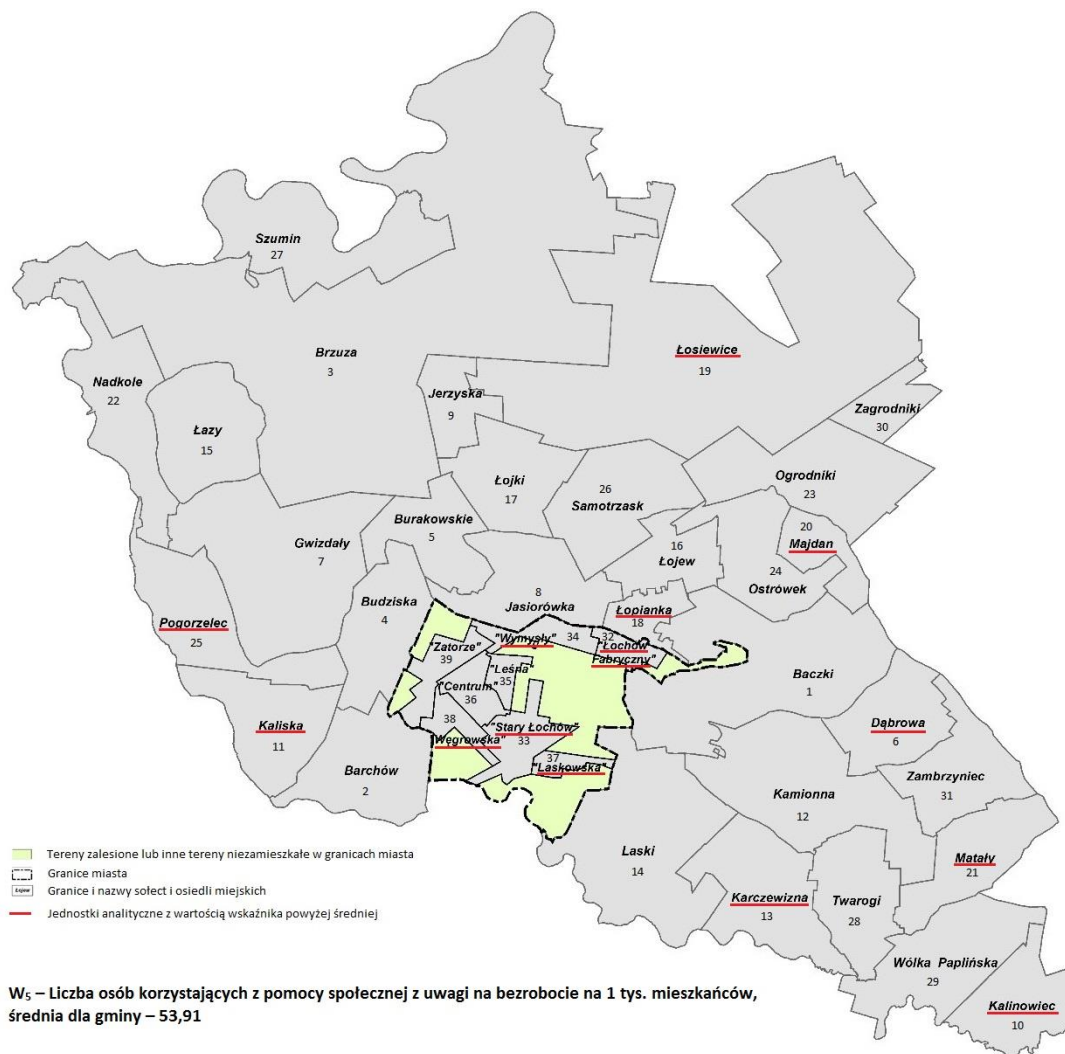
Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie

Rozkład przestrzenny cechy W5 charakteryzuje się największym natężeniem zjawiska w sołectwie Łopianka. Wartości większe niż wynosząca 53,91 średnia, wskaźnik przybiera również dla jednostek analitycznych: 32, 38, 33, 10, 20, 34, 19, 21, 11, 25, 13, 37, 6. Rozkład przestrzenny wskaźnika W5 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 7 Rozkład przestrzenny wskaźnika W5

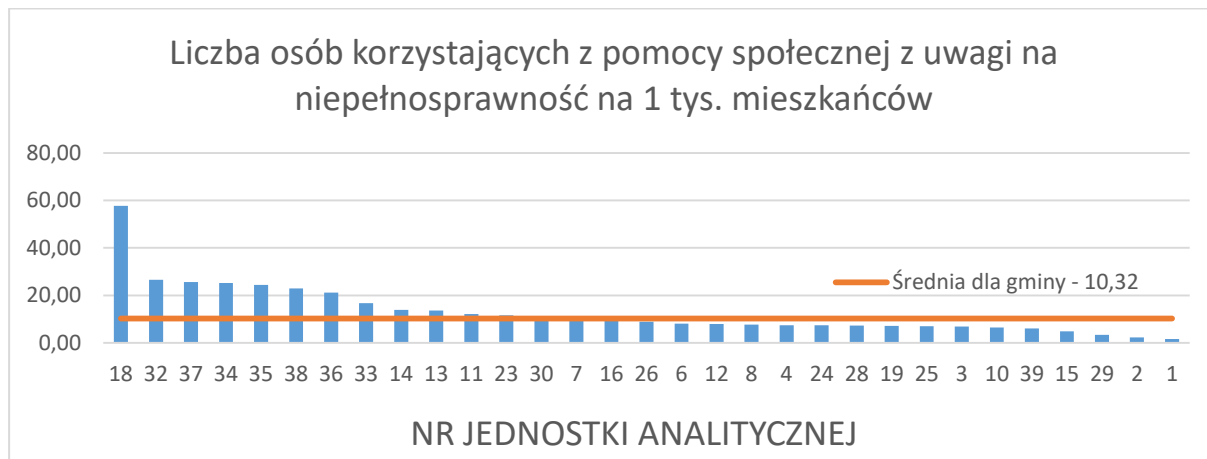
Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W6 – Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na niepełnosprawność na 1 tys. mieszkańców.

Pomoc z powodu niepełnosprawności w 2015 r. otrzymało łącznie 125 rodzin, co stanowiło 7,9 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Wartość wskaźnika W6 prezentuje poniższy wykres.

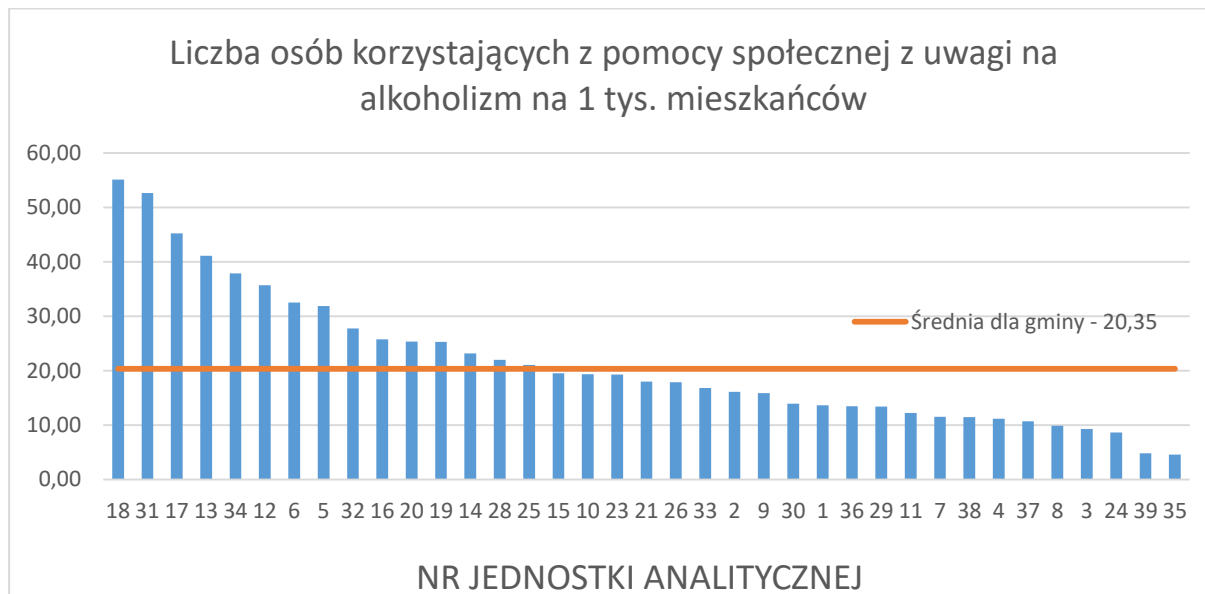
Wykres 31 Wartości wskaźnika W6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie

Rozkład przestrzenny cechy W6 charakteryzuje się największym natężeniem zjawiska w sołectwie Łopianka. Wartości wskaźnika dla tej jednostki ponad dwukrotnie przewyższa wartości pozostałych jednostek analitycznych gminy. Wartości większe niż wynosząca 10,32 średnia, wskaźnik przybiera również dla jednostek analitycznych: 32, 37, 34, 35, 38, 36, 33, 14, 13. Rozkład przestrzenny wskaźnika W6 prezentuje poniższa mapa.

Wykres 32 Wartości wskaźnika W7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie

Rozkład przestrzenny cechy W7 charakteryzuje się największym natężeniem zjawiska w sołectwie Łopianka. Wartości zbliżone do maksymalnej występują również w jednostkach 31, 17. Wartości większe niż wynosząca 20,35 średnia, wskaźnik przybiera również dla jednostek analitycznych: 13, 34, 12, 6, 5, 32, 16, 20, 19, 14, 28, 25. Rozkład przestrzenny wskaźnika W7 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 9 Rozkład przestrzenny wskaźnika W7

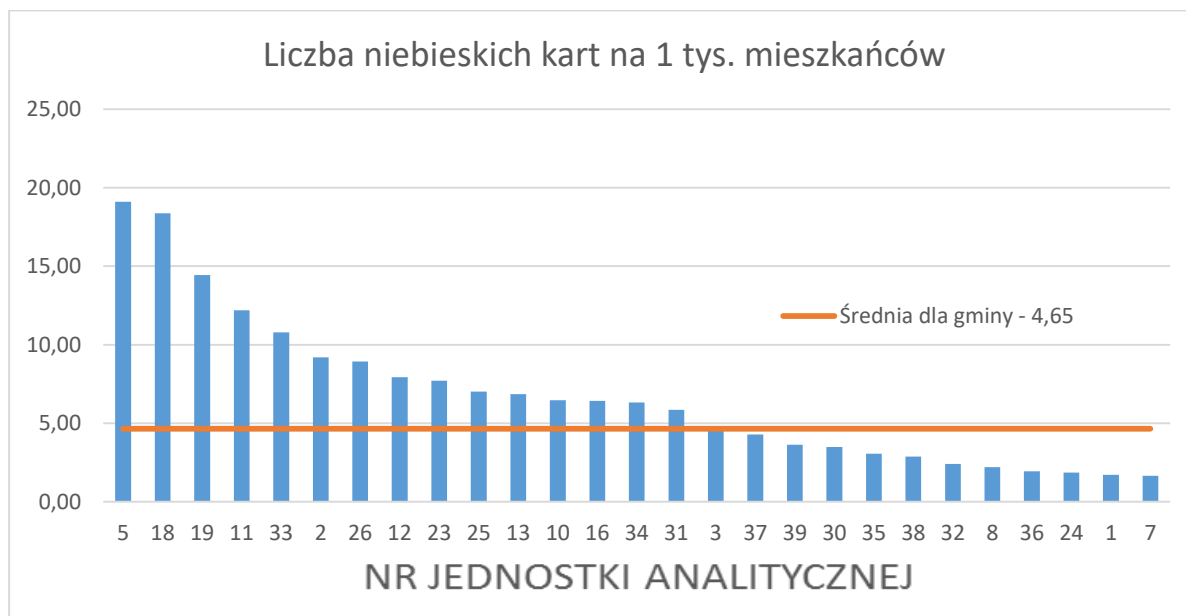
Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W8 – Liczba wydanych niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. Dotyczy nie tylko tzw. marginesu społecznego, ale też rodzin, które na pierwszy rzut oka wydają się wieść normalne życie. Skala zjawiska jest tak do końca nieznaną, niewątpliwie jednak stanowi ważną składową wpływającą na stopień degradacji strefy społecznej. Wartość wskaźnika W8 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 33 Wartości wskaźnika W8

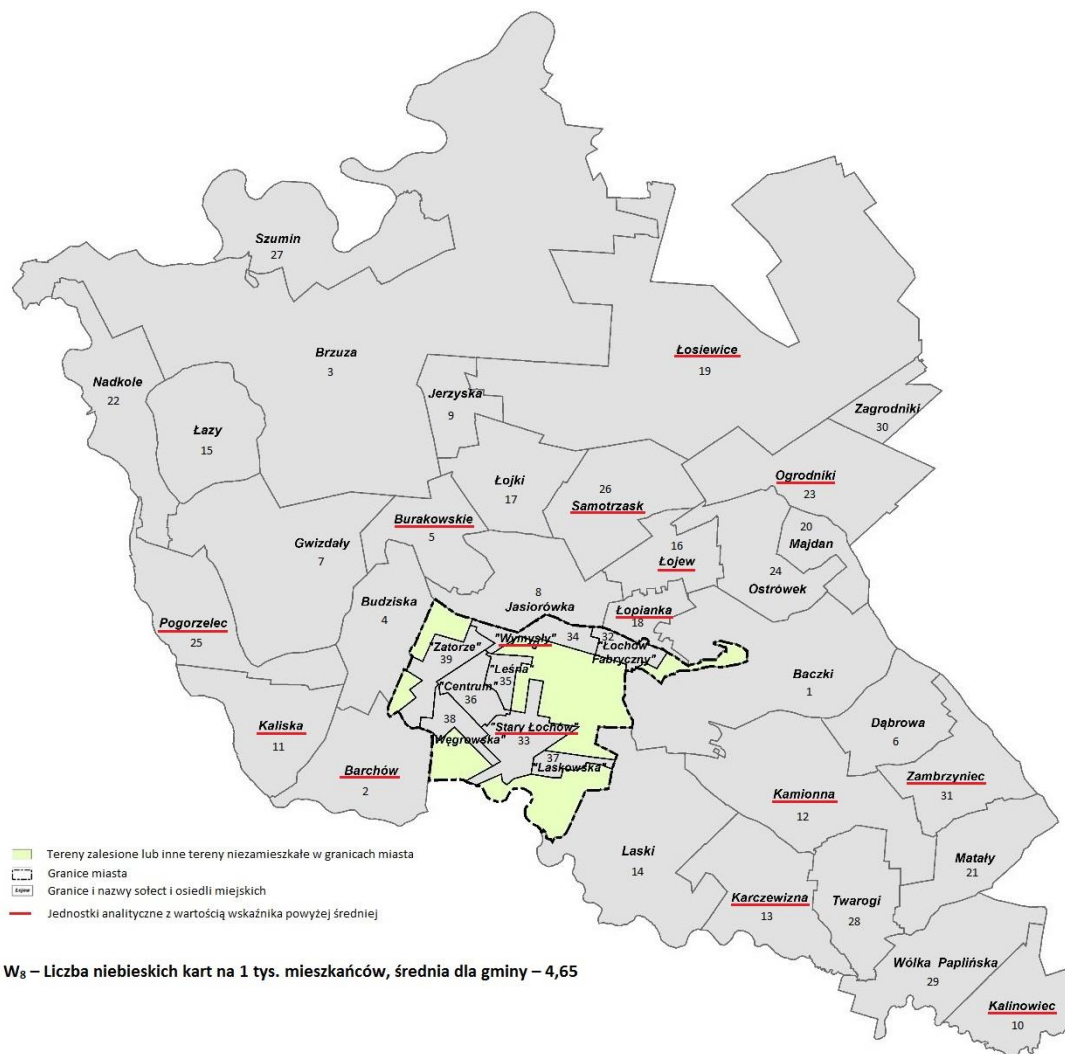

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie oraz Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie.

Wartość wskaźnika liczba wydanych niebieskich w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców obrazuje natężenie zjawiska przemocy domowej w poszczególnych fragmentach gminy. Badany wskaźnik przyjmuje największe wartości dla jednostek analitycznych: 5, 18, 19, 11, 33, 2, 26, 12, 23, 25, 13, 10, 16, 34, 31 przy czym sołectwa Burakowskie, Łopianka, Łosiewice, Kaliska oraz osiedle „Stary Łochów” zdecydowanie wyróżniają się pod tym względem – wskaźnik dla nich przyjmuje wartość co najmniej dwukrotnie większą niż średnia dla gminy.

W 2015 roku funkcjonariusze policji wypełnili 75 formularzy „Niebieskiej Karty”. „Niebieska Karta” służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą. Większość formularzy (64%) wypełniono na obszarach wiejskich. Rozkład przestrzenny wskaźnika W8 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 10 Rozkład przestrzenny wskaźnika W8

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

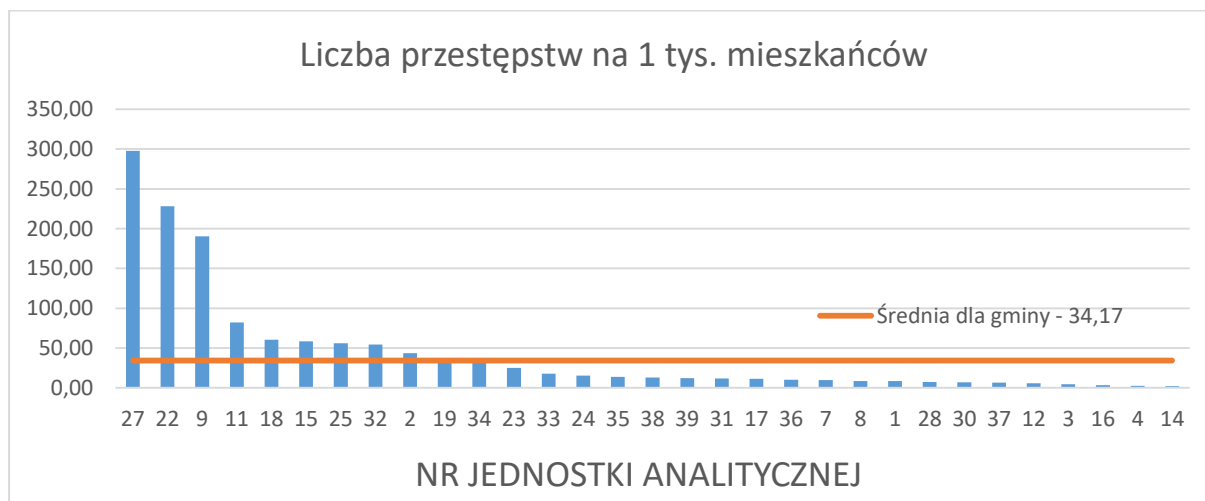
W9 - Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców.

Wysokie poczucie zagrożenia przestępczością jest problemem społecznym. Wzrost poczucia zagrożenia współwystępuje z reguły z takimi zjawiskami jak: pogorszenie standardu życia codziennego obywateli, zmniejszenie zaufania do organów policji - czy szerzej – władzy samorządowej.

Zaprezentowane dane dotyczą wskaźnika przestępczości, który został oszacowany w oparciu o dane dotyczące miejsca popełnienia czynu, a nie miejsca zamieszkania przestępcy. Występowanie przestępczości w gminie dużej mierze ma związek z brakami w zakresie infrastrukturalnym – brakiem przestrzeni publicznych dla poszczególnych grup społecznych oraz brakiem monitoringu oraz nieskutecznością środków bezpieczeństwa (dworzec PKP, teren planowanego do utworzenia Parku Dębinka). Wartość wskaźnika W9 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 34 Wartości wskaźnika W9

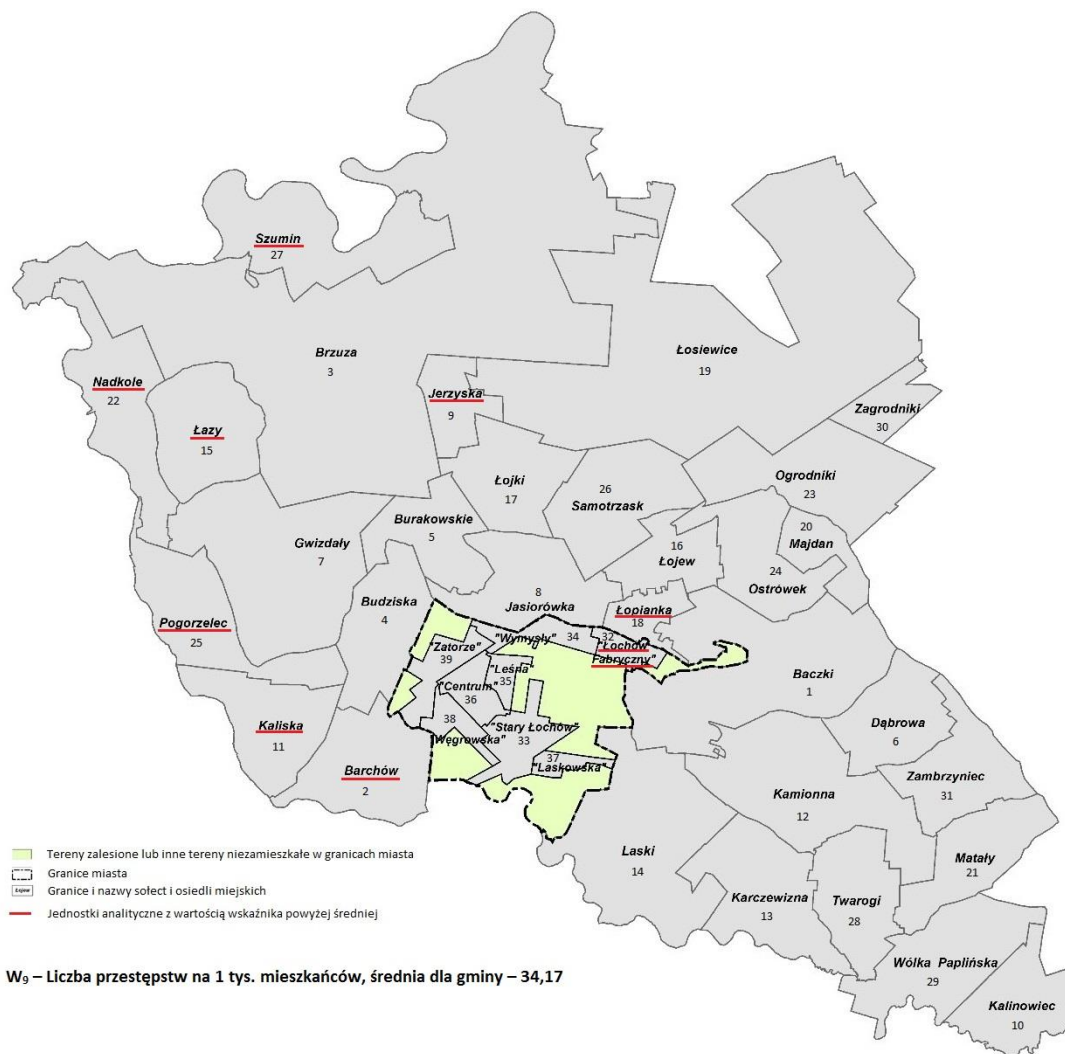
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie, Komisariatu Policji Łochów, Straży Miejskiej Łochów.

Wartość wskaźnika liczba przestępstw popełnionych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców obrazuje natężenie zjawiska przestępczości w poszczególnych fragmentach gminy. Badany wskaźnik przyjmuje największe wartości dla jednostek analitycznych: 27, 22, 9 przy czym Szumin (27) zdecydowanie wyróżnia się pod tym względem – wskaźnik dla jest niej przyjmuje wartość wielokrotnie większą niż średnia dla gminy. Oprócz w/w jednostek powyżej średniej znalazły się jednostki: 11, 18, 15, 25, 32, 2.

W 2015 r. w gminie Łochów popełniono 345 przestępstw, z których najwięcej popełniono w granicach jednostki analitycznej 32 (45 przestępstw). 37% wszystkich stwierdzonych przestępstw zostało popełnionych na terenie miasta Łochów. Rozkład przestrzenny wskaźnika W9 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 11 Rozkład przestrzenny wskaźnika W9

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W sferze społecznej szczególnie natężenie niepożądanych zjawisk społecznych można zaobserwować w sołectwie Łopianka oraz na terenie miasta Łochów (głównie osiedla: Łochów Fabryczny, Stary Łochów, Węgrowa, Centrum, Laskowska, Wymysły. Wysoki poziom osiągnęły również sołectwa Kaliska, Karczewizna i Pogorzelec.

Podsumowując przeprowadzone analizy, w tabeli poniżej zaprezentowano wyniki, obrazujące zbiorczo kolejność w jakiej plasowały się poszczególne jednostki analityczne względem poszczególnych wskaźników.

Tabela 39 Zbiornicze zestawienie wskaźników społecznych

Nr jednostki analitycznej	Nazwa jednostki analitycznej	Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik		Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik		Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik		Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik		Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik		Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik		Wartość punktowa - suma
			W1	W2		W3	W4		W5	W6		W7	W8		W9					
18	Łopianka	1	91,86	1	52,49	11	0,00	1	905,51	1	115,49	1	57,74	1	55,12	2	18,37	5	60,37	24,00
11	Kaliska	5	60,98	11	27,44	2	6,10	17	131,10	10	76,22	11	12,20	28	12,20	4	12,20	4	82,32	92,00
25	Pogorzec	2	70,18	2	42,11	12	0,00	15	143,86	11	73,68	24	7,02	15	21,05	10	7,02	7	56,14	98,00
32	Osiedle „Łochów Fabryczny”	25	37,39	27	18,09	7	2,41	7	231,60	2	98,91	2	26,54	9	27,74	22	2,41	8	54,28	109,00
38	Osiedle „Węgrowska”	6	60,26	6	30,13	16	0,00	6	239,60	3	96,13	6	22,96	30	11,48	21	2,87	16	12,91	110,00
33	Osiedle „Stary Łochów”	34	31,18	17	22,78	10	1,20	4	267,39	4	91,13	8	16,79	21	16,79	5	10,79	13	17,99	116,00
13	Karczewizna	20	47,95	12	27,40	20	0,00	11	171,23	12	68,49	10	13,70	4	41,10	11	6,85	34	0,00	134,00
37	Osiedle „Laskowska”	8	57,69	10	27,78	19	0,00	8	220,09	13	68,38	3	25,64	32	10,68	17	4,27	26	6,41	136,00
5	Burakowskie	12	50,96	4	31,85	14	0,00	12	165,61	30	38,22	36	0,00	8	31,85	1	19,11	32	0,00	149,00
20	Majdan	10	56,96	5	31,65	15	0,00	3	272,15	6	88,61	32	0,00	11	25,32	30	0,00	37	0,00	149,00
36	Osiedle „Centrum”	19	48,14	9	28,88	9	1,28	20	125,16	20	48,78	7	21,18	26	13,48	24	1,93	20	10,27	154,00

23	Ogrodniki	11	53,95	20	21,19	27	0,00	19	129,09	26	42,39	12	11,56	18	19,27	9	7,71	12	25,05	154,00
16	Łojew	4	61,09	8	28,94	18	0,00	24	115,76	37	12,86	15	9,65	10	25,72	13	6,43	29	3,22	158,00
10	Kalinowiec	24	38,71	25	19,35	1	6,45	14	148,39	5	90,32	26	6,45	17	19,35	12	6,45	35	0,00	159,00
34	Osiedle „Wymysły”	33	31,55	29	15,77	30	0,00	32	75,71	7	88,33	4	25,24	5	37,85	14	6,31	11	31,55	165,00
30	Zagrodniki	16	48,78	3	34,84	13	0,00	25	111,50	27	41,81	13	10,45	24	13,94	19	3,48	25	6,97	165,00
19	Łosiewice	22	43,32	31	14,44	31	0,00	28	93,86	8	83,03	23	7,22	12	25,27	3	14,44	10	32,49	168,00
24	Ostrówek	9	57,23	13	24,62	21	0,00	13	163,08	19	50,46	21	7,38	35	8,62	25	1,85	14	15,38	170,00
6	Dąbrowa	15	48,78	14	24,39	22	0,00	18	130,08	14	65,04	17	8,13	7	32,52	29	0,00	36	0,00	172,00
12	Kamionna	29	35,71	32	13,89	32	0,00	2	335,32	24	43,65	18	7,94	6	35,71	8	7,94	27	5,95	178,00
15	Łąży	7	58,54	7	29,27	17	0,00	34	58,54	36	19,51	28	4,88	16	19,51	33	0,00	6	58,54	184,00
2	Barchów	18	48,28	16	22,99	24	0,00	26	103,45	35	25,29	30	2,30	22	16,09	6	9,20	9	43,68	186,00
28	Twarogi	27	36,63	30	14,65	4	3,66	23	117,22	21	47,62	22	7,33	14	21,98	32	0,00	24	7,33	197,00
14	Laski	14	50,93	15	23,15	23	0,00	29	90,28	32	30,09	9	13,89	13	23,15	31	0,00	31	2,31	197,00
35	Osiedle „Leśna”	21	47,33	23	19,85	29	0,00	22	118,32	28	41,22	5	24,43	37	4,58	20	3,05	15	13,74	200,00
7	Gwizdały	28	36,24	24	19,77	5	3,29	33	59,31	25	42,83	14	9,88	29	11,53	27	1,65	21	9,88	206,00
39	Osiedle „Zatorze”	31	35,02	28	16,91	6	2,42	27	94,20	17	51,93	27	6,04	36	4,83	18	3,62	17	12,08	207,00
26	Samotrzask	30	35,71	34	8,93	34	0,00	10	196,43	23	44,64	16	8,93	20	17,86	7	8,93	33	0,00	207,00
8	Jasiorówka	17	48,40	18	22,00	25	0,00	35	51,71	22	45,10	19	7,70	33	9,90	23	2,20	22	8,80	214,00
31	Zambrzyńiec	38	17,54	36	5,85	36	0,00	5	251,46	29	40,94	35	0,00	2	52,63	15	5,85	18	11,70	214,00
1	Baczkki	23	39,18	26	18,74	8	1,70	30	88,59	33	27,26	31	1,70	25	13,63	26	1,70	23	8,52	225,00
4	Budziska	13	50,93	22	19,88	3	4,97	36	42,24	34	26,09	20	7,45	31	11,18	37	0,00	30	2,48	226,00
3	Brzuza	25	37,04	21	20,83	28	0,00	31	81,02	18	50,93	25	6,94	34	9,26	16	4,63	28	4,63	226,00
27	Szumin	3	63,83	19	21,28	26	0,00	38	0,00	39	0,00	39	0,00	39	0,00	39	0,00	1	297,87	243,00

17	Łojki	32	33,90	33	11,30	33	0,00	21	124,29	38	11,30	38	0,00	3	45,20	28	0,00	19	11,30	245,00
21	Matały	35	23,95	37	0,00	37	0,00	9	215,57	9	77,84	33	0,00	19	17,96	34	0,00	38	0,00	251,00
29	Wólka Paplińska	36	20,07	35	6,69	35	0,00	16	137,12	15	53,51	29	3,34	27	13,38	36	0,00	39	0,00	268,00
9	Jerzyska	39	15,87	38	0,00	38	0,00	37	31,75	31	31,75	37	0,00	23	15,87	35	0,00	3	190,48	281,00
22	Nadkole	37	17,54	39	0,00	39	0,00	39	0,00	16	52,63	34	0,00	38	0,00	38	0,00	2	228,07	282,00
Wn			44,86		21,03		0,86		154,81		53,91		10,32		20,35		4,65		34,17	
σ			15,70		10,88		1,75		145,14		27,07		11,12		13,18		5,08		64,46	

Metodologia obliczania wartości punktowej:

Dla każdej jednostki analitycznej zostało przyporządkowane miejsce od 1 do 39 względem wielkości wartości poszczególnego wskaźnika (W1 do W9), za uzyskane miejsce dana jednostka analityczna otrzymywała 1 pkt. W podsumowaniu zsumowano wszystkie punktu uzyskane dla danej jednostki analitycznej (kolumna: "Wartość punktowa - suma") gdzie wartość najmniejsza uzyskiwała miejsce najwyższe a wartość największa miejsce najniższe co pozwoliło uszeregować jednostki analityczne w kolejności (od 1 do 39) i podsumować obszary zdegradowane pod względem wskaźników społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Analiza sfery gospodarczej

W celu identyfikacji problemów w sferze gospodarczej dokonano ogólnej analizy struktury podmiotów gospodarczych w mieście oraz oszacowano wartości następujących wskaźników:

- Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców każdej z jednostek analitycznych
- Udział osób z wykształceniem podstawowym wśród ogółu bezrobotnych

W10 - Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców - wskaźnik sfery gospodarczej

Tabela 40 Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych w Gminie Łochów w 2015 r.

Liczba pracowników	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0 - 9	1 188	1 217	1 284	1 322	1 276	1 320
10 - 49	42	39	36	36	35	34
50 - 249	5	5	5	4	4	4
0 - 249	1 235	1 261	1 325	1 362	1 315	1 358

Źródło: BDL GUS

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Łochów wynosiła w 2015 roku 1 358, co oznacza przyrost o 10% w stosunku do roku 2010 roku (1 235). W latach 2010-2015 w Gminie Łochów liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej ulegała wahaniom – rosła i malała. Tendencje te dotyczą wszystkich klas wielkościowych, co przedstawia powyższe zestawienie. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych w Gminie Łochów (96,2 %) należy do sektora mikroprzedsiębiorstw zatrudniających poniżej 10 pracowników. W 2010 roku stanowiły one 96,2% wszystkich podmiotów gospodarczych. W 2015 roku ich udział był nieznacznie wyższy – 97,2%. Udział małych podmiotów gospodarczych (10-49 zatrudnionych) utrzymywał się na poziomie poniżej 4%, w 2010 roku było to 3,4%, w 2015 roku nieznacznie mniej – 2,5%. Najmniejszy udział miały przedsiębiorstwa o liczbie 50-249 zatrudnionych. W 2010 roku stanowiły one zaledwie 0,4%, w 2015 roku – 0,3%. W gminie Łochów nie działało żadne przedsiębiorstwo, zatrudniające 250 lub więcej osób.

Analizując liczbę przedsiębiorstw w każdej z kategorii zaobserwować można tendencję zmianę tendencji – raz wzrostową, raz spadkową, co może świadczyć o trudnościach z utrzymaniem się na rynku lub też niekorzystnej sytuacji gospodarczej w mieście.

W latach 2010-2015 liczba podmiotów należących do sektora prywatnego wzrosła z 1 208 do 1 331, liczba podmiotów sektora publicznego nie uległa zmianie i utrzymywała się na poziomie 27. Większość stanowiły przedsiębiorstwa należące do osób fizycznych, a w analizowanym okresie ich liczba wzrosła o 9,2%. Wzrosła również liczba spółek handlowych (16,2%), spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (50%) oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (17,9%).

Tabela 41 Podmioty w sektorze prywatnym w gminie Łochów w latach 2010-2015

Podmioty	2010	2015
Osoby fizyczne	1 067	1 165
Spółki handlowe	31	36
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	4
Spółdzielnie	5	5
Fundacje	3	3
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	28	33

Źródło: BDL GUS

Biorąc pod uwagę zmiany demograficzne w gminie Łochów, liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 11,7% (z 109,2 w 2010 roku do 122,0 w 2015 roku). Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2010 roku wynosiła 59 a do 2015 roku wzrosła do 65.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Łochów wzrosła w okresie 2010-2015 o 4%. Można zauważyć, że zmiana nie była jednakowa dla każdej sekcji. W dwóch sekcjach zanotowano spadek liczby podmiotów: sekcja A (spadek o 21%) oraz sekcja J (spadek o 1%). Pozostałe sekcje zwiększyły swoją liczebność. Na szczególną uwagę zasługują sekcje, w których liczba podmiotów wzrosła o co najmniej 20%: sekcja G – wzrost o 25%, sekcja M – o 22%, S i T- o 21%, J- o 33%, P – o 20%.

Tabela 42 Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Łochów w latach 2010-2015 wg sekcji PKD

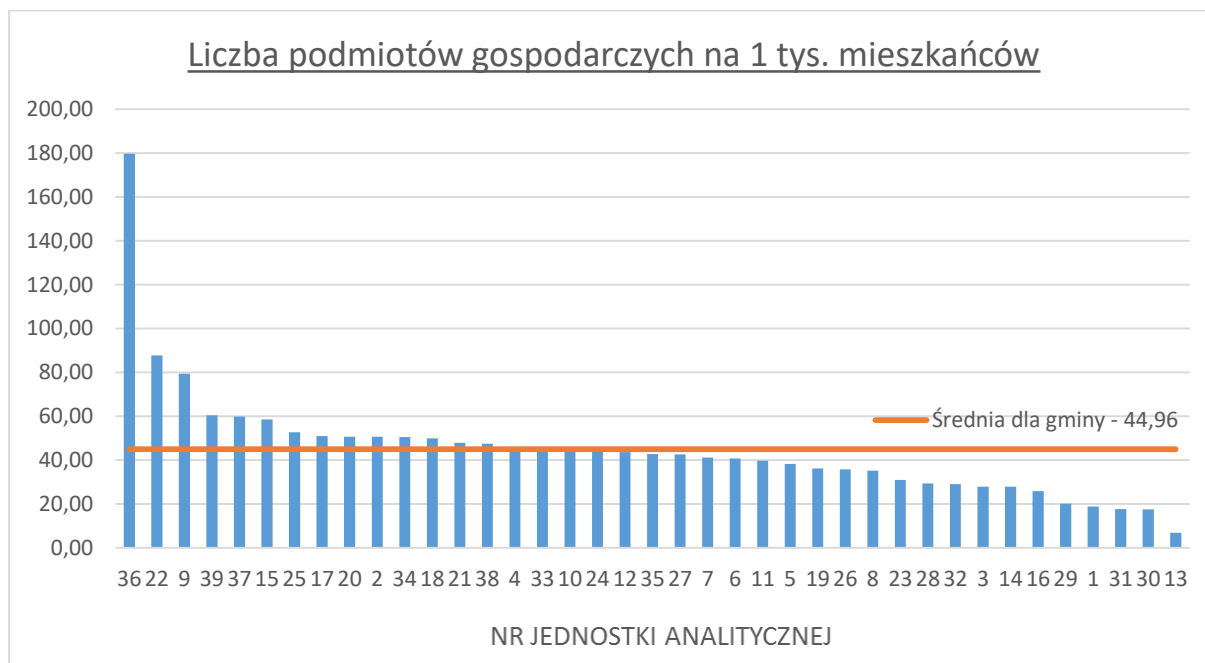
Sekcja	Opis sekcji	2010	2015	Zmiana (liczba)
Sekcja A	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	68	47	-21
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	0	0	0
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	146	146	0
Sekcja E	dostawa wody	4	5	1
Sekcja F	budownictwo	248	261	13
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	353	378	25
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	74	85	11
Sekcja I	działalność z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	14	21	7
Sekcja J	informacja i komunikacja	20	19	-1
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	28	31	3
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	18	19	1
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	56	78	22
Sekcja N	działalność z zakresie usług administrowania	32	47	15
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa	12	12	0
Sekcja P	edukacja	29	49	20
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	36	39	3
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	18	3
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	82	103	21

Źródło: BDL GUS

W gminie przeważają przedsiębiorstwa handlowe, zajmujące się budownictwem, przetwórstwem przemysłowym oraz świadczące pozostałą działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników.

Według danych na rok 2015 podmioty gospodarcze są zlokalizowane we wszystkich miejscowościach. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w mieście Łochów (525 podmiotów, tj. 55,6% ogółu). Duży udział w ogóle podmiotów gospodarczych w gminie działa na terenie miejscowości Ostrówek (7,6 %), Budziska (3,9 %), Jasiorówka (3,4 %). Najmniej podmiotów działa w miejscowościach Karczewizna (0,1 %), Szumin (0,2 %), Zambrzyńiec (0,3%), Dąbrowa (0,4%). Wartość wskaźnika W10 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 35 Wartości wskaźnika W10

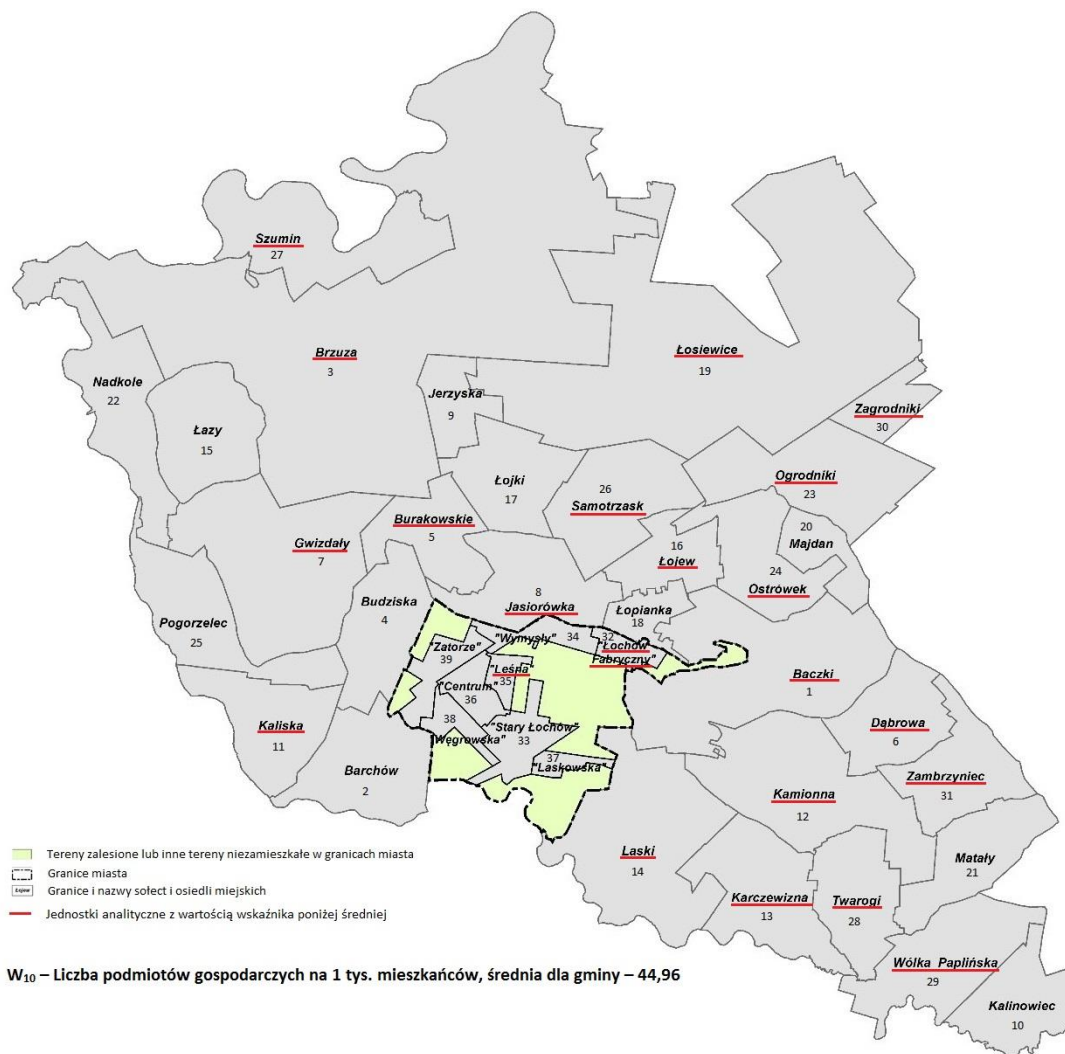

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie

Najwyższy wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi, mierzonych ich liczbą przypadającą na 1 000 mieszkańców odnotowano na osiedlu Centrum. Wysokie wartości wskaźnik ten osiągnął dla sołectw Jerzyska oraz Nadkole oraz osiedli w Łochowie: Zatorze i Laskowska. Najmniejsza koncentracja podmiotów gospodarczych występuje na obszarze sołectwa Karczewizna. Rozkład przestrzenny wskaźnika W10 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 12 Rozkład przestrzenny wskaźnika W10

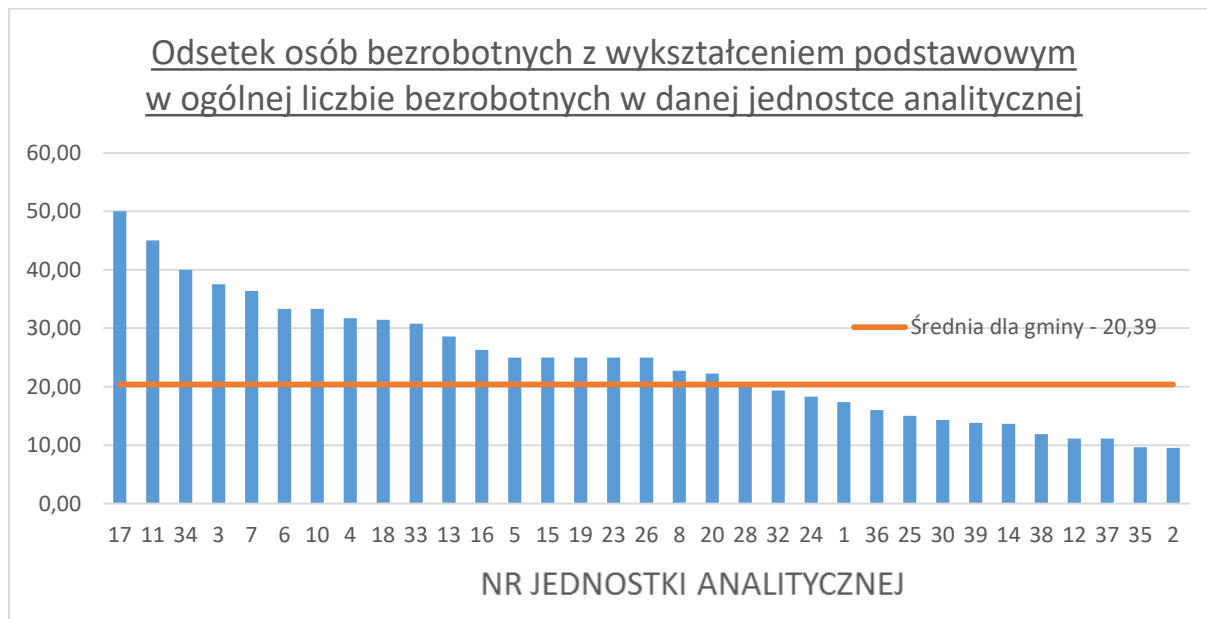
Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W11 - Udział osób z wykształceniem podstawowym wśród ogółu bezrobotnych w danej jednostce analitycznej

Sytuacja gospodarcza w mieście związana jest również z kwalifikacjami osób bezrobotnych. W związku z tym dokonano analizy wewnętrznej struktury bezrobocia poprzez ocenę rozkładu przestrzennego udziału bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych, zamieszkujących daną jednostkę analityczną. Niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych bardzo często stanowi główną barierę, z powodu której osoby te nie są w stanie znaleźć zatrudnienia. Wartość wskaźnika W11 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 36 Wartości wskaźnika W11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie i Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie

Największym udziałem osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym wśród ogółu bezrobotnych w danej jednostce analitycznej wyróżnia się sołectwo Łojki, gdzie 50% wszystkich bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym. Ponadto brak kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych jest istotną przyczyną występowania wysokiego bezrobocia w obrębie jednostek 11, 34, 3, 7. Wartość średniej wskaźnika W11 wynosi 20,39 i została przekroczona w 19 jednostkach analitycznych. Rozkład przestrzenny wskaźnika W11 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 13 Rozkład przestrzenny wskaźnika W11

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Poniżej zaprezentowano zestawienie zbiorcze wskaźników gospodarczych. Odminnym kolorem oznaczono wartości poniżej średniej w przypadku wskaźnika W10 oraz powyżej średniej dla wskaźnika W11.

Tabela 43 Zbiorcze zestawienie wskaźników gospodarczych

Nr jednostki analitycznej	Nazwa jednostki analitycznej	Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika		Wartość punktowa - suma
			Wskaźnik W10	Wskaźnik W11	
3	Brzuza	7	27,78	4	11,00
13	Karczewizna	1	6,85	11	12,00
11	Kaliska	16	39,63	2	18,00
16	Łojew	6	25,72	12	18,00

7	Gwizdały	18	41,19	5	36,36	23,00
6	Dąbrowa	17	40,65	6	33,33	23,00
23	Ogrodniki	11	30,83	13	25,00	24,00
26	Samotrzask	13	35,71	14	25,00	27,00
1	Baczki	4	18,74	23	17,39	27,00
30	Zagrodniki	2	17,42	26	14,29	28,00
19	Łosiewice	14	36,10	15	25,00	29,00
10	Kalinowiec	23	45,16	7	33,33	30,00
8	Jasiorówka	12	35,20	18	22,73	30,00
28	Twarogi	10	29,30	20	20,00	30,00
32	Osiedle „Łochów Fabryczny”	9	28,95	21	19,35	30,00
5	Burakowskie	15	38,22	16	25,00	31,00
34	Osiedle „Wymysły”	29	50,47	3	40,00	32,00
17	Łojki	32	50,85	1	50,00	33,00
4	Budziska	25	45,96	8	31,71	33,00
33	Osiedle „Stary Łochów”	24	45,56	10	30,77	34,00
14	Laski	8	27,78	28	13,64	36,00
18	Łopianka	28	49,87	9	31,43	37,00
31	Zambrzyniec	3	17,54	34	0,00	37,00
29	Wólka Paplińska	5	20,07	35	0,00	40,00
24	Ostrówek	22	44,31	22	18,28	44,00
20	Majdan	31	50,63	19	22,22	50,00
15	Łazy	34	58,54	17	25,00	51,00
12	Kamionna	21	43,65	30	11,11	51,00
35	Osiedle „Leśna”	20	42,75	32	9,68	52,00
38	Osiedle „Węgrowska”	26	47,35	29	11,90	55,00
27	Szumin	19	42,55	36	0,00	55,00
25	Pogorzelec	33	52,63	25	15,00	58,00
36	Osiedle „Centrum”	39	179,72	24	16,00	63,00
39	Osiedle „Zatorze”	36	60,39	27	13,79	63,00
2	Barchów	30	50,57	33	9,52	63,00
21	Matały	27	47,90	37	0,00	64,00
37	Osiedle „Laskowska”	35	59,83	31	11,11	66,00
9	Jerzyska	37	79,37	38	0,00	75,00
22	Nadkole	38	87,72	39	0,00	77,00
wn			44,96		20,39	
σ			27,32		13,06	

Źródło: Opracowanie własne

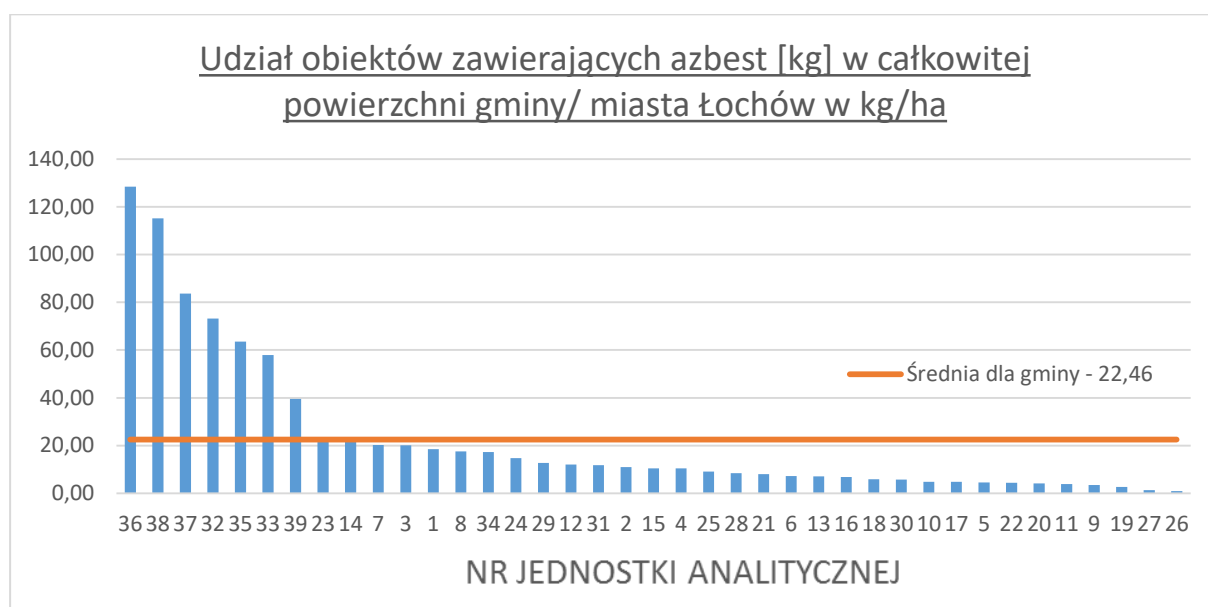

Analiza sfery środowiskowej

W12 – udział obiektów zawierających azbest [kg] w stosunku do powierzchni gminy/ miasta Łochów w kg/ha

Pył azbestowy jest uważany za jedno z najbardziej szkodliwych dla zdrowia zanieczyszczeń. Pył ten przedostaje się do powietrza w wyniku korozji wyrobów zawierających azbest i ich obróbki mechanicznej. Szacuje się, że w naszym kraju zabudowanych jest ok. 15,5 mln ton wyrobów zawierających ten surowiec, znajdujących się aktualnie w różnym stanie technicznym. Największa ilość zabudowanych wyrobów azbestowo-cementowych w ok. 1 kg na osobę dotyczy województw: podlaskiego, lubelskiego, **mazowieckiego** oraz świętokrzyskiego, dlatego wyrobów zawierających azbest świadczyć może stanie środowiskowym gminy. Wartość wskaźnika W12 prezentuje poniższy wykres.

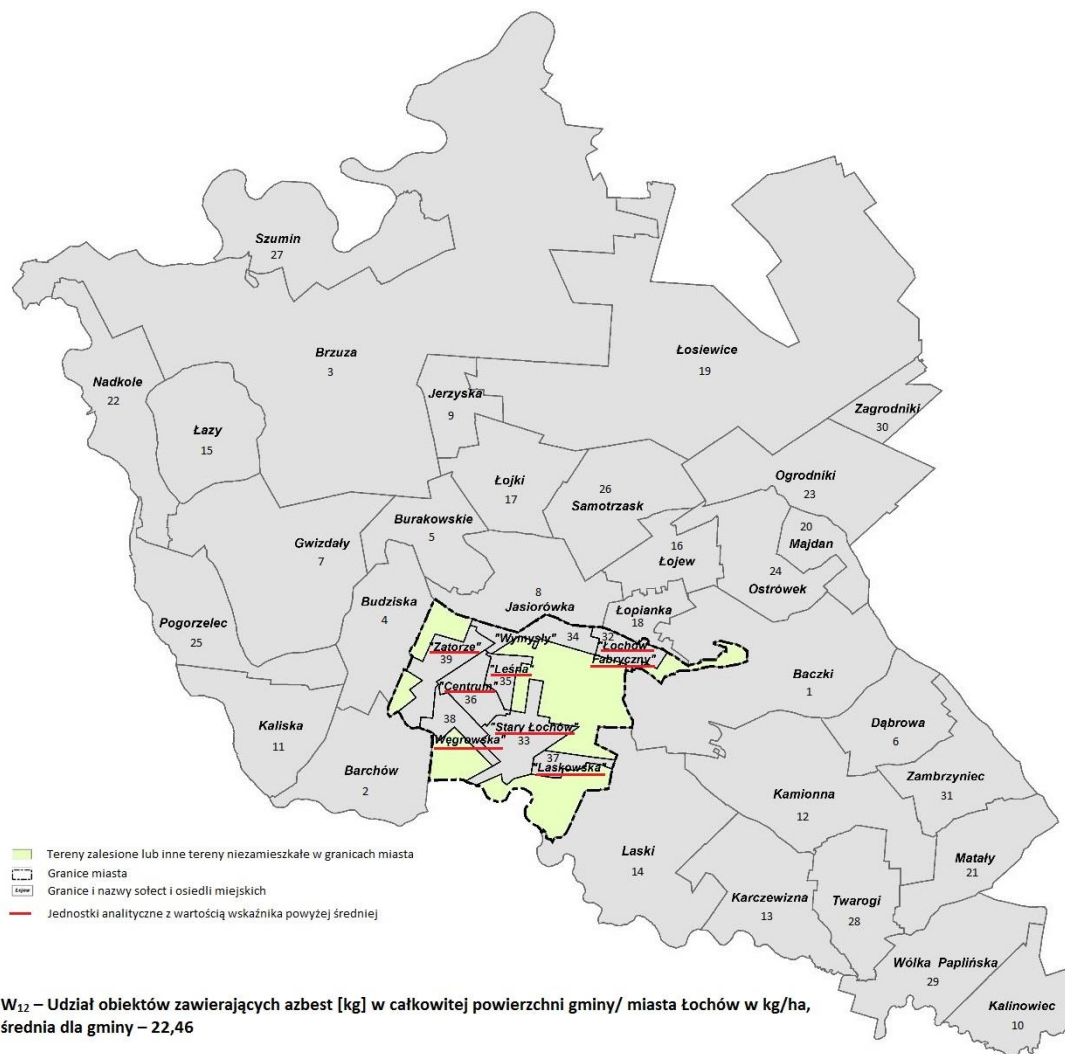
Wykres 37 Wartości wskaźnika W12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie

Suma pokryć zawierających azbest na terenie miasta i gminy Łochów – 564 488 m², co daje ok. 6203,94 Mg odpadów zawierających azbest; 96% zastosowanych materiałów stanowią płyty faliste azbestowo- cementowe stosowane w budownictwie. Pozostałe 4 % stanowią płyty płaskie azbestowo- cementowe stosowane w budownictwie. Wyroby zawierające azbest zlokalizowano na 2012 posesjach indywidualnych oraz 12 posesjach osób prawnych. Zlokalizowano również wyroby zawierające azbest na terenie posesji będących własnością PKP. Rozkład przestrzenny wskaźnika W12 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 14 Rozkład przestrzenny wskaźnika W12

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Poniżej zaprezentowano zestawienie zbiorcze wskaźnika środowiskowego. Odmiennym kolorem oznaczono wartości powyżej średniej dla wskaźnika W12.

Tabela 44 Zbiorcze zestawienie wskaźników środowiskowych

Nr jednostki analitycznej	Nazwa jednostki analitycznej	Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Wskaźnik	Wartość punktowa - suma
			W12	
36	Osiedle „Centrum”	1	128,46	1,00
38	Osiedle „Węgrowaska”	2	115,17	2,00
37	Osiedle „Laskowska”	3	83,67	3,00
32	Osiedle „Łochów Fabryczny”	4	73,20	4,00
35	Osiedle „Leśna”	5	63,55	5,00

33	Osiedle „Stary Łochów”	6	57,96	6,00
39	Osiedle „Zatorze”	7	39,53	7,00
23	Ogrodniki	8	22,23	8,00
14	Laski	9	21,77	9,00
7	Gwizdały	10	20,27	10,00
3	Brzuza	11	20,09	11,00
1	Baczki	12	18,49	12,00
8	Jasiorówka	13	17,63	13,00
34	Osiedle „Wymyśle”	14	17,29	14,00
24	Ostrówek	15	14,75	15,00
29	Wólka Paplińska	16	12,70	16,00
12	Kamionna	17	12,03	17,00
31	Zambrzyńiec	18	11,83	18,00
2	Barchów	19	11,01	19,00
15	Łazy	20	10,43	20,00
4	Budziska	21	10,41	21,00
25	Pogorzelec	22	9,19	22,00
28	Twarogi	23	8,44	23,00
21	Matały	24	8,10	24,00
6	Dąbrowa	25	7,24	25,00
13	Karczewizna	26	7,07	26,00
16	Łojew	27	6,78	27,00
18	Łopianka	28	5,91	28,00
30	Zagrodniki	29	5,77	29,00
10	Kalinowiec	30	4,81	30,00
17	Łojki	31	4,81	31,00
5	Burakowskie	32	4,58	32,00
22	Nadkole	33	4,42	33,00
20	Majdan	34	4,20	34,00
11	Kaliska	35	3,89	35,00
9	Jerzyska	36	3,51	36,00
19	Łosiewice	37	2,64	37,00
27	Szuminy	38	1,30	38,00
26	Samotrzask	39	0,91	39,00
Wn			22,46	
σ			30,66	

Źródło: Opracowanie własne

Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

W13 – udział dróg w złym stanie technicznym w stosunku do całkowitej długości dróg gminnych.

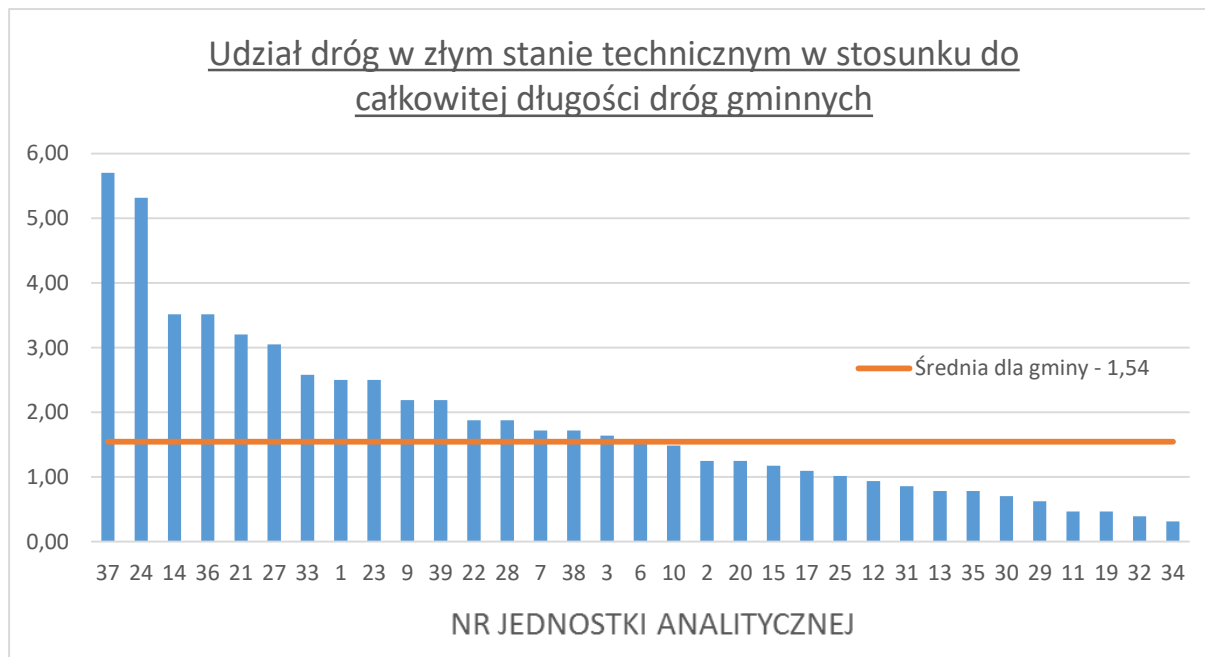
Długość dróg gminnych na terenie gminy Łochów wynosi 128 km. Drogi gminne w obrębie miasta mają łączną długość 28,8 km, z czego dróg o nawierzchni bitumicznej jest 13,4 km, natomiast dróg o nawierzchni żwirowej 11,6 km.

Dla mieszkańców gminy Łochów poprawa stanu dróg to problem, który chcieliby rozwiązać w pierwszej kolejności. Wielu ankietowanych wskazało ją jako zadanie najważniejsze dla rozwoju gminy

Łochów. W związku z powyższym, wskaźniki udziału dróg w złym stanie technicznym w stosunku do całkowitej długości dróg gminnych odzwierciedlają problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Wartość wskaźnika W13 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 38 Wartości wskaźnika W13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łochowie

Największy udział dróg w złym stanie technicznym charakteryzuje sołectwo Ostrówek oraz osiedle Laskowska. Powyżej średniej uplasowały się również centralna część miasta, tj. jednostki analityczne 36 oraz 33 (Centrum, Stary Łochów) oraz sołectwa 14, 21, 27 (Laski, Matały, Szumin). Rozkład przestrzenny wskaźnika W13 prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 15 Rozkład przestrzenny wskaźnika W13

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

W14 – udział budynków w złym stanie technicznym w stosunku do ogółu budynków z złym stanie technicznym w gminie.

Poważnym problem społecznym gminy jest brak wspólnie użytkowanych przestrzeni publicznych, które ograniczałyby zjawisko wykluczenia społecznego i sprzyjały integracji osób z problemami z resztą społeczeństwa, w tym dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

W ramach niniejszego kryterium zostały uwzględnione budynki w złym stanie technicznym, które potencjalnie mogły by stać się obiektami użyteczności publicznej, służącym realizacji działań społecznych zaplanowanych w ramach rzeczowego programu rewitalizacji. Obecnie na terenie Gminy Łochów brakuje zarówno obiektów otwartych jak i zamkniętych, stwarzających możliwość realizacji zadań społecznych. W ramach analizy zinventaryzowano trzy jednostki analityczne, na których znajdują się budynki w złym stanie technicznym. Są to: Osiedle „Łochów Fabryczny”, Osiedle „Centrum” oraz sołectwo Ostrówek.

Poniżej zaprezentowano zestawienie zbiorcze wskaźnika środowiskowego. Odmiernym kolorem oznaczono wartości powyżej średniej dla wskaźnika W14.

Rysunek 16 Rozkład przestrzenny wskaźnika W14

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Poniżej zaprezentowano zestawienie zbiorcze wskaźników przestrzenno-funkcjonalnych. Odmiennym kolorem oznaczono wartości powyżej średniej dla wskaźnika W13 i W14.

Tabela 45 Zestawienie wskaźników strefy przestrzenno-funkcjonalnej

Nr jednostki analitycznej	Nazwa jednostki analitycznej	Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika	Miejsce jednostki analitycznej w wartości wskaźnika		Wartość punktowa - suma
			Wskaźnik W13	Wskaźnik W14	
36	Osiedle „Centrum”	3	3,52	1	4,00
24	Ostrówek	2	5,31	3	5,00
37	Osiedle „Laskowska”	1	5,70	4	5,00
14	Laski	4	3,52	4	8,00
21	Matały	5	3,20	4	9,00

27	Szumín	6	3,05	4	0,00	10,00
33	Osiedle „Stary Łochów”	7	2,58	4	0,00	11,00
23	Ogrodniki	8	2,50	4	0,00	12,00
1	Baczki	9	2,50	4	0,00	13,00
39	Osiedle „Zatorze”	10	2,19	4	0,00	14,00
9	Jerzyska	11	2,19	4	0,00	15,00
28	Twarogi	12	1,88	4	0,00	16,00
22	Nadkole	13	1,88	4	0,00	17,00
38	Osiedle „Węgrowska”	14	1,72	4	0,00	18,00
7	Gwizdały	15	1,72	4	0,00	19,00
3	Brzuza	16	1,64	4	0,00	20,00
6	Dąbrowa	17	1,56	4	0,00	21,00
10	Kalinowiec	18	1,48	4	0,00	22,00
2	Barchów	19	1,25	4	0,00	23,00
20	Majdan	20	1,25	4	0,00	24,00
15	Łazy	21	1,17	4	0,00	25,00
17	Łojki	22	1,09	4	0,00	26,00
25	Pogorzelec	23	1,02	4	0,00	27,00
12	Kamionna	24	0,94	4	0,00	28,00
31	Zambrzyńc	25	0,86	4	0,00	29,00
35	Osiedle „Leśna”	26	0,78	4	0,00	30,00
13	Karczewizna	27	0,78	4	0,00	31,00
30	Zagrodniki	28	0,70	4	0,00	32,00
29	Wólka Paplińska	29	0,63	4	0,00	33,00
32	Osiedle „Łochów Fabryczny”	32	0,39	2	32,74	34,00
11	Kaliska	30	0,47	4	0,00	34,00
19	Łosiewice	31	0,47	4	0,00	35,00
34	Osiedle „Wymysły”	33	0,31	4	0,00	37,00
8	Jasiorówka	34	0,00	4	0,00	38,00
4	Budziska	35	0,00	4	0,00	39,00
16	Łojew	36	0,00	4	0,00	40,00
18	Łopianka	37	0,00	4	0,00	41,00
5	Burakowskie	38	0,00	4	0,00	42,00
26	Samotrząsk	39	0,00	4	0,00	43,00
w n			1,54		2,56	
σ			1,38		10,34	

Źródło: Opracowanie własne

4.3. Analiza trendów

Opierając się na danych statystycznych dokonano próby analizy tendencji w zakresie dziesięciu wskaźników (dziewięciu społecznych; jednego gospodarczego) w poszczególnych jednostkach analitycznych. Wykorzystano w tym celu dane z lat: 2010, 2014 i 2015. Z uwagi na zmieniające się systemy gromadzenia i udostępniania danych w instytucjach, od których pozyskano informacje, nie można w pełni opierać na nich prowadzonych analiz. Poniżej zestawiono oszacowane wartości wskaźników. Wartości oznaczone kolorem czerwonym są większe niż średnia wartość wskaźnika dla gminy w danym roku.

Tabela 46 Wartości wskaźników W1 – W5 w latach 2010, 2014 i 2015

	W1 - liczba osób bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców			W2 Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców			W3 - Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do kolejnej klasy na 1 tys. mieszkańców			W4 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo na 1 tys. mieszkańców			W5 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na bezrobocie na 1 tys. mieszkańców		
	2010	2014	2015	2010	2014	2015	2010	2014	2015	2010	2014	2015	2010	2014	2015
1	42,21	44,14	39,18	25,97	22,07	18,74	0,00	0,00	1,70	68,18	74,70	88,59	12,99	20,37	27,26
2	65,93	55,43	48,28	19,78	27,71	22,99	0,00	0,00	0,00	70,33	64,67	103,45	13,19	18,48	25,29
3	53,86	39,35	37,04	35,13	25,46	20,83	2,34	0,00	0,00	58,55	71,76	81,02	42,15	48,61	50,93
4	57,79	49,38	50,93	26,38	22,22	19,88	1,26	2,47	4,97	18,84	32,10	42,24	15,08	16,05	26,09
5	92,11	69,62	50,96	39,47	25,32	31,85	0,00	0,00	0,00	111,84	88,61	165,61	39,47	31,65	38,22
6	73,53	48,39	48,78	0,00	8,06	24,39	7,35	8,06	0,00	117,65	137,10	130,08	58,82	56,45	65,04
7	39,34	44,55	36,24	18,03	13,20	19,77	0,00	1,65	3,29	37,70	26,40	59,31	36,07	26,40	42,83
8	52,74	52,00	48,40	6,33	16,25	22,00	0,00	0,00	0,00	11,60	27,09	51,71	22,15	35,75	45,10
9	65,57	0,00	15,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	65,57	0,00	31,75	0,00	17,24	31,75
10	83,87	54,55	38,71	0,00	6,06	19,35	0,00	0,00	6,45	109,68	72,73	148,39	70,97	72,73	90,32
11	71,43	72,29	60,98	18,63	24,10	27,44	0,00	0,00	6,10	99,38	66,27	131,10	71,43	66,27	76,22
12	42,00	41,50	35,71	8,00	11,86	13,89	0,00	0,00	0,00	144,00	150,20	335,32	32,00	27,67	43,65
13	87,25	58,44	47,95	20,13	25,97	27,40	0,00	6,49	0,00	13,42	38,96	171,23	40,27	51,95	68,49
14	64,07	59,36	50,93	20,59	11,42	23,15	0,00	0,00	0,00	50,34	31,96	90,28	25,17	31,96	30,09
15	90,00	81,63	58,54	5,00	20,41	29,27	0,00	0,00	0,00	70,00	15,31	58,54	25,00	40,82	19,51
16	71,19	75,91	61,09	20,34	13,20	28,94	0,00	0,00	0,00	108,47	75,91	115,76	6,78	13,20	12,86
17	45,98	45,45	33,90	0,00	5,68	11,30	0,00	0,00	0,00	68,97	79,55	124,29	17,24	28,41	11,30
18	84,70	75,92	91,86	13,66	49,74	52,49	0,00	0,00	0,00	598,36	732,98	905,51	57,38	83,77	115,49
19	58,42	52,63	43,32	3,44	7,02	14,44	0,00	0,00	0,00	58,42	77,19	93,86	58,42	56,14	83,03
20	77,38	82,28	56,96	5,95	18,99	31,65	0,00	6,33	0,00	190,48	215,19	272,15	77,38	75,95	88,61
21	40,94	36,36	23,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	81,87	133,33	215,57	64,33	66,67	77,84
22	52,63	56,60	17,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35,09	37,74	0,00	70,18	75,47	52,63
23	67,31	63,95	53,95	9,62	17,44	21,19	0,00	3,88	0,00	107,69	122,09	129,09	32,69	31,01	42,39
24	62,80	71,68	57,23	19,55	25,69	24,62	0,59	0,00	0,00	92,42	99,16	163,08	42,65	39,43	50,46
25	84,75	112,63	70,18	27,12	37,54	42,11	0,00	0,00	0,00	71,19	105,80	143,86	54,24	44,37	73,68
26	102,80	90,91	35,71	0,00	9,09	8,93	0,00	0,00	0,00	149,53	200,00	196,43	37,38	36,36	44,64
27	111,11	180,00	63,83	0,00	20,00	21,28	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00	0,00	0,00	20,00	0,00
28	58,39	83,64	36,63	10,95	10,91	14,65	0,00	0,00	3,66	51,09	80,00	117,22	21,90	29,09	47,62

29	29,70	26,58	20,07	3,30	3,32	6,69	0,00	0,00	0,00	105,61	139,53	137,12	33,00	29,90	53,51
30	57,82	66,43	48,78	30,61	38,46	34,84	0,00	0,00	0,00	105,44	97,90	111,50	17,01	20,98	41,81
31	31,75	16,57	17,54	0,00	5,52	5,85	0,00	0,00	0,00	63,49	176,80	251,46	31,75	27,62	40,94
32	43,85	56,87	37,39	21,92	18,96	18,09	1,22	1,18	2,41	163,22	182,46	231,60	53,59	53,32	98,91
33	40,00	67,62	31,18	25,45	24,91	22,78	1,21	0,00	1,20	147,88	170,82	267,39	65,45	53,38	91,13
34	64,10	66,67	31,55	9,62	12,70	15,77	0,00	3,17	0,00	38,46	50,79	75,71	60,90	69,84	88,33
35	53,41	53,85	47,33	10,84	14,62	19,85	1,55	0,77	0,00	119,20	93,85	118,32	41,80	37,69	41,22
36	44,79	49,00	48,14	21,11	25,15	28,88	0,64	0,00	1,28	71,66	65,12	125,16	35,19	36,11	48,78
37	69,04	66,82	57,69	20,04	24,50	27,78	0,00	0,00	0,00	142,54	213,81	220,09	77,95	98,00	68,38
38	68,21	88,41	60,26	27,58	24,64	30,13	1,45	1,45	0,00	146,59	176,81	239,60	60,96	79,71	96,13
39	40,89	40,39	35,02	11,15	15,91	16,91	1,24	0,00	2,42	66,91	80,78	94,20	26,02	31,82	51,93
W	62,66	61,48	44,86	13,74	17,54	21,03	0,48	0,91	0,86	98,25	110,91	154,81	39,72	43,61	53,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie; Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie; Urzędu Miejskiego w Łochowie; Komisariatu Policji Łochów; Straży Miejsko-Gminnej w Łochowie

Tabela 47 Wartości wskaźników W6 – W11 w latach 2010, 2014 i 2015

	W6 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na niepełnosprawność na 1 tys. mieszkańców			W7 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na alkoholizm na 1 tys. mieszkańców			W8 - Liczba wydanych niebieskich kart na 1 tys. mieszkańców			W9 - Liczba przestępstw na 1 tys. mieszkańców			W11 - odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych		
	2010	2014	2015	2010	2014	2015	2010	2014	2015	2010	2014	2015	2010	2014	2015
1	6,49	1,70	1,70	19,48	18,68	13,63	0,00	1,70	1,70	8,12	13,58	8,52	11,54	3,85	17,39
2	13,19	2,31	2,30	24,18	20,79	16,09	0,00	0,00	9,20	48,35	39,26	43,68	6,67	25,00	9,52
3	28,10	6,94	6,94	11,71	9,26	9,26	0,00	2,31	4,63	0,00	2,31	4,63	17,39	47,06	37,50
4	26,38	6,17	7,45	26,38	22,22	11,18	0,00	0,00	0,00	13,82	11,11	2,48	17,39	30,00	31,71
5	92,11	6,33	0,00	52,63	75,95	31,85	0,00	12,66	19,11	6,58	0,00	0,00	14,29	18,18	25,00
6	102,94	8,06	8,13	117,65	96,77	32,52	0,00	0,00	0,00	0,00	16,13	0,00	0,00	0,00	33,33
7	36,07	11,55	9,88	37,70	34,65	11,53	0,00	1,65	1,65	13,11	11,55	9,88	20,83	14,81	36,36
8	15,82	7,58	7,70	23,21	24,92	9,90	0,00	2,17	2,20	11,60	6,50	8,80	6,00	10,42	22,73
9	81,97	0,00	0,00	32,79	51,72	15,87	0,00	0,00	0,00	213,11	189,66	190,48	0,00	0,00	0,00
10	83,87	0,00	6,45	70,97	54,55	19,35	0,00	0,00	6,45	12,90	6,06	0,00	0,00	0,00	33,33
11	99,38	12,05	12,20	21,74	36,14	12,20	0,00	9,04	12,20	77,64	51,20	82,32	13,04	20,83	45,00
12	50,00	9,88	7,94	88,00	63,24	35,71	0,00	7,91	7,94	2,00	1,98	5,95	4,76	4,76	11,11
13	80,54	6,49	13,70	107,38	110,39	41,10	0,00	0,00	6,85	0,00	0,00	0,00	7,69	22,22	28,57
14	41,19	13,70	13,89	48,05	50,23	23,15	0,00	2,28	0,00	2,29	6,85	2,31	7,14	3,85	13,64
15	105,00	0,00	4,88	20,00	30,61	19,51	0,00	0,00	0,00	55,00	117,35	58,54	5,56	6,25	25,00

16	54,24	6,60	9,65	30,51	59,41	25,72	0,00	6,60	6,43	0,00	0,00	3,22	14,29	8,70	26,32
17	120,69	0,00	0,00	68,97	90,91	45,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,30	0,00	0,00	50,00
18	177,60	49,74	57,74	122,95	162,30	55,12	0,00	18,32	18,37	49,18	65,45	60,37	35,48	41,38	31,43
19	61,86	7,02	7,22	61,86	73,68	25,27	0,00	10,53	14,44	6,87	17,54	32,49	5,88	6,67	25,00
20	89,29	0,00	0,00	59,52	88,61	25,32	0,00	0,00	0,00	0,00	6,33	0,00	7,69	7,69	22,22
21	128,65	0,00	0,00	58,48	96,97	17,96	0,00	6,06	0,00	0,00	12,12	0,00	0,00	0,00	0,00
22	210,53	0,00	0,00	70,18	75,47	0,00	0,00	0,00	0,00	175,44	283,02	228,07	0,00	0,00	0,00
23	42,31	9,69	11,56	40,38	62,02	19,27	0,00	5,81	7,71	26,92	17,44	25,05	17,14	12,12	25,00
24	42,65	8,36	7,38	16,59	19,12	8,62	0,00	1,19	1,85	26,07	16,73	15,38	15,09	17,50	18,28
25	47,46	6,83	7,02	54,24	40,96	21,05	0,00	6,83	7,02	27,12	58,02	56,14	8,00	6,06	15,00
26	102,80	9,09	8,93	37,38	45,45	17,86	0,00	0,00	8,93	9,35	0,00	0,00	9,09	10,00	25,00
27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	277,78	260,00	297,87	0,00	0,00	0,00
28	91,24	7,27	7,33	69,34	58,18	21,98	0,00	0,00	0,00	3,65	3,64	7,33	0,00	4,35	20,00
29	105,61	3,32	3,34	42,90	36,54	13,38	0,00	0,00	0,00	13,20	3,32	0,00	0,00	0,00	0,00
30	51,02	6,99	10,45	40,82	45,45	13,94	0,00	0,00	3,48	3,40	3,50	6,97	5,88	5,26	14,29
31	89,95	5,52	0,00	79,37	99,45	52,63	5,29	0,00	5,85	5,29	16,57	11,70	0,00	33,33	0,00
32	79,17	27,25	26,54	26,80	39,10	27,74	1,22	0,00	2,41	53,59	56,87	54,28	19,44	10,42	19,35
33	92,12	16,61	16,79	12,12	32,03	16,79	3,64	0,00	10,79	23,03	20,17	17,99	24,24	12,28	30,77
34	70,51	6,35	25,24	51,28	44,44	37,85	0,00	0,00	6,31	22,44	44,44	31,55	15,00	14,29	40,00
35	51,86	22,31	24,43	18,58	16,15	4,58	0,00	0,00	3,05	17,80	10,00	13,74	7,25	8,57	9,68
36	50,54	19,99	21,18	13,44	14,83	13,48	1,92	0,00	1,93	14,72	12,25	10,27	12,86	14,47	16,00
37	135,86	26,73	25,64	57,91	49,00	10,68	0,00	0,00	4,27	6,68	8,91	6,41	12,90	6,67	11,11
38	46,44	21,74	22,96	40,64	36,23	11,48	1,45	0,00	2,87	8,71	5,80	12,91	14,89	11,48	11,90
39	27,26	6,12	6,04	23,54	22,03	4,83	3,72	0,00	3,62	21,07	14,69	12,08	15,15	12,12	13,79
w	72,63	9,24	10,32	46,14	51,50	20,35	0,44	2,44	4,65	32,23	36,16	34,17	9,55	11,55	20,39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie; Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie; Urzędu Miejskiego w Łochowie; Komisariatu Policji Łochów; Straży Miejsko-Gminnej w Łochowie

Za jednostki charakteryzujące się niekorzystnymi trendami uznano te, dla których wartości wskaźniki we wszystkich latach były niekorzystne w porównaniu do średniej wartości dla gminy. Najbardziej negatywnymi trendami, utrwalającymi zaistniałe problemy społeczne, w zakresie badanych wskaźników charakteryzują się jednostki 5, 11, 13, 18, 32, 33, 37, 38. Jednostka 18 charakteryzuje się występowaniem negatywnych trendów w zakresie siedmiu wskaźników, jednostka analityczna 11 – sześciu wskaźników, jednostki analityczne 32, 33, 37 – pięciu, natomiast pozostałe z wymienionych jednostek – w zakresie trzech lub czterech wskaźników.

4.4. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Bazując na przeprowadzonej analizie dokonano delimitacji obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Łochów.

Najważniejsze dla procesu rewitalizacji są zjawiska kryzysowe występujące w sferze społecznej, dlatego też w pierwszej kolejności zajęto się ich analizą. Opracowany wskaźnik syntetyczny wskazuje na najbardziej negatywną sytuację w następujących obszarach:

- sołectwo Łopianka;
- osiedle „Łochów Fabryczny”;
- osiedle „Wymysły”;
- osiedle „Centrum”;
- osiedle „Stary Łochów”;
- osiedle „Laskowska”;
- sołectwo Karczewizna;
- sołectwo Kaliska.

Obszar zdegradowany, obejmujący łącznie 7,1% powierzchni gminy (1392,81 ha) zamieszkuje 4825 osób, co stanowi 27,07% mieszkańców gminy Łochów.

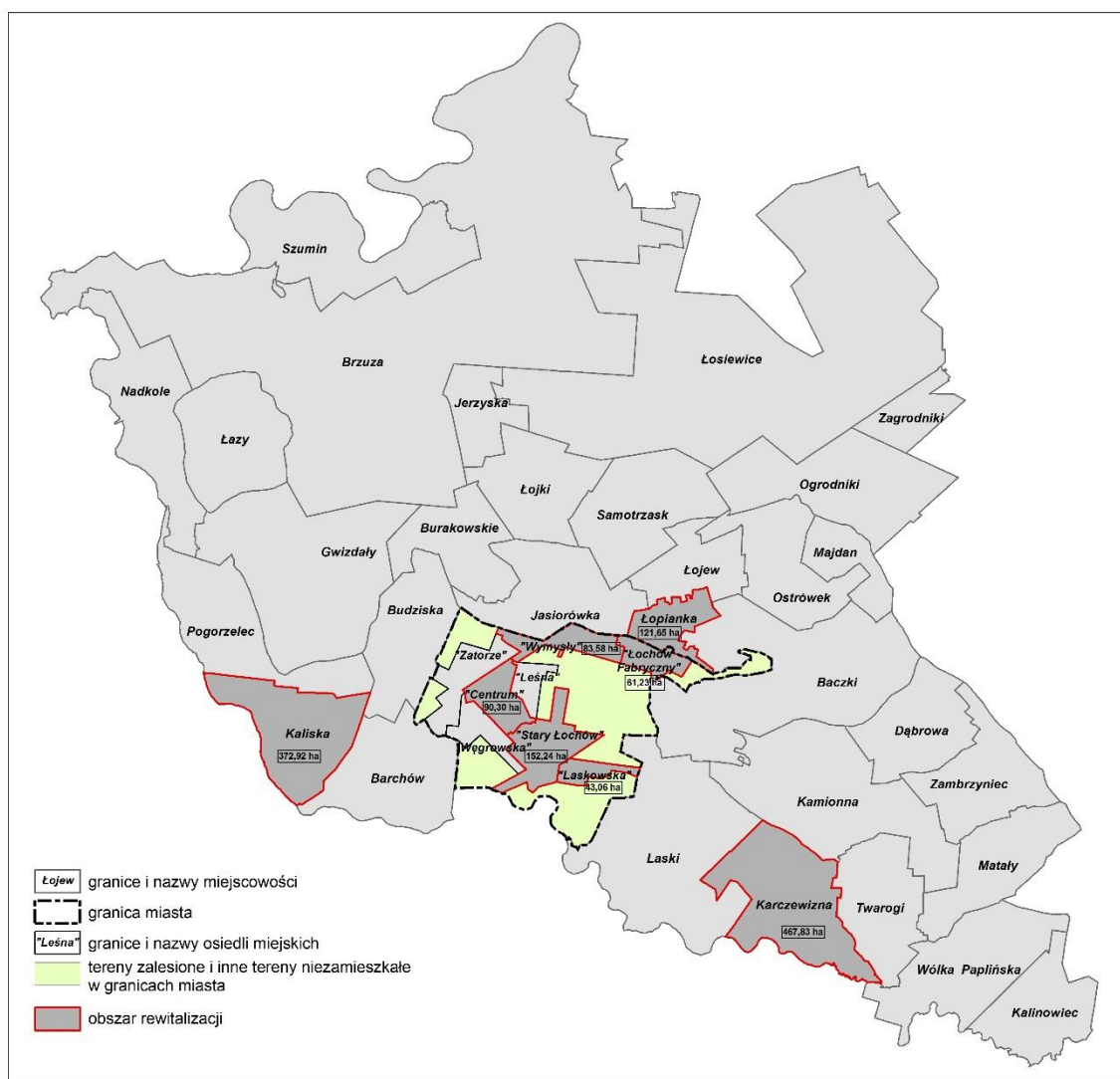
W związku z tym, że obszar zdegradowany nie przekracza limitów nałożonych na obszar rewitalizacji przez ustawę⁷ został on uwzględniony w całości, w podziale na trzy podobszary:

- miejski (552,06 ha — 2,8% powierzchni gminy, zamieszkały przez 4351 osób — 24,41% mieszkańców gminy) — obejmujący jednostki analityczne: sołectwo Łopianka (przyległe do miasta Łochowa, a dokładnie osiedla „Łochów Fabryczny”), osiedle „Łochów Fabryczny”, osiedle „Wymysły”, osiedle „Centrum”, osiedle „Stary Łochów”, osiedle „Laskowska”;
- sołectwo Karczewizna (467,83 ha — 2,4% powierzchni gminy, zamieszkały przez 146 osób — 0,82% mieszkańców gminy) — podobszar tożsamy powierzchniowo z granicami administracyjnymi sołectwa Karczewizna, zachowujący nazwę tej jednostki analitycznej z diagnozy;
- sołectwo Kaliska (372,92 ha — 1,9% powierzchni gminy, zamieszkały przez 328 osób — 1,84% mieszkańców gminy) — podobszar tożsamy powierzchniowo z granicami administracyjnymi sołectwa Kaliska, zachowujący nazwę tej jednostki analitycznej z diagnozy.

⁷ Art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

Rysunek 17 Obszar zdegradowany w Gminie Łochów

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdzić można pewną koncentrację przestrzenną występowania negatywnych zjawisk. W granicach opracowania znajdują się jednostki analityczne, dla których wartość sumarycznego wskaźnika degradacji jest większa niż 0, jednostki te cechują się szczególnie niekorzystnymi trendami w sferze społecznej. Jednocześnie jednostki te charakteryzować się muszą występowaniem negatywnych zjawisk w innych sferach niż społeczna, w związku z czym przeanalizowane wskaźniki sfery gospodarczej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej przyjmują dla jednostek wchodzących w skład obszaru zdegradowanego mniej korzystne wartości niż wartość dla gminy. W Gminie Łochów występują trzy obszary takiej koncentracji: północna i centralna część miasta Łochów, obejmująca jednostki analityczne 32, 22, 34, 36, 37. Stan kryzysowy zidentyfikowano również w jednostkach 10, 11, 25.

4.5. Podsumowanie potencjału i barier Gminy Łochów

Aby w sposób syntetyczny przedstawić podsumowanie potencjału i bariery rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Łochów opracowano zestawienie tabelaryczne w podziale na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną oraz środowiskową.

Tabela 48 Potencjały i bariery gminy Łochów

Sfera	Potencjały	Bariery
SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> Wysokie walory przyrodnicze do osiedlania się i turystyki w pobliżu i na obszarach objętych rewitalizacją; Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne; Inicjatywa obywatelska oraz aktywna działalność Lokalnych Grup Działania w kreowaniu otoczenia obszarów rewitalizowanych; Pozytywne nastawienie do procesu rewitalizacji mieszkańców Gminy; Miejsca z potencjałem dla tworzenia oferty kulturalno-sportowo-rekreacyjnej; Wystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa na potrzeby życia codziennego 	<ul style="list-style-type: none"> Niski stopień dbania o wspólną przestrzeń i poczucia przynależności do niej; Mała aktywność społeczna mieszkańców; Brak miejsc do integracji i aktywizacji mieszkańców Gminy; Bierność i apatia środowisk dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi; Duża skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową gminy; Narastające zjawisko wandalizmu oraz przemocy na terenach zdegradowanych Wysoki poziom agresji i zjawisk patologicznych wśród młodzieży; Duża liczba osób pracujących „na czarno” Wysoki poziom bezrobocia; „Dziedziczenie” negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dysfunkcjami społecznymi; Niski poziom zaufania społecznego Niewystarczająca oferta kulturalno-sportowo-rekreacyjna, która nie zaspakaja potrzeb poszczególnych grup z terenów zdegradowanych (dzieci i młodzież, seniorzy, osoby wykluczone społecznie); Częste przypadki ubiegania się o pomoc społeczną i mieszkaniową przez mieszkańców ukrywających dochody Brak oferty edukacyjnej, aktywizacyjnej, rozwojowej nastawionej na kompleksowe rozwiązywanie zdefiniowanych problemów. Niewystarczająca dostępność i niska jakość usług skierowanych do poszczególnych grup społecznych; Brak funkcjonalnego centrum miasta;

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">GOSPODARCZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki do produkcji rolnej; • Dostępność i sąsiedztwo dużego rynku zbytu (aglomeracji warszawskiej) dla produktów rolniczych oraz innych lokalnych surowców; • Rosnące zainteresowanie w środowiskach wielkomiejskich produktami rolnictwa ekologicznego; • Rosnący popyt na tereny inwestycyjne w obszarach o wysokiej czystości i walorach przyrodniczych; • Dobre warunki do prowadzenia agroturystyki • Położenie przy drodze powiatowej, która zapewnia dogodnie połączenia z drogami wyższej kategorii; • Niższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół większych obszarów miejskich; • Duże zasoby siły roboczej; • Doświadczenie zawodowe mieszkańców wyniesione z tradycyjnych branż gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom dostępności i jakości obiektów usługowo-handlowych; • Niedostateczne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej; • Duża liczba osób pracujących „na czarno” • Niska dochodowość prowadzonych małych i średnich firm prowadzonych na obszarze gminy; • Małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych gminą; • Wysoki wskaźnik bezrobocia - brak alternatywnych miejsc pracy dla mieszkańców wsi; występowanie ukrytego bezrobocia, głównie na wsi; • Niewielka liczba gospodarstw agroturystycznych spełniających wymagania turystów, niska jakość oferowanych usług; • Niewykorzystany potencjał walorów regionalnych
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne połączenia komunikacyjne drogowe (drogi krajowe 50 i 62; rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych) i kolejowe z regionem i krajem; • Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych • Usytuowanie gminy u zbiegu dwóch rzek Bugu i Liwca, w pobliżu Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i rezerwatów przyrody co daje ogromny potencjał rozwojowy turystyki w tym rejonie; • Nowoczesne obiekty szkoły podstawowej, gimnazjum i sali sportowej; • Wysoki wskaźnik wyposażenia w system zbiorowego zaopatrzenia w wodę na obszarze całej gminy; • Wysoki poziom skanalizowania aglomeracji; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca dostępność i jakość usług opiekuńczych, zwłaszcza nad najmłodszymi; • Duża część obiektów publicznych na terenie gminy niedostosowanych do osób z niepełnosprawnościami; • Brak zgazyfikowania Gminy; • Przystarzałe urządzenia grzewcze, emitujące wysokie stężenia zanieczyszczeń, zwłaszcza w sezonie grzewczym, • Niewystarczająca dostępność i niska jakość usług skierowanych do poszczególnych grup społecznych: dzieci, młodzież, osoby starsze, osoby wykluczone społecznie, • Niedostateczna liczba mieszkań komunalnych i socjalnych; • Chaos przestrzenny: niski poziom estetyki i funkcjonalności zagospodarowania terenów wokół dworca kolejowego; • Brak funkcjonalnego centrum miasta;

ŚRODOWISKOWA	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczny udział ponadlokalnych obszarów o dużych wartościach przyrodniczych, pełniących funkcje ekologiczne, klimatotwórcze, krajobrazowe i rekreacyjnowypoczynkowe; • Atrakcyjne walory przyrodnicze; • Liczne tereny zielone, doliny oraz enklawy meandrującego Liwca; • Niski poziom hałasu komunikacyjnego i zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez ruch tranzytowy 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców; • Duża liczba „dzikich wysypisk”; • Niski stopień dbania o wspólną przestrzeń; • Występowanie pokryć zawierających azbest; • Wysoka emisja CO₂ oraz innych zanieczyszczeń spowodowana zastosowaniem nieefektywnych i przestarzałych urządzeń grzewczych.
---------------------	---	--

Źródło: Opracowanie własne

Wiele potencjałów i barier powtarza się w poszczególnych sferach lub jest ze sobą powiązanych. Wynika to z faktu, że sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenno – funkcjonalna i środowiskowa są ze sobą ściśle powiązane. Ponadto wyżej wymienione obszary są ze sobą również ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. **Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich generowanie i nawarstwianie w pozostałych obszarach.** Problemy społeczne zdiagnozowane dla Gminy Łochów są przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. **Długotrwałe występowanie sytuacji kryzysowych w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności Gminy.** Ogranicza to możliwości inwestycyjne, co wpływa na obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej, a to z kolei wpływa na spadek liczby mieszkańców i liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy.

Problemy w sferze, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwość rozwoju społecznego i gospodarczego, co z kolei przekładają się na spadek liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę, a także negatywnie oddziałują na kondycję finansową mieszkańców i jednostki samorządu terytorialnego.

5. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji – pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji

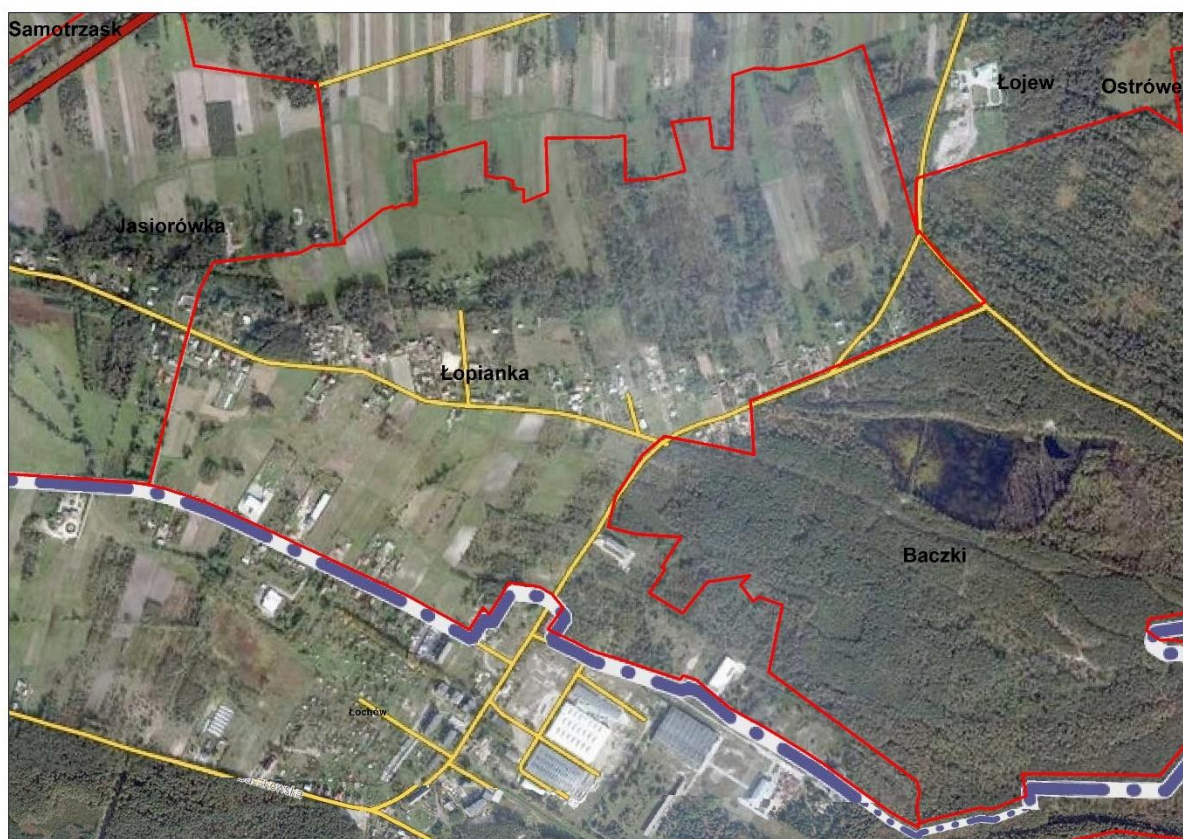
W dniach 8.10-15.10.2016 roku na terenie gminy Łochów odbyło się badanie ankietowe wśród mieszkańców: sołectwa Łopianka, osiedla „Łochów Fabryczny”, osiedla „Wymysły”, osiedla „Centrum”, osiedla „Stary Łochów”, osiedla „Laskowska”, sołectwa Karczewizna, sołectwa Kaliska. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla życia społecznego. W badaniu łącznie wzięło udział 100 osób. Poniższe opisy obszaru rewitalizacji bazują na opiniach wyrażonych w badaniu.

5.1. Podobszar rewitalizacji miejski

Sołectwo Łopianka

Obszar zamieszkały przez 381 osób, co stanowi 2,14% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 121,65 ha.

Mapa 1 Granice sołectwa Łopianka

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

40% ankietowanych uznało natężenie niskiego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym za wysokie, po 30% wskazało bezrobocie i niski poziom zaufania w społeczeństwie, natomiast 10% – wandalizm

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny (1,40) uzyskały dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych, dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ponad 1/3 wskazań (35%) padło na osoby bezrobotne.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali warunki przyrodnicze (krajobraz, otoczenie zieleni, środowisko) oraz spokój. Jedna osoba wskazała drogi główne.

Największa grupa ankietowanych (40%) rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

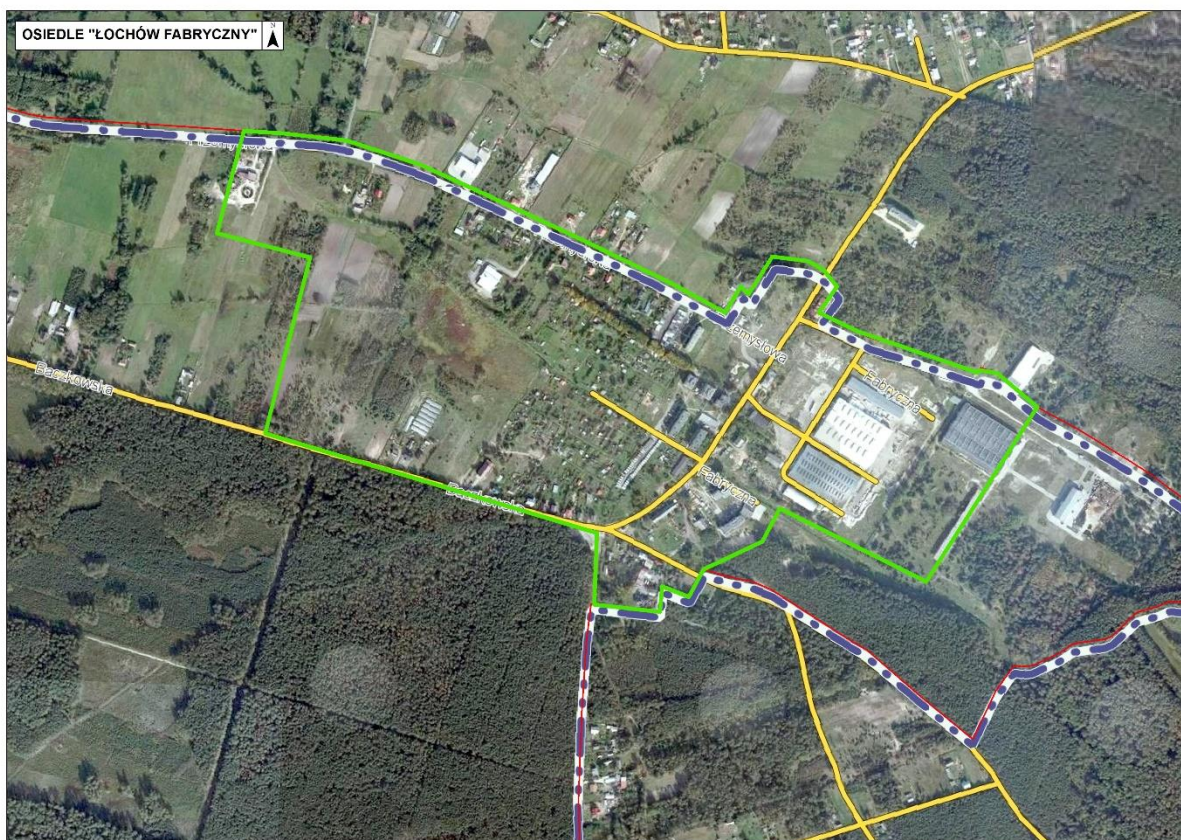
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Łopianka były: realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych, na które przypadało po 30% odpowiedzi.

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcyjnych i technicznych na obszarze sołectwa Łopianka ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej (na tę odpowiedź padło 36% wskazań).

Osiedle „Łochów Fabryczny”

Obszar zamieszkały przez 823 osoby, co stanowi 4,62% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 61,23 ha.

Mapa 2 Granice osiedla „Łochów Fabryczny”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Łochów Fabryczny” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 43% ankietowanych uznało natężenie niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie za wysokie, natomiast 14% – bezrobocia.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny uzyskały dostępność i jakość usług edukacyjnych (1,14), dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych (1,29) i dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej (1,43).

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji blisko ¼ wskazań (24%) padła na osoby bezrobotne.

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali krajobraz, wymieniony przez jedną osobę. Pozostali nie wskazali atutów.

Wśród ankietowanych 43% nie utrzymuje relacji ze swoimi sąsiadami, a 29% ich nie zna.

Największa grupa ankietowanych (57%) rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Resztę (43%) stanowią osoby, które nie uczestniczą w tego typu wydarzeniach/imprezach.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny” były: utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (31% odpowiedzi), oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. i promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą (po 19%).

W celu ograniczenia negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej (na tę odpowiedź padło 25% wskazań).

Na terenie Łochowa Fabrycznego swoją działalność prowadzi Ochotnicza Straż Pożarna. Stowarzyszenie to poza codziennymi obowiązkami związanymi z ochroną ludności od wielu lat zajmuje się pracą z dziećmi i młodzieżą z terenu całej Gminy. Jednostka organizuje i bierze udział w szkoleniu Młodzieżowych drużyn pożarniczych zarówno na szczeblu gminnym jak i wojewódzkim. Od 9 lat organizowane są również Obozy Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych w formie kolonii letnich w Gminnym Ośrodku Kolonijnym w Koszelance, oraz poza Gminą.

OSP prowadzi całoroczną pracę z młodzieżą polegającą na pogadankach profilaktycznych, ćwiczeniach i szkoleniu, które w znacznym stopniu przyczyniają się do eliminacji zjawisk negatywnych i patologicznych wśród młodzieży.

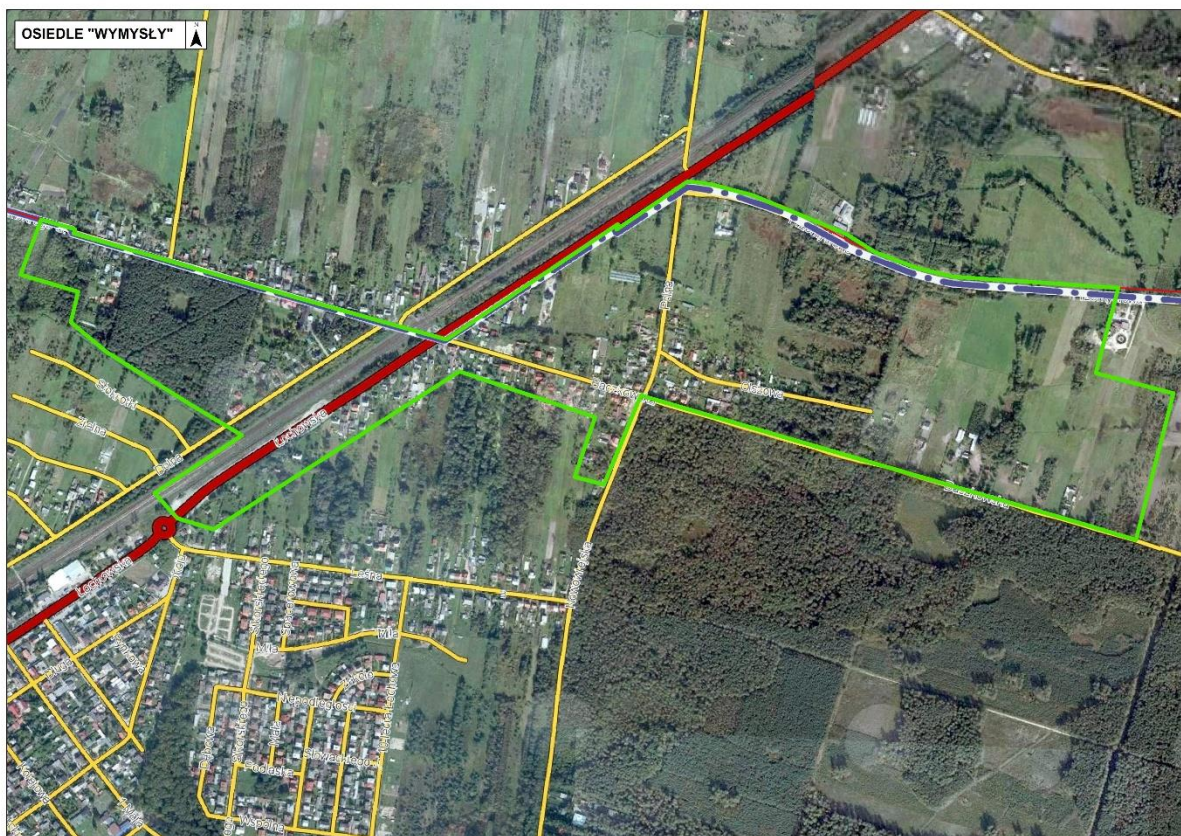
Działania organizacji są bardzo efektywne mimo dotychczasowych braków lokalowych tej organizacji. Celem Gminy Łochów będzie jej wspieranie w dalszej działalności w tym zapewnienie odpowiednich warunków do działania.

Osiedle „Wymysły”

Obszar zamieszkały przez 317 osoby, co stanowi 1,78% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 83,58 ha.

Mapa 3 Granica osiedla „Wymysły”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Wymysły” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. Po 8% ankietowanych uznało natężenie alkoholizmu i narkomanii za wysokie.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny uzyskały dostępność i jakość usług edukacyjnych (1,17) oraz ex aequo (po 1,67) dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej, dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych, stan dróg i chodników i transport publiczny.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji blisko ¼ wskazań (po 24%) padła na osoby niepełnosprawne i seniorów.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali roślinność i sklepy, natomiast większość nie wskazała atutów.

Wśród ankietowanych 42% nie utrzymuje relacji ze swoimi sąsiadami, a 33% ich nie zna.

Największa grupa ankietowanych (58%) nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Wymysły” były:

utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (25% odpowiedzi) oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (18%).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Wymysły” ankietowani sugerowali przede wszystkim poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) (na tę odpowiedź padło 30% wskazań).

Osiedle „Centrum”

Obszar zamieszany przez 1546 osób, co stanowi 8,67% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 90,30 ha.

Mapa 4 Granice osiedla „Centrum”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Podobszar rewitalizacji zlokalizowany jest w centralnej części Miasta Łochów. Występuje tu zabudowa mieszkaniowa oraz obiekty użyteczności publicznej, a także największe natężenie podmiotów gospodarczych. W granicach podobszaru rewitalizacji znajduje się główny węzeł komunikacyjny gminy Łochów z zabytkowym budynkiem dworca PKP, który stanowi obszar zdegradowany, co powoduje, iż nie realizuje w pełni swojej funkcji – obiektu użyteczności publicznej służącego mieszkańcom oraz turystom.

Rysunek 18 Dworzec PKP Łochów

Źródło: Opracowanie własne

Budynek dworca, mimo wartości historycznej był w złym stanie technicznym i oprócz kasy biletowej i poczekalni był dotychczas nieużywany. W roku 2015 na skutek podpalenia w części budynku (starej części mieszkalnej) stan budynku pogorszył się jeszcze bardziej. W przypadku braku działań rewitalizacyjnych stan budynku może ulec dalszej degradacji, powodując nie tylko całkowite wyłączenie go z użytkowania, ale też niewykorzystanie jego walorów kulturowych, które posiada jako budynek zabytkowy.

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Centrum” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 31% ankietowanych uznało natężenie przestępczości za wysokie, natomiast 23% – wandalizm.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,69) uzyskały warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ponad ¼ wskazań padło na młodzież.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali komunikację (PKP i drogi), a także bliskość sklepów i położenie.

Ponad połowa ankietowanych (54%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach.

Blisko 1/3 ankietowanych rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Centrum” były: zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) (27% odpowiedzi) oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp., na którą przypadło 19% odpowiedzi.

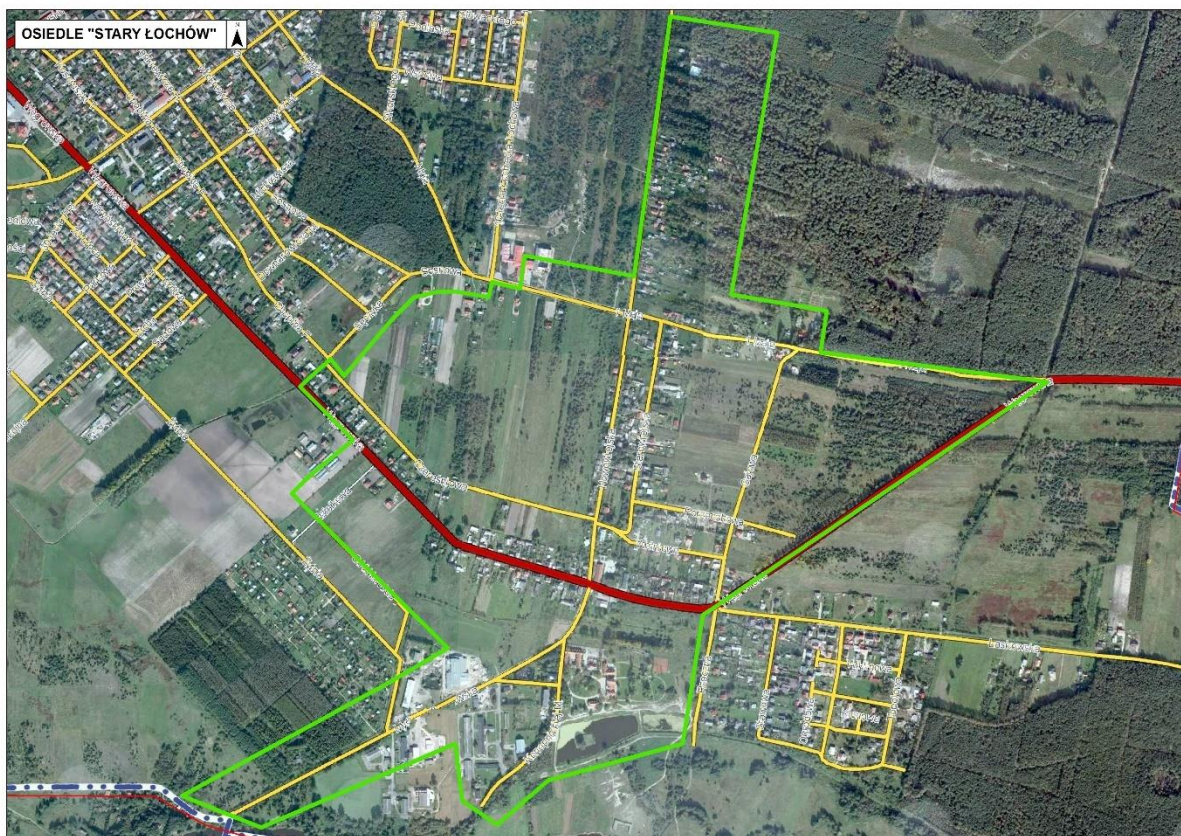
W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Centrum” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawę jakości wyposażenia (na tę odpowiedź padło 24% wskazań).

Na terenie osiedla Centrum swoją działalność prowadzi Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie, który od wielu lat zajmuje się rozwojem i promowaniem wydarzeń kulturalnych na terenie Gminy Łochów. Jednostka jest organizatorem wielu wernisaży i wystaw, od kilku lat z powodzeniem prowadzi Festiwal zbliżenia Kultur o oddźwięku międzynarodowym. Rozrastający się repertuar imprez organizowanych przez MiGOK sprawia że jego obecna siedziba staje się zbyt mała. Zagospodarowanie części budynku dworca kolejowego na potrzeby rozwoju działalności kulturalnej z pewnością pomoże w realizacji wielu inicjatyw kulturalnych oraz przyczyni się do poprawy zdiagnozowanych kryzysów społecznych w obszarze objętym rewitalizacją.

Osiedle „Stary Łochów”

Obszar zamieszkały przez 832 osoby, co stanowi 4,67% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 152,24 ha.

Mapa 5 Granice osiedla „Stary Łochów”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spśród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Stary Łochów” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 19% ankietowanych uznało natężenie braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet) za wysokie, natomiast 8% – bezrobocia.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,75) uzyskała dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji po ¼ wskazań padło na młodzież i rodziny z małymi dziećmi.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali środowisko, dwóch respondentów wymieniło ciszę i spokój.

Połowa ankietowanych (50%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach.

Połowa ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Stary Łochów” były: organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców i poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (po 26% odpowiedzi)

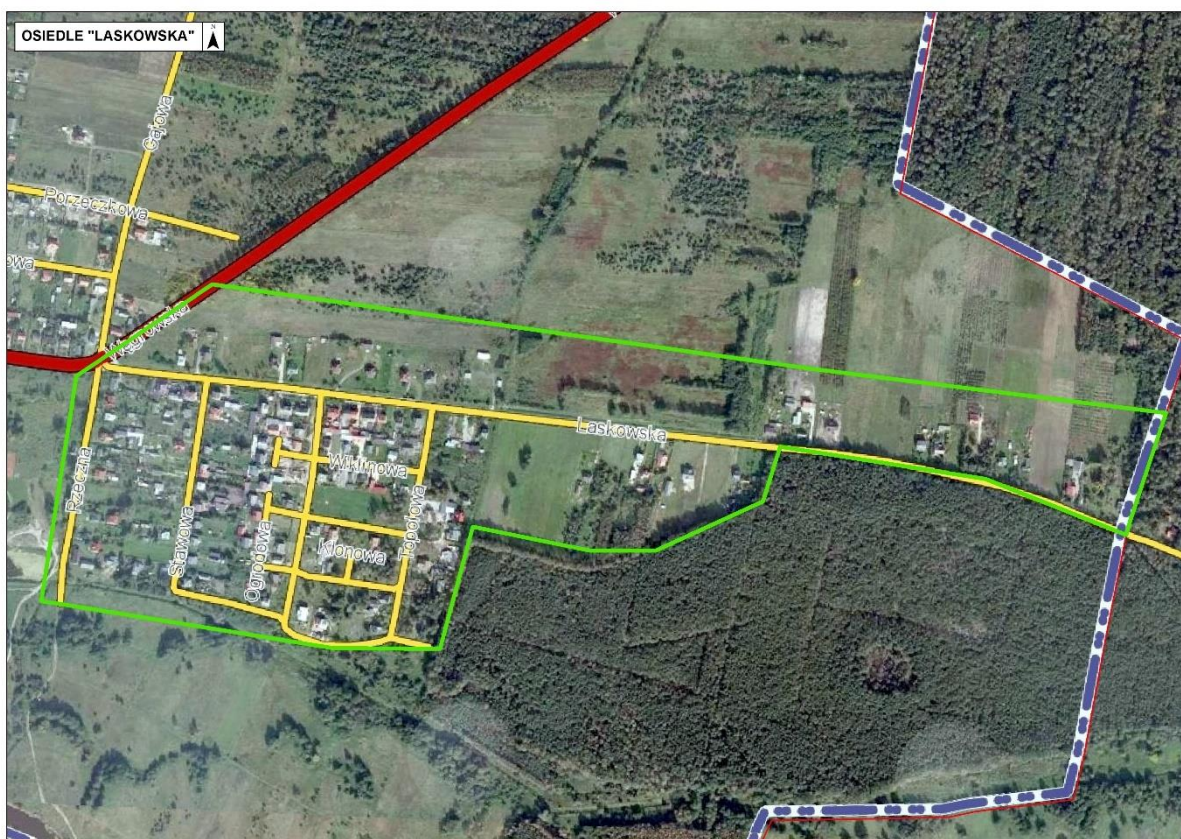
oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. i utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (po 18% odpowiedzi).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Stary Łochów” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawę jakości wyposażenia (na tę odpowiedź padło 25% wskazań).

Osiedle „Laskowska”

Obszar zamieszany przez 452 osoby, co stanowi 2,54% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 43,06 ha.

Mapa 6 Granice osiedla „Laskowska”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Laskowska” za problem o wysokim natężeniu uznali bezrobocie (10% badanych).

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,40) uzyskała dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano osoby bezrobotne (28% odpowiedzi) i seniorów (24%).

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali naturę i zieleni.

Większość ankietowanych (70%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach.

Dwie piąte ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

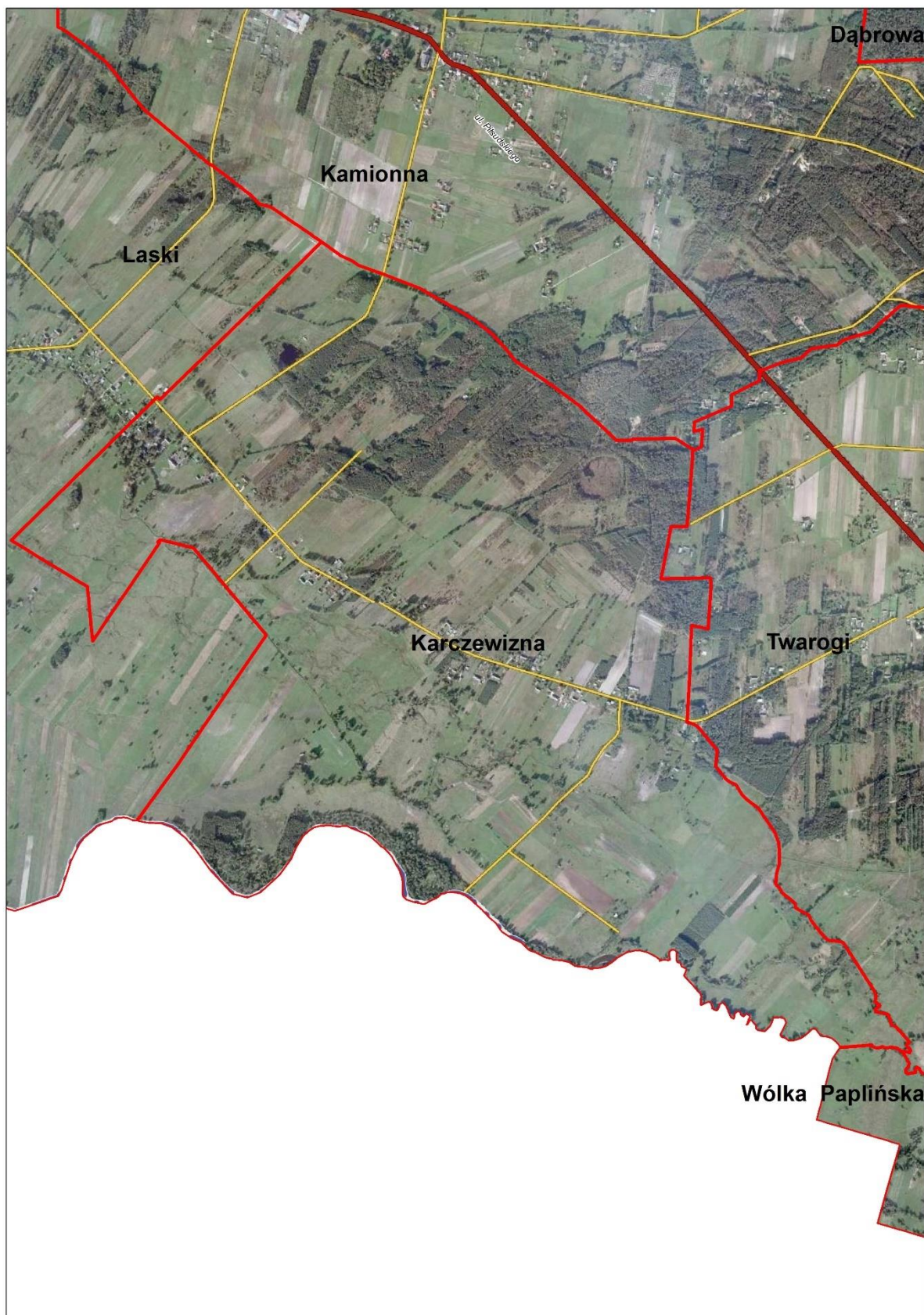
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Laskowska” były: realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. (22% odpowiedzi) oraz organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) i promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą (po 17% odpowiedzi).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Laskowska” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej i poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizację budynków, poprawa wyposażenia w media) (na te odpowiedzi padło po 27% wskazań).

5.2. Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna

Obszar zamieszkały przez 146 osób, co stanowi 0,82% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 467,83 ha.

Mapa 7 Granice sołectwa Karczewizna

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spśród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Karczewizna za problem o wysokim natężeniu jednogłośnie uznali bezrobocie i niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, a 89% — brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet).

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny (poniżej 1,00) uzyskały dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty kulturalnej, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej oraz transport publiczny.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano osoby bezrobotne (50% odpowiedzi) i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (33%).

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali ciszę.

Większość ankietowanych (78%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach, a 22% zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów.

5.3. Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska

Obszar zamieszkały przez 328 osób, co stanowi 1,84% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 372,92 ha.

Mapa 8 Granice sołectwa Kaliska

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Wszystkie spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Kaliska uznali za problemy o wysokim natężeniu. Ponad połowa była zgodna co do bezrobocia (70%), ubóstwa i niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie (po 60%) oraz bezdomności (56%).

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (0,90) uzyskała dostępność i jakość usług edukacyjnych.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano rodziny z małymi dziećmi (30% wskazań) i seniorów (25% odpowiedzi).

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali społeczeństwo.

Połowa ankietowanych (50%) nie zna swoich sąsiadów.

Połowa ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Kaliska były utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców i poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (po 21% odpowiedzi).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Kaliska ankietowani sugerowali przede wszystkim zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych (27% wskazań) oraz poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizację budynków, poprawa wyposażenia w media) (23%).

6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja pokazuje stan obszarów w zakładanej perspektywie czasu, po realizacji zakładanych projektów. Jest to obraz przyszłości, który przy założeniu korzystnych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych chcą osiągnąć podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji.

Do 2025 roku mieszkańcy obszaru rewitalizacji Gminy Łochów osiągną poprawę jakości życia poprzez skuteczne zwalczanie największych trudności życiowych związanych z problemami społecznymi, gospodarczymi i przestrzenno-funkcjonalnymi, z jakimi borykali się w miejscu swojego zamieszkania. Dzięki realizacji działań rewitalizacyjnych nastąpi znacząca poprawa:

- aktywności i integracji społecznej poprzez wspieranie i rozwój inicjatyw społecznych nakierowanych na mieszkańców obszaru rewitalizacji i realizowanych wspólnie z nimi;
- przestrzeni funkcjonalnej obszaru rewitalizowanego na skutek rozwoju przestrzeni do wypoczynku i rekreacji;
- kompetencji społeczno-zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym dzięki procesom aktywizacji;
- aktywności zawodowej mieszkańców Gminy.

6.1. Wizja podobszaru miejskiego rewitalizacji

Miasto pełni rolę kulturalnego i rekreacyjnego centrum gminy. Komunikacja kolejowa opiera się o nowoczesny budynek dworca, pełniący również funkcję kulturalną, a autobusowa kursuje po zmodernizowanych drogach krajowych nr 50 i 62 oraz obwodnicy. Młodzież uczy się na poziomie ponadgimnazjalnym w branżowej szkole zawodowej. Dzięki poprawie komunikacji społecznej mieszkańcy w każdym wieku integrują w świetlicach, klubach seniora oraz spędzając czas na boiskach, placach zabaw, w parku „Dębinka” na plenerowych wydarzeniach kulturalnych oraz w świetlicach. Mieszkańcy czują się bezpiecznie dzięki rozwojowi monitoringu, strażnicy przy ulicy Fabrycznej oraz działaniu dobrze wyposażonej OSP. Przedsiębiorczy mieszkańcy oferują kompleksowe usługi turystyczne oraz gastronomiczne w oparciu i potencjał Liwca i szlaki rowerów. W wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych w znacznej mierze poprawiła się jakość zagospodarowania przestrzennego obszarów rewitalizacji, mieszkańcy dbają o otoczenie, zwiększyła się ich świadomość w zakresie dbania o środowisko naturalne, a także chęć do angażowania się w realizację wspólnych działań.

6.2. Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Karczewizna

Mieszkańcy Karczewizny w 2022 roku stanowią małą, zintegrowaną społeczność. Wspólnie działają na rzecz poprawy estetyki wsi, jakości środowiska naturalnego i poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego. Mieszkańcy spotykają się na działce w środku wsi, którą zajmuje teren rekreacyjny z wiatą grillową i świetlica służąca społeczności wiejskiej. Dzięki rozwojowi przedsiębiorczości spowodowanemu prowadzeniem doradztwa w zakresie zakładania działalności gospodarczej i podejmowania pracy zmalało zjawisko bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej z tego powodu. Nie dochodzi do aktów przemocy domowej. Karczewizna jest skomunikowana dzięki transportowi publicznemu jeżdżącemu po wyremontowanej drodze gminnej. Wieś jest wolna od azbestu.

6.3. Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Kaliska

Sołectwo Kaliska jest w 2022 roku miejscowością wypoczynkową, której mieszkańcy korzystając z plaży nad Liwcem z infrastrukturą rekreacyjną i gastronomiczną, a dzięki kładce pieszo-rowerowej mają dostęp do Urli, gdzie robią zakupy. Mieszkańców integrują zajęcia na świetlicy wiejskiej, łączące

pokolenia. Z bogatej oferty korzystają dzieci, młodzież, dorośli i seniorzy oraz letnicy. Dzięki temu sąsiedzi poznają się oraz pożytecznie spędzają czas, nabywając nowe umiejętności i wiedzę podczas zajęć ruchowych i artystycznych, a uczniowie rozwijają się i wszyscy są promowani do kolejnych klas. Problemy uzależnienia od pomocy społecznej i bezrobocia zmalały dzięki rozwojowi przedsiębiorczości w oparciu o atrakcyjność turystyczną podobszaru — warunki środowiskowe oraz wyremontowane zabytki.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Realizacja wizji będzie możliwa poprzez osiągnięcie, przez wszystkich Interesariuszy, wyznaczonych celów. Przedstawione w niniejszym dokumencie cele rewitalizacji określają ustalony stan, przewidywane w czasie zamierzenia do osiągnięcia, odpowiadają one na problemy i potrzeby zidentyfikowane w trakcie prac nad szczegółową diagnozą oraz pogłębioną charakterystyką obszarów do rewitalizacji gminy Łochów.

Celom głównym, które odpowiadają obszarom analizy gminy Łochów przypisano cele szczegółowe. Uszczegółowieniem i operacjonalizacją celów są kierunki działań, które przedstawiają możliwe sposoby osiągnięcia celów. Ostatnim poziomem planowania strategicznego w Programie rewitalizacji są przedsięwzięcia i projekty, które przedstawiają konkretne zadania, koszty oraz rezultaty, a także osoby odpowiedzialne za ich wykonanie.

Celem nadrzędnym Programu Rewitalizacji jest *wysoka jakość życia mieszkańców na zadbanych i zagospodarowanych odpowiednio do potrzeb obszarach rewitalizacji.*

Tabela 49. Cele rewitalizacji i przypisane im kierunki działań

Cel główny	Cele szczegółowe	Główne kierunki działań	Powiązanie z problemami
1. Rozwinięta i aktywna społeczność lokalna	1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne	<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja programów aktywności lokalnej – Zwiększenie oferty i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym dla mieszkańców – Wprowadzenie lokalnych animatorów – Poszerzenie oferty dla społeczności lokalnej, w tym zajęć świetlicowych dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym – Niewystarczająca dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej – Niewystarczająca dostępność i jakość oferty kulturalnej – Niski poziom zaufania w społeczeństwie – Niski poziom więzi społecznych
	1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja programów aktywizacji i integracji społecznej – Poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych – Realizacja programów profilaktycznych przeciwko uzależnieniom – Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) 	<ul style="list-style-type: none"> – Występujące zjawisko uzależnień (alkoholizm, narkomania) – Wandalizm – Wykluczenie ze względu na niepełnosprawność – Ubóstwo części mieszkańców – Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej – Występująca przestępczość – Niewystarczająca jakość oraz dostępność do usług społecznych dla osób starszych
	1.3. Wysoki poziom kapitału ludzkiego mieszkańców obszaru	<ul style="list-style-type: none"> – Podniesienie poziomu jakości kształcenia w szkołach publicznych – Utworzenie klubów młodzieżowych, przygotowujących młodzież do życia 	<ul style="list-style-type: none"> – Wysoki poziom bezrobocia – Niewystarczająca dostępność i jakość usług edukacyjnych – Niewystarczająca dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi
2. Ożywienie gospodarcze obszaru	2.1. Niski poziom bezrobocia	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie programów aktywizacji zawodowej – Wsparcie doszkalania zawodowego i realizacji programów re kwalifikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> – Wysoki poziom bezrobocia

Cel główny	Cele szczegółowe	Główne kierunki działań	Powiązanie z problemami
	2.2. Wzrost poziomu aktywności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – Promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców – Organizacja wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom dostępności i jakości obiektów usługowo-handlowych – Niedostateczne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej
3. Poprawa standardów jakości życia mieszkańców	3.1. Infrastruktura techniczna dostosowana do potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) – Rozwój sieci szerokopasmowego Internetu 	<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan budynków mieszkalnych – Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii
	3.2. Rozwój i poprawa dostępności infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa i modernizacja sieci placówek edukacyjnych i poprawa jakości wyposażenia – Utworzenie żłobka i klubów malucha – Budowa strażnicy przy ulicy Fabrycznej, wyposażenie OSP, filia PSP – Tworzenie świetlic środowiskowych – Utworzenie domu dziennego pobytu, klubu seniora – Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia – Modernizacja obiektów przeznaczonych na działalność instytucji kultury 	<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan budynków użyteczności publicznej – Niska dostępność obiektów użyteczności publicznej – Niewystarczająca dostępność i jakość usług edukacyjnych – Niewystarczająca dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi – Niewystarczająca jakość oraz dostępność do usług społecznych dla osób starszych – Niski poziom dostępności i jakości usług służby zdrowia
4. Otwarta i uporządkowana przestrzeń służąca mieszkańcom	4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów	<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej – Rozwój sieci infrastruktury pieszo-rowerowej 	<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan dróg i chodników – Brak miejsc parkingowych
	4.2. Otwarta i zagospodarowana przestrzeń dla potrzeb społecznych mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej – Budowa boisk, placów zabaw – Zagospodarowanie Parku „Dębinka” – Opracowanie (zakończenie) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łochów 	<ul style="list-style-type: none"> – Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych – Brak miejsc do spotkań mieszkańców, „świetlicy”

Cel główny	Cele szczegółowe	Główne kierunki działań	Powiązanie z problemami
	4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> – Usuwanie dzikich wysypisk – Prowadzenie działań edukacyjnych służących ochronie środowiska i poszanowaniu przyrody, – Wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii kolektory słoneczne, fotowoltaika – Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji – Redukcja emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę systemów grzewczych na bardziej ekologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> – Duża liczba tzw. dzikich wysypisk – Bliskość „byłego” gminnego wysypiska śmieci – Niski stopień dbania o wspólną przestrzeń, zaśmiecanie przestrzeni publicznych – Wysokie poziomy zanieczyszczeń CO₂, emitowanych głównie przez sektor mieszkalny w sezonie grzewczym

Źródło: opracowanie własne

8. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

8.1. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Planowana jest realizacja 19 projektów rewitalizacyjnych w latach 2016-2022. Wszystkie one mają na celu rewitalizację tkanki społecznej obszaru rewitalizacji, większość kładzie także nacisk na rozwój infrastruktury technicznej i bytowej jako warunek konieczny harmonijnego rozwoju gminy. Projekty adresowane są zarówno do defaworyzowanych grup społecznych zamieszkałych na obszarze rewitalizacji, jak również pozytywnie oddziałują na pozostałym mieszkańców gminy i turystów.

Przewiduje się zarówno realizację projektów „miękkich” (nieinwestycyjnych, społecznych), jak i „twardych” (inwestycyjnych, przestrzennych) w celu poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań

Tabela 50 Karta projektu nr 1

Projekt nr 1			
Nazwa projektu	Podniesienie estetyki miejsc publicznych w obszarach rewitalizowanych poprzez ich uprzątnięcie		
Lokalizacja	Teren Miasta Łochów		
Opis projektu			
Opis stanu istniejącego Zaśmiecanie miejsc publicznych, szczególnie w obszarach kryzysowych wskazanych podczas spacerów badawczych. Cel projektu: Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju. Uświadomienie i zachęcenie młodym mieszkańcom Gminy Łochów w szczególności obszarów przeznaczonych do rewitalizacji do dbania o czystość miejsc publicznych. Sprzątnięcie miejsc publicznych. Zakres realizowanych działań: W ramach zadania planowane jest zorganizowanie akcji sprzątnięcia miejsc publicznych w Gminie Łochów, zwłaszcza obszarów rewitalizowanych. Do akcji zostaną zaproszone dzieci ze szkół podstawowych w Gminie Łochów. W ramach zadania dzieci otrzymają nagrody za aktywne sprzątnięcie gminy. Przeprowadzone zostaną zajęcia mające na celu wpajanie od młodych pokoleń dbałości o miejsca publiczne, o wspólne zachowanie porządku w nich i reagowanie na zjawiska szkodliwe.			
Podmiot realizujący	Gmina Łochów		
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Organizacje pozarządowe		
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie			
Wytwarzanie przez mieszkańców dużej ilości niesegregowanych odpadów Zaśmiecanie okolicy			
Zakres czasowy realizacji	2017–2020		
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000 zł Budżet Gminy Łochów NFOŚiGW (Programy 2015-2020 – Międzydziedzinowe- Edukacja ekologiczna) – wartość dofinansowania do 70 % kosztów kwalifikowanych oraz środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw		
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wskaźnik bazowy	Wskaźnik docelowy
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych akcji sprzątnięcia, liczba uczestników akcji, 	<ul style="list-style-type: none"> 1 70 	<ul style="list-style-type: none"> 3 250
	Sposób oceny i miary:		
	<ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, 	<ul style="list-style-type: none"> Jednorazowo po każdej akcji 	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Podobszar miejski rewitalizacji
Sołectwo Łopianka
Tabela 51 Karta projektu nr 2

Projekt nr 2																															
Nazwa projektu	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Łopianka																														
Lokalizacja	Łopianka																														
Opis projektu																															
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą często borykają się z brakiem funduszy na rozpoczęcie działalności mimo dobrych pomysłów na nią, nie mają też możliwości doradztwa w tym zakresie.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Łopiance.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Doradztwo prowadzone przez LGD Bądźmy razem w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności. Kampania informacyjna prowadzona przez Gminę Łochów o możliwości ubiegania się o takie dofinansowanie i pomoc w przygotowaniu wniosku.</p> <p>Złożenie wniosku w tym opracowanie biznesplanu będzie należeć do przyszłego przedsiębiorcy.</p>																															
Podmiot realizujący	LGD Bądźmy Razem																														
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem ról podmiotów	Gmina Łochów																														
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																															
<p>Niska aktywność mieszkańców</p> <p>Zły status materialny, duże bezrobocie</p> <p>Drobna przestępczość</p> <p>Niski poziom edukacji</p>																															
Zakres czasowy realizacji	2017-2018																														
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>200 000 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VIII Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo - dofinansowanie do 95% kosztów kwalifikowanych</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, Powiat Węgrowski/Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie, Poradnictwo zawodowe Pośrednictwo pracy Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej Staże Szkolenia.</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.</p> <p>środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1" data-bbox="491 1391 1404 1608"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>100000</td> <td>100000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>100000</td> <td>100000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>				2017	2018	łącznie	Ogólny koszt	100000	100000	200000	W tym:				Środki prywatne	0	0	0	Fundusze europejskie	100000	100000	200000	Budżet gminy	0	0	0	Inne. Jakież?	0	0	0
	2017	2018	łącznie																												
Ogólny koszt	100000	100000	200000																												
W tym:																															
Środki prywatne	0	0	0																												
Fundusze europejskie	100000	100000	200000																												
Budżet gminy	0	0	0																												
Inne. Jakież?	0	0	0																												
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	bazowy	docelowy																												
	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności, liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, liczba powstałych miejsc pracy w obszarze rewitalizowanym. 	0 0 0	2 2 3																												
Sposób oceny i miary:		Częstotliwość pomiaru																													

Projekt nr 2		
	<ul style="list-style-type: none"> lista wniosków z przyznanym dofinansowaniem, dane PUP i US dotyczące zatrudnienia, dane z CEIDG oraz KRS. 	Gmina na zakończenie każdego roku występowa będzie do odpowiednich instytucji (PUP, LGD, baza CEIDG) o przekazanie danych potwierdzających powyższe dane

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Sołectwo Łopianka i osiedle „Łochów Fabryczny”

Tabela 52 Karta projektu nr 3

Projekt nr 3			
Nazwa projektu	Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym i Łopiance		
Lokalizacja	Łochów Fabryczny, Łopianka		
Opis projektu			
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Teren Łochowa Fabrycznego jest zlepkiem środowisk z terenów przemysłowych. Osiedle powstało w latach świetności Fabryki Maszyn budowlanych BUMAR PROMA jednakże po jej likwidacji mieszkańcy zostali bez pracy i perspektyw. Stworzenia tam przestrzeni publicznej poprzez budowę boiska pozwoli na zorganizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży z tego terenu a tym samym spowoduje ograniczenie zachowań patologicznych i aspołecznych.</p> <p>Brak zorganizowanych zajęć sportowych dla młodzieży pokazujących alternatywne formy spędzania wolnego czasu.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Wynajęcie animatora do przeprowadzenia zorganizowanych zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym.</p>			
Podmiot realizujący	Gmina Łochów		
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem ról podmiotów	organizacje pozarządowe		
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie			
<p>Niski poziom edukacji</p> <p>Niska aktywność społeczna</p> <p>Zły status materialny, duże bezrobocie</p> <p>Drobna przestępczość</p> <p>Niski poziom edukacji</p> <p>Duży udział osób wykorzystujących system pomocy społecznej</p> <p>Duże bezrobocie</p> <p>Duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej</p> <p>Alkoholizm i przemoc</p> <p>Niezagospodarowana przestrzeń przy budynku socjalnym na pograniczu Łochowa Fabrycznego i Łopianki, dzieci i młodzież bawią się przy niebezpiecznej ulicy, gdzie dochodzi do wypadków, co zostało potwierdzone podczas spaceru badawczego i na podstawie statystyk policyjnych</p>			
Zakres czasowy realizacji	2019-2020		
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000 zł brutto budżet Gminy Łochów środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw		
Sposób oceny i	Wskaźniki:	Bazowy	docelowy

Projekt nr 3			
miary rezultatów	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych zajęć sportowych, liczba uczestników zajęć, liczba wynajętych animatorów (w etatach), 	0	20
		0	96
		0	2
	Sposób oceny i miary:	Częstotliwość pomiaru	
	<ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, umowy z animatorami, dane MGOPS i Policji. 	Raz w roku gmina będzie brała zestawienia z MiGOPS lub komórki odpowiedzialnej za organizację zajęć dokumenty niezbędne do weryfikacji wskaźnika	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 53 Karta projektu nr 4

Projekt nr 4																																																	
Nazwa projektu	Utworzenie Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z Łochowa Fabrycznego i Łopianki																																																
Lokalizacja	Łochów Fabryczny, Łopianka																																																
Opis projektu																																																	
<p>Opis stanu istniejącego Brak miejsca na spotkania mieszkańców w tym obszarze, brak działań aktywizujących mieszkańców. Budynek z przeznaczeniem na świetlicę jest w trakcie remontu.</p> <p>Cel projektu Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.</p> <p>Zakres realizowanych działań Przeznaczenie pomieszczeń na działalność świetlicy. Zatrudnienie personelu o odpowiednich kompetencjach. Rekrutacja beneficjentów działania w porozumieniu z pracownikami socjalnymi. Bieżąca działalność świetlicy.</p>																																																	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów, MGOPS w Łochowie																																																
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	OSP Łochów ul. Fabryczna																																																
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																																																	
<p>Brak miejsc do spotkań mieszkańców, „świetlicy” Obszar przemysłowy z dużym udziałem bloków Niski poziom więzi społecznych Niski poziom edukacji Brak centrum kulturalnego i miejsc spotkań mieszkańców Niska aktywność społeczna Alkoholizm Bezrobocie Duża odległość od „usługowego” centrum Łochowa</p>																																																	
Zakres czasowy realizacji	2017–bezterminowo																																																
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>1 001 280 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej – dofinansowanie do 93% kosztów kwalifikowanych.</p> <p>Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="8" style="text-align: center;">Szczegółowy szacunkowy kosztorys</th> </tr> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>149280</td> <td>163000</td> <td>170000</td> <td>172000</td> <td>173000</td> <td>174000</td> <td>1 001 280</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Szczegółowy szacunkowy kosztorys									2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie	Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280	W tym:								Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0	Fundusze	0	0	0	0	0	0	0
Szczegółowy szacunkowy kosztorys																																																	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie																																										
Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280																																										
W tym:																																																	
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0																																										
Fundusze	0	0	0	0	0	0	0																																										

Projekt nr 4								
	Europejskie							
Budżet gminy	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280	
Inne. Jakież?	0	0	0	0	0	0	0	0
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki			Wartość bazowa		Wartość docelowa		
	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług świetlicy, liczba zatrudnionego personelu (w etatach), 			0		250		
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zatrudnionego personelu (w etatach), 			0		3		
Sposób oceny i miary:				Częstotliwość pomiaru:				
<ul style="list-style-type: none"> listy obecności na zajęciach w świetlicy, dokumentacja remontu, adaptacji pomieszczeń na świetlicę, umowy z personelem, dane MGOPS, Policji. 				Raz w roku gmina będzie brała zestawienia z MiGOPS lub komórki odpowiedzialnej za organizację zajęć dokumenty niezbędne do weryfikacji wskaźnika				

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedla „Łochów Fabryczny” i „Wymysły”

Tabela 54 Karta projektu nr 5

Projekt nr 5	
Nazwa projektu	Modernizacja budynków przy ul. Fabrycznej 2, 3, 10 i ul. Dolnej 2 w Łochowie
Lokalizacja	Jedn. ewid. 143305_5 – Łochów Obręb 0001 – Łochów Działki nr 4400/1, 4322/24, 4340/34, 506/4 Łochów, ul. Fabryczna 2, 3 10, Dolna 2
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Obecnie budynki pełnią rolę budynków mieszkalnego wielorodzinnego jako zasoby komunalne (budynek przy ul. Dolnej 2 był dawniej Domem Nauczyciela, a przy ul. Fabrycznej 2 został wzniesiony ok. 1910 roku). Budynki przy ul. Fabrycznej 2 i 3 oraz Dolnej 2 są parterowe z adaptowaną częścią poddasza na lokale mieszkalne, a budynek przy ulicy Fabrycznej 10 – dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym. Konstrukcja drewniana z murowanymi ścianami fundamentowymi, oparty na figurze prostokąta, niepodpiwniczony. Dach dwuspadowy pokryty eternitem falistym (Fabryczna 2 i 10) i blachodachówką (Fabryczna 3 i Dolna 2). Drewniane ściany zewnętrzne i wewnętrzne w złym stanie, miejscowo brak podwaliny. Konstrukcja techniczna budynku jest w złym stanie, występują wady technologiczne typu przemarzanie ścian. Brak izolacji ścian i dachu. Poważne zastrzeżenia budzi stan elewacji budynku. Występują wady technologiczne typu przemarzanie ścian, brak izolacyjności ścian i fundamentów.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Termomodernizacja budynku, budowa wewnętrznej i zewnętrznej instalacji gazowej (Dolna 2), dodatkowo budowa toalet (Fabryczna 10), natomiast w przypadku Fabrycznej 2 i 3 – przebudowa budynku w zakresie dobudowy kotłowni</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Planowane prace mają na celu likwidację wad technologicznych poprzez wymianę konstrukcji dachowej wraz z wymianą pokrycia dachowego i remontem kominów, ocieplenie stropu, docieplenie ścian zewnętrznych i fundamentowych oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, dostosowanie obiektu do obowiązujących przepisów dotyczących izolacyjności cieplnej, poprawę stanu technicznego budynku i estetyki obiektu oraz wyposażenie budynku w kotłownię na potrzeby c.o. i cwu.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Zły stan budynków komunalnych w Łochowie Fabrycznym (3 budynki) Budynki komunalne w bardzo złym stanie (brak wody, łazienek, ubikacje za domami) Pokrycia dachowe zawierające azbest Zły stan budynków użyteczności publicznej Duża liczba budynków pokrytych eternitem Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków	
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi	2 400 000 zł brutto

Projekt nr 5			
źródłami finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IV Działanie 4.2 Efektywność energetyczna - maksymalny poziom dofinansowania - 80 % kosztów kwalifikowanych projektu. budżet Gminy Łochów		
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	• liczba zmodernizowanych budynków komunalnych	0	4
	• liczba zmodernizowanych mieszkań objętych modernizacją,	0	26
	Sposób oceny i miary:		
• dokumentacja projektowa, • protokoły odbioru robót budowlanych.	Częstotliwość pomiaru: Raz na zakończenie projektu na podstawie protokołów odbioru oraz inne dokumenty niezbędne do weryfikacji wskaźnika		

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedle „Wymysły”

Tabela 55 Karta projektu nr 6

Projekt nr 6	
Nazwa projektu	Budowa obiektów sportowych i udoskonalenie placu zabaw przy Szkole podstawowej nr 1 im. Batalionu Nadbużańskiego AK szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych
Lokalizacja	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu Nadbużańskiego AK ul. S. Żeromskiego 3, 07-130 Łochów
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Brak profesjonalnego obiektu do grania w piłkę nożną, siatkówkę i koszykówkę, co uniemożliwia dzieciom rozwijanie swoich umiejętności sportowych. W dobie komputeryzacji i cyfryzacji profesjonalny obiekt sportowy będzie doskonałą okazją do tego, aby aktywnie spędzać czas w gronie rówieśników i rodziny, a w szczególności dla dzieci i młodzieży, które nie mają możliwości korzystania z dodatkowych płatnych zajęć sportowych.</p> <p>Udoskonalenie placu zabaw co umożliwiłoby bezpieczną zabawę i mile spędzony czas dla najmłodszym dzieciom.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Budowa nowego obiektu przyczyni się do rozwoju sportowego dzieci, młodzieży i dorosłych tym samym wydłuży się okres aktywności sportowej tych osób. Osobom uprawiającym rekreacyjnie i amatorsko futbol da to możliwości rozgrywania prawie przez cały rok nawet do godz. 22.00 meczów, czy też zawodów w piłkę nożną itp. Dla naszej szkoły budowa obiektu jest szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych. Dzięki takiemu obiektowi poprawi się bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, ponieważ będą one przebywać w miejscu do tego przeznaczonym.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów, Organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Do SP 1 w głównej mierze uczęszczają (po reformie będą też uczęszczać) dzieci mieszkające w znacznej mierze w obszarze poddanym rewitalizacji – Osiedla Wymysły, Łochowa Fabrycznego, Łopianki i sąsiedniej Jasiorówki. Szkoła ta jest pozbawiona obiektów sportowych ale jednocześnie jest to placówka o najbogatszej historii i największych osiągnięciach sportowych na terenie Gminy. Szkoła jest też dość znacznie oddalona od innych obiektów sportowych na terenie gminy co jeszcze pogorszyło się po likwidacji przejazdu kolejowego w pobliżu szkoły w związku z przebudową Linii Kolejowej Rail Baltica. Budowa obiektów sportowych przy Szkole Podstawowej nr 1 do której uczęszczają dzieci ze środowisk zamkniętych – często zmarginalizowanych. Z ograniczonymi możliwościami dostępności do	
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz	500 000 zł środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na

Projekt nr 6			
z potencjalnymi źródłami finansowania	współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw		
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych zajęć sportowych, liczba uczestników zajęć, liczba wynajętych animatorów (w etatach), 	0 0 0	20 300 3
	Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, umowy z animatorami 	raz do roku szkoła przedstawi niezbędne dokumenty do weryfikacji wskaźnika	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedle „Centrum”

Tabela 56 Karta projektu nr 7

Projekt nr 7																									
Nazwa projektu	Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym																								
Lokalizacja	Łochów centrum, świetlica przy kościele																								
Opis projektu																									
<p>Opis stanu istniejącego Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym. Cel projektu Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. Zakres realizowanych działań Przeznaczenie pomieszczeń na działalność świetlicy. Zatrudnienie personelu o odpowiednich kompetencjach. Rekrutacja beneficjentów działania w porozumieniu z pracownikami socjalnymi. Bieżąca działalność świetlicy.</p>																									
Podmiot realizujący	Gmina Łochów, MGOPS w Łochowie, Parafia Łochów																								
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów																									
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																									
<p>Niski poziom edukacji Brak centrum kulturalnego i miejsc spotkań mieszkańców Niska aktywność społeczna Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy dworca PKP i skrzyżowania z drogą krajową</p>																									
Zakres czasowy realizacji	2017–bezterminowo																								
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>1 001 280 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej – dofinansowanie do 93% kosztów kwalifikowanych. Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="8">Szczegółowy szacunkowy kosztorys</th> </tr> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Szczegółowy szacunkowy kosztorys									2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie								
Szczegółowy szacunkowy kosztorys																									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie																		

Projekt nr 7									
	Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1001 280	
	W tym:								
	Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0	
	Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0	
	Budżet gminy	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1001 280	
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:						Wartość bazowa	Wartość docelowa	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług świetlicy, powierzchnia pomieszczeń przeznaczonych na działalność świetlicy, liczba zatrudnionego personelu (w etatach lub umowa o wolontariacie), 						0	82	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zatrudnionego personelu (w etatach lub umowa o wolontariacie), 						0	65m	
	Sposób oceny i miary:						raz w roku		
	<ul style="list-style-type: none"> listy obecności na zajęciach w świetlicy, dokumentacja remontu, adaptacji pomieszczeń na świetlicę, umowy z personelem, dane od proboszcza 								

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 57 Karta projektu nr 8

Projekt nr 8	
Nazwa projektu	Poprawa dostępności zasobów kultury poprzez modernizację Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie oraz Galerii MiGOK
Lokalizacja	Łochów działka nr 2219 ul. 1 Maja 22 07-130 Łochów
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>W Galerii MiGOK prezentowana jest twórczość artystów zarówno miejscowych, jak i gościnnych. Aby zainteresować mieszkańców na stałe został wprowadzony program artystyczny, łączący plastyczne formy artystycznego wyrazu z poezją oraz muzyką. Poezja na wernisażach jest głównie inspirowana twórczością artysty, którego prace mają być prezentowane w Galerii MiGOK. Dodaje to dużo emocji nie tylko gościom wernisażu, ale również samemu autorowi prac. Dzięki temu można na dane dzieło spojrzeć zupełnie z innej perspektywy, a czasami po prostu go zauważyć. Zaskakujący jest fakt, jakie może wywołać uczucia ten sam temat. Dobrym przykładem była wystawa łochowskiej rzeźbiarki i malarki Danieli Pocenty. Artystka pieczołowicie odzwierciedla na płótnie realizm i robi to naprawdę znakomicie. Tematem przewodnim w jej pracach jest: martwa natura, głównie kwiaty wazonie, a także łąki, drogi leśne.</p> <p>Obrazy artystki są przeważnie optymistycznie odbierane przez oglądających. Wiersze napisane specjalnie na otwarcie jej wystawy, pokazały, że u poetów wywarły one zupełnie różne emocje „Kiedyś takie ścieżki wiodły w twoje ramiona, teraz całe drogi szeroki i bez ciebie” pisze Joanna Jagiełło, poetka z Warszawy. Na początku do realizowania tego projektu zaangażowani byli zdalnie poeci z całej Polski z biegiem czasu udało się nakłonić również poetów lokalnych, a przede wszystkim tych, którzy wcześniej pisali tylko dla własnych wewnętrznych potrzeb duchowych. Na wernisażach w Galerii MiGOK artyści mogą podzielić się własną twórczością i rozwijać swoją poetycką pasję.</p> <p>Muzyka jest bardzo ważnym elementem wernisaży. Do udziału zapraszani są doświadczeni muzycy, jak również utalentowane osoby z okolic Łochowa w różnym wieku.</p> <p>Galeria jest otwarta dla każdego „głodnego” sztuki. Próbuje ponadto zachęcać nowych ludzi do udziału w jej projektach, gdyż jest tu miejsce dla każdego, bez względu na wiek. Pozwala to łamać bariery wiekowe.</p> <p>Dużym jednak problemem jest to, aby galeria mogła prosperować na wysokim poziomie trzeba wzbogacić spotkania w niej o występy m.in. wykwalifikowanych muzyków, poetów. Organizować wystawy również artystom komercyjnym.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Celem głównym projektu jest poszerzenie dostępu do kultury dla mieszkańców gminy Łochów oraz okolicznych regionów, a także turystów. Obecnie Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie organizuje wiele wydarzeń, często łączących w sobie funkcje kulturalne i edukacyjne. Z powodu jednak ograniczonych zasobów infrastrukturalnych, organizacja wielu aktywności kulturalnych jest znacząco utrudniona lub wręcz niemożliwa, podczas gdy zainteresowanie tego typu wydarzeniami stale rośnie. W związku z powyższym, przebudowa MiGOK w Łochowie pozwoliłaby na wyjście naprzeciw potrzebom kulturalnym występującym w regionie, a także wpisałaby się w działania na rzecz zwiększania dostępności zasobów kultury, realizując tym samym politykę zrównoważonego rozwoju. Tym samym celami szczegółowym projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> poszerzenie bazy infrastrukturalnej służącej realizacji aktywności kulturalnych w Gminie Łochów; wdrożenie Planu Kulturowego na bazie zaadaptowanej infrastruktury; 	

Projekt nr 8			
<ul style="list-style-type: none"> • promowanie, inicjowanie i dokumentowanie aktywności kulturowej o znaczeniu lokalnym i regionalnym (zgodnie z koncepcją małych ojczyzn) oraz krajowym i międzynarodowym. <p>Osiągnięciu celów szczegółowych oraz celu głównego, służyć będzie realizacja celów operacyjnych ujętych we wskaźniki produktu (wyniki projektu) i odzwierciedlających zakres rzeczowy projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa budynku Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie; • opracowanie Programu kulturalno-edukacyjnego; • promocja i informacja w zakresie realizowanego projektu. <p>Zapraszając artystów (muzyków, poetów, malarzy itp.) możemy wpłynąć bardziej na podwyższenie rangi placówki i miasta. Zainteresować i włączyć do działania uzdolnioną młodzież oraz innych mieszkańców miasta, dzięki czemu mamy szansę stworzyć większą więź międzypokoleniową.</p> <p>Spotkania mają charakter kameralny, co umożliwi większą integrację między gośćmi i artystami.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Wolnostojący budynek użyteczności publicznej — dom kultury po zrealizowaniu projektu pełnił będzie takie funkcje jak: sala widowiskowo-kinowa, biblioteka, sala balowo-bankietowa, sala taneczna oraz pomieszczenia muzyczne. Piwnice obiektu są przeznaczone na pomieszczenia techniczno-magazynowe oraz na pomieszczenia studia nagrań i reżyserki. Pomieszczenia przeznaczone do tymczasowego przebywania ludzi (do 2 godzin dla 4 osób). Kondygnacja parteru podzielona jest na 4 główne strefy funkcjonalne z niezależnymi wejściami. Strefa 1 — sala balowo-bankietowa z węzłem sanitarnym i kuchnią cateringową. Strefa 2 — Sala widowiskowo-kinowa z miejscami siedzącymi dla 123 osób, z garderobą, zespół toalet oraz pomieszczenia biurowe. Strefa 3 — kotłownia. Strefa 4 — biblioteka z czytelnią oraz sala wystawowa, dostępna z części domu kultury. Na I piętrze znajdują się pomieszczenia: sala taneczna (przebywanie max do 50 osób), sala zajęć plastycznych, 3 salki do zajęć muzycznych, toaleta oraz projektornia sali kinowej.</p> <p>Organizowanie koncertów podczas wernisaży, spotkań poetyckich itp., szczególnie młodych zdolnych muzyków, dzięki czemu jest możliwość zorganizowania koncertu o wysokim poziomie artystycznym za mniejszą kwotę, ale również koncerty bardziej znanych muzyków.</p> <p>Zapraszanie poetów i pisarzy z całej Polski na wernisaże, spotkania autorskie itp.</p> <p>Zapraszanie również innych artystów, którzy mogą podczas otwarcia wystawy wzbogacić program.</p>			
Podmiot realizujący	Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie		
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów		
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie			
<p>Niska aktywność społeczna Brak dostosowania miejsc publicznych do osób niepełnosprawnych Zły stan budynków użyteczności publicznej Niski stopień aktywności kulturalnej</p>			
Zakres czasowy realizacji	do 31-05-2018		
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	4 569 927,47 zł		
	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Priorytetowa V Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe - typ projektów „Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych” maksymalny poziom dofinansowania - 80 % kosztów kwalifikowanych projektu.		
	Budżet gminy		
		Łącznie	
	Ogólny koszt		4 569 927,47
	W tym:		
	Środki prywatne		
Fundusze europejskie		3 529 999,81	
Budżet gminy		1 470 254,40	
Inne. Jakież?			
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa

Projekt nr 8			
	<ul style="list-style-type: none"> liczba instytucji kultury objętych wsparciem liczba kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturowych udostępnionych dla niepełnosprawnych sztuka, liczba zajęć prowadzonych w domu kultury, liczba uczestników prowadzonych zajęć i wydarzeń kulturalnych liczba zrealizowanych wystaw i wydarzeń rodzinnych (planowane 12 w ciągu dwóch lat), liczba zaproszonych artystów, liczba zwiedzających wystawy, liczba wystawionych prac. 	0 0 9 (dot. zajęć) 1300 15 150 15	1 1 14 2400 45 340 45
	<p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników. listy zaproszonych artystów, liczba sprzedanych biletów i wydanych wejściówek, dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wystaw i wydarzeń w Galerii MiGOK. 	Raz w roku na podstawie sprawozdania z działalności MiGOK	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 58 Karta projektu nr 9

Projekt nr 9	
Nazwa projektu	Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury i Muzeum Historii Lokalnej
Lokalizacja	Łochów działka nr 2052/59 Al. Łochowska
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Budynek dworca zdewastowany i straszący przyjeżdżających do Łochowa. Usytuowany w centrum miasta zabytkowy obiekt powinien stanowić wizytówkę miasta. Obecnie obiekt w trakcie remontu, konieczne jest podjęcie działań na otwarcie tego miejsca dla mieszkańców gminy i przyjezdnych. Niską estetykę budynku dokumentuje załącznik 2. Raport ze spacerów badawczych w zakresie kompleksowej realizacji zadania „Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022”.</p> <p>Projekt obejmuje budynek parowozowni przebudowany na dworzec PKP. Budynek zabytkowej parowozowni został wpisany do rejestru zabytków pod nr A-886 decyzją Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 1366/2009 (pismo DS-4164-1/55-1/09) z dnia 2009-12-07.</p> <p>Stacja Łochów (osobowo-towarowa) została zbudowana w 1868 roku. Oprócz murowanego dworca, wybudowano parowozownię (obecny dworzec), drewnianą wieżę ciśnieni do uzupełniania wody w parowozach i pompownię nad Liwcem oraz dom dla obsługi podróżnych. Oryginalny dworzec nie przetrwał, podobnie jak wieża. W latach 50. XX w. powstała wieża murowana, która stanowi istotny akcent wysokościowy zabudowy centrum miasta. Obiekt użytkowany był, poza funkcją podstawową (obsługa podróżnych) jako obiekt mieszkalny. Substandardowe mieszkania komunalne zajmowały zachodni fragment (2 mieszkania) rzutu parteru i całą kondygnację (4 mieszkania) piętra. Obecnie pomieszczenia mieszkalne nie są użytkowane.</p> <p>Budynek został wzniesiony w konstrukcji tradycyjnej, murowanej z wieźbą dachową mieszanej konstrukcji – drewnianą wieszarową i kratownicą stalową nad dawną halą parowozowni (części zachodniej) budynku. W trakcie późniejszych robót adaptacyjnych do nowej funkcji (mieszkań dla rodzin kolejarzy) wewnątrz hali wymurowano ściany działowe o grubości jednej lub półtorej cegły (carska cegła) i na nich oraz na murowanych ścianach zewnętrznych oparto drewniany strop i biegi klatek schodowych.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Celem głównym projektu jest stworzenie przestrzennych warunków do jakościowego i zrównoważonego rozwoju miasta oraz poprawy jakości życia mieszkańców.</p> <p>Rewitalizacja obejmuje przemianę zdegradowanego terenu w trzech głównych aspektach:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozwój gospodarczy — tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, rozwój społeczny — zapobieganie patologiom społecznym, rozwój infrastrukturalno-przestrzenny — zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez remont, modernizację 	

Projekt nr 9

i konserwację zabytkowego obiektu i przestrzeni publicznej wokół niego.

Cele szczegółowe:

- Ożywienie społeczno-gospodarcze,
- Uzyskanie ładu przestrzennego i estetyki miasta,
- Przywrócenie nieruchomości utraconej wartości,
- Zaadaptowanie obiektu na cele: społeczne, kulturalne i gospodarcze,
- Ochrona środowiska oraz likwidacja obszarów zdegradowanych stanowiących zagrożenie dla środowiska,
- Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna.

Stworzenie miejsca upamiętniającego historię Łochowa i gminy Łochów, miejsca spotkań z małą i wielką historią oraz kulturą regionalną, tradycjami lokalnymi, zaangażowanie lokalnej społeczności we współtworzenie instytucji.

Zakres realizowanych działań

Przedmiotem zadania jest przebudowa budynku dworca kolejowego w Łochowie (wpisanego do rejestru zabytków) ze zmianą sposobu użytkowania części mieszkalnej na pomieszczenia obsługi dworca, salę zebrań i pomieszczeniem z przeznaczeniem na usługi. Przebudowa i generalny remont budynku dworca obejmuje:

Architektura i konstrukcja:

- rozbiórkę stropów nad parterem i piętrem oraz rozbiórka podłogi na parterze,
- rozbiórkę dachu — stalowe więzary do ponownego wykorzystania (zalecenie konserwatora zabytków),
- rozbiórkę ścian kominowych i obu klatek schodowych,
- wzmocnienie istniejących nadproży,
- wykonanie nowych fundamentów i ścian działowych, nowych stropów nad parterem i częścią piętra,
- wykonanie nowego dachu nad całym budynkiem, nowych izolacji termicznych i wodochronnych,
- wykonanie klatki schodowej żelbetowej,
- wykonanie podłogi na poziomie parteru,
- windy dla osób niepełnosprawnych,
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej,
- remont elewacji z wykonaniem nowych elementów tynkowych nad oknami na poziomie piętra, zamontowanie szklanych daszków nad wejściami do budynku na elewacjach od strony peronów oraz al. Łochowskiej;

Branża sanitarna:

- instalacje wody zimnej, ciepłej, wody na cele pożarowe,
- instalacje kanalizacji sanitarnej,
- instalacje wentylacji mechanicznej dla sali zebrań,
- instalacje kotłowni i centralnego ogrzewania,
- instalację gazową wraz ze zbiornikiem LPG,
- przyłącze wodociągowe,
- przyłącze kanalizacji sanitarnej;

Branża elektryczna:

- wykonanie instalacji oświetlenia pomieszczeń wraz z oświetleniem ewakuacyjnym,
- wykonanie instalacji gniazd wtykowych 230V i 380V,
- wykonanie instalacji teletechnicznej,
- wykonanie instalacji zasilania urządzeń grzewczych i wentylacyjnych,
- wykonanie instalacji wyrównawczych i uziemiających,
- wykonanie instalacji odgromowej i ochrony przeciwprzepięciowej,
- wykonanie instalacji zasilania fontanny,
- wykonanie zasilania dźwigu osobowego Gmina Łochów wybrała wykonawcę na rewitalizację budynku dworca.

Dokumentacja projektowa zagospodarowania terenu wokół dworca PKP obejmuje:

- modernizację placu manewrowego dla autobusów, z wyznaczeniem zatok postojowych;
- drogi wewnętrzne obsługujące nową usługową funkcję dworca;
- miejsca postojowe dla samochodów osobowych (33 miejsca postojowe) i motocykli oraz rowerów (ok. 120 pojazdów);
- chodniki;
- odwodnienie projektowanych i modernizowanych obiektów drogowych;
- wycięcie drzew i krzewów które są w złym stanie fitosanitarnym;
- wykonanie zabiegów sanitarnych i pielęgnacyjnych na drzewach pozostawianych;
- detale wykonania posadzek wokół fontanny i „na wyspie”;
- dobór małej architektury oraz dokumentację dot. remontu fontanny;

Projekt nr 9															
<ul style="list-style-type: none"> dobór ogrodzenia. <p>Stworzenie Muzeum Historii Lokalnej w budynku dworca kolejowego — ekspozycja gromadzonych przez lata archiwalnych fotografii, dokumentów, publikacji nt. Łochowa i gminy Łochów, przedmiotów. Organizowanie wykładów i paneli dyskusyjnych dotyczących historii ziemi łochowskiej, znanych osób związanych z tym terenem, spotkań z potomkami osób zasłużonych dla gm. Łochów, twórcami wywodzącymi się z tego obszaru. Stworzenie strony internetowej i profilu społecznościowego FB Historycznego Łochowa. Zainicjowanie akcji cyfryzacji zbiorów archiwalnych i budowania zbiorów muzealnych poprzez zachęcenie lokalnej społeczności do dzielenia się swoimi zasobami, skupowanie materiałów antykwarycznych odnoszących się do lokalnej historii, miejsc i ludzi. Opracowanie cyfrowe archiwaliów, przygotowanie reprodukcji wielkoformatowych, opisów, publikacji. Dostosowanie pomieszczenia do celów ekspozycji muzealnej. Zakup odpowiedniego wyposażenia typu gabloty, antyramy, sztalugi, sprzętu typu skaner, komputery, ekran projekcyjny, itp. Promocja projektu przez media lokalne i ogólnopolskie, ulotki, plakaty, banery itp., współpraca ze społecznością lokalną i miejscowymi instytucjami. Odbiorcami będą mieszkańcy gminy Łochów, gmin ościennych, ale także turyści, którzy spędzają w tych okolicach miesiące letnie.</p>															
Podmiot realizujący	Gmina Łochów														
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie, placówki oświatowe i kościoły gm. Łochów, lokalni regionaliści														
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie															
<p>Niski poziom edukacji Brak centrum kulturalnego i miejsc spotkań mieszkańców Niska aktywność społeczna Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy dworca PKP i Skrzyżowania z drogą krajową oraz parku „Dębinka”</p>															
Zakres czasowy realizacji	do 31-05-2018														
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>3 490 268,35 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VI 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych, dofinansowanie do 80 % kosztów kwalifikowanych Budżet gminy</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: right;">łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td style="text-align: right;">3 490 268,35</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td style="text-align: right;">1 427 045,04</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td style="text-align: right;">2 063 223,31</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		łącznie	Ogólny koszt	3 490 268,35	W tym:		Środki prywatne		Fundusze europejskie	1 427 045,04	Budżet gminy	2 063 223,31	Inne. Jakież?	
	łącznie														
Ogólny koszt	3 490 268,35														
W tym:															
Środki prywatne															
Fundusze europejskie	1 427 045,04														
Budżet gminy	2 063 223,31														
Inne. Jakież?															
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 sztuka na koniec roku 2018; liczba kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturowych udostępnionych dla niepełnosprawnych – 1 sztuka na koniec roku 2018, liczba zajęć prowadzonych w domu kultury - 2 zajęcia na koniec roku 2018, liczba uczestników prowadzonych zajęć i wydarzeń kulturalnych – 60 osób na koniec roku 2018. <p>Sposób oceny ,miary i częstotliwość:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń – raz po zakończeniu imprezy, listy obecności uczestników – raz po zakończeniu imprezy, liczba sprzedanych biletów i wydanych wejściówek – raz po zakończeniu imprezy. 														

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 59 Karta projektu nr 10

Projekt nr 10	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenów zielonych Łochowa poprzez utworzenie parku miejskiego „Dębinka” i zorganizowanie w nim cyklicznych plenerów rzeźbiarskich oraz koncertów
Lokalizacja	Łochów działka nr ewidencyjnych 2641/1, 2641/4, 2/1, 2/2, 1293 ul. 1 Maja, Łochów
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Niewykorzystany potencjał miejsca spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, zdewastowany park ze zniszczonym amfiteatrem nie nadają się obecnie ani do rekreacji, ani do działalności kulturalnej, a imprezy kulturalne odbywają się na oddalonym od MiGOK targowisku miejskim, do którego droga z domu kultury prowadzi przez zaśmiecony park. Obiekt jest</p>	

Projekt nr 10

miejscem działalności artystycznej — na tylnej ścianie zrujnowanego amfiteatru pojawił się powstańczy mural, a lokalny artysta rzeźbi w martwych drzewach.

Cel projektu

Zwiększenie liczby imprez kulturalnych w Gminie Łochów.

Zakres realizowanych działań

W ramach zadania planowane jest zorganizowanie cyklicznych plenerów rzeźbiarskich w Parku Dębinka.

W ramach zadania planowane jest zorganizowanie cyklicznych koncertów różnych rodzajów muzyki: klasycznej, filmowej, alternatywnej. Koncerty będą miały charakter kameralny nienastawiony na muzykę rozrywkową.

Przedmiotowa inwestycja będzie polegała na zagospodarowaniu przestrzeni parku „Dębinka” w celu przekazania mieszkańcom atrakcyjnego terenu o charakterze wielofunkcyjnym, gdzie do maksimum zredukowano ingerencję w istniejący drzewostan. Na terenie parku wydzielono strefy funkcjonalne oraz zgrupowano je w zależności od charakteru, wieku i potrzeb użytkowników. W parku można wyróżnić dwie przestrzenie:

1. część południową zlokalizowaną na działkach nr 2641/1, 2/1, 2/2, 1293 podzieloną dodatkowo na dwie strefy: rodzinno-wypoczynkową oraz rekreacyjno-sportową;

2. część północną zlokalizowaną na działce nr 2641/4 o charakterze wypoczynkowym.

W skład strefy rodzinno-wypoczynkowej będą wchodzić:

- przestrzeń typowo parkowa z alejami dla spacerowiczów oraz pieszych przemierzających ten teren w najczęściej użytkowanych kierunkach;
- powiązane z ciągami pieszymi kąciki wypoczynkowe na planie okręgu, wyposażone w ławki i urządzonej zieleni w klombach;
- plac zabaw dla dzieci starszych i młodszych z bogatym programem urządzeń;
- część piknikową, gdzie zlokalizowano siedziska ze stolikami;
- fontanna posadzkowa;
- amfiteatr/ kino letnie wraz z przedpołem w miejscu istniejącego amfiteatru przeznaczonego do rozbiórki;
- budynek toalet.

Strefa rekreacyjno-sportowa będzie się składać z:

- siłowni na wolnym powietrzu o programie uwzględniającym także potrzeby seniorów;
- kącika szachowego na planie okręgu;
- strefy gier ze stołem do ping-ponga i piłkarzykami;
- kontynuacji ciągów spacerowych.

Część północna parku o charakterze wypoczynkowym będzie zawierała sieć ścieżek pieszo-rowerowych, wyposażona będzie w elementy małej architektury tj. ławki, kosze na śmieci oraz oświetlenie parkowe.

Ze względu na charakter parku, jak też konieczność odciążenia widoku na strefę zapleczy budynków jednorodzinnych, zaplanowano wprowadzenie zieleni izolacyjnej wzdłuż granicy działki. Jako uzupełnienie istniejącej zieleni planowane jest wprowadzenie wielogatunkowych założeń zieleni, opartych na gatunkach rodzimych. Takie rozwiązanie przyczyni się do większego komfortu użytkownika oraz ograniczenia hałasu po stronie mieszkańców okolicznych posesji, jak i użytkowników parku.

W parku przewidziano sieć ścieżek obsługujących ruch pieszy i rowerowy zapewniającą odpowiednią cyrkulację, pozwalającą na dłuższe spacerowanie bez konieczności wybierania tej samej trasy. Dodatkowo zapewniono komunikację dla pieszych i rowerzystów przecinającą park „tranzytem” z kierunków ulic przylegających do parku. Sieć ścieżek pobocznych i kącików dodatkowo urozmaica założenie, pozwalając wybrać odpowiednie miejsce do wypoczynku na zlokalizowanych tam ławkach.

Całość założenia zostanie uzupełniona przez układ tablic informacyjnych oraz strefę wejściową przy skrzyżowaniu ulic 1-Maja i Gen. Sikorskiego.

Zakłada się możliwość etapowej realizacji przedmiotowej inwestycji.

Główne prace związane z zagospodarowaniem terenu:

Teren przeznaczony dla planowanego parku będzie wymagał częściowego przekształcenia. Prace będą obejmowały:

- rozbiórkę istniejącego betonowego amfiteatru;
- rozbiórkę istniejących ścieżek pieszych z płyt chodnikowych oraz elementów małej architektury;
- zagospodarowanie terenu zielenią urządzonej – renowacja i uzupełnienie istniejącej zieleni;
- wykonanie ścieżek pieszo-rowerowych o ujednoliconej nawierzchni z kruszywa mineralnego;
- montaż elementów małej architektury tj.: ławek parkowych, koszy na śmieci, stojaków rowerowych, tablic informacyjnych, murku z kamienia naturalnego z napisem powitalnym, itp.;
- wykonanie placu zabaw dla dzieci starszych i młodszych o bezpiecznej nawierzchni syntetycznej lub mieszanej syntetyczno-mineralnej, wyposażonego w urządzenia zabawowe wraz z ogrodzeniem;
- montaż fontanny posadzkowej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną;
- wykonanie strefy piknikowej o nawierzchni z kruszywa mineralnego wyposażonej w altany i stoliki piknikowe;

Projekt nr 10																	
<ul style="list-style-type: none"> • budowę amfiteatru/ kina letniego o konstrukcji lekkiej wraz z widownią i przedpołem o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego, wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury technicznej; • budowę budynku toalet o konstrukcji tradycyjnej murowanej, wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury technicznej; • wykonanie siłowni zewnętrznej o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego wyposażonej w urządzenia siłowe; • wykonanie kącika szachowego o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego ze stolikami do gry w szachy; • wykonanie strefy gier na wolnym powietrzu o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego, m.in. ze stołem do ping ponga i piłkarzykami; • montaż punktów oświetlenia zewnętrznego typu latarnie parkowe; • wykonanie przyłączy elektrycznych do zasilania latarni, fontanny posadzkowej, toalety i amfiteatru; • wykonanie przyłączy wodociągowych i kanalizacji do budynku toalety i fontanny; • przebudowę fragmentu istniejącego cieku wodnego polegającą na jego skanalizowaniu. 																	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów																
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	MiGOK w Łochowie, organizacje pozarządowe																
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																	
Niewystarczające możliwości spędzania wolnego czasu (oferta i przestrzeń) mogą nasilać występowanie problemów społecznych w gminie. Niewystarczająca oferta działań oświatowo-wychowawczych oraz integracji społecznej. Zaniedbany i zanieczyszczony teren parku „Dębinka”																	
Zakres czasowy realizacji	do 31-05-2018																
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	5 777 783,97 zł POIiŚ 2014-2020, 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego, Typ projektów: 2) Rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych – dofinansowanie do 80 % kosztów kwalifikowanych. Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe 5.3 Dziedzictwo kulturowe - typ projektów „Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych” maksymalny poziom dofinansowania - 80 % kosztów kwalifikowanych projektu. Budżet gminy środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw																
		<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>5 777 783,97</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>4 817 021,37</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>960 762,60</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			łącznie	Ogólny koszt	5 777 783,97	W tym:		Środki prywatne		Fundusze europejskie	4 817 021,37	Budżet gminy	960 762,60	Inne. Jakież?	
	łącznie																
Ogólny koszt	5 777 783,97																
W tym:																	
Środki prywatne																	
Fundusze europejskie	4 817 021,37																
Budżet gminy	960 762,60																
Inne. Jakież?																	
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelową														
	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zrewitalizowanych obszarów w ha • liczba elementów małej architektury, • liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, • liczba zaproszonych artystów. 	0 0 0 0	12 10 5 8														
	Sposób oceny i miary:	Raz w roku informacja z MIGOK i urzędu gminy															
	<ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja projektowa, • protokoły odbioru robót budowlanych, • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • liczba zorganizowanych plenerów rzeźbiarskich, • liczba zaproszonych artystów, • liczba powstałych dzieł. 																

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 60 Karta projektu nr 11

Projekt nr 11			
Nazwa projektu	Budowa węzła przesiadkowego w Łochowie		
Lokalizacja	Jedn. ewid. 143305_5 – Łochów Obręb 0001 – Łochów Łochów, Al. Łochowska		
Opis projektu			
<p>Opis stanu istniejącego: Ośrodkiem administracyjnym i usługowym gminy jest miasto Łochów, leżące przy krzyżujących się drogach krajowych nr 50 (duża obwodnica Warszawy) i nr 62, umożliwiające dogodny dojazd do Warszawy, Ostrowi Mazowieckiej, Siedlec, Mińska Mazowieckiego, Wyszkowa i Węgrowa. Przez Łochów przebiegają Koleje Mazowieckie i normalnotorowa linia kolejowa relacji Białystok – Łochów – Warszawa - Wilno wchodząca w skład krajowego systemu. Kierunki w komunikacji kolejowej to Warszawa i Małkinia.</p> <p>Z istniejącej zajezdni autobusowej korzystają 3 przewoźnicy autobusowi, zlokalizowana jest na tym terenie również stacja kolejowa. Obecnie z transportu korzysta około 2 000 osób dziennie, dojeżdżając do pracy i szkoły. Obecnie mieszkańcy i osoby dojeżdżające nie mają gdzie bezpiecznie zostawić auta, więc zastawiane są ulice znajdujące się nieopodal zajezdni, co znacząco zwiększa zakorkowanie się miasta i utrudnienia w ruchu, a tym samym zwiększa ryzyko dla pieszych i rowerzystów. Często przejeżdżające pociągi sprawiają iż w centrum miasta zamykany jest istniejący przejazd kolejowy, który sprawia ogromne zakorkowanie dróg krajowych a tym samym zwiększa wytwarzanie substancji szkodliwych. Gmina Łochów jest gminą z dużym nasileniem turystów szczególnie w okresie letnim.</p> <p>Cel projektu: Planowane działania zmierzają do poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu. Zwiększenie dostępu do ogólnodostępnych środków komunikacji, co przełoży się na szerszy dostęp ludności do rynku pracy a także oferty kulturalnej.</p> <p>Zakres realizowanych działań: W ramach zadania planowana jest budowa parkingu wraz z modernizacją zajezdni autobusowej a także budowa i modernizacja oświetlenia na nowobudowanym parkingi u zajezdni. Budowa wiat przystankowych</p>			
Podmiot realizujący	Gmina Łochów		
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów			
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie			
Brak miejsc parkingowych, Duże obciążenie pojazdów, co powoduje zakorkowanie miasta, Zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu pieszym i rowerowym, Pozostawianie pojazdów w niewłaściwym miejscu i blokowanie widoczności na skrzyżowaniach co powoduje stłuczki i kolizje			
Zakres czasowy realizacji	2018-2020		
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	3 750 000,00 zł brutto Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Działanie 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza Podziałania 4.3.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej, typ projektów: Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej (projekty kompleksowe obejmujące: centra przesiadkowe, ścieżki rowerowe, autobusy niskoemisyjne, Inteligentne Systemy Transportu) – dofinansowanie do 80 % kosztów kwalifikowanych projektu. Budżet Gminy		
Sposób oceny	Wskaźniki:	Wskaźnik bazowy	Wskaźnik docelowy

Projekt nr 11			
i miary rezultatów	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” - szt. 	0	1
	<ul style="list-style-type: none"> liczba wybudowanych/przebudowanych węzłów przesiadkowych – szt. 	0	1
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych 	0	15
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach 	0	700/tydzień
Sposób oceny i miary:		Na koniec realizacji zadania na podstawie dokumentów technicznych projektu	
<ul style="list-style-type: none"> dokumentacja projektowa, protokoły odbioru robót budowlanych. 			

Osiedla „Stary Łochów” i „Laskowska”

Tabela 61 Karta projektu nr 12

Projekt nr 12	
Nazwa projektu	Organizacja zajęć sportowych dla młodzieży na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska wraz z poprawą dojazdu poprzez budowę ścieżki rowerowej
Lokalizacja	Teren boiska i placu zabaw na osiedlu Laskowska Jedn. ewid. 143305_5 – Łochów Łochów, ul. Laskowska
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Droga powiatowa (ul. Laskowska w Łochowie) obecnie w nawierzchni asfaltowej znacznie zużytej. Brak przy niej chodnika i ścieżki rowerowej. Zwiększający się ruch samochodowy powoduje coraz większe zagrożenie dla poruszających się ulicą pieszych i rowerzystów, zwłaszcza pogarszający się stan techniczny jezdni. Drogą tą poruszają się niechronieni uczestnicy ruchu z trzech miejscowości – Twarogów, Lasek i Łochowa, zwłaszcza dzieci, głównie rowerami, na ogólnodostępny plac zabaw. Brakuje zorganizowanych zajęć sportowych dla młodzieży pokazujących alternatywne formy spędzania wolnego czasu. Młodzież, nie mając co robić, organizuje czas sobie sama, niszcząc często podczas takiego spędzania wolnego czasu istniejącą infrastrukturę.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Łochów poruszających się ul. Laskowską w Łochowie. Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Planowane prace mają na celu poprawę stanu technicznego nawierzchni ulicy oraz wybudowanie chodnika i ścieżki rowerowej. Planowane jest także wynajęcie animatora do przeprowadzenia zorganizowanych zajęć sportowych na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Powiat Węgrowski
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Niski poziom edukacji</p> <p>Niska aktywność społeczna</p> <p>Zły status materialny, duże bezrobocie</p> <p>Drobna przestępczość</p> <p>Niski poziom edukacji</p> <p>Duży udział osób wykorzystujących system pomocy społecznej</p> <p>Duże bezrobocie</p> <p>Duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej</p> <p>Alkoholizm i przemoc</p>	
Zakres czasowy realizacji	2018-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	630 000 zł Budżet Gminy Łochów Budżet powiatu węgrowskiego Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej – dofinansowanie do 93% kosztów kwalifikowanych. środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
Szczegółowy szacunkowy kosztorys	

Projekt nr 12							
	2018	2019	2020	2021	2022	Łącznie	
Ogólny koszt	6000	6000	6000	606000	6000	630000	
W tym:							
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	
Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	
Budżet gminy	3000	3000	3000	303000	3000	315000	
Inne. Jakiej? budżet powiatu	3000	3000	3000	303000	3000	315000	
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:			Wartość bazowa		Wartość docelowa	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych zajęć sportowych liczba uczestników zajęć, liczba wynajętych animatorów (w etatach), długość wybudowanego chodnika 			0		6 60 1 100	
	Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, umowy z animatorami, oceny beneficjentów z WF, dane MGOPS i Policji. 			Na zakończenie realizacji zajęć			

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 62 Karta projektu nr 13

Projekt nr 13	
Nazwa projektu	Modernizacja systemów ogrzewania w Gminie Łochów
Lokalizacja	Osiedle „Centrum”, „Stary Łochów”, „Wymysły”, „Łochów Fabryczny”, „Laskowska” oraz sołectwa: Łopianka, Karczewizna i Kaliska
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Obecnie budynki na terenie Osiedle „Centrum”, „Stary Łochów”, „Wymysły”, „Łochów Fabryczny”, „Laskowska” oraz sołectwa: Łopianka, Karczewizna i Kaliska ogrzewane są paliwami stałymi (węgiel, drewno). Instalacje grzewcze na w/w obszarze charakteryzują się niską efektywnością, wysokimi kosztami ogrzewania oraz wysoką emisją zanieczyszczeń do atmosfery. W rezultacie, zwłaszcza w sezonie grzewczym, jakość powietrza w mieście i jego okolicach drastycznie spada. Planowane działania mają na celu redukcję ilości CO₂ i PM 10 emitowanych z urządzeń grzewczych, co przyczyni się do polepszenia stanu powietrza na terenie Gminy, a tym samym korzystnie wpłynie na zdrowie i jakość życia mieszkańców.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Zły stan powietrza w mieście w okresach grzewczych, szczególnie widoczny na obszarze rewitalizowanym obejmującym miasto Łochów. Ogrzewanie mieszkań paliwami stałymi powodującymi dużą emisję CO ₂ Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków Zgodnie z Gminnym Programem Ochrony powietrza większość gospodarstw domowych na obszarze który zostanie poddany	

Projekt nr 13			
rewitalizacji ogrzewane są z pieców węglowych co znacząco podnosi poziom emisji dwutlenku węgla i substancji szkodliwych.			
Zakres czasowy realizacji	2018-2022		
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	1 000 000 zł brutto Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 , 4.3 Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza - Poddziałania 4.3.1 Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej, typ projektów: Ograniczenie „niskiej emisji”, wymiana urządzeń grzewczych, maksymalny poziom dofinansowania - 80% dla projektów nie objętych pomocą publiczną. Budżet gminy		
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	<ul style="list-style-type: none"> liczba wymienionych kotłów CO Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania [m2] Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [tony równoważnika CO2 – t/rok] 	0 0 0	100 12000 1055
	Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja projektowa, protokoły odbioru 	Na zakończenie realizacji projektu	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna

Tabela 63 Karta projektu nr 14

Projekt nr 14	
Nazwa projektu	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Karczewizna
Lokalizacja	Karczewizna
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą często borykają się z brakiem funduszy na rozpoczęcie działalności mimo dobrych pomysłów na nią, nie mają też możliwości doradztwa w tym zakresie.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji w Karczewiznie.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Doradztwo prowadzone przez LGD Bądźmy razem w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności. Kampania informacyjna prowadzona przez Gminę Łochów o możliwości ubiegania się o takie dofinansowanie i pomoc w przygotowaniu wniosku.</p> <p>Złożenie wniosku w tym opracowanie biznesplanu będzie należeć do przyszłego przedsiębiorcy.</p>	
Podmiot realizujący	LGD Bądźmy Razem
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Niska aktywność mieszkańców</p> <p>Zły status materialny, duże bezrobocie</p> <p>Drobna przestępczość</p> <p>Niski poziom edukacji</p>	
Zakres czasowy realizacji	2017-2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VIII Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo - dofinansowanie do 95% kosztów kwalifikowanych objętego Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, Powiat Węgrowski/Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie, Poradnictwo zawodowe Pośrednictwo pracy Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej Staże Szkolenia. Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na

Projekt nr 14				
	współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw			
		2017	2018	łącznie
	Ogólny koszt	100000	100000	200000
	W tym:			
	Środki prywatne	0	0	0
	Fundusze europejskie	100000	100000	200000
Budżet gminy	0	0	0	
Inne. Jakież?	0	0	0	
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności, liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość, liczba miejsc pracy w obszarze rewitalizowanym. 	0 0 0 0	2 2 3 3	
	Sposób oceny i miary:	Na zakończenie realizacji projektu		
	<ul style="list-style-type: none"> lista wniosków z przyznaniem dofinansowania, dane PUP i US dotyczące zatrudnienia, dokumentacja zdjęciowa realizowanych działań, dane z CEIDG oraz KRS. 			

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 64 Karta projektu nr 15

Projekt nr 15	
Nazwa projektu	Aktywizacja mieszkańców wsi Karczewizna oraz wzrost świadomości ekologicznej poprzez organizowanie cyklicznych akcji sprzątnięcia wsi
Lokalizacja	Teren Sołectwa Karczewizna
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Brak działań mających na celu aktywizację i integrację mieszkańców wsi. Widoczne zaśmiecanie miejscowości.</p> <p>Cel projektu Realizacja powyższych zadań przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawy estetyki wsi. Poprzez organizację akcji sprzątnięcia miejscowości oraz organizacji rodzinnego pikniku osiągniemy większe zaangażowanie mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży. Sprzątnięcie miejscowości przyczyni się do zmiany negatywnych zachowań wśród mieszkańców. Zwierczeniem akcji sprzątnięcia wsi będzie zorganizowanie rodzinnego pikniku ekologicznego na której nastąpi zwiększenie integracji mieszkańców, poprawa stosunków sąsiedzkich i zwiększy się motywacja na rzecz wspólnego działania dla dobra wsi.</p> <p>Zakres realizowanych działań W ramach zadania planowane jest sprzątnięcie miejscowości Karczewizna połączone z organizacją rodzinnego pikniku ekologicznego. Planujemy zakup worków na śmieci, nagród dla najaktywniej sprzątających oraz artykułów spożywczych (kielbaski, chleb i inne produkty żywnościowe oraz napoje) do zorganizowania rodzinnego pikniku ekologicznego dla mieszkańców wsi.</p>	
Podmiot realizujący	Sołtys/Rada Sołecka
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	fundusz sołecki
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Brak aktywności w życiu publicznym, kulturalnym	
Zakres czasowy realizacji	2017–2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	10 500 zł NFOŚiGW (Programy 2015-2020 – Międzydziedzinowe- Edukacja ekologiczna) – wartość dofinansowania do 70 % kosztów kwalifikowanych Budżet Gminy Łochów NFOŚiGW lub WFOŚiGW w Warszawie

Projekt nr 15									
	środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw								
	Szczegółowy szacunkowy kosztorys								
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie
	Ogólny koszt	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	10500
	W tym:								
	Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0	0
	Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0	0
Budżet gminy	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	10500	
Inne. Jakież?	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:		Wartość bazowa			Wartość docelowa			
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych akcji sprzątnania, liczba uczestników akcji, waga lub objętość zebranych odpadów. 		0			3			
Sposób oceny i miary:		Na zakończenie realizacji projektu							
<ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, potwierdzenie odbioru odpadów. 									

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska

Tabela 65 Karta projektu nr 16

Projekt nr 16	
Nazwa projektu	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców wsi Kaliska oraz wyrównywanie szans młodzieży wiejskiej poprzez rozbudowanie oferty zajęć artystycznych i zajęcia ruchowe w świetlicy w Kaliskach
Lokalizacja	świetlica w Kaliskach Kaliska 22 powierzchnia około 70 m ²
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego Zajęcia taneczno-ruchowe dla dzieci i młodzieży odbywają się raz w tygodniu, dwie godziny zajęć na trzy grupy wiekowe. Cel projektu Aktywizacja dzieci i młodzieży, rozwój zainteresowań i projektów. Aktywizacja i integracja mieszkańców wsi Kaliska. Wpływ na poprawę samooceny, samopoczucia. Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej kobiet po ciąży. zajęcia obronne, sztuki walki (np. karate) Zakres realizowanych działań Zajęcia ruchowe dla dzieci i młodzieży, sztuki walki i samoobrony, karate, dżudo itp., zajęcia plastyczne, performance, decoupage. Zajęcia rytmiki i tańca. Obok już działających zajęć zwiększenie ich liczby wpłynie na poprawę efektów. Zajęcia obejmą naukę tańca współpracy, koordynacji ruchu. Zajęcia ruchowo-taneczne, fitness, aerobik. Beneficjentki przychodzą z dziećmi, które w tym czasie bawią się (rysują, gry, zabawki). Przy okazji zajęć dochodzi do wymiany informacji, doświadczeń, pomocy, w tym ułatwiających powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.	
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Łochowie
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Niska aktywność społeczna Niski stopień aktywności kulturalnej	

Projekt nr 16			
Niski poziom zamożności mieszkańców			
Zakres czasowy realizacji	2017-2022		
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	144 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa IX Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej – dofinansowanie do 93% kosztów kwalifikowanych. Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw		
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych zajęć, liczba uczestniczek zajęć, liczba zrealizowanych wystaw oraz prac stworzonych na zajęciach. 	1 20 0	7 130 10
	Sposób oceny i miary:	Raz do roku sprawozdanie z działalności świetlicy wiejskiej	
	<ul style="list-style-type: none"> listy obecności dzieci, świadczące o udziale w zajęciach, listy obecności uczestniczek, świadczące o udziale w zajęciach. monitorowanie postępów dzieci na podstawie ocen z WF, dokumentowanie osiągnięć dzieci w zawodach sportowych wiążących się ze sportami walki, dokumentowanie osiągnięć dzieci w zawodach tanecznych, dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wystaw i wydarzeń rodzinnych. 		

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 66 Karta projektu nr 17

Projekt nr 17	
Nazwa projektu	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Kaliska
Lokalizacja	Kaliska
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą często borykają się z brakiem funduszy na rozpoczęcie działalności mimo dobrych pomysłów na nią, nie mają też możliwości doradztwa w tym zakresie. Cel projektu Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Kaliskach. Zakres realizowanych działań Doradztwo prowadzone przez LGD Bądźmy razem w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności. Kampania informacyjna prowadzona przez Gminę Łochów o możliwości ubiegania się o takie dofinansowanie i pomoc w przygotowaniu wniosku. Złożenie wniosku w tym opracowanie biznesplanu będzie należeć do przyszłego przedsiębiorcy.</p>	
Podmiot realizujący	Osoby planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów, LGD Bądźmy Razem
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Niska aktywność mieszkańców Zły status materialny, duże bezrobocie Drobna przestępczość Niski poziom edukacji</p>	

Projekt nr 17																															
Zakres czasowy realizacji	2017-2018																														
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>300 000 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Oś Priorytetowa VIII Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo - dofinansowanie do 95% kosztów kwalifikowanych objętego</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Działanie 8.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, Powiat Węgrowski/Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie, Poradnictwo zawodowe Pośrednictwo pracy Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej Staże Szkolenia.</p> <p>Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020</p> <p>środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>100000</td> <td>200000</td> <td>300000</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>100000</td> <td>200000</td> <td>300000</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>				2017	2018	łącznie	Ogólny koszt	100000	200000	300000	W tym:				Środki prywatne	0	0	0	Fundusze europejskie	100000	200000	300000	Budżet gminy	0	0	0	Inne. Jakież?	0	0	0
	2017	2018	łącznie																												
Ogólny koszt	100000	200000	300000																												
W tym:																															
Środki prywatne	0	0	0																												
Fundusze europejskie	100000	200000	300000																												
Budżet gminy	0	0	0																												
Inne. Jakież?	0	0	0																												
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki:	Wartość bazowa	Wartość docelowa																												
	<ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności, liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość, liczba miejsc pracy w obszarze rewitalizowanym. 	<p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p>	<p>5</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>8</p>																												
	Sposób oceny i miary:	Na zakończenie realizacji projektu																													
	<ul style="list-style-type: none"> lista wniosków z przyznanym dofinansowaniem, dane PUP i US dotyczące zatrudnienia, dokumentacja zdjęciowa realizowanych działań, dane z CEIDG oraz KRS. 																														

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

8.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań

1) Projekty aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przyczyniające się do ożywienia gospodarczego obszarów rewitalizacji.

Działania w tym zakresie będą kierowane dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności dla osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku 50+, osób niepełnosprawnych. Celem działań będzie zwiększenie szans tych grup społecznych na powrót na rynek pracy. Projekty w tym zakresie będą miały charakter kursów doszkalających, doradztwa i różnego rodzaju warsztatów związanych z formowaniem postaw przedsiębiorczych.

Warsztaty dot. kształtowania postaw przedsiębiorczych mogłyby również organizowane dla dzieci i młodzieży. Proponuje się, aby były one połączone z konkursami polegającymi na tworzeniu własny projektów biznesowych.

Propozycją ożywienia gospodarczego może być również projekt dot. budowy kładki pieszo-rowerowej Kaliska-Borzymy (Urle) i stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości około turystycznej dla mieszkańców Kalisk. Obecnie brakuje połączenia dwóch atrakcyjnie położonych miejscowości, co utrudnia rozwój usług turystycznych. Problemem jest uregulowanie własności działki po stronie Gminy Łochów (obecnie jest to wspólnota gruntowa mieszkańców wsi Urle – Gmina Jadów). Realizacja tego projektu przyczyniłaby się do wzrostu atrakcyjności turystycznej miejscowości Kaliska i całej Gminy Łochów, co przyczyni się do aktywizacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz stworzy szanse na rozwój społeczno-gospodarczy tego obszaru.

2) Projekty międzypokoleniowe, budujące więzi społeczne

Ważnym aspektem realizowanych projektów będzie organizacja festynów, pikników, które będą uczyły mieszkańców, że wspólnie mają wpływ na swoje otoczenie. Tego typu działania przełożą się na zwiększenie poziomu zaangażowania w działania na rzecz wspólnoty lokalnej. Realizowane działania powinny być również związane z działalnością profilaktyczną, w szczególności przeciwdziałającą alkoholizmowi.

Jednym z takich projektów może być realizacja projektu Bezalkoholowy Piknik Rodzinny „Anioły w Łochowie” na terenie Targowiska Miejskiego i Parku Dębinka. Będzie to impreza profilaktyczna, podczas której zorganizowane zostaną gry i zabawy zespołowe. Uczestnicy spotkania będą brać udział w zawodach i konkursach ukierunkowanych na integrację rodzin oraz profilaktykę antyalkoholową. Piknik będzie stanowił okazję, by dzieci, młodzież oraz rodzice mogli spędzić razem czas oraz doświadczyć dobrej zabawy. Podczas imprezy zostanie zapewniony wyodrębniony punkt pomocy, w którym specjaliści udzielą rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe pomocy psychospołecznej i prawnej, punkt ten będzie zapewniał dyskrecję osobom chcącym skorzystać z pomocy. Celem tego projektu jest:

- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- umacnianie więzi w rodzinach i promowanie wartości rodziny,
- profilaktyka antyalkoholowa,
- integracja międzypokoleniowa,
- ułatwienie mieszkańcom regionu dostępu do kultury, edukacji sportu i wypoczynku,
- kreowanie wśród mieszkańców aktywnych postaw, wolnych od alkoholu i narkotyków, zachęcenie do wychodzenia z domu i włączanie się w życie społeczne.

Proponowane projekty będą stanowiły odpowiedź na zidentyfikowane problemy takie jak niska aktywność społeczna, niski stopień aktywności kulturalnej, alkoholizm. Potencjalnym organizatorem Pikniku byłoby Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Drohiczyńskiej.

Realizacja zaproponowanych działań przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego 1. Rozwinięta i aktywna społeczność lokalna. Działania te wpisują się w szczególności w cel operacyjny 1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne oraz 1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych.

W kierunku działań określone w ramach celu operacyjnego 4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego:

- prowadzenie działań edukacyjnych służących ochronie środowiska i poszanowaniu przyrody;
- wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii kolektory słoneczne, fotowoltanika;
- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji;
- Redukcja emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę systemów grzewczych na bardziej ekologiczne

wpisuje się projekt z zakresu budowy świadomości społecznej dotyczącej negatywnych efektów społecznych i środowiskowych spalania odpadów w przydomowych kotłowniach. Jego celem jest zachęcanie mieszkańców do wymiany źródeł ciepła w swoich gospodarstwach i zaniechania spalania

paliw kopalnych i śmieci poprzez akcje informacyjne dotyczące bardziej efektywnych źródeł energii. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w segregację odpadów komunalnych to projekt mający na celu uświadomienie i zachęcenie mieszkańców Gminy Łochowa w szczególności obszarów przeznaczonych do rewitalizacji do większego zaangażowania w segregację odpadów komunalnych. Akcja informacyjna ma na celu przeciwdziałanie zaśmiecaniu okolicy przez wytwarzanie przez mieszkańców dużej ilości niesegregowanych odpadów.

Włączenie społeczne mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, poprzez działania organizacji pozarządowych to projekt nakierowany na realizację kierunków działań opisanych w celach operacyjnych 1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne i 1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych:

- realizacja programów aktywności lokalnej;
- zwiększenie oferty i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym dla mieszkańców;
- wprowadzenie lokalnych animatorów;
- poszerzenie oferty dla społeczności lokalnej, w tym zajęć świetlicowych dla dzieci;
- realizacja programów aktywizacji i integracji społecznej;
- poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych;
- realizacja programów profilaktycznych przeciwko uzależnieniom.

Projekt nr 1	
Nazwa projektu	Usuwanie azbestu z gminy Łochów
Lokalizacja	powiat węgrowski Gmina Łochów
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Na terenie gminy Łochów zinwentaryzowano (w 2014 roku) ok. 6203,94 Mg odpadów zawierających azbest. Najwięcej pokryć zawierających azbest zlokalizowano na budynkach gospodarczych. Biorąc pod uwagę rodzaj pokryć dachowych, 96% zastosowanych materiałów stanowią płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie. Pozostałe 4% stanowią płyty płaskie azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do roku 2032 należy usunąć wyroby zawierające azbest z terytorium Polski.</p> <p>Cel projektu Celem projektu pn. Usuwanie azbestu z gminy Łochów jest sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest. Ilość usuwanego wyrobu jest związane z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez właścicieli nieruchomości. W ostatnich latach jest to około 100 Mg/rok.</p> <p>Zakres realizowanych działań Projekt polegać będzie na przekazywaniu do utylizacji wyrobów zawierających azbest. Azbest — w postaci płyt eternitowych zdjęty i zabezpieczony przed pyleniem — będzie zabierany sprzed posesji przez Wykonawcę posiadającego stosowne zezwolenia na transport i utylizację wyrobów zawierających azbest. Działania, które zostaną podjęte w celu realizowania projektu to zbieranie wniosków od właścicieli nieruchomości o dofinansowanie utylizacji wyrobów zawierających azbest, następnie wystąpienie o dofinansowanie projektu do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Po podpisaniu umowy na dofinansowanie z WFOŚiGW zostanie wyłoniony Wykonawca, który odbierze eternit i przekaże do utylizacji. Odbiorcą projektu są właściciele nieruchomości, na terenie których występują wyroby zawierające azbest.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Właściciele nieruchomości objętych projektem
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Zły stan budynków komunalnych w Łochowie Fabrycznym (3 budynki) Budynki komunalne w bardzo złym stanie (brak wody, łożysk, ubikacje za domami) Pokrycia dachowe zawierające azbest Zły stan budynków użyteczności publicznej Duża liczba budynków pokrytych eternitem	

Projekt nr 1								
Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków								
Zakres czasowy realizacji	2017-2032							
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	Zgodnie z Programem Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Miasta i Gminy Łochów na lata 2014-2032 przewidywane koszty demontażu i składowania wyrobów zawierających azbest wyniosą 14 112 200,00 zł. Zakłada się, że zarówno właściciele nieruchomości indywidualnie, jak i Gmina, będą pozyskiwać dofinansowanie na realizację prac. Aktualnie WFOŚiGW finansuje 85% kosztów kwalifikowanych projektu. W kolejnych latach może to ulegać zmianie.							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie
Ogólny koszt	34992,97	34756,20	35000	40000	40000	40000	40000	264 749,17
W tym:								-
Środki prywatne	5248,97	5213,43	5250	6000	6000	6000	6000	39 712,40
Fundusze europejskie								-
Budżet gminy								-
Inne. Jakże? WFOŚiGW	29744,00	29542,77	29750	34000	34000	34000	34000	225 036,77
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> Przekazanie do utylizacji około 100 Mg odpadów zawierających azbest w skali roku. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ważenie odpadów, potwierdzenie przekazania do utylizacji na podstawie Karty Przekazania Odpadu. 							

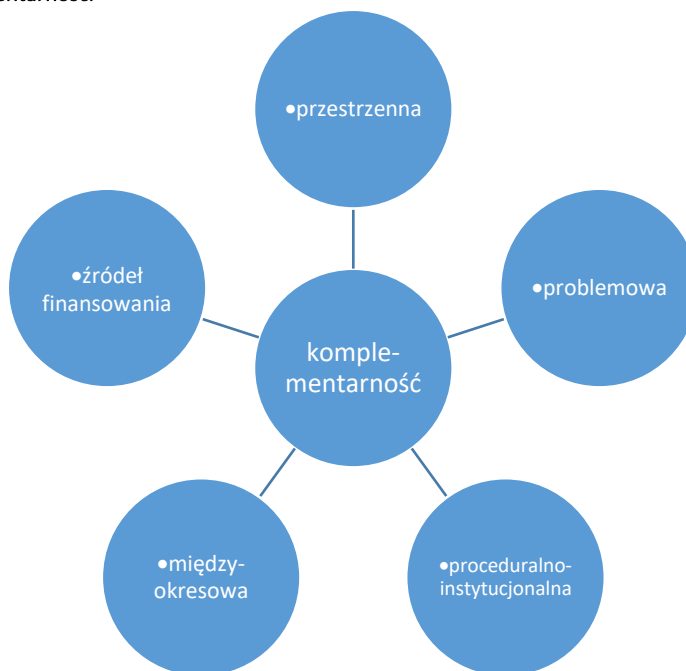
Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Jedną z głównych cech każdego programu rewitalizacji komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Komplementarność może być rozpatrywana w kilku wymiarach.

Wykres 39. Wymiary komplementarności

Źródło: opracowanie własne

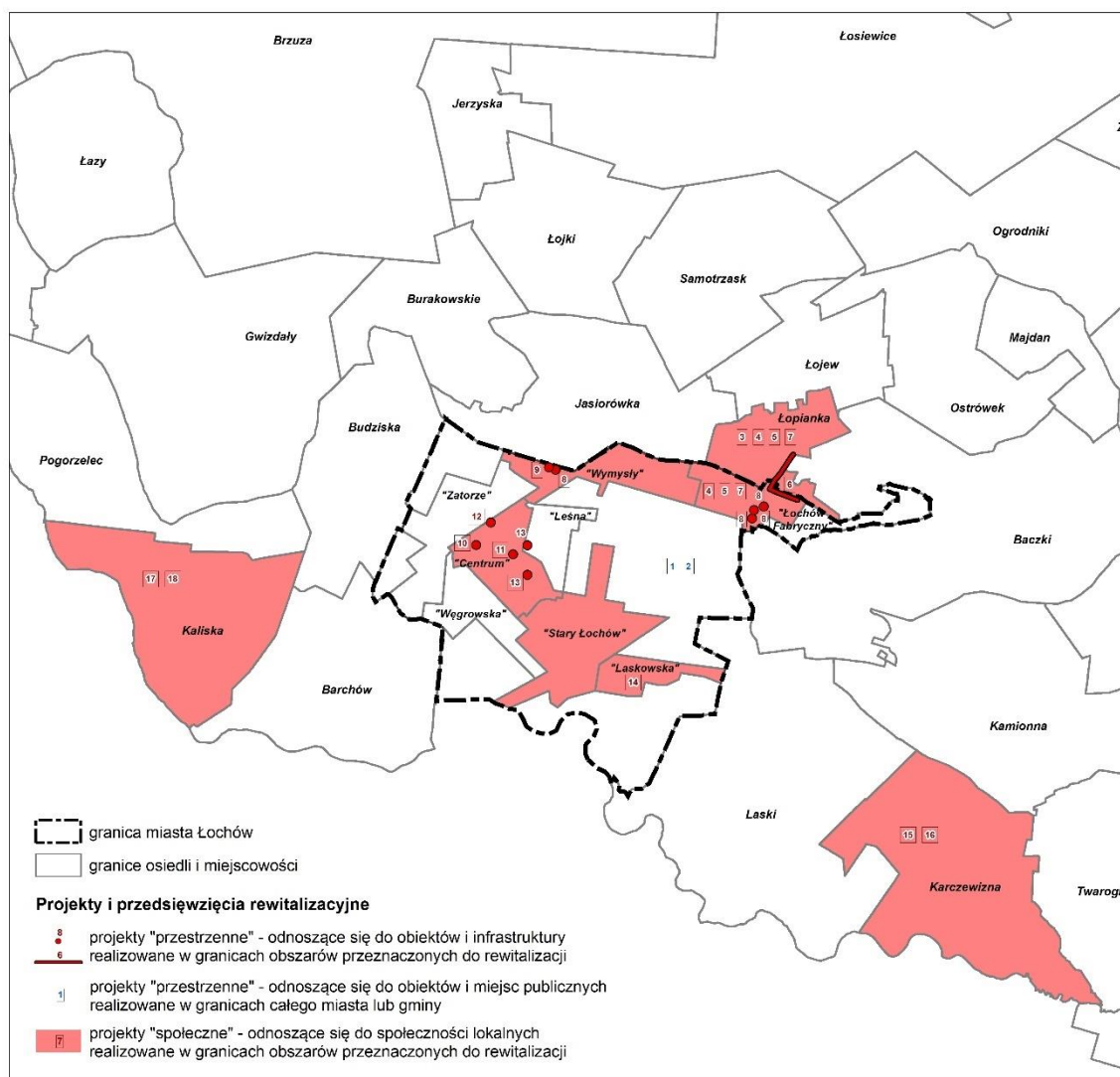
Komplementarność przestrzenna oznacza takie planowane działań rewitalizacyjnych, aby zapewnić spójność całego obszaru, ale jednocześnie uwzględnienie projektów realizowanych poza obszarem, tak aby nie doprowadzić do sytuacji, że projekty realizowane na obszarach rewitalizacji spowodują wykluczenie społeczne innych terenów gminy. Realizacja projektów na obszarze rewitalizacji przyczyni się do rozwiązania problemów źródłowych, dzięki czemu możliwe jest ograniczenie ich rozprzestrzeniania na inne części gminy. Jednocześnie pozytywne efekty realizowanych działań w dalszej perspektywie czasu mogą oddziaływać również na mieszkańców całej gminy i na rozwój społeczno-gospodarczy całego Łochowa. Dotyczy to w szczególności projektów związanych ze zwiększeniem oferty spędzania czasu wolnego oraz związanych z włączeniem społecznym mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez działania organizacji pozarządowych.

Planowane projekty są zlokalizowane równomiernie na wszystkich podobszarach rewitalizacji i w głównej mierze będą oddziaływać na ich mieszkańców poprzez wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego poprzez skoncentrowane terytorialnie, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Umiejscowione na mapie liczby odpowiadają numerom projektów z rozdziału 8.1 Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty dotyczące sołectw Kaliska i Karczewizna odnoszą się do nich w całości, podobnie jak projekty „społeczne” w miejskim podobszarze rewitalizacji. Na mapie oznaczone są także projekty „przestrzenne” odnoszące się do obiektów i infrastruktury (oznaczone liniami i punktami) oraz odnoszące się do całego miasta lub gminy oznaczone numerami na podobszarze rewitalizacji.

Rysunek 19 Mapa projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność problemowa oznacza realizację projektów rewitalizacyjnych, które wzajemnie się uzupełniają tematycznie i jednocześnie nie powodują osiągnięcia efektów tylko w jednej ze sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej). Należy zauważyć, że projekty infrastrukturalne zaplanowane w ramach procesu rewitalizacji oddziałują także na sferę społeczną np. te związane z termomodernizacją budynków bądź zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury technicznej mają wpływ także na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie dostępności usług publicznych. Planowane projekty swoją tematyką powinny również wpisywać się w zakładane cele operacyjne i strategiczne, które przypisane są do poszczególnych sfer, dzięki temu nie jest pomijany żaden aspekt rewitalizacji.

W poniższej tabeli znajduje się powiązanie projektów celami rewitalizacji w poszczególnych sferach. Powiązanie projektów ze zidentyfikowanymi problemami zostało wskazane w poszczególnych kartach projektów. Karta każdego projektu w rozdziale rozdziału 8.1 Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera pole Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi

na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie, opisujące, które problemy obszaru zidentyfikowane na etapie diagnozy i badań ma rozwiązać realizacja danego projektu.

Tabela 67 Powiązanie projektów z celami i analizowanymi sferami

Nr projektu	Nazwa projektu	Cel główny	Cel szczegółowy	Sfera
Projekty podstawowe				
1	Podniesienie estetyki miejsc publicznych w obszarach rewitalizowanych poprzez ich uprzątnięcie przez mieszkańców	1 4	1.1 4.3	społeczna środowiskowa
2	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Łopianka	2	2.2	gospodarcza
3	Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym i Łopiance	1	1.1	społeczna
4	Utworzenie Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z Łochowa Fabrycznego i Łopianki	1 3	1.1 3.2	społeczna
5	Modernizacja budynków przy ul. Fabrycznej 2, 3, 10 i ul. Dolnej 2 w Łochowie	3	3.1	techniczna
6	Budowa obiektów sportowych i udoskonalenie placu zabaw przy Szkole podstawowej nr 1 im. Batalionu Nadbużańskiego AK szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych	4	4.2	techniczna
7	Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym	1 3	1.1 3.2	społeczna techniczna
8	Poprawa dostępności zasobów kultury poprzez modernizację Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie oraz Galerii MiGOK	1 3	1.1 1.3 3.2	techniczna społeczna
9	Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury i Muzeum Historii Lokalnej	1 3	1.1 1.3 3.2	techniczna społeczna
10	Zagospodarowanie terenów zielonych Łochowa poprzez utworzenie parku miejskiego „Dębinka” i zorganizowanie w nim cyklicznych plenerów rzeźbiarskich oraz koncertów	1 4	1.1 4.2	społeczna przestrzenno-funkcjonalna środowiskowa
11	Budowa węzła przesiadkowego w Łochowie	4	4.1	przestrzenno-funkcjonalna
12	Organizacja zajęć sportowych dla młodzieży na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska wraz z poprawą dojazdu poprzez budowę ścieżki rowerowej	1 4	1.1 4.2	społeczna przestrzenno-funkcjonalna
13	Modernizacja systemów ogrzewania w Gminie Łochów	4	4.3	społeczna środowiskowa przestrzenno-funkcjonalna
14	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Karczewizna	2	2.2	gospodarcza
15	Aktywizacja mieszkańców wsi Karczewizna oraz wzrost świadomości ekologicznej poprzez organizowanie cyklicznych akcji sprzątnięcia wsi	1 4	1.1 4.3	społeczna środowiskowa
16	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców wsi Kaliska oraz wyrównywanie szans młodzieży wiejskiej poprzez rozbudowanie oferty zajęć artystycznych i zajęcia ruchowe w świetlicy w Kaliskach	1	1.1	społeczna
17	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Kaliska	2	2.2	gospodarcza
Projekty uzupełniające				
1	Usuwanie azbestu z gminy Łochów	4	4.3	środowiskowa

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna związana jest zapewnieniem odpowiednich procedur oraz systemu zarządzania i monitorowania Programem. Wiąże się to z faktem, że część projektów

realizowana będzie w partnerstwie z innymi podmiotami. Ponadto na etapie wdrażania i monitorowania ważne będzie uwzględnienie udziału społeczności lokalnej, dlatego też konieczne jest określenie jasnych i spójnych zasad, który usprawni przeprowadzenie proces rewitalizacji. Zostały one określone w rozdziale 12. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji oraz rozdziale 13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Działania rewitalizacyjne zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji powinny także uwzględniać projekty realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej w latach 2007-2013. Analiza i ocena rezultatów wcześniej realizowanych projektów to niezbędny element zachowania **komplementarności międzyokresowej**. W poprzedniej perspektywie gmina nie wdrażała programu rewitalizacji, niemniej jednak realizowała projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, które swoim charakterem wiążą się z obecnie planowanymi projektami i stanowią źródło dobrych praktyk odnośnie realizacji przedsięwzięć. Część z tych projektów stanowią zadania infrastrukturalne, część projekty „miękkie” – nieinwestycyjne.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 przewidziano do realizacji zadania związane z wykorzystaniem rozwiązań służących zwiększeniu energooszczędności oraz (np. termomodernizacje budynków) oraz dotyczące zwiększenia świadomości w zakresie ochrony środowiska, niskiej emisji. Komplementarnymi do tego są projekty realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej:

- Gmina Łochów przyjazna środowisku naturalnemu – OZE (Działanie 4.3, RPO WM 2007-2013);
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Łochów;
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łochów.

Ważnym aspektem jest także zapewnienie odpowiednich zajęć dla dzieci i młodzieży, projekty przewidziane w tym zakresie w PR są komplementarne do następujących projektów z poprzedniej perspektywy finansowej:

- Przedszkole Wojtka Strażaka;
- Wesołe przedszkolaki;
- Z indywidualizacją ku sukcesowi.

Jednym z kierunków działań PR jest także zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego i zwiększenie integracji społecznej. W ramach perspektywy na lata 2007-2013 również realizowane były działania w tym zakresie:

- Zwiększenie dostępu do Internetu szansą wszechstronnego rozwoju mieszkańców Gminy Łochów;
- I ty możesz aktywizacja społeczna i zawodowa osób nieaktywnych zawodowo z terenu Gminy Łochów zagrożonych wykluczeniem społecznym w miejscowościach Kaliska i Łochów – wymagana kontynuacja działań);
- "DODAC RADOŚCI DO ŻYCIA" – integracja społeczna osób powyżej 60 roku życia w Gminie Łochów;
- e-Łochów;
- "e-Społeczeństwo Łochowa”.

W poprzedniej perspektywie realizowane były także projekty zakresu infrastruktury technicznej, zwiększające dostępność przestrzenną oraz poprawiające warunki do rozwoju gospodarczego:

- Przebudowa ulicy Al. Pokoju w Łochowie;
- Przebudowa drogi gminnej Budziska – Kaliska – Pogorzelec, Gmina Łochów;
- Budowa infrastruktury terenów przemysłowych w Łochowie (w tym przebudowa ulic Fabrycznej i Baczkowskiej);
- Rozbudowa i modernizacja systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych w Gminie Łochów (oczyszczalnia na terenie Łochowa Fabrycznego).

Obecnie realizowane projekty w tym zakresie będą stanowiły kontynuację rozwoju sieci drogowej na obszarach rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania oznacza umiejętne łączenie i uzupełnianie wsparcia finansowego ze środków publicznych i prywatnych. To także takie planowanie montażu finansowego, który pozwoli na uniknięcie ryzyka podwójnego finansowania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisane do Programu Rewitalizacji zakładają finansowanie z różnych źródeł. Ponadto w rozdziale 10 Indykatywne ramy finansowe zostały określone potencjalne źródła finansowania programu rewitalizacji w podziale na środki publiczne i prywatne, krajowe i unijne oraz na Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w celu wykazania dopełniania się finansowania działań miękkich i twardych.

10. Indykatywne ramy finansowe

Projekty w ramach Programu Rewitalizacji mogą być realizowane przez różne podmioty: z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Podmioty te uzupełniają się wzajemnie w swoich działaniach. Również źródła finansowania powinny się uzupełniać – w ramach poszczególnych działań można korzystać zarówno ze źródeł prywatnych, jak i publicznych. Dywersyfikacja źródeł finansowania i podmiotów realizujących projektu umożliwi osiągnięcie lepszych rezultatów oraz korzystanie zarówno z komercyjnych, jak i niekomercyjnych źródeł finansowania.

Do komercyjnych źródeł finansowania należą przede wszystkim kredyty, pożyczki, obligacje komunalne. Poza tym niektóre działania mogą być wspierane przez środki własne przedsiębiorstw i innych podmiotów prywatnych oraz organizacji pozarządowych. Dlatego też w procesie rewitalizacji na etapie planowania i realizacji bardzo istotna jest współpraca podmiotów z różnych sektorów gospodarki.

Największe znaczenie wśród niekomercyjnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają środki własne budżetu gminy, fundusze europejskie i środki budżetu państwa.

Fundusze europejskie obejmują dedykowane działania, które można wykorzystać planując i realizując działania rewitalizacyjne. W tym zakresie najważniejszymi programami są:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM),
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POiŚ),
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER)
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Dodatkowo istnieje możliwość skorzystania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, który realizuje między innymi takie programy jak:

- Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Sowa – energooszczędne oświetlenie uliczne,
- PROSUMENT i BOCIAN – wsparcie tworzenia mikroinstalacji OZE,
- Edukacja ekologiczna

lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Bank Gospodarstwa Krajowego jest operatorem Funduszu Termomodernizacji i Remontów, mogącego być instrumentem wykorzystywanym do poprawy warunków zamieszkiwania na obszarze zdegradowanym.

Kolejnym niekomercyjnym źródłem finansowania do wykorzystania w ramach realizacji Programu Rewitalizacji jest wsparcie fundacji organizujących projekty grantowe, z których w pierwszej kolejności mogą skorzystać społeczności lokalne i organizacje pozarządowe. Przykładami takich fundacji są Fundacja BZ WBK, która organizuje projekt grantowy „Tu mieszkam, tu zmieniam”, czy fundacja Kronenberga działająca przy Banku Citi Handlowym.

11. Partycypacja społeczna

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku obecnie szczególnie ważnym elementem prowadzenia procesu rewitalizacji są działania partycypacyjne. Prace nad sporządzeniem Programu Rewitalizacji odbywały się w kilku zasadniczych etapach. W ich trakcie starano się zapewnić jak najszerszy udział mieszkańców oraz różnych środowisk społecznych w tym organizacji pozarządowych. Tworzenie niniejszego dokumentu przebiegało w sposób umożliwiający społeczności lokalnej czynny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie oraz działanie na rzecz własnych interesów. Społeczność lokalna była również źródłem informacji o niezaspokojonych potrzebach i problemach na obszarze gminy. Partycypacyjne podejście do procesu rewitalizacji jest traktowane jako warunek niezbędny dla kształtowania treści tego dokumentu ze szczególnym uwzględnieniem wyboru projektów rewitalizacyjnych, a także jako podstawa dla prawidłowego ich wdrażania, zgodnego ze standardami jakości osiągania celów i zarządzania oraz ewaluacji tego procesu.

W procesie tworzenia dokumentu Programu Rewitalizacji wykorzystano następujące narzędzia partycypacji społecznej:

- **Badanie ankietowe.** Badanie zostało przeprowadzone w dniach 5-8 października 2016 roku. Wzięło w nim udział 100 losowo dobranych mieszkańców gminy Łochów z sołectw Łopianka (10), Karczewizna (9), Kaliska (10) oraz osiedli „Łochów Fabryczny” (7), „Wymysły” (12), „Centrum” (26), „Stary Łochów” (16), „Laskowska” (10). Celem ankiety było pogłębienie diagnozy obszaru rewitalizacji. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla lokalnej społeczności. Badanych zapytano o najważniejsze problemy i zalety w jednostkach przez nich zamieszkiwanych, poproszono o ocenę poszczególnych aspektów życia w jednostkach, wskazanie najważniejszych odbiorców działań rewitalizacyjnych oraz charakteru przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które powinny zostać zrealizowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk. Respondenci byli mieszkańcami podobszarów rewitalizacji, w związku z czym najlepiej znali ich problemy i potencjały.
- **Spotkania diagnostyczne.** Spotkanie odbyło się 11 sierpnia 2016 roku w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Łochowie. Podczas spotkania jego uczestnikom zaprezentowano najważniejsze informacje i definicje związane z procesem rewitalizacji. Przedstawiono także etapy realizacji projektu. Prelegenci omówili dotychczasowe wyniki przeprowadzonej analizy desk research i wskazali obszary zdegradowane. Następnie w toku prac warsztatowych uczestnicy zostali poproszeni o stworzenie charakterystyki wybranych obszarów obejmujące występujące tam problemy, zjawiska kryzysowe i potrzeby rewitalizacyjne, ale także istniejące potencjały do wykorzystania. W spotkaniu brali udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łochowie, dyrektorzy placówek edukacyjnych, reprezentanci organizacji pozarządowych.

- **Spacery badawcze.** Spacer badawczy jest interaktywną, terenową metodą poznania opinii mieszkańców na temat obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Spacer miał umożliwić ocenę przestrzeni oczami jej użytkowników. Spacery w gminie Łochów odbyły się 19 października 2016 roku. Spacery przeprowadzono na obszarach rewitalizacji, które wyznaczono na terenie gminy Łochów i które odznaczają się największą intensywnością zjawisk kryzysowych. Pierwsza trasa obejmowała osiedla „Łochów Fabryczny”, „Wymysły”, „Centrum”, „Stary Łochów”, „Laskowska”, druga — sołectwa Łopianka, Karczewizna i Kaliska. Uczestnicy spacerów zostali zapytani o stan danego miejsca i poziom bezpieczeństwa, o przestrzenie międzyosiedlowe, stan infrastruktury technicznej, poziom rozwoju gospodarczego, stan miejsc spotkań oraz dostępność i rozwój oferty spędzania wolnego czasu. Uczestnikami spacerów byli przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łochowie, dyrektorzy placówek edukacyjnych, reprezentanci organizacji pozarządowych, radni miejscy oraz spotykani mieszkańcy.
- **Warsztaty projekcyjne.** Warsztaty odbyły się 19 października 2016 roku. Celem spotkania było wypracowanie elementów wizji i możliwych działań rewitalizacyjnych. Warsztaty były kontynuacją prac podjętych podczas warsztatów diagnostycznych i rozpoczęły się od prezentacji dotychczasowych wniosków wynikających z przeprowadzonego badania ankietowego. Dalej omówione zostały działania rewitalizacyjne, które należy podjąć, aby osiągnąć zakładaną wizję. Na zakończenie spotkania uczestnicy zostali poinformowani o możliwości zgłaszania kart projektów oraz kryteriach wyboru projektów do Programu Rewitalizacji. W spotkaniu brali udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łochowie, dyrektorzy placówek edukacyjnych, reprezentanci organizacji pozarządowych.
- **Zgłaszanie kart projektów.** Wskazane narzędzie umożliwiło zgłoszenie interesariuszom rewitalizacji autorskich przedsięwzięć w przyszłości realizowanych w gminie Łochów na wyznaczonych obszarach. Zgłaszane projekty mogły być na różnym poziomie gotowości do realizacji. Każda zainteresowana osoba lub instytucja mogła zgłosić propozycję projektu. Wzór kart dostępny był na gminnej stronie internetowej, w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Łochów, w Biurze Obsługi Mieszkańca lub w pokoju 221 w Urzędzie Miejskim w Łochowie. Interesariusze chętnie zgłaszali swoje pomysły projektów rewitalizacyjnych w tej formie. Większość przedsięwzięć zaproponowali pracownicy Urzędu Miejskiego w Łochowie i jego jednostek organizacyjnych, część radni i sołtysi, projekt nr 9 został zgłoszony przez dyrekcję szkoły, 16 – organizację pozarządową.

Warsztaty diagnostyczny i projekcyjny, podobnie spacery badawcze przyczyniły się do aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. Możliwe było wykorzystanie pozytywnych efektów pracy grupowej, a także wypracowywanie konsensusu uwzględniającego punkty widzenia różnych grup interesariuszy. Wykorzystanie badania ankietowego umożliwiło odwołanie się do lokalnej społeczności oraz zweryfikowanie i pogłębienie opisu opracowanego na podstawie danych zastanych. Poglądy mieszkańców zostały uwzględnione już w początkowej fazie prac obejmującej wybór obszarów zdegradowanych i rewitalizacji. Ponadto zaletą zastosowania ankiety było budowanie społecznej świadomości procesu rewitalizacji. Społeczny nabór kart projektów pozwolił na zawarcie w dokumencie Programu przedsięwzięć wprost wynikających z potrzeb interesariuszy.

Szczegółowy raport z badania stanowi załącznik 1. Raport z badań diagnozujących zjawiska i czynniki kryzysowe w gminie Łochów.

Raport ze spacerów badawczych, ich trasy, zgłoszone problemy wraz z przyczynami i propozycjami rozwiązań oraz dokumentacja zdjęciowa znajdują się w załączniku 2. Raport ze spacerów badawczych

w zakresie kompleksowej realizacji zadania „Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022”

W celu uzyskania efektywności rewitalizacji na etapie wdrażania i monitoringu niezbędne jest silne i trwałe partnerstwo pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w prowadzenie procesu rewitalizacji oraz we wdrażanie oraz ocenę efektów programu rewitalizacji.

Na interesariuszy procesu rewitalizacji składają się w szczególności:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie;
- Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie;
- Urząd Miejski W Łochowie;
- Komisariat Policji Łochów;
- Straż Miejsko-Gminna w Łochowie
- Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie,
- Organizacje pozarządowe,

Jednostki te wielokrotnie udostępniały dane, które posłużyły delimitacji obszaru zdegradowanego;

- przedsiębiorcy, reprezentanci placówek pomocy społecznej, instytucji kultury, edukacji oraz mieszkańcy Gminy Łochów – osoby biorące udział w spotkaniach konsultacyjnych, wyrażający zdanie na temat zasadności wskazania danego obszaru jako obszaru rewitalizacji;
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym w szczególności osoby dotknięte dysfunkcjami społecznymi – beneficjenci końcowi procesu rewitalizacji;
- organizacje pozarządowe, lokalni przedsiębiorcy, instytucje kultury i edukacji i ich reprezentanci – podmioty, które w szczególności będą zaangażowane w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, inicjatyw skierowanych do społeczności lokalnej oraz zyskają przestrzeń do prowadzenia działań rewitalizacyjnych skierowanych do beneficjentów końcowych.

W ramach niniejszego LPR Wnioskodawca zakłada dwustronna partycypację społeczną podczas wdrażania programu rewitalizacji, która umożliwi realny wpływ na to, w jaki sposób działają i jakie cele realizują beneficjenci końcowi.

Mając na uwadze powyższe, na potrzebę zarządzania programem, w tym w szczególności wdrażania, monitoringu i oceny procesu rewitalizacji w Gminie Łochów, powołany zostanie zespół ds. realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów, mający za wspólny cel efektywny proces rewitalizacji Gminy Łochów.

Z punktu widzenia realizacji celów LPR istotne będzie zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji i innych interesariuszy w procesie realizacji LPR, szczególnie w zakresie:

- oceny koncepcji planowanych projektów.

Zawarte w Programie projekty są wynikiem pomysłów i postulatów zgłoszonych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz organizacji społecznych. Do ich realizacji Istotne będzie utrzymanie ścisłej współpracy między realizatorami projektów, a mieszkańcami, którzy mają być beneficjentem końcowym efektów zaplanowanych prac. Dlatego zaplanowano, iż realizacja projektów w ramach LPR będzie konsultowana z mieszkańcami obszaru rewitalizacji (spotkania). Celem spotkań będzie informowanie mieszkańców ze szczegółami projektów, aby zebrać feedback i dostosować zaplanowane działania do potrzeb interesariuszy, aby były jak najlepiej dopasowane do potrzeb mieszkańców;

- udziału w pracach związanych z monitoringiem i ewaluacją LPR.

Partycypacja społeczna jest wynikiem założenia, iż opinie mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat podejmowanych działań są najważniejszym wskaźnikiem realizacji i sukcesu rzeczowego LPR. Przewidywany sposób realizacji monitoringu opiera się na możliwości swobodnej wypowiedzi każdego z beneficjentów procesu rewitalizacji. Wyniki monitoringu będą poddawane dyskusji nie tylko w ramach zespół ds. realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów, ale również na otwartych spotkaniach z mieszkańcami. Wnioski z tych spotkań będą uzupełniały wnioski dla władz miasta na temat ew. modyfikacji lub usprawnienia wdrażania LPR-u.

Podsumowując partycypacja społeczna na etapie wdrażania Programu nie będzie polegać wyłącznie na uczestnictwie w Zespole ds. realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów, lecz przede wszystkim na aktywnym uczestnictwie i realizacji konkretnych projektów, których fundamentalnym założeniem jest zaangażowanie społeczności obszaru rewitalizacji.

12. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki powinien identyfikować organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania i zadania. Podmiotem zarządzającym procesem rewitalizacji w gminie Łochów jest Burmistrz Łochowa.

Działania operacyjne obejmujące przygotowanie wykonywał zespół ds. przygotowania Programu Rewitalizacji Gminy Łochów powołany zarządzeniem nr 59/2016 Burmistrza Łochowa z dnia 05 września 2016 r. W skład zespołu weszli przedstawiciele władz gminy, Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, pracownicy Urzędu oraz przedstawiciel organizacji pozarządowych.

Wdrażaniem Programu będzie zajmował się zespół ds. realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów. Zespół ten będzie się składał z pracowników Urzędu Miejskiego, jednostek pomocniczych gminy, oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządu mieszkańców Łochowa. Skład zespołu:

- Koordynator zespołu pracownik Urzędu zajmujący się monitoringiem wskaźników w dokumentach planistycznych gminy – samodzielne stanowisko pracy bezpośrednio podporządkowane Burmistrzowi Łochowa
- Pracownik urzędu z wydziału Inwestycji,
- Przedstawiciel Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie,
- Przedstawiciel Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie,
- Przedstawiciel organizacji pozarządowych,
- Przedstawiciel Samorządu mieszkańców Łochowa.

Zespół będzie się zajmował pozyskaniem, gromadzeniem i weryfikacją danych. Pracę zespołu będzie koordynowała osoba zajmująca się w strukturze urzędu monitoringiem wskaźników w dokumentach planistycznych Gminy.

Zespół będzie także odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego Programu w tym:

- pozyskiwanie danych do oszacowania wskaźników realizacji Programu,
- opracowywanie rocznych raportów z realizacji Programu,
- sporządzenie raportu końcowego z wykonania Programu,
- monitorowanie przebiegu prac w ramach poszczególnych projektów,
- szacowanie wartości wskaźników projektowych,
- udział w posiedzeniach Zespołu i w konsultacjach z mieszkańcami,
- organizacja konsultacji i spotkań z mieszkańcami,
- przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od mieszkańców,
- decydowanie o zasadności dokonania korekt w Programie,
- koordynowanie aktualizacji Programu,
- prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych.

Działanie Zespołu oparto na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Łochowie, a interesariuszami procesu rewitalizacji. Do zadań Zespołu ds. rewitalizacji należą następujące zadania:

- na etapie opracowania Programu Rewitalizacji — koordynowanie prac, proponowanie możliwych rozwiązań do zastosowania, przygotowanie i przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zaopiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- na etapie wdrażania — zbieranie danych niezbędnych do monitorowania Programu Rewitalizacji, monitorowanie i ocena stopnia realizacji Programu, nadzór i kontrola nad realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych pod kątem jakości wykonania, zakładanych terminów i optymalizacji kosztów, ogłaszanie naborów na zgłaszanie dodatkowych projektów rewitalizacyjnych, prowadzenie aktywnych działań na rzecz zachęcania mieszkańców do włączenia się w realizację działań rewitalizacyjnych;
- na etapie monitorowania — monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu danego projektu, ewaluacja Programu, sporządzenie raportu końcowego na zakończenie realizacji Programu.

Ponadto do zadań zespołu na wszystkich wskazanych powyżej etapach realizacji Programu Rewitalizacji będzie należała promocja Programu i szerzenie idei rewitalizacji w swoim otoczeniu, w tym motywowanie i zachęcanie do włączenia się w prace w ramach projektów rewitalizacyjnych. Zespół będzie odpowiadał także za upowszechnianie rezultatów i efektów działań podejmowanych w ramach realizacji Programu Rewitalizacji.

W celu sprawnego zarządzania dużymi inwestycyjnymi zadaniami rewitalizacyjnymi Burmistrz Łochowa może powoływać zespoły zadaniowe, które utworzą przedstawicieli poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Łochowie odpowiedzialnych za częściowe funkcje zarządzania projektem. Powołanie takich zespołów ma służyć właściwemu przygotowaniu projektów od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją na każdym etapie — od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzanie przepływem dotacji, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Proces monitoringu polega na systematycznym gromadzeniu oraz analizowaniu i raportowaniu danych o charakterze ilościowym, a także jakościowym umożliwiającym określenie efektywności realizacji celów przedstawionych w programie rewitalizacji. Skuteczny system monitoringu pozwala na dokonanie rzetelnej oceny efektywności prowadzonych działań.

Program rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki powinien identyfikować organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania i zadania. Podmiotem zarządzającym procesem rewitalizacji w gminie Łochów jest Burmistrz Łochowa.

Działania operacyjne obejmujące przygotowanie wykonywał zespół ds. przygotowania Programu Rewitalizacji Gminy Łochów powołany zarządzeniem nr 59/2016 Burmistrza Łochowa z dnia 05 września 2016 r. W skład zespołu weszli przedstawiciele władz gminy, Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, pracownicy Urzędu oraz przedstawiciel organizacji pozarządowych.

Wdrażaniem Programu będzie zajmował się zespół ds. realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów. Zespół ten będzie się składał z pracowników Urzędu Miejskiego, jednostek pomocniczych gminy, oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządu mieszkańców Łochowa. Skład zespołu:

- Koordynator zespołu pracownik Urzędu zajmujący się monitoringiem wskaźników w dokumentach planistycznych gminy – samodzielne stanowisko pracy bezpośrednio podporządkowane Burmistrzowi Łochowa
- Pracownik urzędu z wydziału Inwestycji,
- Przedstawiciel Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie,
- Przedstawiciel Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie,
- Przedstawiciel organizacji pozarządowych,
- Przedstawiciel Samorządu mieszkańców Łochowa.

Zespół będzie się zajmował pozyskaniem, gromadzeniem i weryfikacją danych. Pracę zespołu będzie koordynowała osoba zajmująca się w strukturze urzędu monitoringiem wskaźników w dokumentach planistycznych Gminy.

Zespół będzie także odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego Programu w tym:

- pozyskiwanie danych do oszacowania wskaźników realizacji Programu,
- opracowywanie rocznych raportów z realizacji Programu,
- sporządzenie raportu końcowego z wykonania Programu,
- monitorowanie przebiegu prac w ramach poszczególnych projektów,
- szacowanie wartości wskaźników projektowych,
- udział w posiedzeniach Zespołu i w konsultacjach z mieszkańcami,
- organizacja konsultacji i spotkań z mieszkańcami,
- przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od mieszkańców,

- decydowanie o zasadności dokonania korekt w Programie,
- koordynowanie aktualizacji Programu,
- prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych.

Działanie Zespołu oparto na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Łochowie, a interesariuszami procesu rewitalizacji. Do zadań Zespołu ds. rewitalizacji należą następujące zadania:

- na etapie opracowania Programu Rewitalizacji — koordynowanie prac, proponowanie możliwych rozwiązań do zastosowania, przygotowanie i przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zaopiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- na etapie wdrażania — zbieranie danych niezbędnych do monitorowania Programu Rewitalizacji, monitorowanie i ocena stopnia realizacji Programu, nadzór i kontrola nad realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych pod kątem jakości wykonania, zakładanych terminów i optymalizacji kosztów, ogłaszanie naborów na zgłaszanie dodatkowych projektów rewitalizacyjnych, prowadzenie aktywnych działań na rzecz zachęcania mieszkańców do włączenia się w realizację działań rewitalizacyjnych;
- na etapie monitorowania — monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu danego projektu, ewaluacja Programu, sporządzenie raportu końcowego na zakończenie realizacji Programu.

Ponadto do zadań zespołu na wszystkich wskazanych powyżej etapach realizacji Programu Rewitalizacji będzie należała promocja Programu i szerzenie idei rewitalizacji w swoim otoczeniu, w tych motywowanie i zachęcanie do włączenia się w prace w ramach projektów rewitalizacyjnych. Zespół będzie odpowiadał także za upowszechnianie rezultatów i efektów działań podejmowanych w ramach realizacji Programu Rewitalizacji.

W celu sprawnego zarządzania dużymi inwestycyjnymi zadaniami rewitalizacyjnymi Burmistrz Łochowa może powoływać zespoły zadaniowe, które utworzą przedstawiciele poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Łochowie odpowiedzialnych za częściowe funkcje zarządzania projektem. Powołanie takich zespołów ma służyć właściwemu przygotowaniu projektów od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją na każdym etapie — od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzanie przepływem dotacji, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy

Ocena realizacji programu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez miarę wskaźników rezultatu, które pozwalają zaobserwować zmiany wynikające z wykorzystania wytworzonych produktów — czyli zmiany będące rezultatem zaplanowanych działań (punktem odniesienia jest poziom danego wskaźnika przed rozpoczęciem działań). Propozycja wskaźników rezultatu została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 68 Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami rezultatu

Cel szczegółowy	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło
1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne	Zwiększenie oferty i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym dla mieszkańców	liczba uczestników prowadzonych zajęć i wydarzeń kulturalnych liczba zrealizowanych wystaw i wydarzeń rodzinnych - • 1300	2400 (wzrost o 84%)	Sprawozdania Domu Kultury Łochowie

1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania patologicznych zjawisk	Poziom bezpieczeństwa mieszkańców	299 przestępstw (2014)	284 (spadek o 5%)	Sprawozdania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania patologicznych zjawisk	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej	1293	1229 (spadek o 5%)	Sprawozdania Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania patologicznych zjawisk	Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej	895	850 (spadek o 5%)	Sprawozdania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie
1.3. Wysoki poziom kapitału ludzkiego mieszkańców obszaru	Wyniki egzaminów uczniów	I – 64,8 II – 75,5 HiW – 60,3 JP – 58,6 Mat – 42,8 Przyr – 47,8 JO P – 59,0 JO R – 39,0	I – 68 II – 79,3 HiW – 63,3 JP – 61,5 Mat – 44,9 Przyr – 50,2 JO P – 62,0 JO R – 41,0 (wzrost o 5%)	Sprawozdania Centrum Usług Wspólnych
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych	225	214 (spadek o 5%)	Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy	123	117 (spadek o 5%)	Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym	54	51 (spadek o 5%)	Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie
2.2. Wzrost poziomu aktywności gospodarczej	Liczba przedsiębiorstw	414	435 (wzrost o 5%)	Wydruk z systemu CEiG Urząd Miejski w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania patologicznych zjawisk	Liczba niebieskich kart	31	29 (spadek o 5%)	Dane z Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie
3.1. Infrastruktura techniczna dostosowana do potrzeb mieszkańców	Poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacja budynków, poprawa wyposażenia w media)	liczba zmodernizowanych budynków komunalnych - 0	4	Dane z Wydziału Inwestycji Gminy Łochów
3.2. Rozwój i poprawa dostępności infrastruktury społecznej	Budowa strażnicy przy ulicy Fabrycznej, wyposażenie OSP, filia PSP	0	1	Dane z Wydziału Inwestycji Gminy Łochów
4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów	Rozwój sieci infrastruktury pieszo-rowerowej	0	100 m	Dane z Wydziału Inwestycji Gminy Łochów
4.2. Otwarta i zagospodarowana przestrzeń dla potrzeb społecznych	Zagospodarowanie Parku „Dębinka”	0 ha	10 ha	Dane z Wydziału Inwestycji Gminy Łochów

mieszkańców				
4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego	Liczba gospodarstw domowych objętych selektywnym zbieraniem odpadów	5500	5600 (wzrost o około 2% — do całkowitej liczby gospodarstw w gminie)	Wydział gospodarki odpadami Urząd Miejski w Łochowie

Źródło: opracowanie własne

Do poszczególnych celów operacyjnych, co za tym idzie także strategicznych przypisano także wskaźniki produktu, które odnoszą się do konkretnych, materialnych efektów zaprojektowanych działań (dlatego poziom wyjściowy tych wskaźników zawsze wynosi zero, więc na tym etapie nie jest określany).

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami, a także podanym źródłem informacji o nich.

Tabela 69 Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami produktu

Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość docelowa	Źródło
1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznego	5	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba inicjatyw oddolnych mieszkańców, którym udzielono wsparcia finansowego w danym roku	15	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	2	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba kulturowych obszarów / miejsc / instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych	2	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	1	Urząd Miejski w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi	100	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	20	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
1.3. Wysoki poziom kapitału ludzkiego mieszkańców obszaru	Liczba utworzonych klubów, nowych miejsc spotkań dla młodzieży	2	Urząd Miejski w Łochowie
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem	100	Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie
2.2. Wzrost poziomu aktywności gospodarczej	Liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość	2	Urząd Miejski w Łochowie
3.1. Infrastruktura techniczna dostosowana do potrzeb mieszkańców	Liczba budynków mieszkalnych będących w złym stanie technicznym wyremontowanych w ramach realizacji programu	5	Urząd Miejski w Łochowie
3.2. Rozwój i poprawa dostępności infrastruktury społecznej	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach organizowanych w ramach utworzonej świetlicy środowiskowej	50	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	4	Urząd Miejski w Łochowie
4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów	Liczba nowopowstałych miejsc parkingowych	100	Urząd Miejski w Łochowie
	Długość wyremontowanych i wybudowanych nowych w danym roku ciągów komunikacyjnych (m)	3000	Urząd Miejski w Łochowie
4.2. Otwarta i zagospodarowania przestrzeni dla potrzeb społecznych	Powierzchnia zmodernizowanych terenów zieleni (ha)	10	Urząd Miejski w Łochowie

Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość docelowa	Źródło
mieszkańców	Liczba nowoutworzonych miejsc sportowo-rekreacyjnych	2	Urząd Miejski w Łochowie
4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego	Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania (m ²)	12500	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba jednostek korzystająca z OZE	10	Urząd Miejski w Łochowie

Źródło: opracowanie własne

Dobrane do monitoringu wskaźniki są z następującymi kryteriami:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

Za zbieranie niezbędnych danych odpowiedzialne będą podmioty realizujące poszczególne przedsięwzięcia oraz poszczególne wydziały i jednostki organizacyjne Miasta, a także instytucje zewnętrzne prowadzące swoje statystyki np. Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie.

Proponuje się, aby ocena była dokonywana corocznie (chyba, że charakter konkretnego wskaźnika wymaga inaczej). Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych zobowiązany będzie do przesłania drogą elektroniczną informacji dot. realizacji projektu wraz z danymi dot. poziomu osiągniętych wskaźników.

Co najmniej raz na 2 lata program rewitalizacji będzie weryfikowany i w razie potrzeby aktualizowany. Po dokonaniu aktualizacji program zostanie poddany konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z przeprowadzonego procesu wdrożony w życie.

W 2022 roku, po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która zbada długotrwałe efekty programu oraz ich trwałość. Sprawdzona zostanie skuteczność i efektywność interwencji. Ewaluacja ta dostarczy też informacji na ile udało się osiągnąć założone cele oraz wskaże również w jaki sposób powinny zostać zaplanowane kolejne działania rewitalizacyjne. Sprawozdanie z realizacji całego programu także zostanie opublikowane na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

14. Spis tabel

Tabela 1 Liczba osób w poszczególnych jednostkach analitycznych.....	7
Tabela 2. Stan ludności gminy Łochów w latach 2010 - 2015.....	8
Tabela 3 Obciążenie ekonomiczne ludności gminy Łochów w latach 2010-2015.....	11
Tabela 4 Bezrobocie w gminie Łochów w latach 2010-2015	17
Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych w gminie Łochów według sołectw w 2015 r.	18
Tabela 6 Liczba osób bezrobotnych w mieście Łochów według osiedli w 2015 r.	19
Tabela 7 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w gminie Łochów według sołectw w 2015 roku	21
Tabela 8 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w mieście Łochów według osiedli w 2015 roku	21
Tabela 9 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Łochów według sołectw / osiedli w 2015 roku.....	22
Tabela 10 Udzielone świadczenia w gminie Łochów w 2015 roku. Zadania własne gminy	23
Tabela 11 Struktura przestępstw na terenie gminy Łochów w 2015 roku	24
Tabela 12. Liczba wypadków w miejscowościach gminy Łochów w latach 2011–2015	26
Tabela 13 Liczba wydanych „Niebieskich Kart” w gminie Łochów według sołectw w 2015 r.	27
Tabela 14 Liczba uczniów w łochowskich szkołach w 2015 roku	28
Tabela 15. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw	29
Tabela 16 Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki sprawdzianu szóstoklasisty, 2015 rok.....	29
Tabela 17. Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki egzaminu gimnazjalnego, 2015 rok.....	30
Tabela 18. Liczba organizacji pozarządowych w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw	31
Tabela 19. Frekwencja wyborcza w obwodach głosowania w gminie Łochów w latach 2014-2016....	35
Tabela 20 Podmioty w sektorze prywatnym w gminie Łochów w latach 2010-2015	40
Tabela 21 Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Łochów w latach 2010-2015 wg sekcji PKD ...	40
Tabela 22 Podmioty gospodarcze w gminie Łochów w 2015 roku według miejscowości	41
Tabela 23 Użytkowanie terenów gminy Łochów w 2014 roku – ogólne kategorie	45
Tabela 24 Drogi przewidziane do remontu na obszarze gminy Łochów według sołectw, stan na 2015 r.	46
Tabela 25 Zasoby mieszkaniowe w gminie Łochów w latach 2005-2015	48
Tabela 26 Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.....	51
Tabela 27 Liczba obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego według sołectw i osiedli.....	52
Tabela 28. Wykaz obiektów ruchomych z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.	52
Tabela 29. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków miasta i gminy Łochów według sołectw	53
Tabela 30. Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymagających remontu	54
Tabela 31. Obiekty noclegowe na terenie gminy Łochów w 2015 roku	54
Tabela 32. Przestrzeń publiczna na terenie gminy Łochów	56
Tabela 33 Dojazdy do pracy w 2015 r.	58
Tabela 34. Użytki ekologiczne prawnie chronione	61
Tabela 35 Ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Łochów	62
Tabela 36 Dane statystyczne o jednostkach analitycznych wg stanu na dzień 31 grudnia 2015.....	68

Tabela 37 Wartości wskaźników dla poszczególnych jednostek analitycznych	70
Tabela 38 Standaryzowane wartości wskaźników i sumaryczny wskaźnik degradacji	72
Tabela 39 Zbiorcze zestawienie wskaźników społecznych.....	92
Tabela 40 Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych w Gminie Łochów w 2015 r.	95
Tabela 41 Podmioty w sektorze prywatnym w gminie Łochów w latach 2010-2015	95
Tabela 42 Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Łochów w latach 2010-2015 wg sekcji PKD ...	96
Tabela 43 Zbiorcze zestawienie wskaźników gospodarczych	100
Tabela 44 Zbiorcze zestawienie wskaźników środowiskowych	103
Tabela 45 Zestawienie wskaźników strefy przestrzenno-funkcjonalnej	107
Tabela 46 Wartości wskaźników W1 – W5 w latach 2010, 2014 i 2015	109
Tabela 47 Wartości wskaźników W6 – W11 w latach 2010, 2014 i 2015	110
Tabela 48 Potencjały i bariery gminy Łochów	114
Tabela 49. Cele rewitalizacji i przypisane im kierunki działań.....	133
Tabela 50 Karta projektu nr 1.....	136
Tabela 51 Karta projektu nr 2.....	137
Tabela 52 Karta projektu nr 3.....	138
Tabela 53 Karta projektu nr 4.....	139
Tabela 54 Karta projektu nr 5.....	140
Tabela 55 Karta projektu nr 6.....	141
Tabela 56 Karta projektu nr 7.....	142
Tabela 57 Karta projektu nr 8.....	143
Tabela 58 Karta projektu nr 9.....	145
Tabela 59 Karta projektu nr 10.....	147
Tabela 60 Karta projektu nr 11.....	150
Tabela 61 Karta projektu nr 12.....	151
Tabela 62 Karta projektu nr 13.....	152
Tabela 63 Karta projektu nr 14.....	153
Tabela 64 Karta projektu nr 15.....	154
Tabela 65 Karta projektu nr 16.....	155
Tabela 66 Karta projektu nr 17.....	156
Tabela 67 Powiązanie projektów z celami i analizowanymi sferami	164
Tabela 68 Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami rezultatu	175
Tabela 69 Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami produktu	177

15. Spis rysunków

Rysunek 1 Powierzchnia przestrzeni publicznych w m ²	56
Rysunek 2 Podział gminy Łochów na jednostki analityczne	67
Rysunek 3 Rozkład przestrzenny wskaźnika W1	74
Rysunek 4 Rozkład przestrzenny wskaźnika W2	76
Rysunek 5 Rozkład przestrzenny wskaźnika W3	78
Rysunek 6 Rozkład przestrzenny wskaźnika W4	80
Rysunek 7 Rozkład przestrzenny wskaźnika W5	82
Rysunek 8 Rozkład przestrzenny wskaźnika W6	84
Rysunek 9 Rozkład przestrzenny wskaźnika W7	86
Rysunek 10 Rozkład przestrzenny wskaźnika W8	88
Rysunek 11 Rozkład przestrzenny wskaźnika W9	90
Rysunek 12 Rozkład przestrzenny wskaźnika W10	98
Rysunek 13 Rozkład przestrzenny wskaźnika W11	100
Rysunek 14 Rozkład przestrzenny wskaźnika W12	103
Rysunek 15 Rozkład przestrzenny wskaźnika W13	106
Rysunek 16 Rozkład przestrzenny wskaźnika W14	107
Rysunek 17 Obszar zdegradowany w Gminie Łochów	113
Rysunek 18 Dworzec PKP Łochów	122
Rysunek 19 Mapa projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych	163

16. Spis map

Mapa 3 Granice sołectwa Łopianka	117
Mapa 4 Granice osiedla „Łochów Fabryczny”	118
Mapa 5 Granica osiedla „Wymysły”	120
Mapa 6 Granice osiedla „Centrum”	121
Mapa 7 Granice osiedla „Stary Łochów”	124
Mapa 8 Granice osiedla „Laskowska”	125
Mapa 9 Granice sołectwa Karczewizna	127
Mapa 10 Granice sołectwa Kaliska	128

17. Spis wykresów

Wykres 1 Piramida wieku mieszkańców gminy Łochów w 2015 roku	9
Wykres 2 Udział trzech kategorii wiekowych ludności w populacji gminy ogółem w latach 2010-2015	10
Wykres 3 Dynamika kategorii wiekowych ludności w populacji gminy w latach 2010-2015	10
Wykres 4 Dynamika kategorii wiekowych ludności w populacji gminy w latach 2010-2015	12
Wykres 5 Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [os]	12
Wykres 6 Prognozy ludności funkcjonalnych grup wieku dla powiatu węgrowskiego na lata 2017-2050 r.	13
Wykres 7 Osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Łochów od 2005r. oraz prognoza do 2020 r.	14
Wykres 8 Migracja wewnętrzna w latach 2010-2015	15
Wykres 9 Zameldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014	15
Wykres 10 Wymeldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014	16
Wykres 11 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010 - 2015	17
Wykres 12 Powody przyznania pomocy społecznej w 2015 roku w gminie Łochów	22
Wykres 13 Przepięstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców w latach 2012-2015	25
Wykres 14 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w latach 2005-2015	31
Wykres 15 Frekwencja wyborcza w latach 2010-2015	34
Wykres 16 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2005-2015	38
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w latach 2005-2015	39
Wykres 18 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w latach 2005-2015	39
Wykres 19 Liczba pracujących w gminie Łochów w latach 2010-2014 według płci	42
Wykres 20 Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów oraz w województwie mazowieckim w latach 2010-2014	42
Wykres 21 Struktura użytków rolnych w gminie Łochów w 2014 roku	45
Wykres 22 Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych w 2015 r.	47
Wykres 23 Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca w latach 2005-2015	48
Wykres 24 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań – miasto w latach 2010-2015 ..	49
Wykres 25 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań – wieś w latach 2010-2015 ..	49
Wykres 26 Wartości wskaźnika W1	73
Wykres 27 Wartości wskaźnika W2	75
Wykres 28 Wartości wskaźnika W3	77
Wykres 29 Wartości wskaźnika W4	79
Wykres 30 Wartości wskaźnika W5	81
Wykres 31 Wartości wskaźnika W6	83
Wykres 32 Wartości wskaźnika W7	85
Wykres 33 Wartości wskaźnika W8	87
Wykres 34 Wartości wskaźnika W9	89
Wykres 35 Wartości wskaźnika W10	97
Wykres 36 Wartości wskaźnika W11	99
Wykres 37 Wartości wskaźnika W12	102

Wykres 38 Wartości wskaźnika W13.....	105
Wykres 39. Wymiary komplementarności	162

